T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

PSİKOLOJİ BİLİM DALI

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ'NE YÖNELİK KUTUPLAŞMANIN POLİTİK İDEOLOJİLER VE AHLAKİ TEMELLER KURAMI BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

MERVE TAYYAR

BURSA 2024

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

PSİKOLOJİ BİLİM DALI

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ'NE YÖNELİK KUTUPLAŞMANIN POLİTİK İDEOLOJİLER VE AHLAKİ TEMELLER KURAMI BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

MERVE TAYYAR

Danışman:

Doç. Dr. Fatih ÖZDEMİR

BURSA 2024

TEZ ONAY FORMU

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Psikoloji Anabilim/Anasanat Dalı, Psikoloji Bilim Dalı'nda 702045007 numaralı Merve TAYYAR 'ın hazırladığı "İstanbul Sözleşmesi'ne Yönelik Kutuplaşmanın Politik İdeolojiler ve Ahlaki Temeller Kuramı Bağlamında İncelenmesi" konulu Yüksek Lisans Tezi ile ilgili tez savunma sınavı, 08/03/2024 günü 14:00-15:46 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin başarılı olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.

Üye

Doç. Dr. Fatih Özdemir
Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye

Prof. Dr. Leman Pınar Tosun
Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye

Doç. Dr. İnci Boyacıoğlu Bal
Dokuz Eylül Üniversitesi

08/03/2024

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum "İstanbul Sözleşmesi'ne Yönelik Kutuplaşmanın Politik İdeolojiler ve Ahlaki Temeller Kuramı Bağlamında İncelenmesi" başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

08.03.2024

Adı Soyadı: Merve TAYYAR

Öğrenci No: 702045007

Anabilim/Anasanat Dalı: Psikoloji

Programı: Psikoloji Tezli Yüksek Lisans

Statüsü: Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐

: Sanatta Yeterlik ☐

İNTİHAL RAPORU

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS/DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tez Başlığı / Konusu: İstanbul Sözleşmesi'ne Yönelik Kutuplaşmanın Politik İdeolojiler ve Ahlaki Temeller Kuramı Bağlamında İncelenmesi
Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 162 sayfalık kısmına ilişkin, 09/02/2024 tarihinde şahsım tarafından Turnitin* adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 4'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

1- Kaynakça hariç
2- Alıntılar hariç/dahil
3- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza - 09.02.2024

Adı Soyadı:	Merve TAYYAR
Öğrenci No:	702045007
Anabilim Dalı:	Psikoloji
Programı:	Psikoloji
Statüsü:	Y.Lisans Doktora Sanatta Yeterlik

Danışman

Doç. Dr. Fatih ÖZDEMİR

Tarih) 09.02.2024

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı : Merve TAYYAR

Üniversite :Bursa Uludağ Üniversitesi

Enstitüsü : Sosyal Bilimler Enstitüsü

Anabilim/Anasanat Dalı: Psikoloji

Bilim/Sanat Dalı : Psikoloji

Tezin Niteliği : Yüksek Lisans Tezi

Sayfa Sayısı : 217

Mezuniyet Tarihi : ……/……./20....

Tez Danışman(lar)ı : Doç. Dr. Fatih ÖZDEMİR

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ'NE YÖNELİK KUTUPLAŞMANIN POLİTİK İDEOLOJİLER VE AHLAKİ TEMELLER KURAMI BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Türkiye toplumunda farklı politik görüşteki insanlar arasında kutuplaşmaya neden olan İstanbul Sözleşmesi kadına yönelik şiddetle mücadele politikası için atılmış önemli bir adımdır. Bu konu üzerindeki kutuplaşmanın nedenlerini anlamak ve uzlaşının ne derece mümkün olabileceği konusunda çıkarımlar yapmak amacıyla bu tez çalışmasında konunun Ahlaki Temeller Kuramı ile ilişkisini içeren iki çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışma 1'de İstanbul Sözleşmesi ve kadına yönelik şiddet konusunda keşfedici niteliksel yöntem kullanılarak bir araştırma yürütülmüştür. Çalışmanın sonucunda muhafazakar (sağ) ve liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcıların kadına yönelik şiddet konusunda ortak görüşleri olduğu fakat katılımcıların İstanbul Sözleşmesi konusunda ahlaki temeller ve politik ideolojiler literatürüyle ilişkili olarak fikir ayrılıklarına sahip oldukları betimlenmiş ve sözleşmeye yönelik haberdarlık düzeyinin önemli role sahip olduğu saptanmıştır. Çalışma 2'de İstanbul Sözleşmesi'ni farklı ahlaki çerçevelerle sunmanın politik ideolojiler etkileşiminde ve sözleşme hakkında haberdarlık düzeyi, partizanlık düzeyi ve demografik değişkenlerin kontrolünde sözleşmeye yönelik tutumu nasıl etkileyeceği araştırılmış ve hipotezleri kısmen doğrular şekilde bulgular elde edilmiştir. Politik yönelimin ve çerçeve tipinin sözleşmeyi destekleme eğilimi üzerinde anlamlı etkisi olduğu ancak ikisinin etkileşim etkisinin anlamsız olduğu saptanmıştır. Çalışmanın sonuçları için yapılan çıkarımlar tartışılmış ve ilgili politika yapıcı otoritelere ve araştırmacılara sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler:

kutuplaşma, politik ideolojiler, ahlaki temeller, İstanbul Sözleşmesi, kadına yönelik şiddet

ABSTRACT

Name and Surname : **Merve TAYYAR**

University : **Bursa Uludag University**

Institution : **Social Science Institution**

Field : **Psychology**

Branch : **Psychology**

Degree Awarded : **Master in Art**

Page Number : **217**

Degree Date : **…../……/20….**

Supervisor/s : **Assoc. Prof. Fatih ÖZDEMİR**

INVESTIGATING THE POLARIZATION TOWARDS THE ISTANBUL CONVENTION IN THE CONTEXT OF POLITICAL IDEOLOGIES AND MORAL FOUNDATIONS THEORY

Istanbul Convention, which is a polarizing issue between conservative (right-wing) and liberal (left-wing) people in Turkey, is an important step in the struggle against violence against women. This thesis aims to investigate the reasons behind this polarization in the culture-wars issues and make claims about possible reconciliation. In this regard, two studies were conducted, including the relationship of Moral Foundations Theory. Study 1 is qualitative research about opinions toward the Istanbul Convention and violence against women. Results of Study 1 show that violence against women is a problem that compromise exists between liberals and conservatives, but there is a polarization toward the Istanbul Convention issue in the context of moral foundations and political ideologies literature. In addition, people's level of awareness toward the convention is crucial to this situation. Study 2 is an experimental study investigating the moral framing effect on the polarization towards the Istanbul Convention, controlling the level of partisanship, awareness toward the convention, and demographic variables. Results of Study 2 show there is partial support for the hypotheses. Political orientation and type of framing have significant effects on the level of support for the Istanbul Convention, but the interaction of these two variables is non-significant. The results were discussed for researchers and policy-making authorities.

Key Words:

polarization, political ideologies, moral foundations, Istanbul Convention,

violence against women

ÖNSÖZ

Uludağ Üniversitesi'nde yüksek lisans eğitimime katkı sağlayan, ders aldığım tüm hocalarıma ve süreç boyunca bana yol gösteren ve bu tezin oluşmasında verdiği katkılarla akademik gelişimimi besleyen danışman hocam Doç. Dr. Fatih ÖZDEMİR'e teşekkür ederim.

Tezimin Çalışma 1'inde tüm emekleriyle canla başla çalışan kalitatif analize destek olan ve süreci süpervize eden canım arkadaşlarım Arş. Gör. Betül KANIK ve Seda YARDIM'a çok teşekkür ederim.

Çalışma 2'yi dizayn etmeme destek olan ve geri bildirimleriyle bana destek veren kıymetli arkadaşım Dilara ÇAVDAR'a çok teşekkür ederim. Tezime verdikleri geribildirimlerle bana destek olan Hamide Nur KARA, Arş. Gör. Ömer TOPUZ, Arş. Gör. Hatice Kübra TEKŞAM, Arş. Gör. Çekdar AYTİMUR ve Arş. Gör. Fatih KÖSEOĞLU'na teşekkür ederim.

Veri toplama sürecimde bana destek olan tüm arkadaşlarıma, hocalarıma, aile üyelerime ve araştırma görevlisi olduğum Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi öğrencilerine ve personellerine çok teşekkür ederim.

Akademik yolculuğumda beni hiç yalnız bırakmayan yol arkadaşım Havagül AKÇE'ye çok teşekkür ederim. Beni bugünlere getiren ve eğitim hayatımı onlara borçlu olduğum canım babam Selçuk TAYYAR ve canım annem Mine TAYYAR'a çok teşekkür ederim. Beni hayatım boyunca hep destekleyen ve hep yanımda olan canım ikiz kardeşim Meryem TAYYAR'a çok teşekkür ederim. Ayrıca tezi yazarken aynı evi paylaştığım ve süreçte her türlü kahrımı çeken anneannem Gülsen BAKİŞ'e çok teşekkür ederim.

Lisans yıllarımdan beri akademik yolculuğumda hep arkamda olan, politik psikoloji alanında çalışmak için bana kapı açan, siyasal kutuplaşma konusunda çalışmaya beni yönlendiren, tez konumu bulmama ilham olan ve geribildirimleriyle tezimi besleyen canım hocam akademik mentorum Prof. Dr. Emre ERDOĞAN'a çok teşekkür ederim.

Ve tabi ki en çok kendime, süreçte çok bunalsa ve zorlansa da yılmadan hep devam eden meraklı ve tatlı içimdeki küçük kız çocuğuna ve beni her halimle koşulsuz sevmeye çalışan, bana değer veren ve bana eşlik eden içimdeki rehber yetişkin benliğime Merve hocama çook teşekkür ederim!

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEZ ONAY SAYFASI.....
YEMİN METNİ……..……..
İNTİHAL RAPORU……..…….
ÖZET……..…..…..…i
ABSTRACT……...……ii
ÖNSÖZ ……...…….iii
İÇİNDEKİLER……...…….iv
TABLOLAR ..…….…..…vii
ŞEKİLLER……..viii
KISALTMALAR ...……...…..…..x
GİRİŞ ……..…..…..…1
KURAMSAL ÇERÇEVE…….…...….4
1. İSTANBUL SÖZLEŞMESİ VE SÖZLEŞMEYE YÖNELİK TARTIŞMALAR..…..….4
2. SİYASAL KUTUPLAŞMA VE KÜLTÜR SAVAŞLARI PROBLEMİ……..…….…..6
    2.1. İdeolojik kutuplaşma ve Kültür Savaşları Problemi……..…..6
    2.2. Duygusal kutuplaşma ve Partizanlık……..…….....7
    2.3. Kutuplaşmanın zihindeki tezahürü: Partizan-güdülenmiş akıl yürütme…….9
    2.4. Sosyal-iletişimsel bağlamların kutuplaşmaya etkisi……..11
        2.4.1. Seçerek maruz kalmaktan Yankı Odalarına hapsolmaya……..11
        2.4.2. Medya ve kitle iletişim araçlarının etkisi…….……12
        2.4.3. Mesaj Çerçevesi ve Mesajla ilgili diğer faktörler ……13
    2.5. Siyasete ilişkin İlgi ve Bilgi Düzeyi ……..14
    2.6. Siyasal kutuplaşmada duyguların rolü……..…..15
    2.7. Türkiye'de Siyasal kutuplaşmanın ve kültür savaşlarının tarihçesi ve yapılan çalışmalar……...…..16
    2.8. Türkiye'de konu bazlı bir kutuplaşma türü olarak İstanbul Sözleşmesi…….20
3. İDEOLOJİK ASİMETRİLER VE İDEOLOJİK SİMETRİLER…….21
    3.1. İdeolojik Asimetriler hipotezi……23
        3.1.1. Epistemik motivasyon……23
        3.1.2. Varoluşsal motivasyon……25

3.1.3. İdeolojik motivasyon ve Kişilik Özellikleri……27
3.1.4. İlişkisel motivasyon……..28
3.2. İdeolojik Simetriler hipotezi…….…….29
3.3. Politik ideolojiler ve İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik kutuplaşma……30
4. AHLAKİ TEMELLER KURAMI VE KÜLTÜR SAVAŞLARI PROBLEMİ……..…31
4.1. Ahlaki Temeller Kuramı ve Politik İdeolojiler……..……31
4.2. Siyasallaşan konuların ahlakileştirilmesi…….…..34
4.3. Ahlaki çerçeveleme……...….37
4.4. Ahlaki duygular……..38
4.5. İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik kutuplaşmanın Ahlaki Temeller ve Ahlak Çerçeveleriyle ilişkisi…….….40
MEVCUT ÇALIŞMA…….……41
ÇALIŞMA 1…….43
1. YÖNTEM……43
1.1. Örneklem……..……..43
1.2. Materyal ve Ölçüm Araçları……..…….43
1.2.1. Açık Uçlu Soru Formu…….…43
1.2.2. Kadına yönelik şiddetin Türkiye'de önemli bir sorun olarak görülme derecesi……44
1.2.3. Kadına yönelik şiddetle ilgili devletin uyguladığı politikalardan memnuniyet derecesi……44
1.2.4. İstanbul Sözleşmesi hakkında haberdarlık düzeyi……...…….44
1.2.5. İstanbul Sözleşmesi'nin desteklenme düzeyi……...…..…44
1.2.6. Politik Yönelim……44
1.2.7. Demografik Bilgi Formu……..45
1.3. Prosedür……..45
2. VERİ ANALİZİ VE BULGULAR…….……46
2.1.Niceliksel analizler……..46
2.2. Niteliksel analizler……..……50
2.2.1. Kadına yönelik şiddet ile ilgili düşünceler……...….50
2.2.2. Kadına yönelik şiddete ilişkin politika görüşleri……..54
2.2.3. İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin görüşler……58
2.2.4. İstanbul Sözleşmesi'ni desteklemekle ilgili görüşler……...…65
2.2.5. İstanbul Sözleşmesi hakkında bilgi sahibi olma…….……..70

2.2.6. İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararı hakkında düşünceler……..…74
2.2.7. İstanbul Sözleşmesi hakkında edinilen bilgi kaynakları……80

3. TARTIŞMA …….....83

ÇALIŞMA 2 ……..……..…91

1. YÖNTEM……..91

1.1.Örneklem…….……..91

1.2. Materyal ve Ölçüm Araçları…….....91

1.2.1. İstanbul Sözleşmesi'nin Desteklenme Düzeyi…….…….……..91

1.2.2. İstanbul Sözleşmesi Hakkında Bilgilendirme Metni/Manipülasyon Aracı……...……92

1.2.3. Dikkat Kontrol Soruları……..…94

1.2.4. Manipülasyon Kontrol...…….……94

1.2.5. Politik Yönelim……...95

1.2.6. Partizanlık düzeyi……...….95

1.2.7. İstanbul Sözleşmesi hakkında haberdarlık düzeyi…….……..95

1.2.8. Demografik bilgi formu.……...……96

1.3. Prosedür……...……...96

2. VERİ ANALİZİ VE BULGULAR…….....……97

2.1. Ön Analizler……...97

2.2. Manipülasyon kontrolü……..…97

2.3. Betimsel analizler ve Korelasyon analizleri…….…101

2.4. Hipotez testleri, Varyans ve Kovaryans Analizleri……..……107

3. TARTIŞMA …….114

GENEL TARTIŞMA …….……..118

SONUÇ……...……122

KAYNAKLAR……..……124

EKLER……...…145

TABLOLAR

Tablo 1. Katılımcıların politik yönelimlerinin frekans analizi……..….43

Tablo 2. Niceliksel değişkenlerin betimsel ve korelasyonel analizi…….…….….48

Tablo 3. İstanbul Sözleşmesi ve kadına yönelik şiddet hakkında niceliksel ölçümlerin politik yönelime göre betimsel ve varyans analizleri……..…….…..49

Tablo 4. Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'ni okuma durumu frekans analizi…….....49

Tablo 5. Kadına yönelik şiddet ile ilgili düşünceler (liberal/seküler politik yönelim)…..…..167

Tablo 6. Kadına yönelik şiddet ile ilgili düşünceler (tarafsız politik yönelim)……..169

Tablo 7. Kadına yönelik şiddet ile ilgili düşünceler (muhafazakâr politik yönelim)……..…171

Tablo 8. Kadına yönelik şiddetle ilgili düşünceler ana kategorisinde politik yönelimlere göre en sık 5 alt kategori…….54

Tablo 9. Kadına yönelik şiddete ilişkin politika görüşleri (liberal/seküler politik yönelim)…...……...173

Tablo 10. Kadına yönelik şiddete ilişkin politika görüşleri (tarafsız politik yönelim)…….…….175

Tablo 11. Kadına yönelik şiddete ilişkin politika görüşleri (muhafazakâr politik yönelim)……..177

Tablo 12. Kadına yönelik şiddete ilişkin politika görüşleri ana kategorisinde politik yönelimlere göre en sık 5 alt kategori…….58

Tablo 13. İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin görüşler (liberal/seküler politik yönelim)……..179

Tablo 14. İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin görüşler (tarafsız politik yönelim)…….183

Tablo 15. İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin görüşler (muhafazakâr politik yönelim)……....187

Tablo 16. İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin görüşler ana kategorisinde politik yönelimlere göre en sık 5 alt-alt kategori……64

Tablo 17. İstanbul Sözleşmesi'ni desteklemekle ilgili görüşler (liberal/seküler politik yönelim)……..191

Tablo 18. İstanbul Sözleşmesi'ni desteklemekle ilgili görüşler (tarafsız politik yönelim)……..194

Tablo 19. İstanbul Sözleşmesi'ni desteklemekle ilgili görüşler (muhafazakâr politik yönelim)……..197

Tablo 20. İstanbul Sözleşmesi'ni desteklemekle ilgili görüşler ana kategorisinde politik yönelimlere göre en sık 5 alt-alt kategori……...70

Tablo 21. İstanbul Sözleşmesi hakkında bilgi sahibi olma (liberal/seküler politik yönelim)……..200

Tablo 22. İstanbul Sözleşmesi hakkında bilgi sahibi olma (tarafsız politik yönelim)…….....202

Tablo 23. İstanbul Sözleşmesi hakkında bilgi sahibi olma (muhafazakâr politik yönelim)……..…204

Tablo 24. İstanbul Sözleşmesi hakkında bilgi sahibi olma ana kategorisinde politik yönelimlere göre en sık 5 alt kategori……74

Tablo 25. İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararı hakkında düşünceler (liberal/seküler politik yönelim)……...206

Tablo 26. İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararı hakkında düşünceler (tarafsız politik yönelim)…….….209

Tablo 27. İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararı hakkında düşünceler (muhafazakâr politik yönelim)…….….212

Tablo 28. İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararı hakkında düşünceler ana kategorisinde politik yönelimlere göre en sık 5 alt-alt kategori…….79

Tablo 29. İstanbul Sözleşmesi hakkında edinilen bilgi kaynakları (liberal/seküler politik yönelim)……..215

Tablo 30. İstanbul Sözleşmesi hakkında edinilen bilgi kaynakları (tarafsız politik yönelim)……..216

Tablo 31. İstanbul Sözleşmesi hakkında edinilen bilgi kaynakları (muhafazakâr politik yönelim)……..217

Tablo 32. İstanbul Sözleşmesi hakkında edinilen bilgi kaynakları ana kategorisinde politik yönelimlere göre en sık 3 alt kategori…….83

Tablo 33. Manipülasyon kontrolü için duygu ölçümlerinin çerçeveleme tipi koşullarına göre tek yönlü varyans analizleri……99

Tablo 34. Manipülasyon kontrolü için duygu ölçümlerinin ikili karşılaştırmaları…….100

Tablo 35. Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik faydalandıkları haber kaynakları frekans analizi…….102

Tablo 36. Değişkenlerin betimsel ve korelasyonel analizi…….……104

Tablo 37. Koşul 1 ve Koşul 2 için değişkenlerin betimsel ve korelasyonel analizi……..…105

Tablo 38. Koşul 3 ve Kontrol koşulu için değişkenlerin betimsel ve korelasyonel analizi……..106

Tablo 39. İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme düzeyinin çerçeveleme tipi ve politik yönelime göre çift yönlü varyans analizi…….……...107

Tablo 40. Politik yönelim koşullarının çift yönlü varyans analizinde kontrast sonuçları…..108

Tablo 41. Çerçeveleme tipi koşullarının çift yönlü varyans analizinde kontrast sonuçları……..108

Tablo 42. Politik yönelime göre çerçeveleme tipi koşullarının çift yönlü varyans analizinde ikili karşılaştırmaları……...109

Tablo 43. İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme düzeyinin çerçeveleme tipi ve politik yönelime göre çift yönlü kovaryans analizi……110

Tablo 44. Politik yönelim koşullarının çift yönlü kovaryans analizinde kontrast sonuçları……..……111

Tablo 45. Çerçeveleme tipi koşullarının çift yönlü kovaryans analizinde kontrast sonuçları……..111

Tablo 46. Politik yönelime göre çerçeveleme tipi koşullarının çift yönlü kovaryans analizinde ikili karşılaştırmaları……..……113

ŞEKİLLER

Şekil 1. Kovaryans analizi sonuçlarının çizgi grafiği…….……..……..…114

KISALTMALAR

STK: Sivil Toplum kuruluşu

AB: Avrupa Birliği

AK Parti / AKP: Adalet ve Kalkınma Partisi

CHP: Cumhuriyet Halk Partisi

MHP: Milliyetçi Hareket Partisi

HDP: Halkların Demokratik Partisi

PKK: Kürdistan İşçi Partisi

ÇYDD: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

Örn. : Örneğin

Ort.: Ortalama

SS: Standart Sapma

bkz. : bakınız

Kadın cinayetlerinden dolayı hayatını kaybetmiş bütün kadınlara armağanımdır…

GİRİŞ

Kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri son yıllarda Türkiye'de görünürlüğü artan önemli bir sosyal sorundur (Başar ve Demirci, 2018). Bazı istatistiklere göre kadına yönelik şiddet son on yılda 3 kat artmıştır (Evrensel, 2018). Bu nedenle şiddetin nedenleri ile ilgilenmek ve kadınları korumak için şiddeti önleyici politikalar geliştirmek siyasetin ve sivil toplum kuruluşlarının önemli bir gündem konusu olmuştur (İnsan Hakları Derneği, 2019; TRT Haber, 2020). Türkiye'de siyasi otoriteler tarafından 2011 yılında buna ilişkin önemli bir adım atılarak "İstanbul Sözleşmesi" isimli bir sözleşme metni imzalanmış ve yürürlüğe koyulmuştur. Toplumsal cinsiyet eşitliği temelli yapısı bulunan ve kadına yönelik şiddetle mücadele etmek için kapsayıcı ve bütüncül politikalar ve hukuki yaptırımlar gerektiren sözleşme (Council of Europe, 2011), 2019 yılından bu yana kamuoyunda çeşitli tartışmalara sebep olmuştur (BBC News Türkçe, 2019; Independent Türkçe, 2019). Tartışmada liberal-seküler/sol politik ideolojiye sahip sosyal gruplar sözleşmenin yürürlükte olmasını desteklerken (Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği (ÇYDD), 2020; Sözcü, 2023; Zeyrek, 2021), muhafazakar/sağ politik ideolojiye sahip grupların sözleşmeye karşı çıktığı ve yürürlükten kaldırılmasını istedikleri görülmektedir (Dilipak, 2019; Kaplan, 2020; Keleş ve Onay Çöker, 2021: 388). Yaşanan fikir ayrılıklarının ve kutuplaşma ortamının etkisiyle sözleşme hükümet tarafından önce askıya alınmış, 20 Mart 2021 tarihinde ise feshedilmiştir (Resmi Gazete, 2021).

Demokrasinin olduğu bir toplumda siyasilerin aldığı kararların ve yaptıkları uygulamaların meşruiyet kazanması için bu karar ve uygulamaların kamuoyunun desteğini alması oldukça önem taşımaktadır. Bu bağlamda, ülkemizde kadına yönelik şiddet olayları devam ederken ve bu sorunun çözülmesi için politikalara ve hukuki düzenlemelere hala ihtiyaç duyulurken, bu konuda önemli bir adım olan İstanbul Sözleşmesi'nin neden kutuplaşmaya yol açtığını ve toplumda uzlaşının olduğu bir düzenlemenin mümkün olup olmadığını araştırmak bir ihtiyaç haline gelmiştir. Kamuoyunda yapılan araştırmalara ve literatürdeki çalışmalara bakıldığında liberal-seküler ve muhafazakar kesimlerin siyasetle ve çeşitli politikalarla ilgili tutumlarında (örn., eşcinsel evliliklerin yasal olması, kürtaj yasası, çevreyle ilgili politikalar, ekonomiyle ilgili kararlar) fikir ayrılıkları olduğu görülmektedir (Castle, 2019: 11; Hare ve Poole, 2014: 420: ; Lindaman ve Haider-Markel, 2002: 94; McCright vd., 2014: 252). Bu fikir ayrılıklarının ve toplumdaki kutuplaşmanın temelinde hangi faktörlerin etkili olduğu siyaset psikolojisi literatüründeki politik ideolojiler ve siyasal kutuplaşma ile ilgili yapılan çalışmalarla açıklanabilmektedir (Bail, vd., 2018: 9217; Bernhardt vd., 2008: 19; Federico, 2021: 26; van Baar ve FeldmanHall, 2022: 3).

Literatüre göre sağ ve sol politik ideolojiden insanlar sosyal biliş ihtiyaçları, düşünce stilleri, ahlak anlayışları ve kişilik özellikleri gibi birçok psikolojik özellik bakımından farklılıklara (Eidelman vd., 2012: 809; Federico vd., 2012: 388; Jost vd., 2003; Jost vd., 2017: 343) ya da benzerliklere (Brandt, vd., 2014; Crawford, 2014: 297; Frimer vd., 2017a: 35) sahiptir. Politikalarla ilgili tutumları ahlak anlayışları üzerinden ele alan önemli bir yordayıcı ve siyaset psikolojisi literatüründe güncel bir yaklaşım olan Ahlaki Temeller Kuramı'na göre (Graham vd., 2013) insanlarda ahlak anlayışları tüm kültürlerde ve toplumlarda 5 ahlaki temel üzerinde ortaklaşmaktadır. Bunlar; bakım verme, adalet, sadakat, otoriteye itaat ve kutsallıktır. Politik ideolojiler literatüründe bakım verme ve adalet ahlaki temelleri daha çok liberal-seküler/sol politik görüşle ilişkilendirilip "bireyselleştirici temeller" adı altında gruplandırılırken, sadakat, otoriteye itaat ve kutsallık ahlaki temelleri daha çok muhafazakar/sağ politik görüşle ilişkilendirilip "bağlanım temelleri" adı altında ifade edilmektedir (Graham vd., 2009: 1033; Weber ve Federico, 2013). Literatürdeki bilgiler ayrıca politik ideolojiler arasındaki ahlak anlayışları ayrışmasının net olmadığını ve ahlaki yargının şekillendirdiği konuya ve bağlama göre bu ilişkilerin değişkenlik göstereceğini de belirtmektedir (Frimer vd., 2014; Frimer vd., 2015; Frimer vd., 2017: 3; Schein ve Gray, 2015: 1158).

Bu bilgiler doğrultusunda İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik kutuplaşma Ahlaki Temeller Kuramı'na göre ele alınırsa bireyselleştirici ahlaki temellerin (bakım verme ve adalet) liberal-seküler/sol kesimlerin olumlu tutumlarıyla ilişkili olabileceği düşünülürken; bağlanım temellerinin (sadakat, otoriteye itaat ve kutsallık) muhafazakar/sağ kesimlerin olumsuz tutumlarıyla ilişkili olabileceği öngörülmektedir. Tartışma kutuplaşma süreçlerinde önemli rol oynayan "güdülenmiş akıl yürütme" mekanizmasıyla (Kunda, 1990) birlikte düşünülürse, politik grupların, önemsedikleri ahlaki temellere göre sözleşmeyi farklı yorumladıkları için farklı tutumlara sahip oldukları tahmin edilebilmektedir. (örn., Ditto vd., 2009: 3; Druckman ve McGrath, 2019: 113; Uhlmann vd., 2009: 489). Liberal-seküler/sol kanat grupların sözleşmenin eşitlik ve adalet temelli anlayışını savunarak, sözleşmenin şiddetten zarar gören kadınları koruyucu işlevine daha çok odaklandıkları için sözleşmeyi destekledikleri kamuoyundaki açıklamalardan anlaşılmaktadır (BBC News Türkçe, 2019; Güllü, 2020; Independent Türkçe, 2019). Muhafazakar/sağ kanat grupların ise sözleşmenin toplumsal cinsiyet eşitliği prensibinden ve LGBTIAQ+ bireyleri kapsayıcılığından rahatsız oldukları için sözleşmeyi "aile kurumuna yönelik bir tehdit" olarak gördükleri ve önemsedikleri ahlaki temellerle (sadakat, otoriteye itaat ve kutsallık) sözleşmenin bağdaşmadığını düşündükleri için

sözleşmeye karşı çıktıkları kamuoyundaki kampanyalarda görülmektedir (Kaplan, 2020; Keleş ve Onay Çöker, 2021: 393; Türk Diyanet Vakıf-Sen, 2021).

Bu bağlamda bu tez çalışmasında amaç toplumda liberal-seküler (sol kanat) ve muhafazakar (sağ kanat) politik yönelime sahip olan insanlar arasında fikir ayrılıklarına neden olan ve kadına yönelik şiddetle mücadele politikası kapsamında imzalanan İstanbul Sözleşmesi konusu üzerindeki kutuplaşmayı incelemek, kutuplaşmaya etki eden sosyal psikolojik faktörleri anlamak ve kadına yönelik şiddetle mücadelede toplumda uzlaşının olduğu bir politikanın nasıl sağlanabileceği üzerinde çıkarımlarda bulunmaktır.

Bu tez çalışmasında öncelikle yukarıda savunulan argümanları daha iyi destekleyebilmek için mevcut literatürdeki eksiklikler de göz önünde bulundurulduğunda, katılımcılara açık uçlu soruların yöneltildiği kalitatif bir çalışma yapılması planlanmıştır. Birinci çalışmada muhafazakar (sağ) ve liberal-seküler (sol) politik görüşten insanların İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik tutumlarını nasıl oluşturduklarının anlaşılması, konu üzerindeki kutuplaşmanın meydana gelmesinde etkili olan faktörlerin keşfedilmesi ve kamuoyundaki perspektiflerin betimlenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada elde edilen verilerin tematik içerik analizi ve frekans analiziyle incelenmesi neticesinde ulaşılan sonuçlardan ve çıkarımlardan faydalanılmış ve ikinci çalışmaya zemin hazırlanmıştır.

İkinci çalışmada ise çerçeveleme etkisinden hareketle sözleşmeyi farklı ahlak çerçevelerinden sunuş biçiminin sözleşmeye yönelik tutumu nasıl etkileyebileceğini incelemek ve çerçeveleme etkisinin İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik tutumlar üzerindeki etkisini test etmek hedeflenmiştir. İstanbul Sözleşmesi bakım verme ve adalet ahlaki temellerine göre şiddetten zarar gören kadınları koruma işlevi ve faillerin cezalandırılması unsurları ön plana alınıp çerçevelenirse liberal görüşteki katılımcıların sözleşmeyi desteklemek konusunda daha çok ikna olabilecekleri; sadakat, otoriteye itaat ve kutsallık ahlaki temellerine göre sözleşmenin aileyi koruyucu işlevi vurgulanarak çerçevelenirse de muhafazakar görüşteki katılımcıların sözleşmeyi desteklemek konusunda daha çok ikna olabilecekleri savunulmuştur. Bu doğrultuda anlatılan manipülasyonların test edildiği deneysel bir araştırma yapılmış ve iki çalışmanın bulguları tartışılarak politika yapıcılara ve araştırmacılara önerilerde bulunulmuştur.

Bir sonraki bölümde mevcut çalışmada kullanılan kuramsal çerçeve ve İstanbul Sözleşmesi bağlamında gelişen tartışmalar ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Sonraki bölümlerde Çalışma 1 ve Çalışma 2'nin yöntemi ve bulguları aktarılmış ve bulgular tartışılıp çalışmanın sonucu özetlenmiştir.

KURAMSAL ÇERÇEVE

1. İSTANBUL SÖZLEŞMESİ VE SÖZLEŞMEYE YÖNELİK TARTIŞMALAR

Son yıllarda, Türkiye'de kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri, ülkenin önemli sosyal sorunlarından biri olarak artan bir eğilim göstermektedir (Başar ve Demirci, 2018; Şimşek, 2019). Medya raporları ve yapılan araştırmalara göre; son 10 yılda kadın cinayetleri üç katına çıkmış, 2016 ile 2022 arasında, kadına yönelik şiddetin sıklığının %14 ila %43 arasında değiştiği tespit edilmiş (Seçgin vd., 2022) ve 2022 yılı içerisinde 334 kadının öldürüldüğü saptanmıştır (Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, 2023). Kadına yönelik şiddet olaylarının görünürlüğünün artması kamuoyunun da dikkatini çekmiş ve sorunun varlığı ve ciddiyeti toplumdaki pek çok kesim tarafından fark edilir bir hale gelmiştir (Uyan Semerci ve Erdoğan, 2021: 170). Büyüyen sorun ve vatandaşların sorundan rahatsız duymaları sonucu gelen talepler karşısında şiddetin nedenleri hakkında düşünmek ve kadınları korumak için politika geliştirmek hem siyasetin hem Sivil Toplum Kuruluşları (STK)'nın odak konusu haline gelmiştir (Evrensel, 2018; İnsan Hakları Derneği, 2019; TRT Haber, 2020).

Türkiye'de kadına yönelik şiddeti önlemek amacıyla 2011 yılında önemli bir adım atılmıştır. Dönemin dışişleri bakanı Ahmet Davutoğlu öncülüğünde Avrupa Konseyi'ne üye olan devletlerle birlikte "Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi" İstanbul'da imzalanmış ve sözleşme "İstanbul Sözleşmesi" olarak adlandırılmaya başlamıştır (Ayhan, 2017). İstanbul Sözleşmesi, kadına yönelik şiddetin temelinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin olduğunu savunan yapısıyla, imzalayan taraf devletlerin şiddeti önlemek için toplumda kadın-erkek eşitliğini sağlamaya yönelik politikalar geliştirmesini ve şiddetten etkilenen kadınları korumak için yasal düzenlemeler yapılmasını zorunlu kılmaktadır (Güneş, 2021; Mammadova ve Joamets, 2021). Sözleşme "birey" olarak kadınların güçlendirilmesini öncelemekte ve kapsayıcı yapısıyla şiddetten etkilenen her kadının etnik kimlik, cinsel yönelim, mülteci statüsü ve medeni hal gibi herhangi bir temele göre ayrıştırmaksızın korunma taleplerinin dikkate alınmasını ve hukuki yaptırımların buna göre uygulanmasını gerektirmektedir. Bu sebeple sözleşme, imzacı devletlerin resmi kuruluşlarının kadına yönelik şiddetle mücadele etmek için bütüncül bir yaklaşımla koordineli çalışmasını gerekli kılmaktadır (Council of Europe, 2011; Güney, 2022).

Sözleşmenin yürürlüğe girdiği 2014 yılından itibaren kadına yönelik şiddetin Türkiye'de anlamlı derecede düştüğü gözlenmiş olsa da (CEDAW, 2016), sözleşme 2019 yılından bu yana toplumda çeşitli tartışmalara neden olmuş (KONDA, 2020) ve siyasette

kutuplaşmanın yaşandığı sıcak konulardan biri haline gelmiştir (Güllü, 2020; Independent Türkçe, 2020a; Paksoy, 2020). İmzalandığı dönemde Avrupa Birliği (AB)'ne uyum süreci kapsamında atılan bir adım olarak değerlendirilen İstanbul Sözleşmesi (Güneş ve Ezikoğlu, 2023), muhafazakar/sağ kanat politik görüşe sahip Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) hükümetinin kadın ve aile politikalarına, sosyal uygulamalara ve Avrupa Birliği'ne uyum süreciyle ilgili konulara yönelik muhafazakar tutumlarından etkilenmiştir (Cerami, 2021). Bu doğrultuda, özellikle son yıllarda artan kamuoyundaki gerilimin de etkisiyle, sözleşmenin yürürlükte olması önce askıya alınmış ve 20 Mart 2021 tarihinde hükümet sözleşmeden tamamen çekilmiş ve sözleşmeyi feshetmiştir (Kanbur, 2021; Resmi Gazete, 2021).

Kamuoyundaki tartışmaların nedenlerine yakından bakacak olursak; liberal-seküler/sol kanat politik yönelime sahip kişiler, kadın dernekleri, sivil toplum kuruluşları ve siyasi partiler sözleşmenin yürürlükte olmasını kadınları şiddetten koruduğu ve toplumda adaleti temin ettiği gerekçesiyle savunurken (BBC News Türkçe, 2019; Zeyrek, 2021), muhafazakar/sağ kanat politik yönelime sahip kişilerin, siyasi partilerin ve sivil toplum kuruluşlarının sözleşmenin aile kurumuna zarar verdiği ve eşcinselliği normalleştirdiği gerekçesiyle sözleşmeye karşı çıktıkları görülmektedir (Independent Türkçe, 2020a; Keleş ve Onay Çöker, 2021: 392). Liberal-seküler/sol kanat politik yönelimden görüşlere örnek olarak; Mor Çatı'nın ve ÇYDD'nin sözleşmenin kadınlardan yana olduğunu savunduğu kamuoyu açıklamaları (ÇYDD, 2020; Mor Çatı, 2020) ve 2023 genel seçimlerinde İstanbul Sözleşmesi'nin geri getirilmesinin muhalif kanattan siyasi partilerin kurduğu millet ittifakının cumhurbaşkanı adayı Kemal Kılıçdaroğlu'nun seçim vaatlerinden biri olması (Sözcü, 2023) örnek gösterilebilmektedir. Muhafazakar/sağ kanat politik yönelimden görüşlere ise muhafazakar kesimden bazı gazetecilerin sözleşmeden çekilmeyi savunan açıklamaları ve köşe yazıları (Dilipak, 2019; Kaplan, 2020), muhafazakar görüşte bir sendika olan Türk Diyanet Vakıf-Sen'in ve muhafazakar görüşte dini bir cemaat olan İsmailağa Cemaati'nin sözleşmeyi muhafazakar değerlere bir tehlike olarak görüp reddettiklerini duyurdukları açıklamalar örnek verilebilmektedir (Independent Türkçe, 2020b; Türk Diyanet Vakıf-Sen, 2021).

Feshedilme kararından sonra yapılan açıklamalarda ise AK Parti yetkilileri sözleşmenin geleneksel ailevi değerlerimizle bağdaşmadığını ve eşcinselliği normalleştirmeye çalışan bir grup insan tarafından manipüle edildiğini belirterek sözleşmenin toplumda kutuplaşmaya yol açtığını ve herkesin üzerinde uzlaştığı yeni bir sözleşmeye ihtiyaç duyulduğunu söylemişlerdir (Güney, 2022; Sabah, 2021; T24, 2021; Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2021). İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik kutuplaşmayı daha iyi anlayabilmek için

sonraki bölümde Türkiye bağlamı dahil edilerek siyasal kutuplaşma ve kültür savaşları problemi konularına ilişkin literatüre değinilecektir.

2. SİYASAL KUTUPLAŞMA VE KÜLTÜR SAVAŞLARI PROBLEMİ

Kutuplaşma kavramının tanımı konusunda siyaset bilimi literatüründe bir görüş birliği sağlanamamış olsa da kavramı tarafların/grupların birbirlerinden uzaklaşması ve zıt kutuplara doğru ayrışması olarak tanımlamak mümkündür (Erdoğan ve Uyan Semerci, 2018: 7). Bu kavramın Amerika Birleşik Devletleri (ABD) merkezli bir tanım ve tartışma içerdiğini belirtmek gerekmektedir. ABD siyasetinde Cumhuriyetçiler ve Demokratlar olmak üzere 2 blok bulunur ve bu blok arasındaki çekişmeler ve görüş ayrılıkları siyasetteki ve toplumdaki kutuplaşmanın temelini oluşturmaktadır (Campbell, 2018). Bu nedenle kutuplaşma literatüründeki ilk bilimsel çalışmalar ABD'de üretilmeye başlanmıştır (McCarty vd., 2016: 163; Poole ve Rosenthal, 1984)

Siyaset bilimi, literatüründe kutuplaşma kavramı parti sistemi ve parlamento düzeyinde kutuplaşma ve bireysel düzeyde kutuplaşma olmak üzere iki şekilde tanımlanmaktadır. (Erdoğan ve Uyan Semerci, 2018: 8). Parti sistemi ve parlamento düzeyinde kutuplaşma, kutuplaşmayı parti sistemlerinin bir özelliği olarak tanımlamaktadır. Bu yaklaşımda merkezcil ve merkezkaç parti konumları ile sağ-sol ideoloji konumlandırmaları baz alınarak partilerin oy oranları üzerinden bir hesaplama yapılır ve her ülkenin kutuplaşma endeksi hesaplanmış olur. Dalton (2008) bu hesaplama için Karşılaştırmalı Seçim Sistemleri Araştırmaları (CSES) veri tabanını geliştirmiştir. Örneğin, 0-7 aralığında ABD'nin 2012 yılına ait skoru 2.09, İsviçre'nin 2011 yılına ait skoru 4.04, Türkiye'nin 2015'teki skoru 6.21 ve Portekiz'in 2015'teki skoru 5.09 dur (CSES, 2019).

2.1. İdeolojik Kutuplaşma ve Kültür Savaşları Problemi (Culture-War Issues)

Bireysel kutuplaşma kavramı ile ilgili de literatürde farklı tanımlamalar ve teoriler mevcuttur. İlk tanım elitler düzeyinde kutuplaşmanın bir uzantısı olarak ideolojik kutuplaşma yaklaşımından gelmektedir. İdeolojik kutuplaşma ABD siyasetinde cumhuriyetçiler ve demokratlar arasında muhafazakar (sağ kanat) vs. liberal (sol kanat) çatışmasını ifade etmektedir (Fiorina ve Abrams, 2008). Buna paralel olarak bir diğer yaklaşım da Kültür Savaşları ve Coğrafi Ayrışma teorisidir. Bu yaklaşım kültürel değerlere bağlı farklılaşmaya dayalı görüş ayrılıkları ve sosyopolitik tutumlardaki ayrışmalar anlamına gelmektedir (örn., eşcinsel evlilikler, kürtaj, din eğitimi, çevre politikaları ve ekonomik uygulamalara yönelik görüş ayrılıkları) (Lindaman ve Haider-Markel, 2002: 94). Kişilerin farklı dünya görüşlerine

ve farklı ahlaki ve kültürel değerlere sahip olmaları sosyopolitik konularda görüş ayrılıkları yaşamalarına neden olmuş ve bu sosyal bölünmelerin nedenleri üzerine çalışmalar yapmak araştırmacıların ilgi alanı haline gelmiştir. Farklı konular temelindeki tutum düzeyinde bu ayrışmalar ideolojik kutuplaşma terimine ek olarak konu bazlı kutuplaşma (issue polarization) ya da tutum düzeyinde kutuplaşma (attitude polarization) olarak da literatürde geçmektedir.

Konu bazlı ideolojik kutuplaşma çalışmalarına çalışmalara örnek olarak; Kinsella vd. (2019) ABD'de eşcinsel evliliğin yasallaşması konusunda muhafazakar/sağ Cumhuriyetçi Parti seçmenleri ile liberal-seküler/sol Demokrat Parti seçmenleri arasında görüş ayrılıkları olduğunu bulmuşlar ve yapılan araştırmada söz konusu politikayla ilgili görüşün kişilerin oy verme tercihleri ve partizanlık düzeyleriyle pozitif ilişkili olduğunu tespit etmişlerdir. Castle (2019) ABD kamuoyunda dini inanç özgürlüğü ve LGBTIAQ+ bireylerin hakları konuları hakkındaki görüşlerle ilgili yaptığı çalışmada Demokratlar ve Cumhuriyetçiler arasında iki konu üzerinde de kutuplaşma olduğunu ve dindarlık ve partizanlık değişkenlerinin bu kutuplaşmayı anlamlı olarak açıklayabildiğini bulgulamıştır. Goren ve Chapp (2017) ABD'de yaptıkları panel çalışması sonucunda kültür savaşları konuları hakkındaki tutumların kişilerin siyasi ve dini inanç sistemlerinde temel motivasyonel unsurlar olduğu çıkarımını yapmışlardır.

Konu bazlı kutuplaşmayı etkileyen başlıca faktörler; politik ideolojilerin psikolojik temelleri (örn. bilişsel eğilimler, ihtiyaçlar ve kişilik özellikleri), kişilerin ahlak anlayışları, sosyalizasyon pratikleri, duygusal kutuplaşma, siyasi parti tercihleri ve partizanlık düzeyleri, karar verme motivasyonları, medya, sosyo-iletişimsel bağlamlar, mesaj kaynağı ve bilgi düzeyidir. Bu kavramlar sonraki bölümlerde sırayla ele alınacaktır.

2.2. Duygusal Kutuplaşma ve Partizanlık

Bireysel kutuplaşma konusunda bir diğer önemli yaklaşım duygusal kutuplaşma (affective polarization) kavramıdır ve bu kavram bireysel kutuplaşmayı en iyi ifade eden yaklaşım olarak literatürde "kutuplaşmanın psikolojik boyutu" ismiyle geçmektedir (Iyengar vd., 2012: 407). Duygusal kutuplaşma görüş ayrılıklarının ötesinde bir kimlik olarak parti tercihi demektir ve parti taraftarları arasındaki önyargı ve ayrımcılık süreçlerini içermektedir.

Duygusal kutuplaşma kavramının merkezinde temelini Sosyal Kimlik Kuramı (Tajfel ve Turner, 1979)'ndan alan "partizanlık" değişkeni yer almaktadır. Bu değişken siyasal parti tercihlerinin grup kimliğine dönüşmesi, insanların kendi benliklerini siyasal parti taraftarlıkları üzerinden değerlendirmesi, farklı siyasi partinin destekçilerini ötekileştirmesi ve kendi parti taraftarlarını üstün görme eğilimleriyle açıklanabilmektedir (Huddy vd., 2015) ve partizanlık

kavramı bu açıklanan sosyal psikolojik süreçlerin bir sonucu olarak "siyasal parti sosyal grup aidiyeti ve bağlılığı" olarak literatürde tanımlanmaktadır (Mason ve Wronski, 2018). Partizanlık yani bir siyasi partiye bağlılık aynı zamanda kişilere hangi tutumları benimseyecekleri ve ne düşünmeleri gerektiği konusunda hazır bir harita ya da kısayol (heuristic) sunmaktadır (Erişen, 2015). Bu nedenle siyasetle ilgili karar verme süreçlerimizde önemli rol oynayan bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Partizanlık kavramıyla ilişkili olarak duygusal kutuplaşmanın sosyal psikoloji literatürü ile çerçevelendirilmiş üç tane bileşeni bulunmaktadır. Bunlar; sosyal mesafe, ahlaki üstünlük ve siyasal hoşgörüsüzlüktür. Sosyal mesafe (Bogardus, 1925) değişkeni bireylerin öteki olarak gördükleri dış grup üyesi kişilerle kendilerini ne derece yakın ya da uzak hissettiklerinin ve ilişkisel olarak kendilerini o kişilerle ne kadar uzakta konumlandırdıklarının bir ölçüsü olarak tanımlanmaktadır. Ahlaki üstünlük (Fiske ve North, 2015) değişkeni ise farklı sıfatların gruplar arası yanlılık, ön yargı ve kalıpyargıların ortaya çıkmasında kullanılmasını ifade etmektedir. Grupların kendilerini daha ahlaklı tanımlayıp iyi sıfatları kendilerine yakıştırırken kötü sıfatları dış grup üyelerine layık görüp onlarla eşleştirmeleri anlamına gelmektedir. Son bileşen olan siyasal hoşgörüsüzlük (Gibson, 2006) değişkeni ise dış grup üyelerinin siyasal haklarına yönelik olumsuz değerlendirmelerdir. Örneğin sevilmeyen ve ötekileştirilen grup üyelerinin protesto haklarının olmasını istememe ve telefonlarının dinlenebilmesini meşru görme gibi temek hak ve özgürlüklerin kısıtlanmasını haklı ve gerekli görmek anlamına gelmektedir.

Literatürdeki çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda, siyasal kutuplaşmanın bir açıklayıcısı olarak partizanlık düzeyi yüksek olan kişilerin sevmediği ve karşıt görüşte olduğu siyasi parti taraftarlarına karşı yüksek düzeyde sosyal mesafe aldıkları, ahlaki üstünlük hissettikleri ve siyasal hoşgörüsüzlüğe sahip oldukları gözlemlenerek bu durumun bireyler arasındaki görüş ayrılıklarını yani konu bazlı kutuplaşmayı arttırdığı söylenebilmektedir (Dias ve Lelkes, 2022: 776; Iyengar ve Krupenkin, 2018). Örneğin, Iyengar vd. (2012: 412) ABD'de yaptıkları çalışmada destekledikleri siyasi partiye karşı güçlü düzeyde partizanlık sergileyen ve kutuplaşma skoru yüksek olan katılımcıların karşıt politik görüşteki kişilerle aralarına yüksek düzeyde sosyal mesafe koyduklarını ve kendilerini ahlaki açıdan üstün gördüklerini bulmuşlardır ve bu durumun politika tutumlarıyla ilişkili olduğunu elde etmişlerdir. Çalışma ayrıca karşıt politik görüşe yapılan negatif siyasi kampanyaların partizanlık düzeyi yüksek kişilerin yanlı değerlendirmelerini artırdığını da ortaya koymuştur. Duygusal kutuplaşma ve ideolojik kutuplaşma ilişkisinin çift yönlü olduğu yani iki değişkenin de birbiri üzerinde pozitif yönlü etkili olduğu bilinmektedir. (Dias ve Lelkes, 2022: 787; Han, 2023; Jost vd., 2022: 562)

Gimpel ve Hui (2015) sosyal mesafeye odaklandıkları deneysel çalışmada katılımcıların bir evde ikamet etme tercihlerinin evin çevresindeki komşuların siyasi görüşünün kendi siyasi görüşleriyle aynı olup olmadığından etkilendiğini saptamışlardır. Türkiye'de yapılan bir çalışmada ise Bilgiç vd. (2014) kişilerin sosyal gruplara karşı sahip oldukları sosyal mesafe düzeylerini ölçmüş ve toplumdaki kutuplaşmanın etnik ve mezhepsel farklılıklara kıyasla siyasi parti taraftarları arasında daha yüksek düzeyde oluştuğunu saptamış ve siyasi parti taraftarları arasındaki kutuplaşmanın diğer kimlikler bazındaki kutuplaşma türlerini de kapsadığını bulgulamıştır.

Harteveld vd. (2023) 9 ülkeden toplanan veriler ışığında politik grupların yüksek düzeyde sosyal mesafe, partizanlık ve siyasal hoşgörüsüzlüğe sahip olmasının toplumda kutuplaşmayı artırarak bu gruplar arasında uzlaşı sağlanmasını zorlaştırdığını, karşıt politik gruplara karşı şiddet uygulanmasını destekleme eğilimini artırdığını, demokrasiden tatmin olmayı azalttığını ve siyasal katılımı düşürdüğünü saptamışlardır.

2.3. Kutuplaşmanın zihindeki tezahürü: Partizan-güdülenmiş akıl yürütme

Yukarıda anlatılan üç bileşenin yanı sıra, duygusal kutuplaşma ve partizanlık kavramları bilgi işleme ve karar verme süreçlerini yakından etkilemekte ve politik tutumlar ve oy verme tercihleri üzerinde anlamlı bir rol oynamaktadır. Bu etki güdülenmiş akıl yürütme (motivated reasoning) mekanizmasıyla açıklanmaktadır. Güdülenmiş akıl yürütme (Kunda, 1990), bilişsel uyumluluğu (cognitive consistency) koruma gibi epistemik ihtiyaçları karşılama motivasyonlarından hareketle; kişilerin bir konu hakkında yeni tutumlarını oluştururken önceki tutumlarını, değerlerini, kimliklerini ve duygularını referans alarak konuyu yanlı bir biçimde değerlendirmeleri ve yorumlamaları olarak tanımlanmaktadır. Bu bilişsel eğiliminin etkisiyle verilen kararlar siyaset dahil hayatımızın pek çok alanında kişileri doğrudan etkilemektedir. Siyasetle ilgili konularda yeni öğrenilen her bilgi sosyal-politik kimliğimiz, politik yönelimimiz ve siyasi parti taraftarlıklarımızın süzgecinden geçerek işlenir (algısal ekran/perceptual screen) ve tutumlar ve yargılar bu işlenen bilgi doğrultusunda oluşturulur. Dolayısıyla; partizanlık bu mekanizmanın çalışmasında anahtar bir rol üstlenmektedir (Leeper ve Slothuus, 2014; Taber ve Lodge, 2006: 756).

Güdülenmiş akıl yürütme iki motivasyondan oluşmaktadır. Bunlar yönlü/amaçlı motivasyon (directional motivation) ve doğruluk motivasyonudur (accuracy motivation). (Druckman ve McGrath, 2019: 113). Eski tutumlarımızı doğrulayan bilgileri tercih etmemiz (doğrulama yanlılığı/confirmation bias), zıt fikirlerle karşılaştığımızda onları görmezden gelmemiz ve var olan görüşümüzü savunmaya geçmemiz (yanlışlama yanlılığı/disconfirmation

bias) ve var olan tutumlarımızla uyumlu fikirleri daha güvenilir bulmamız (önceki tutum etkisi/ a prior attitude effect) yönlü motivasyonlar olarak gruplandırılırken, yeni bir tutum oluştururken sahip olacağımız inanç ve düşüncenin doğru olmasını önemsememiz doğruluk motivasyonu olarak adlandırılmaktadır (Taber ve Lodge, 2006: 756). Yönlü motivasyonların karar verme süreçlerindeki etkisi daha sık gözlemlendiği için bu motivasyonların çoğu zaman doğruluk motivasyonlarını zihinde baskıladığı düşünülmektedir ve bu durum doğruluk motivasyonlarının literatürde az çalışılmasına neden olmaktadır (Bolsen vd. 2014: 238). Ancak doğruluk motivasyonuyla verilen kararların ve oluşturulan tutumların da azımsanmayacak düzeyde karşımıza çıktığı bir gerçektir.

Partizan-siyasal güdülenmiş akıl yürütme (partisan-politically motivated reasoning) kavramıyla ilgili yapılan çalışmalara örnek olarak, Glinitzer vd. (2021) mültecilere yönelik önyargılarla ilgili yaptıkları deneysel çalışmada katılımcıların deneyde öğrendikleri yeni bilgiyi değerlendirirken mültecilerle ilgili önceki tutumlarının güçlü bir belirleyici olduğunu ve kendi tutumlarıyla eşleşmeyen zıt bilgiyle karşılaştıklarında karşı argüman aramak için uğraş verdiklerini ortaya koymuşlardır. Ayrıca deneyde siyasal güdülenmiş akıl yürütme sürecinin göçmen karşıtlığı yüksek düzeyde olan kişilerde daha güçlü olduğu saptanmıştır.

Bolsen vd. (2014: 248) yaptıkları deneysel çalışmada enerji yasasını desteklemekle ilgili karar vermede yönlü motivasyonların etkili olduğunu ve desteklenen siyasi partinin milletvekilleri söz konusu politikayı destekliklerinde kişilerin politikaya yönelik desteğin artarken, karşıt siyasi partinin milletvekilleri aynı politikayı desteklediğinde bu desteğin azaldığını bulmuşlardır. Ayrıca partizan güdülenmiş akıl yürütmenin yani yönlü motivasyonların, doğruluk motivasyonları uyarıldığında işlevsiz hale geldiğini de saptamışlardır. Gaines vd. (2007) yaptıkları panel çalışmasında demokrat, cumhuriyetçi ve bağımsızların Irak savaşına yönelik tutumlarını incelemişler ve çalışmanın sonucunda katılımcıların olaylar hakkında benzer ve doğru inançlara sahip oldukları gözlense de yorumlamaların partizan akıl yürütme yoluyla gerçekleştiğini ve konuyla ilgili bilgi düzeyinin yüksek olmasının partizan fikirleri desteklemek için kullanılmasıyla pozitif ilişkili olduğunu bulgulamışlardır.

Özetle, siyasal kutuplaşma bilişsel bir mekanizma olan güdülenmiş akıl yürütme ile yakın ilişki içerisindedir ve bu bölümde siyasal kutuplaşmanın bireysel yatkınlıklar ve bilişsel olgular düzeyinde bir açıklaması sunulmuştur. Siyasal kutuplaşma ve güdülenmiş akıl yürütme mekanizmasıyla ilişkili diğer bireysel düzeyde eğilimler ve ihtiyaçlar bir sonraki bölüm olan ideolojik asimetri vs. ideolojik simetri bölümünde ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

2.4. Sosyal-iletişimsel bağlamların kutuplaşmaya etkisi

Bireysel yatkınlıklar ve bilişsel değişkenlere ek olarak, siyasal kutuplaşmanın önemli değişkenleri olan partizanlık ve güdülenmiş akıl yürütmenin bağlamsal faktörlerden de etkilendiği literatürdeki çalışmalarca bilinmektedir (van Baar ve FeldmanHall, 2022: 4). Bu nedenle bu bölümde bu faktörlere değinilecektir.

2.4.1. Seçerek maruz kalmaktan yankı odalarına hapsolmaya

Gelişen internet teknolojisi, eğitim düzeyinde yükselme ve kentleşme gibi gelişmeler insanların bilgiye erişimini kolaylaştırsa da bu durumun insanların ulaştıkları ve kullandıkları bilgi yelpazesini genişlettiğini söylemek ne yazık ki mümkün değildir. Bunun başlıca nedeni Bilişsel Çelişki Kuramı (Festinger, 1957)'nca belirtilen, zihindeki bilişsel uyumsuzluğu azaltma eğilimidir. Öğrenilen yeni bilgilerin sahip olunan tutumlarla, bilgilerle ve deneyimlerle uyumsuz olmaması için insanlar bu bilgilere "seçerek maruz kalmaktadır" (selective exposure) (Frey, 1986). Okunulan kitaplara, izlenilen haber kaynaklarına ve takip edilen internet, sosyal medya ve televizyon içeriklerine sahip oldukları dünya görüşünü doğrulayarak maruz kalan kişiler, zamanla yazılı ve görsel medya kullanımlarında bir algoritma oluşturmakta ve bu oluşan bu algoritmaya hapsolma durumu literatürde "filtre baloncuğu" olarak adlandırılmaktadır (Flaxman vd., 2016: 299; Pariser, 2011).

İnsanlar kendi inançlarını ve tutumlarını doğrulayan bilgi kaynaklarına yönelmelerinin yanı sıra, bilişsel uyumluluğu sürdürmek için insan ilişkilerinde de kendilerine benzer kişilerle sosyal çevre oluştururlar ve bu durum literatürde "homofili" olarak isimlendirilir (Bessi, vd., 2016; McPherson vd., 2001). Kendileriyle benzer düşünen ve benzer kimliklere sahip olan kişilerle sosyalleşen insanlar dış dünyayla kapalı, bütün duvarları aynalarla kaplı ve sadece kendilerini görebildikleri ve kendi seslerinin yankılarını duyabildikleri bir odaya hapsolmuş gibi olurlar. Homofili durumunu anlatan bu metafor literatürde "yankı odaları" (echo chambers) olarak geçmektedir (Sunstein, 2007).

Seçerek maruz kalma durumu ve onun sonuçları olan homofili, filtre baloncukları ve yankı odaları önceki bölümde bahsedilen güdülenmiş akıl yürütme motivasyonunun hem sebebi hem sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır (Iyengar ve Hahn, 2009: 20; van Baar ve FeldmanHall, 2022: 4). Var olan inanç sistemimizle ve tutumlarımızla uyumlu bilgilere erişme motivasyonumuzla edindiğimiz bilgiler politik görüşlerimizi keskinleştirmekte ve partizanlık düzeyimizi artırmaktadır. Bu durum kişilerin bulundukları politik görüşte sağlamlaşmasına (consolidation) yol açmakta ve artan kutuplaşma fikir değişikliğinin ve uzlaşının mümkün

olmasını zorlaştırmaktadır. Kutuplaşma arttıkça da fikirlerimizle çelişen zıt görüşlerden uzaklaşma isteğimiz artmakta ve yankı odaları ve filtre baloncukları güçlenmektedir.

Bu kısır döngüyle ilgili yapılan çalışmalarda Bessi vd. (2016) Facebook'ta Ebola salgınıyla ilgili bilimsel ve doğrulanmış haberlerle ve komplo teorisi içerikli yalan haberlerle etkileşimde bulunmuş İtalyan kullanıcıların sosyal medya ağlarını incelemiş ve haberlerin yayılma desenini gözlemlemişlerdir. İncelenen içeriklerde kullanıcıların iki ayrı gruba bölündüğü (bilimsel bilgiye inanlar ve komplo teorisine inanlar), konu üzerinde kutuplaşmış bir ortam olduğu ve bu iki ayrışmış grubun birbirine çok benzer desende güçlü homofililer oluşturduğu (aynı görüşteki kullanıcılarla etkileşimde bulunma) saptanmıştır. Ayrıca farklı görüşteki bu kullanıcıların sosyal medyada konuya ilişkin bilgileri çok benzer desende tükettiklerini tespit etmiş ve homofili ve kutuplaşmanın yanlış bilginin sosyal medyada yayılmasında önemli belirleyiciler olduğunu bulmuşlardır.

Flaxman vd. (2016: 318) ABD'de online haber okuma alışkanlığı olan 50 bin kişinin internetteki arama geçmişlerini analiz etmişler ve araştırmanın sonucunda sosyal medya veya arama motorları vasıtasıyla erişilen haber kaynaklarının ideolojik kutuplaşmayla ilişkili olduğuna ulaşmışlardır. Wojcieszak vd. (2020) açık fikirliliği ya da kapalı fikirliliği teşvik etmenin gündemle ilgili haber seçiminde katılımcıları nasıl etkilediğini araştırmışlar ve açık fikirliliği teşvik eden sosyal norma maruz kalmanın tarafsız haberleri okumayı tercih etme olasılığını artırdığını ve bu norm, partizanı olunan politik grupla ilişkilendirildiğinde bu etkinin daha güçlü olduğunu ve duygusal kutuplaşmayı azalttığını saptamışlardır.

2.4.2. Medya ve kitle iletişim araçlarının etkisi

Bağlamsal bir faktör olarak medya ve kitle iletişim araçlarının bu dinamikler üzerinde yadsınamaz bir etkisi bulunmaktadır. Tarafsız bilgi ve tarafsız haberciliğin önemi sürekli vurgulansa da insanların güdülenmiş akıl yürütmedeki motivasyonlarını bilen medya ve iletişim sektörü, daha çok reyting ve maddi kazanç sağlamak için insanların seçerek maruz kalma eğilimlerine hizmet edecek şekilde bilgileri halka sunmaktadır ve bu durum var olan kutuplaşmayı artırmaktadır (Iyengar ve Hahn, 2009: 34). Bernhardt vd. (2008: 19) gerçekleştirdikleri çalışmada taraflı medyanın seçmenlerin adaylar hakkında eksik bilgilenmesine yol açarak partizan olmayan, ılımlı ve zıt görüşte haber yapan bilgi kaynaklarını da dikkate alan rasyonel seçmenler dahil olmak üzere herkesin oy verme davranışını olumsuz etkilediğini ve liyakatli adayın kazanma olasılığını düşürdüğünü ortaya koymuşlardır. Seçerek maruz kalma bu perspektifte, bir insan eğiliminin ötesinde medya ve diğer dış etkenler

tarafından teşvik edilen bir davranış olarak karşımıza çıkmakta ve var olan kutuplaşmayı derinleştirmektedir (Stroud, 2010).

2.4.3. Mesaj Çerçevesi ve Mesajla ilgili diğer faktörler

Medya ve iletişim araçları politika ve gündemle alakalı bilgileri bize ulaştırdıkları için önem taşımaktadır. İletişim bilimlerinin verileri mesajın alıcıya nasıl ulaştığının mesajın alıcı tarafından yorumlanmasını etkilediğini göstermektedir (Druckman, 2022). Bu nedenle mesajla ilgili faktörlerin de politik tutumlarımız ve siyasal kutuplaşma üzerinde düzenleyici (moderator) etkisi bulunmaktadır (Jost vd., 2022: 567). Bu faktörlere mesajın sunuluş şekli, mesaj kaynağının itibarı, mesaj kaynağının kişilerin politik tutumlarıyla ne derece örtüştüğü, mesajın ne derece güçlü algılandığı ve mesajın niceliksel olarak ne sıklıkla kullanıldığı örnek olarak verilebilir (Perloff, 2003).

Örneğin, Wojcieszak vd. (2022) tarafından gerçekleştirilen deneysel çalışmada kimlik odaklı haberlerin ve kanıta dayalı haberlerin konu bazlı kutuplaşmaya olan etkisi araştırılmış ve katılımcıların kutuplaşma düzeylerinin büyükten küçüğe politik görüşleriyle uyumlu olan kanıta dayalı haberler, kimlik odaklı haberler ve tarafsız olan kanıta dayalı haberler koşullarında olacak şekilde sıralandığını bulgulamışlardır. Wojcieszak ve Kim (2016) göçmenlere ve eşcinsel evliliğe yönelik politikalara ilişkin tutumlarla ilgili yürüttükleri çalışmada öyküsel anlatımın sayısal veri kullanımından daha ikna edici olduğunu ve bu farkın empatik yaklaşım gösterilmesi istenen koşuldaki katılımcılarda daha yüksek düzeyde olduğunu ve tutum değişiminin ve mesaj kabulünün zihinde derinlik kurma (immersion) aracılığıyla gerçekleştiğini saptamışlardır.

Mesajın nasıl sunulduğuna dair bir kavram olan mesaj çerçevesi politik tutumlar hakkında karar verme süreçlerini etkileyen önemli bir faktördür (Druckman, 2001a: 1041). Mesajların hangi değerler, kavramlar veya kimlikler ön plana çıkarılarak verildiği ya da verilen bilgi içeriğinde ne derece olumlu ya da olumsuz özelliklerin ön plana çıkartıldığı söz konusu konu hakkındaki algılarımızda değişikliklere yol açmakta ve fikirlerimizi olumlu ya da olumsuz etkileyebilmektedir. Bu etki "çerçeveleme etkisi" olarak isimlendirilmektedir. (Nelson vd., 1997: 223; Tversky ve Kahneman, 1981: 453). Çerçeveleme etkisi iletişimde çerçeveleme ve düşüncede çerçeveleme olarak iki perspektiften ele alınmaktadır (Druckman, 2001b: 227). İletişimde çerçeveleme perspektifinde mesaj çerçevesi bağlamsal bir dış uyarıcı olarak ele alınır ve söylemin nasıl tasarlandığı ile ilgilenir. Düşüncede çerçeveleme perspektifinde ise insan zihni bu süreçte aktif rol oynar ve çerçeveyi dış bir uyarıcı olarak görmektense kişilerin mesajı

nasıl algıladıkları ve zihinde nasıl işledikleri ile ilgilenilir. Bu görüşte çerçeve insan zihnindeki çıktıdır.

Çerçeveleme denklik çerçeveleme (equivalence framing) ve vurgu çerçeveleme (emphasis framing) olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır (Druckman, 2001b: 228). Denklik çerçevelemede alıcıya giden mesajın taşıdığı bilgi birebir aynıdır ve matematiksel olarak bir denklik vardır ancak birisi olumlu taraflar diğeri olumsuz taraflar ön plana çıkartılarak sunulmuştur. İnsanların sahip olduğu olumsuzluk yanlılığı (negativity bias) gibi bilişsel yanlılıklar alınan mesajın farklı algılanmasına yol açmaktadır. "Ölüm riski taşıyan 600 insan var ve A tedavisi uygulanırsa 200 kişi kurtulabilir." ve "Ölüm riski taşıyan 600 insan var ve A tedavisi uygulanırsa 400 kişi ölebilir" ifadeleri bu bağlama örnek olarak verilebilir. Denklik çerçevesiyle sunulan bu iki mesaj aynı şeyi söylemektedir ancak ilk seçenek olumlu çerçevelendiği için daha tercih edilebilir algılanmaya sebep olmaktadır (Tversky ve Kahneman, 1981: 456). Vurgu çerçevelemede ise bilgiyi sunarken konunun farklı özellikleri vurgulanarak, alıcının dikkatini çekmek hedeflenmektedir. Vurgulanan özellik bir değer, bir konu veya bir kimlik olabilmektedir.

Çerçeveleme etkisini araştıran çalışmalara örnek olarak; Druckman (2001a: 1061) fakirlere yardım yapılması ve ifade özgürlüğü konuları hakkında yaptığı vurgulama çerçeveleme deneyleriyle algılanan mesaj kaynağının itibarının kullanılan çerçevenin politik tutum üzerindeki etkisinde düzenleyici rolü olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte kişinin konuyu önemseme derecesinin de çerçeveleme etkisi üzerinde aracı rolü olduğunu ortaya koymuştur. Schemer vd. (2012) ise kişilerin sahip oldukları değerlerle uyuşan çerçevelere maruz kalmalarının göçmenlerin vatandaşlık alması konusundaki tutumlarını etkilediğine dair destekleyici bulgulara ulaşmışlardır. Kim ve Zhou (2020) da genetiği değiştirilmiş besin konusu üzerinde çalıştıkları çerçeveleme etkisinde, konu üzerindeki tartışma özneleri siyasi parti kimlikleri üzerinden ve konu gruplar arası çatışma temelinde çerçevelendiğinde bu iki çerçevenin etkileşiminin parti kimliğinin belirginleşmesi aracılığıyla duygusal kutuplaşmayı ve konu bazlı kutuplaşmayı (tutum kutuplaşması) pozitif yönde yordadığını saptamışlardır.

2.5. Siyasete ilişkin İlgi ve Bilgi Düzeyi

Siyasal kutuplaşmayı etkileyen bir diğer önemli faktör kişilerin siyasete dair ilgi düzeyleri (political interest) ve bilgi düzeyleridir (political sophistication) (Delli Carpini, 2000; Kim, 2019). Yapılan araştırmalar siyasetle ilgili konular hakkında daha fazla bilgi sahibi olan, gündemi sürekli takip eden ve ilgi duyan kişilerin siyasete katılımlarının daha fazla olduğunu, partizanlık düzeylerinin daha yüksek olduğunu ve dolayısıyla hem ideolojik hem duygusal

açıdan daha kutuplaşmış olduklarını ortaya koymuştur (Lodge vd., 1995; Nelson vd., 1997: 225; Pétry ve Duval, 2017). Bu değişkenler güdülenmiş akıl yürütme mekanizması üzerinde etkili olarak siyasal kutuplaşmayı etkilemektedir, kişilerin zihinleri siyasetle çok meşgul ve dolu olduğu için benimsedikleri ideoloji ve partiyle özdeşleşme düzeyleri artmakta ve siyasetle ilgili konularda ve kişilerarası ilişkilerde tarafsız düşünebilme yetileri zayıflamaktadır (Druckman, 2012; Taber ve Lodge, 2006: 756). Desteklenen siyasi partinin görüşü bu kişiler için karar verme süreçlerinde kısayol (heuristic) işlevi görmektedir (Hobolt, 2007; Lau ve Redlawsk, 2001).

Bullock (2011) gerçekleştirdiği deneysel çalışmalarda katılımcıların incelenen politika konusu hakkında bilgi sahibi olmalarının destekledikleri siyasal elitlerin konu hakkındaki görüşlerinin bilinmesinin etkisi kadar konuya ilişkin tutumları üzerinde etkili olduğunu bulmuştur. Slothuus ve de Vreese (2010: 637), çerçeveleme etkisini test ettikleri deneylerde refahla ilgili politik tutumlarda konuya aşina ve farkındalık düzeyi yüksek katılımcıların karşıt parti görüşüyle çerçevelenen fikre konuya aşina olmayan katılımcılardan daha çok karşı çıktıklarını gözlemlemişlerdir. Taber vd. (2009) 8 farklı konu hakkında gerçekleştirdikleri deneylerde politika argümanının sunuş şeklini manipüle etmişler ve kişilerin sunulan argümanları zihinlerinde işlerken yanlışlama yanlılığı (disconfirmation bias) yaptıklarını ve bu durumun siyasal bilgeliğin (political sophistication) düzenleyici/moderator etkisiyle meydana geldiğini saptamışlardır.

Bu durumun yanı sıra siyasetle ilgili konularda doğru bilgiye ulaşma ihtiyacı yüksek olan, bir diğer ifadeyle, güdülenmiş akıl yürütmedeki doğruluk motivasyonu (accuracy motivation) fazla olan ve bu amaçla bilgi sahibi olmuş kişilerin yanlış bilginin yayılmasıyla ve dezenformasyon ve mezenformasyon süreçleriyle meydana gelen siyasal kutuplaşmalardan daha az etkilendikleri bilinmektedir (Rathje vd., 2023; Vegetti ve Mancosu, 2020). Dolayısıyla konular hakkında ne kadar bilgi sahibi olunduğu kadar ne bilindiği de önem taşımaktadır.

2.6. Siyasal kutuplaşmada duyguların rolü

Siyasal kutuplaşmanın önemli bir unsuru duygulardır. Partizanlık kavramı yukarıda, biliş temelli bir kuram olan Sosyal Kimlik Kuramı (Tajfel ve Turner, 1979) ile açıklanmıştı. Sosyal Kimlik Kuramı'nda grupla özdeşleşmede duyguların rolü yeterince vurgulanmamaktadır (Smith, 1993). Ancak partizanlık kavramından bahsederken özdeşleşilen sosyal gruba duygusal anlamda bağlanma durumu es geçilmemesi gereken bir husustur (Dias ve Lelkes, 2022: 778). İç grup kayırmacılığı ve dış grup düşmanlığı süreçleri sevgi, nefret, öfke ve iğrenme duygularını

içermektedir (Druckman ve McDermott, 2008; Mackie vd., 2008; Zhu vd., 2021) ve tehdit algısının yoğun olduğu korku ve kaygı duyguları tetiklendiği zamanlarda bu süreçler gerginleşmektedir (Renström vd., 2022; Stephan vd., 2015) Bu nedenle duyguların duygusal ve ideolojik kutuplaşma süreçlerinde aracı rolü bulunmaktadır (Clifford, 2019: 86: ; Gross, 2008).

Örneğin Renström vd. (2022) İsveç'te yaptıkları panel çalışmasında göçmenlerle ilgili sorunlarda göçmenlerin tehdit unsuru olarak algılanmasının duygusal kutuplaşmayı artırdığını ve bu ilişkide sağ-kanat yetkeciliğinin düzenleyici bir rolü olduğunu bulgulamışlardır. Aarøe (2011) Danimarka'da müslüman göçmenlerle ilgili özel bir yasaya ilişkin tutumlar üzerinde bilgiyi olay ve kişilerle somutlaştırarak anlatan epizodik çerçevelerin tutum üzerindeki etkisinin şefkat, acıma, öfke ve iğrenme duygularının tetiklenmesiyle oluştuğunu saptamışlardır.

Yukarıda bahsedilen tüm bulgulardan hareketle toplumda yüksek düzeyde kutuplaşma olmasının siyasette ve kamuoyunda demokrasi kültürünü zedelediğini, demokratik bir yönetim sisteminin uygulanmasını zorlaştırdığını ve insanların bir arada yaşamasını engellediğini hatta oluşturdukları yankı odalarında farklı gerçekliklerde yaşamalarına yol açtığını söylemek mümkündür. Tüm bu faktörler ele alınırken hem eğilimsel iç faktörleri hem de bağlamsal dış faktörleri dikkate almak ve bütüncül bir yaklaşımla konuyu değerlendirmek oldukça önem taşımaktadır. İki perspektif arasındaki etkileşim gerçek hayatı daha iyi anlamamızı sağlayacaktır.

2.7. Türkiye'de Siyasal kutuplaşmanın ve Kültür savaşlarının tarihçesi ve gerçekleştirilen çalışmalar

Dalton'un kutuplaşma endeksi CSES'e göre Türkiye'nin 2015 ve 2017 parlamento düzeyinde kutuplaşma skoru incelendiğinde Türkiye'de siyasal kutuplaşmanın son yıllarda hızlı bir artış gösterdiği, yüksek bir skora sahip olduğu ama Fransa, Yunanistan, ABD, Güney Kore, Meksika ve Almanya gibi diğer ülkelerin skorlarıyla karşılaştırıldığında parlamento düzeyinde kutuplaşmanın düşük düzeyde olduğu görülmektedir (Erdoğan ve Uyan-Semerci, 2018: 40; Kiriş, 2011). Literatürdeki ve sahadaki araştırmalar Türkiye'de parti sistemi ve parlamento düzeyinde kutuplaşmaya nazaran bireysel düzeyde kutuplaşmanın çok daha fazla olduğunu göstermektedir (Erdoğan ve Uyan-Semerci, 2018: 41).

Türkiye'de siyasal kutuplaşmanın tarihsel arka planına bakıldığında ise Mardin'in (1973) merkez-çevre çatışması anlayışıyla konuya giriş yapılması uygun olacaktır. Merkez-çevre çatışması Osmanlı İmparatorluğu'ndan Cumhuriyet dönemine kadar uzanan batılılaşma ve

modernleşme arzusu içindeki bir merkez ve buna direnen çevreyi yani seküler laik (sol) – İslamcı/dindar geleneksel (sağ) blok arasındaki çatışmayı ifade etmektedir. Buna paralel bir diğer yaklaşım ise Kalaycıoğlu'nun (2012) Kültür Çatışması Kuramı'dır (Kulturkampf). Bu kuram Cumhuriyetin ilk yıllarında tek parti döneminde yapılan inkılaplar ve reformlar (örn. Tevhid-i Tedrisat kanunu, Medeni kanunun kabulü, Saltanatın ve Halifeliğin kaldırılması, Latin alfabesine geçiş, kılık kıyafet ve şapka devrimi) konusunda bunları destekleyen halkı ve bunlara direnen halkı iki ayrı kutuplaşmış toplum olarak tanımlamaktadır. Tarihsel olarak bakıldığında cumhuriyetin ilk yıllarında derinleşmeye başlayan muhafazakar-seküler çatışması ilerleyen yıllarda diğer başka siyasi gelişmelerin de etkisiyle (örn., 28 Şubat süreci) süreklilik kazanmıştır.

Muhafazakar (sağ) - seküler (sol) bloğundaki çatışmanın yanı sıra Türkiye siyasetinde etnik kimlik temelli bir kutuplaşmanın da görüldüğünü söylemek mümkündür (Çelik vd., 2017). Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte Türk kimliğini öne çıkaran yeni bir ulusal kimlik inşasıyla azınlıkları ve farklı etnik kökendeki insanları kapsamada sorunlar meydana gelmiştir. Dersim Olayları ve Kürtçe konuşmanın yasaklanması gibi yaptırımlar ve 1980'den sonra Kürdistan İşçi Partisi'nin (PKK) Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da gerçekleştirdiği terör eylemleri sonucunda Türkiye siyasetinde Türk milliyetçiliği ve Kürt milliyetçiliği olarak yeni bir kutuplaşma bloğu oluşmuştur (Altınay, 2004; Özdemir ve Özkan, 2020).

Günümüz Türkiye'sindeki siyasal kutuplaşma bu değerlendirmede ele alınacağı için tarihsel süreçte AK Parti hükümetinin iktidara gelmesinden sonra yaşanan siyasal olaylardan da bahsetmek faydalı olacaktır. 2002 yılında iktidara gelirken parti programında kendini "muhafazakar-demokrat" olarak niteleyen AK Parti (Şimşek, 2013) son yıllarda gelenekçi ve Siyasal İslam temelli bir duruş sergileyerek popülist siyaset stratejisi izlemiştir ve bu durum siyasetçilerin söylemlerine yansımıştır (Kaygusuz, 2018). Son on yılda yaşanan; 2012 çözüm süreci, 2015 Güneydoğu terör olayları, gezi olayları, 17-25 Aralık 2013 yolsuzluk soruşturmaları, 15 Temmuz 2016 darbe girişimi sonrası kamuda ve yargı sisteminde yapılan düzenlemeler, başkanlık sistemi, ekonomik kriz, mülteci krizi ve kadın ve aile politikalarında atılan adımlar parti taraftarları arasındaki fikir ayrılıklarını büyütmüştür. Tüm bu gelişmeler toplumdaki hem seküler-muhafazakar bloktaki kutuplaşmayı hem Türk-Kürt milliyetçiliği bloğundaki kutuplaşmayı derinleştirmiştir (Erdoğan ve Uyan Semerci, 2018: 147).

Tarihsel süreç göz önüne alındığında Türkiye siyasetinde kutuplaşmayı belirleyen iki temel eksen olduğunu (muhafazakar-seküler gerilimi, Türk-Kürt milliyetçiliği) ve bunun sonucunda farklı bloklar oluştuğunu söyleyerek konuyu toparlamak mümkündür. TurkuazLab

(2020) araştırmasında siyasi parti tabanlarının birincil kimlikler üzerinde kümelendiği gösterilmiş ve 4000 kişilik temsili örneklem kullanılarak ve siyasi parti tercihlerinin sosyal kimliklere dönüştüğü ve partilerin farklı kümelerde toplandığı bulgulanmıştır. Kutuplaşmayı ifade eden bu kümeleri "hükümet yanlısı" ve "hükümet karşıtı" olarak iki bloğa indirgemek mümkündür.

Konu bazlı kutuplaşma ve ideolojik kutuplaşma konularındaki tabloya gelecek olursak muhafazakar (sağ) kanattaki değerlerin çoğunlukla hükümet destekçisi parti taraftarları etrafında kümelendiği ve liberal/seküler (sol) kanattaki değerlerin ise muhalefet partileriyle eşleştiği görülmektedir. Kaya ve Sunar (2015) gerçekleştirdikleri çalışmada 1990-2011 yılları arasında farklı zaman noktalarında bireylerin sosyal ve politik tutumlarını inceleyerek kültür savaşları problemi olgusunun ne düzeyde olduğunu araştırmış ve aile değerleri, cinsellik, boşanma, toplumsal cinsiyet rolleri, kürtaj, eşcinsellik, demokrasiyi destekleme ve ekonomik ve sosyal adaletle ilgili tutumlarda muhafazakar (sağ) ve liberal/seküler(sol) kesimden insanların farklılık gösterdiğini bulmuşlardır. Turkuaz Lab (2020) araştırmasına göre ise Türkiye'de farklı siyasi parti taraftarları benimsenen değerler konusunda gruplaşmakta ve hemen hemen gündemle ilgili her konuda farklı görüşler sergilemektedirler. Örneğin taraflar arasında en çok görüş ayrılıklarının olduğu konular, Gezi olayları, 28 Şubat darbesi, 15 Temmuz darbe girişimi, mülteci sorunu, Kürt sorunu, ekonomik kriz, yolsuzluk iddiaları ve Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemidir.

Turkuaz Lab (2020) araştırması duygusal kutuplaşmanın üç bileşeninin yansımasının toplumda görüldüğünü ortaya koymaktadır. Çalışmaya katılanların %72'sinin "en uzak" hissettikleri partinin taraftarlarıyla iş yapmak istemediğini ve %67'sinin "en uzak" hissettikleri parti taraftarlarının çocuklarıyla kendi çocuklarının oynamasını onaylamadığını belirtmesi taraflar arasında yüksek düzeyde sosyal mesafe olduğuna işaret etmektedir. Aynı şekilde, katılımcı olan siyasi parti taraftarları %80-87 oranında olumlu sıfatları (vatansever, onurlu, zeki vb.) kendi partilerinin taraftarlarına uygun görürken; olumsuz sıfatları (ikiyüzlü, ülkeye tehdit oluşturan, bağnaz vb.) %86-77 oranında diğer parti taraftarlarına uygun görmüşlerdir ve bu bulgu tarafların birbirlerine karşı yüksek düzeyde ahlaki üstünlük hissettiklerini göstermektedir. Son olarak, katılımcıların %48'i "en uzak" hissettikleri parti taraftarlarının telefonlarının dinlenmesini onaylamış ve %37'si "en uzak" hissettikleri parti taraftarlarının toplantı düzenleyebilmesine karşı çıkmıştır. Bu da taraflar arasında yüksek düzeyde siyasal hoşgörüsüzlük bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Toplumdaki sosyo-iletişimsel bağlamda kutuplaşma incelendiğinde medya başta olmak üzere toplumun pek çok yerinde siyasal kutuplaşmanın izlerini görmek mümkündür (Erdoğan ve Erçetin, 2019; Gülnar ve Akyüz, 2020; Vona-Kurt, 2016). Turkuaz Lab (2020) araştırması kişilerarası ilişkilerde yankı odaları oluştuğunu ve kişilerin medya kullanımlarında seçerek maruz kalma eğilimiyle filtre baloncukları oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Çalışmaya katılanların yarısından fazlası yakın çevreleriyle çoğunlukla görüş ayrılığı yaşamadıklarını ve görüş birliği içinde olduklarını belirtmişlerdir. Bu bulgu insanların birbirleriyle görüşlerini paylaşmaktan kaçındıklarını ve diyalog ortamının zorlaştığını destekler niteliktedir. Ayrıca insanlar ülkenin durumu ile ilgili farklı gerçekliklere sahiptir (örn., ülkenin durumunu bir tarafın çok iyi olarak değerlendirmesi ve diğer tarafın çok kötü şeklinde yorumlaması). Tarafların hem sosyal medyada hem TV'de ve gazetelerde farklı haber kaynaklarını tercih etmeleri, tek kaynaktan bilgi almaları ve sadece kendi takip ettikleri bilgi kaynaklarını tarafsız olarak değerlendirmeleri bulgusu bu araştırmada bu durumla ilişkilendirilmektedir.

Gölcük (2019) yaptığı çalışmada Twitter'dan aldığı Türkiye veri setinde kullanıcıların takip ettikleri hesapları ve etkileşimlerini analiz etmiştir. Çalışmanın sonucunda kişilerin kendi siyasi görüşlerine yakın haber sitelerini, içerikleri ve siyasetçileri takip ettiklerini; kendi görüşleriyle uyuşmayan hesapları ve haber sitelerini takip etmediklerini ve etkileşim sayısı bakımından iki tarafta fark olduğunu bulgulamıştır. Evmez (2020) AB tutumları ile ilgili yaptığı çalışmada Türkiye'de siyasal elitlerin bu konuya ilişkin tutumlarının ve aralarında uzlaşı sağlanıp sağlanmamasının halkın tutumlarına yansıdığını ve konu üzerindeki siyasal kutuplaşmayı etkilediğini saptamıştır. Çerçeveleme etkisiyle ilgili Türkiye'de yapılan çalışmalarda ise Özarslan vd. (2023) Amasra Maden Kazası ile ilgili ortaya çıkan kutuplaşmada hükümet yanlısı ve hükümet karşıtı gazetelerin haber çerçevelerini analiz etmiştir. Analizin sonucunda hükümet yanlısı gazetelerin olayı kader ve şehitlik odaklı kültürel ve dini referanslı çerçeveler kullanarak sunarken, hükümet karşıtı gazetelerin olayı ihmal, tedbirsizlik, cinayet ve facia gibi sorumluluk atıfları içeren çerçevelerle sunduğunu saptamışlar ve bu durumun toplumdaki siyasal kutuplaşmayı etkilediği sonucuna varmışlardır. Şirvanlı (2021) ise COVID-19 salgınıyla ilgili medyada yer alan haber metinlerindeki çerçeveleri analiz etmiştir. Analiz için seçtiği merkez medyadan görece daha tarafsız iki gazetede birinin ağırlıklı olarak devletin vakalar konusunda doğru bilgi paylaşımında bulunmaması ve devlet yetkililerinin kurallara uymaması şeklinde konuyu çerçevelerken, diğer gazetenin vatandaşların kısıtlamalara uymaması odağında konuyu çerçevelediği ortaya çıkmıştır. Bu durum sağlıkla ilgili halkın

bütünleştiği bir konuda bile ana akım medyada kutuplaşmanın olduğunu gözler önüne sermektedir.

Tüm bu bulgular dikkate alındığında Türkiye'de yüksek düzeyde hem duygusal hem ideolojik kutuplaşma bulunduğu, yüksek düzeyde kutuplaşmanın kişilerin yankı odalarına hapsolmasına ve siyasetle ilgili karar verme süreçlerinde güdülenmiş akıl yürütme mekanizmasının etkili olmasına neden olduğu ve diyalog ve uzlaşı ortamının mümkün görünmediği söylenebilmektedir. Araştırma sonuçları Türkiye'de şu anda rapor edilen yüksek oranlardaki kutuplaşmanın, siyasi konjonktürde radikal bir değişiklik olmadığı sürece, en iyi ihtimalle yakın gelecekte de aynı kalması beklenebileceğini öngörmektedir (Aydın-Düzgit ve Balta, 2019).

2.8. Türkiye'de konu bazlı bir kutuplaşma türü olarak İstanbul Sözleşmesi

Siyasal kutuplaşma ve kutuplaşmaya ilişkin kavramlar yukarıdaki bölümlerde hem Türkiye hem de diğer ülkeler bağlamında gerçekleştirilmiş araştırmaların bulgularıyla sunulmuştur. Bu tez çalışması kapsamında incelenen İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik Türkiye'deki kutuplaşma kültür savaşları ve politik ideolojiler çerçevesinde ele alınabilecek konu bazlı bir kutuplaşma çeşididir. Turkuaz Lab (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın bulgularına göre de sözleşme toplumda kutuplaşmaya ve görüş ayrılıklarına sebep olmuştur.

Sözleşme konusunda kutuplaşmayı araştıran güncel bir çalışma (Uyan Semerci ve Erdoğan, 2021: 170) Türkiye'de kadına yönelik şiddet sorunu konusunda toplumda ortak bir algı ve farkındalık olduğunu ancak bu ortak algının sözleşmeye ilişkin tutumlara yansımadığını göstermiştir. Sözleşmeye yönelik tutumları belirleyen en güçlü değişkenlerin sözleşmeden haberdar olma ve eğitim düzeyi olduğu ve bu değişkenlerin sözleşmeyi desteklemeyle pozitif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır. Toplamda %46 çıkan haberdarlık düzeyinin parti taraftarları arasında değişkenlik gösterdiği, muhalefet partilerinin özellikle de sol kanatta konumlanan partilerin sözleşmeye dair yüksek düzeyde haberdar oldukları ve sözleşmeyi destekledikleri, hükümete yakın muhafazakar siyasi partilerin ise haberdarlık düzeyinin düşük olduğu ve sözleşemeye karşı çıktığı ya da fikir sahibi olmadıkları belirtilmiştir. Kadına yönelik şiddet sorununun varlığına dair toplumda bir uzlaşı ortamı olsa da, sözleşmenin bu sorunu çözmek için doğru bir yol olup olmadığı kişilere sorulduğunda katılımcıların %35'i evet ya da hayır cevabını verememiştir ve bu bulgu kişilerin sözleşmeye ilişkin haberdarlık düzeyiyle ilişkilendirilmiştir. Bu soruya verilen yanıtlarda siyasi partiler arası anlamlı farklar bulunması konuya yönelik kutuplaşmanın bir göstergesidir.

İstanbul Ekonomi Araştırma şirketinin yaptığı kamuoyu araştırmasına halkın %51'i sözleşmeye dair bilgi sahibi değildir (Aktan, 2020). KONDA (2020) gerçekleştirdiği saha araştırmasında toplumun %65'inin sözleşmeye dair hiç bilgi sahibi olmadığını ya da yanlış bilgi sahibi olduğunu; %58'inin ise sözleşmeden çekilme kararı ile ilgili fikrinin olmadığını saptamıştır. Haberdarlık/bilgi düzeyinin sözleşmeyi destekleme düzeyiyle pozitif yönde ilişkili olduğu, bu iki değişkenin ise eğitim düzeyi, sosyoekonomik statü, modern yaşam tarzı ve kadın cinsiyeti ile pozitif yönde ve yaşla negatif yönde ilişkilendiği bulgulanmıştır. Kadın ve erkek arasındaki farkın eğitim düzeyi yükseldikçe açıldığı, eğitimli kadınların eğitimli erkeklere göre sözleşmenin içeriği konusunda daha fazla bilgi sahibi olduğu ve sözleşmeyi daha çok destekledikleri belirlenmiştir. Ayrıca konu üzerinde siyasal partiler arasında görüş ayrılıkları olduğu, hükümete yakın sağ partilerin sözleşmeden çıkmayı destekledikleri, sol partiler başta olmak üzere muhalefet partilerinin ise sözleşmeden çekilmeye karşı çıktıkları görülmüştür.

Elmas vd. (2021) ise Facebook'tan elde ettikleri veri setini kullanarak gerçekleştirdikleri kalitatif analizler sonucunda başlangıçta boşanan erkeklerin mağduriyeti odaklı olarak çerçevelenen olumsuz bir kampanyanın zaman içinde kasıtlı bir şekilde eşcinselliği meşrulaştırma perspektifine kaydığını saptamıştır. Bu kampanyanın boşanan erkekler grubu destekçilerinden dini cemaatlere doğru kaymasıyla yanlış haberlerin yayılmasına neden olduğu bulgulanmıştır. Bu bulgu sözleşme hakkında doğru bilgi sahibi olmanın sözleşmeye yönelik kutuplaşmada önemli bir rolü olduğunu göstermektedir. Bu çalışma bulguları sözleşmeye yönelik kutuplaşmanın medya ve sivil toplum kuruluşlarının reklam ve ikna çalışmalarıyla iyileştirilebileceğine dair umut vericidir.

Bu bölümde anlatılan siyasal kutuplaşma literatürü İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik kutuplaşmada partizanlık seviyesinin, bilgi düzeyinin, güdülenmiş akıl yürütme mekanizmasının, takip edilen haber kaynaklarının ve medyanın ve mesaj çerçevesinin anlamlı derecede etkili olabileceğini göstermiştir. Sonraki bölümde siyasal kutuplaşma ve İstanbul Sözleşmesi politik ideolojiler literatürü bağlamında ele alınacak ve insan psikolojisi ve eğilimleriyle ilgili faktörlerin konuyla ilişkisine değinilecektir.

3. İDEOLOJİK ASİMETRİLER VE İDEOLOJİK SİMETRİLER

Kişilere sosyal ve politik konuları anlamada ve yorumlamada bir yol haritası sunan "ideoloji" kavramı kişiye bir dünya görüşü kazandırmaktadır. Bu dünya görüşü ise kişilerin sosyal, politik ve ekonomik konularda tutumlarını belirlemektedir. İdeoloji kavramının Soğuk

Savaş yıllarından sonra geçerliliğini yitirdiği bazı uzmanlar tarafından öne sürülse de ideolojik etkilerin hala devam ettiği gözlemlenmektedir (Alper ve Yılmaz, 2020: 2; Jost, 2006).

Politik ideolojileri nasıl benimsediğimiz merak duyulan bir konu olmuştur. Siyaset bilimi literatüründe popüler bir yaklaşım olan sosyalizasyon görüşüne göre insanlar, politik ideolojileri ailelerinden ve sosyal çevrelerinden öğrenerek benimsemektedirler (Bender, 1967; Niemi ve Sobieszek, 1977). Bu sebeple büyük çoğunlukla aileleriyle ve bulundukları sosyal çevreyle ve topluluklarla benzer politik görüşlere sahip olmaktadırlar. Örneğin sosyal psikoloji literatüründe tutumlarla ilgili ünlü bir araştırma olan Bennington Koleji çalışmasında (Newcomb, 1943) muhafazakar yönelimli ailelerde yetişmiş çocukların liberal değerlerle eğitim veren bir kolejde eğitim görmelerinin sosyopolitik ve ekonomik tutumlarını nasıl etkileyeceği incelenmiştir. Çalışma sonucunda tutumları okula başlarken ve mezun olurken ölçülen katılımcıların anlamlı derecede liberal görüşe kaydıkları ve bu değişimin öğrenciler mezun olduktan 20 yıl sonra bile etkisini sürdürdüğü bulgulanmıştır. Murray ve Mulvaney (2012) ebeveynlik stillerindeki farklılıkların politik değerlerin çocuklara aktarılmasında düzenleyici rolü olduğunu saptamıştır.

Sosyalizasyon, eğitim, medya ve diğer bağlamsal faktörler politik ideolojileri benimsemede varyansın önemli bir kısmını açıklayabilmesine rağmen tüm süreci amlamlandırmada yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle çevresel ve bağlamsal etkilerin yanında eğilimsel psikolojik faktörlerin de açıklayıcılığına modelde ihtiyaç duyulmaktadır (Jost vd., 2003: 340). Buradan hareketle sağ ve sol ideolojilerin benimsenmesinde etkili olan bireysel faktörler, psikolojik ihtiyaçlar ve kişilik özelliklerini konu alan bir literatür doğmuştur. Sağ ve sol ideolojilere sahip kişiler arasındaki farklara vurgu yapan ve bu farklılıkların sosyal ve politik tutumlardaki çıktılarını ele alan literatür "ideolojik asimetriler hipotezi" olarak adlandırılmaktadır (Jost, 2017: 169). Bunun yanı sıra "ideolojik simetriler hipotezi" yeni bulgularla desteklenen yani bir yaklaşım olarak doğmuştur. Bu yaklaşım ideolojik asimetrilere zıt olarak sağ ve sol ideolojiden insanların psikolojik olarak birbirlerinden farklı olmaktan ziyade birbirlerine benzediğini ve aralarındaki farkların abartıldığını savunmaktadır (Crawford, 2014: 297). Bu bölümde bu yaklaşımlar çerçevesinde politik tutumlar ve sağ ve sol ideolojiyi benimsemiş insanlar arasında kültür savaşları bağlamında ortaya çıkmış siyasal kutuplaşma çalışmaları ele alınacaktır.

3.1. İdeolojik Asimetriler Hipotezi

İdeolojik asimetriler hipotezinde siyasal muhafazakarlık "motive (güdülenmiş) sosyal biliş" olarak tanımlanmıştır (Jost vd., 2003: 341). Bu kavram önceki bölümlerde anlatılan güdülenmiş akıl yürütme kavramıyla paralellik göstermektedir. Bu yaklaşıma göre bireylerin sahip olduğu bilişsel özellikler, psikolojik ihtiyaçlar ve kişilik özellikleriyle ilişkili motivasyonları bu kişilerin düşüncelerini ve tutumlarını etkileyerek ne düzeyde muhafazakar ideolojiye sahip olacaklarını belirlemektedir. Jost (2017a: 168)'a göre bunu belirleyen psikolojik değişkenler epistemik motivasyonlar, varoluşsal motivasyonlar, ideolojik motivasyonlar ve ilişkisel motivasyonlar olarak dört ana başlıkta toplanmakta ve birbirleriyle yakından ilişkili ve iç içe geçmiş kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Burada bahsedilen motivasyonlar kişileri var olan sosyal, politik ve ekonomik sistemi meşru, haklı ve sorunsuz görmeye itmekte ve bu durum kişilerin muhafazakar ideolojiye sahip olmalarına yol açmaktadır (Jost ve Banaji, 1994). Dolayısıyla ideolojik asimetriler hipotezi insanların liberal/seküler (sol) ve muhafazakar (sağ) ideolojiye sahip olmalarını bu motivasyonların düzeyleriyle ve bu motivasyonlarla ilişkili psikolojik değişkenlerle açıklamakta ve bu sayede sosyopolitik ve ekonomik tutumları öngörmeyi sağlamaktadır. İdeolojik asimetri hipotezinin çatısını oluşturan bu değişkenler sonraki alt bölümlerde ele alınacaktır.

3.1.1. Epistemik motivasyon

Epistemik motivasyon bireylerin yaşadıkları dünyayı belirsizliklerden uzak, tutarlı ve öngörülebilir bir yer olarak görme arzusu olarak tanımlanmaktadır. Yeni ve alışılmadık deneyimler ve farklı ihtimaller bireylerde kaygı yaratmaktadır ve kişiler bu rahatsızlık hissiyle başa çıkarak yaşamaya çalışmaktadır. Bu başa çıkma mekanizması bireylerde "belirsizlikten kaçınma" olarak gözlemlenmektedir. Bireyleri bu motivasyona iten ihtiyaç ve kişilik özellikleri literatürde bilişsel kapalılık ihtiyacı, belirsizliğe tahammülsüzlük, yapı ve düzen ihtiyacı, yeniliğe kapalı olma ya da kapalı fikirlilik olarak geçmektedir (Jost vd., 2003: 348; Jost vd., 2007: 990). Belirsizlik ve bilinmezlik durumlarının yarattığı kaygıyla başa çıkma güdüsü kişilerin sosyal ve politik dünyaya verdikleri yanıtları etkilemektedir. Bireylerde bu kaygıyla başa çıkma ihtiyacı arttıkça muhafazakar politikaların desteklenme ihtimali artarken, ihtiyacın az hissedilmesi durumu kişilerin liberal politikaları destekleme ihtimalini güçlendirmektedir. Başka bir ifadeyle liberal/seküler (sol) ideolojiye sahip insanlara kıyasla muhafazakar (sağ) ideolojiye sahip insanların bilişsel olarak daha kapalı oldukları, belirsizliğe tahammüllerinin daha az olduğu, yeniliğe kapalı ve kapalı fikirli oldukları görülmektedir (Federico vd., 2012: 383).

Epistemik ihtiyaçlar ve epistemik motivasyon bilişsel kapasitemiz ile negatif yönde ilişkilidir. Evrimsel olarak hayatta kalabilmemiz için daha az enerji gerektirdiği için bilişsel olarak daha az maliyetli ve çaba gerektiren düşünce stillerine eğilimliyizdir ve davranışlarımız ve tercihlerimiz de buna göre şekillenmektedir (De Neys ve Pennycook, 2019; Tversky ve Kahneman, 1974: 453). İdeoloji dediğimiz kavramın insanlara bir yol haritası sunduğu belirtilmişti. İdeolojiler sundukları hazır bilgi paketleriyle epistemik ihtiyaçları karşılamak için varlardır. Örneğin parti etiketleri ve gelenekler ve görenekler zihinsel kestirme (heuristics) düşüncelere kapı açan hazır bilgi paketleridir. Partizanlık ve diğer sosyal grup aidiyetlerinin de bu ihtiyacı karşılayıcı bir işlevi bulunmaktadır. Eğer bir konuda karar verirken bu hazır bilgiler bize yetiyorsa ya da bu hazır bilgilerin varlığına çok ihtiyaç duyuyorsak bu durum bilişsel kapalılık ihtiyacımızın yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir (Webster ve Kruglanski, 1994). Eğer tam tersi, bu hazır bilgiler bize yetmiyorsa ve daha fazla bilgiye, düşünmeye ve öğrenmeye ihtiyaç duyuyorsak bu durum biliş ihtiyacımızın yüksek düzeyde olduğuna işaret etmektedir (Cacioppo ve Petty, 1982).

Araştırmalar bilişsel kapasitesi düşük ve bilişsel kapalılık ihtiyacı yüksek kişilerin daha çok sezgisel düşünme stiliyle (Tip 1) kararlar vermeye eğilimliyken, bilişsel kapalılık ihtiyacı düşük ve biliş ihtiyacı yüksek kişilerin ise analitik düşünme stiliyle (Tip 2) karar vermeye eğilimli olduklarını göstermektedir (Evans, 2010; Kahneman, 2013). Dolayısıyla epistemik motivasyonu yüksek ve sezgisel düşünmeye eğilimli kişilerin daha çok muhafazakar (sağ) ideolojiyi benimsediklerini, epistemik motivasyonları görece daha düşük ve analitik düşünmeye eğilimli kişilerin ise liberal/seküler (sol) ideolojiyi içselleştirdiklerini söyleyebiliriz (Pennycook vd., 2015; Van Hiel vd., 2016; Yilmaz ve Saribay, 2016). Bahsedilen bu epistemik motivasyonun temelindeki durumdan dolayı sağ ideolojiye sahip kişilerin yeniliklere kapalı ve değişime direnç gösteren bir tutumda olduklarını, sol ideolojiye sahip kişilerin ise yeniliklere ve yeni tecrübelere daha açık ve değişime toleranslarının yüksek düzeyde olduğunu söylemek mümkündür. (Jost vd., 2007: 996; Jost vd., 2008a: 131)

Epistemik motivasyonların politik tutumlar ve kültür savaşları bağlamında ilişkisini inceleyen araştırmalarda Morgenroth vd. (2021) bilişsel kapalılık ihtiyacının ikili cinsiyet sistemine ters olan politikalara ve nötr cinsiyetle ilgili uygulamalara karşı çıkmakla ve bu konuda değişime direnç göstermekle pozitif yönde ilişkili olduğunu saptamıştır. Burke vd. (2017) bilişsel kapalılık ihtiyacının ve muhafazakar politik yönelimin biseksüel cinsel yönelime sahip kişileri olumsuz değerlendirme ile pozitif yönlü ilişkili olduğunu bulgulamışlardır. Sargent (2004) işlenen suçlara ağır cezai yaptırımlar uygulanmasını desteklemenin

muhafazakar politik ideolojiyle pozitif, biliş ihtiyacı ile negatif yönde ilişkili olduğunu saptamıştır. Roets vd. (2012) bilişsel kapalılık ihtiyacı ve çelişik duygulu cinsiyetçilik arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu ve bu ilişkide sağ-kanat yetkecilik ve sosyal baskınlık yöneliminin aracı rolü olduğunu bulmuştur.

Pennycook ve Rand (2019) 2016 ABD başkanlık seçimlerinde muhafazakar politik yönelimli seçmenlerin büyük çoğunlukla sezgisel düşünmeye eğilimli olduklarını ve bu durumun Cumhuriyetçi Parti lideri Trump'ı desteklemekle ilişkili olduğunu, liberal/seküler politik yönelimli seçmenlerin ise analitik düşünmeye eğilimli olduklarını ve bu durumun Demokrat Parti lideri Clinton'u desteklemekle ilişkili olduğunu bulmuştur. Miglietta vd. (2023) ise bilişsel kapalılık ihtiyacının muhafazakar değerler aracılığıyla popülist tutumları desteklemekle pozitif yönlü ilişkili olduğunu saptamıştır.

Epistemik ihtiyaçların güdülenmiş akıl yürütme ve çerçeveleme etkisiyle ilişkisinde, kişilerin var olan tutumlarını ve inanışlarını doğrulama motivasyonunu besleyen yönlü motivasyonlar (directional motivation) epistemik ihtiyaçlarla pozitif yönde ilişkiliyken, doğru bilgiye erişme isteğine hizmet eden doğruluk motivasyonu (accuracy motivation) epistemik ihtiyaçlarla negatif yönde ilişkilidir (Guay ve Johnston, 2022: 287; Taber ve Lodge, 2006: 756). Kişi eğer doğru bilgiye ulaşmayı hazır ve zahmetsiz bilgiye ulaşmaya tercih ediyorsa, karmaşık ve kompleks cevaplara yönelmekte ve çaba gerektiren Tip 2 düşünce sistemini kullanmak kişiye zor gelmemektedir (Jost ve Krochik, 2014). Yapılan çalışmalar analitik düşünmeye eğilimli kişilerin doğruluk motivasyonlarının daha yüksek olduğunu ve bilimsel bilgiye daha çok güvendiklerini göstermektedir (Miller vd., 2016; Pennycook vd., 2015b; Sinatra vd., 2014). Çerçeveleme etkisinde ise benzer bir durum olduğu bilinmektedir. Çalışmalar epistemik motivasyonları yüksek kişilerde çerçeveleme etkisinin daha fazla çalıştığını saptamıştır. (McElroy ve Seta, 2003; Nelson vd., 1997: 223). Çünkü uygun çerçevelenmiş bilgiler hazır ve tutarlı bilgiye ihtiyaç duyan ve otomatik düşünmeye eğilimli kişiler için kullanışlı olmaktadır.

3.1.2. Varoluşsal motivasyon

Varoluşsal motivasyon bireylerin tehdit ve tehlikelerden uzak bir dünyada yaşama arzusu olarak tanımlanmaktadır (Jost vd., 2007: 991). İnsanlara ölümü hatırlatan, ölümle ilgili kaygıları tetikleyen veya öz-saygılarını olumsuz etkileyen tehdit unsurları bireylerde rahatsızlık meydana getirmektedir (Greenberg vd., 1986). Bireyler bu rahatsızlıkla baş edebilmek için "tehdit yönetimi" mekanizması geliştirmektedirler (Greenberg ve Arndt, 2012; Hennes vd., 2012: 675). Kişileri bu motivasyona iten ilişkili psikolojik değişkenlere ölüm kaygısı, güvenlik

ihtiyacı, anlamlılık ihtiyacı ve kötümserlik/olumsuzluk yanlılığı örnek olarak verilebilmektedir (Jost vd., 2003: 360; Jost vd., 2008a: 133).

Varoluşa ve yaşamsal bütünlüğe tehdit oluşturan unsurlarla başa çıkma güdüsü kişilerin sosyal ve politik dünyaya verdikleri yanıtları etkilemektedir (Vail III vd., 2020). Bireylerde bu kaygı arttıkça muhafazakar (sağ) politikaları destekleme ihtimali artarken, kaygı azaldıkça liberal/seküler (sol) politikaları destekleme ihtimali güçlenmektedir (Jost vd., 2004; Jost vd., 2017). Varoluşsal ve epistemik ihtiyaçlar ideolojik asimetri literatüründe sıklıkla bir arada el alınmaktadır çünkü birbirleriyle oldukça ilişkili ve yakın anlamlı kavramlardır (Jost vd., 2007: 996 ; Stern, 2017). Epistemik motivasyona odaklanan çalışmalarda kullanılan değişkenler çoğunlukla yatkınlıkla (dispositional) ilgili faktörler olurken, varoluşsal motivasyona yönelik gerçekleştirilen çalışmalarda durumsal faktörlerin etkisi de (örn., sistem tehdidi oluşması, ölüm belirginliği, tehdit belirgenliği) hesaba katılmaktadır (Jost vd., 2003: 364).

Literatürdeki çalışmalara bakıldığında, Landau vd. (2004) 11 Eylül saldırılarının ve ölümlülüğün katılımcılara hatırlatılmasının muhafazakar parti lideri Bush'u desteklemeyi artırdığını saptamıştır. Malka vd. (2014) güvenlik ve kesinlik ihtiyacının kültürel ve ekonomik muhafazakarlığı yordadığını kültürler arası bir çalışmayla bulgulamıştır. Doğulu (2012) Türkiye'de ölüm belirginliği manipülasyonunun geleneksel toplumsal cinsiyet sistemini meşrulaştırma ve cinsiyetçi tutumlarla pozitif yönde ilişkili olduğunu göstermiştir. Leka (2015) ölüm belirginliği manipülasyonunun cinsiyetçi tutumlarla ve muhafazakar görüşteki cinsiyet temelli olumsuz kalıpyargılarla pozitif yönde ilişkili olduğunu bulmuştur. Vail III vd. (2019) ise ölüm belirginliğinin yarattığı korkunun Amerika'da İslam karşıtı önyargıları artırdığını saptamıştır.

İnsanlar belirsizliğe tolerans gösterememe ve tehdit yönetimi gibi epistemik ve varoluşsal motivasyonlardan dolayı hayatta kalmak için olumsuz uyaranlara karşı daha duyarlıdırlar ve risk almayı sevmemektedirler. Eğer insanlar korkmuşlarsa ve kendilerini güvende hissetmiyorlarsa olumsuz ve risk yaratan durumlardan kaçınmaktadırlar. Kendilerini güvende hissedebilirlerse olumlu uyaranlara daha kolay yanıt verebilmektedirler (Bos, 2009). İdeolojik asimetriler hipotezi bağlamında olumsuzluk yanlılığının muhafazakar politik görüşteki kişilerde daha yüksek olduğu bilinmektedir (Jost vd., 2008a: 132). Bu durum çerçeveleme etkisi ile ilgili yapılan çalışmalara da yansımıştır (Coe vd., 2017; Sparks ve Ledgerwood, 2017). Örneğin kayıp temelli ve kazanç temelli çerçevelemede eğer kayıpların ve olumsuzlukların altı daha çok çizilerek mesaj verilirse insanların tutumları ve tercihleri daha muhafazakar hale gelmektedir (Shook ve Clay, 2011)

3.1.3. İdeolojik motivasyon ve Kişilik Özellikleri

İdeolojik motivasyon toplumsal yapı ve sosyal sistemlerle ilgili bakış açımızı şekillendiren algılarımızı ve bu algılar neticesinde gelişen kişilik özelliklerimizi ifade etmektedir (Jost, vd., 2003: 349). İnsanların dünyayı ne kadar tehlikeli ve ne kadar rekabetçi bir yer olarak algıladıkları sosyal ve politik konulardaki tutumlarını ve politik görüşlerini belirlemektedir (Duckitt vd., 2002). Eğer kişilerin bu algıları yüksek seviyedeyse yüksek düzeyde muhafazakar dünya görüşüne sahip olmaktadırlar (Jost, 2009). Dünyayı tehditkar bir yer olarak algılamaya eğilimli olmak kişileri yüksek düzeyde sağ-kanat yetkeci kişilik özelliğine sahip olmaya, rekabetçi bir yer olarak algılamaya eğilimli olmak ise yüksek düzeyde sosyal baskınlık yönelimine sahip olmaya sevk etmektedir (Perry vd., 2013). Muhafazakar ideolojiye ve yüksek düzeyde sağ kanat yetkecilik ve sosyal baskınlık yönelimine sahip kişiler toplumdaki hiyerarşik yapılanmaların ve eşitsiz sosyal sınıfların gerekli olduğunu savunmakta ve var olan düzeni koruyarak mevcut düzenin devam etmesini istemektedirler (Jost, 2008). Tehditlerle baş etmek ve rekabette öne çıkmak için adaptif bir tepki olarak toplumsal eşitliğe karşı çıkmakta ve yeniliğe açık olmamaktadırlar (Jost ve Thompson, 2000). İdeolojik motivasyondaki bu ikili model "ideolojinin iki süreçli motivasyon modeli (dual-process motivational model of ideology)" olarak adlandırılmaktadır (Duckitt ve Sibley, 2009).

Yukarıda anlatılanlarla ilişkili olarak Cornelis ve Van Hiel (2006) düzen ve öngörülebilirlik ihtiyacının sağ kanat yetkecilik ve sosyal baskınlık yönelimi aracılığıyla kültürel muhafazakarlık, ekonomik muhafazakarlık ve ırkçılık ile pozitif yönde ilişkili olduğunu bulgulamıştır. Sibley vd. (2007) sosyal baskınlık yöneliminin düşmanca cinsiyetçiliği yordadığını, sağ-kanat yetkeciliğin korumacı cinsiyetçilikle ilişkili olduğunu saptamışlardır. Christopher ve Wojda (2008) sağ kanat yetkecilik ve sosyal baskınlık yöneliminin çalışan kadınlara yönelik önyargıyı yordadığı bulgusuna ulaşmışlardır. Bilewicz vd. (2017) nefret söylemine yönelik tutumlarda, sosyal baskınlık yöneliminin nefret söylemini desteklemekle pozitif yönde ilişkili olduğunu saptamıştır.

Muhafazakar (sağ) ve liberal/seküler (sol) görüşte olmayı belirleyen bir diğer kişilik özelliği insanların açık fikirli ya da kapalı fikirli olmalarıdır. Açık fikirlilik yeni tecrübeler ve yeni bilgiler edinmeye açık olmayı ifade ederken kapalı fikirlilik yeni fikirlere ve deneyimlere kapalı olmak anlamına gelmektedir, dogmatizme yol açabilmektedir ve gelenekselcilikle ilişkilidir (Battaly, 2018; Kruglanski ve Boyatzi, 2012). Bu kişilik özellikleri sadece ideolojik motivasyonlarla ilişkili olmayıp insanların epistemik motivasyonlarının da bir sonucu olarak

karşımıza çıkmaktadırlar (Kruglanski, 2013). Açık fikirliliğin bir uzantısı olarak karşımıza çıkan yeniliğe açıklık kişilik özelliği muhafazakarlıkla negatif yönde ilişkili olup Caprara vd. (1999)'nin çalışmasında İtalya'daki merkez sol seçmenlerde merkez sağ seçmenlerden daha yüksek çıkmıştır. Thórisdóttir ve Jost (2011) tehdit manipülasyonunun kişileri kapalı fikirliliğe yönelttiğini ve muhafazakarlığı artırdığı sonucuna ulaşmıştır. Brandt vd. (2015) yeniliğe açıklığın karşıt dünya görüşüne sahip kişilere karşı hissedilen önyargılarla negatif yönde ilişkili olduğunu ve katılımcıları karşıt görüşten kişilere karşı daha hoşgörülü olmaya sevk ettiğini bulgulamıştır. Platt ve Szoka (2021) yeniliğe açıklığın transfobi ile negatif yönde ilişkili olduğunu saptamıştır.

3.1.4. İlişkisel motivasyon

İlişkisel motivasyon bizlerle ortak değerleri olan ve aynı dünya görüşünü paylaşan insanlarla birlikte yaşama arzusu ve bu insanlarla çevrili bir gruba ve sosyal çevreye ait olma ihtiyacı olarak tanımlanmaktadır (Hennes vd., 2012: 675). İnsanlar hayatta kalabilmek için başka insanların varlığına ve bu insanlarla ilişki kurmaya muhtaç varlıklardır. Kurulan ilişkiler, sosyal çevre ve ait olunan sosyal gruplar aynı zamanda kişilere rehberlik eden kılavuzlardır (Hardin ve Conley, 2001). Daha tutarlı, durağan ve öngörülebilir bir hayat yaşamada ilişkilerin katkısı büyüktür. Bu nedenle ilişkisel motivasyonlar epistemik motivasyonlarla da çok yakından ilişkidirler (Jost vd., 2008b: 173). İnsanlar bu işlevleri sebebiyle sahip oldukları sosyal çevreleri ve ilişkileri kaybetmek istemezler. İlişkide oldukları kişilerin görüşleriyle ters düşmek ve dışlanmak kişiler için bir tehdit oluşturmaktadır ve bu nedenle içinde bulundukları sosyal gruplara uyum sağlamak adaptif rol oynamaktadır (Echterhoff ve Higgins, 2021; Imamoğlu, 2003).

İlişkisel motivasyonu oluşturan değişkenlere ilişkisellik, uyum (conformity), paylaşılan gerçeklik ihtiyacı ve tanınma ihtiyacı örnek olarak verilebilmektedir (Jost vd., 2018). İlişkisel motivasyon diğer motivasyonlar gibi kişilerin sosyal ve politik tutumlarını belirleyen bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır (Hennes vd., 2012: 675; Jost vd., 2008b: 181). İlişkisel motivasyonları yüksek kişilerin muhafazakar (sağ) dünya görüşünü benimsemeleri ve tutumlarını bu görüşe göre şekillendirmeleri beklenirken bu motivasyonları düşük ve ilişkilere daha az ihtiyaç duyan kişilerin ise liberal/seküler (sol) dünya görüşünü benimsedikleri görülmektedir (Stern ve Ondish, 2018; Stern vd., 2014).

İlişkisel motivasyonların sosyal ve politik tutumları ve kültür savaşlarıyla ilgili konuları nasıl etkilediğini araştıran çalışmalara örnek olarak Zeng (2020) ilişkisel kimliğin COVID-19

ve iklim kriziyle ilgili politik tutumlarda partizanlığın etkisini azalttığı sonucuna ulaşmıştır. Prusaczyk ve Hodson (2019) muhafazakarlığın kürtaj karşıtı tutumlarla olan pozitif yönlü ilişkisinde paylaşılan gerçekliğin aracı değişken olduğunu bulgulamıştır. Tekeş vd. (2021: 18) Türkiye örnekleminde tanınma ihtiyacının muhafazakar (sağ) ideoloji ve bağlanım ahlaki temelleri arasındaki ilişkiye pozitif yönde aracılık ettiğini; liberal/seküler (sol) ideoloji ve bireyselleştirici ahlaki temeller arasındaki ilişkiye ise negatif yönde aracılıkta bulunduğunu saptamıştır.

İdeolojik asimetriler hipotezindeki tüm bu motivasyonlar ve ilgili değişkenlerle ilgili yapılan çalışmalar muhafazakar (sağ) görüşteki insanların kutuplaşmaya daha meyilli olduklarını, politik tutumlardaki farklılaşmaların muhafazakarlaşma eğilimlerinden kaynaklandığını ve kutuplaşmanın bu yolla meydana geldiğini belirtmektedir (Morisi vd., 2019) İdeolojik asimetriler hipotezinin öne sürdüğü asimetrik kutuplaşma kavramına göre partizanlık yanlılığı ve güdülenmiş akıl yürütme yukarıda belirtilen ihtiyaç ve eğilimlerden dolayı muhafazakar kişilerde daha yüksektir (Grossmann ve Hopkins, 2016; Jost, 2017b). Bu sava karşı çıkan araştırmacıların meydana getirdiği ideolojik simetriler hipotezi bir sonraki bölümde anlatılmaktadır.

3.2. İdeolojik Simetriler

İdeolojik simetriler hipotezi muhafazakar (sağ) ve liberal/seküler (sol) politik görüşteki insanlar arasında psikolojik açıdan farklar olduğunu ve bu farklılıklardan dolayı politik görüşlerde farklılaşmalar meydana geldiğini savunan ideolojik asimetriler hipotezine tepki olarak oluşmuştur (Crawford, 2014: 285). İdeolojik simetri hipotezini oluşturan araştırmacılar sosyal psikoloji alanında çalışan kişilerin çoğunlukla liberal/seküler (sol) ideolojiye sahip olmalarından dolayı asimetri hipotezinin yanlı şekilde oluşturulduğunu iddia etmektedirler (Duarte vd., 2015; Skitka, 2012). Bu hipoteze göre sağ ve sol ideolojiye sahip insanlar arasında ideolojik asimetriler hipotezinin öne sürdüğü şekilde belirgin bir fark yoktur. Sol görüşteki insanlar da sağ görüşteki insanlar kadar ön yargılı olmaya, partizanlık yapmaya ve yanlı değerlendirmeye eğilimlilerdir (Stern ve Crawford, 2021). Arada keskin farklar ve ayrımlar yoktur ve asimetri hipotezinin politik yönelimlerle eşleştirdiği kavramlar hem sağ hem de sol ideoloji için geçişkenlik göstermektedir (Frimer vd., 2014)

Literatürdeki bulgularda Flynn vd. (2017) asimetrik kutuplaşmanın geçerliliğinin şüphe uyandıran bir durum olduğunu ve sol görüşlü insanların da güdülenmiş akıl yürütme mekanizmasını sıkça kullandıklarını belirtmiş ve asimetrik kutuplaşmanın karışık bir olgu

olduğunu öne sürmüştür Ditto vd. (2019: 10) gerçekleştirdikleri meta-analiz çalışmasında partizan yanlılığının her iki politik ideoloji için de geçerli olduğunu göstererek sağ ideoloji üzerindeki asimetriyi reddetmiştir. Crawford ve Pilanski (2014) Lindner ve Nosek (2009)' in ifade özgürlüğü konusundaki siyasal hoşgörüsüzlük içeren tutumların muhafazakarlarda daha yüksek düzeyde olduğu bulgusuna karşı çıkmış ve gerçekleştirilen çalışmada siyasal hoşgörüsüzlüğün iki ideolojide de yüksek düzeyde olduğunu bulgulamıştır. Frimer vd. (2017b: 11) eşcinsel evliliği, iklim krizi ve ateşli silah satışı konulu kültür savaşları problemi konularında yaptıkları deneysel çalışmalarda sağ ve sol görüşten katılımcıların birbirlerine denk düzeyde seçerek maruz kalma eğilimi taşıdıklarını saptamıştır. Guay ve Johnston (2022: 297) güdülenmiş akıl yürütme konusunda gerçekleştirdikleri çalışmada epistemik ihtiyaçların güdülenmiş akıl yürütmeyi desteklemediğini ve muhafazakar katılımcıların yüksek düzeyde kesinlik ihtiyacı duymalarına rağmen bunun güdülenmiş akıl yürütmeleri üzerinde temel etkisinin olmadığını elde etmiştir.

Johnston ve Madson (2022) gerçekleştirdikleri 5 çalışmada olumsuzluk yanlılığının muhafazakar ideolojiye sahip insanlarda daha yüksek olup olmadığını test etmiş ve asimetri hipotezini destekleyecek bir bulgu bulamamıştır. Pliskin vd. (2020) duygularla ilgili derleme çalışmasında asimetri hipotezinin eğilimsel açıklamalarla ortaya koyduğu olumsuz duygu tetiklenmelerinde muhafazakar yönelimli kişilerin daha hassas oldukları varsayımına karşı çıkarak bağlama duyarlı duygu modeli geliştirilmesini önermiştir. Costello vd. (2023) sağ ideolojiye sahip insanların bilişsel katılığı hakkında gerçekleştirdikleri meta-analiz çalışmasında muhafazakarlığın bilişsel katılıkla güçlü şekilde ilişkili olmadığını ve bu ilişkinin ABD dışında anlamlı sonuçlar vermediğini saptamıştır.

İdeolojik asimetriler ve ideolojik simetriler tartışması literatürde devam etmektedir ve iki grubun da haklı tarafları bulunmasına rağmen ideolojik simetri hipotezinin öne çıkabilmesi için daha fazla bulguyla güçlenmeye ihtiyacı olduğu belirtilmektedir. İdeolojik asimetriler hipotezi eleştirilere ve itirazlara maruz kalmasına rağmen öne sürdüğü bulgular ideolojik simetriler hipotezinden daha fazla desteklenir durumdadır (Baron ve Jost, 2019).

3.3. Politik ideolojiler ve İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik kutuplaşma

Sağ ve sol ideolojiye sahip insanlar arasında bir kutuplaşma konusu olan İstanbul Sözleşmesi kadın haklarını koruyarak ve kadının toplumdaki konumunu iyileştirmeyi hedefleyerek toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamayı amaçlamaktadır. Yukarıdaki bilgilerden ve literatürdeki tartışmadan hareketle ideolojik asimetriler hipotezine göre epistemik, varoluşsal

ve ideolojik motivasyonlarla yeniliğe karşı çıkan, geleneklerin ve mevcut sosyal sistemlerin devamlılığını savunan ve eşitliğe kapalı olan muhafazakar ideolojiye sahip insanların İstanbul Sözleşmesi'ne karşı çıkması olağan bir tepkidir. Geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini değiştirmeyi amaçlayan ve LGBTIQ+ kadın kimliklerini kapsayan yapısı bulunan sözleşmenin muhafazakar ideolojiye sahip insanlar için bir "tehdit" oluşturması ve epistemik, varoluşsal, ilişkisel ve ideolojik motivasyonları tetiklemesi olasıdır.

Öte yandan toplumsal eşitliği savunan, yeniliklere açık ve dünyayı daha az tehditkar ve rekabetçi algılayan liberal/seküler (sol) ideolojiye sahip insanların sözleşmeyi desteklemeleri beklenebilir bir durumdur. Bu bağlamda Türkiye'de kültür savaşları probleminin bir parçası olarak sayabileceğimiz İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik kutuplaşmanın ideolojik asimetriler hipotezi ile açıklanabileceği öngörülmektedir ancak bağlamsal faktörlerin de rölü hesaba katıldığında karmaşık bulgular bulabilmek ve ideolojik simetri hipotezini destekleyen sonuçlara ulaşmak da olası bir ihtimal olarak değerlendirilmelidir.

Politik ideolojiler konusundaki tartışmalar bu bölümde anlatılanlarla sınırlı değildir ve kişilerin ahlak anlayışları hakkında gerçekleştirilen çalışmalar ve Ahlaki Temeller Kuramı bu ideolojilerle ilişkilendirilen bir diğer faktördür. Bu tez çalışmanın incelediği asıl konu olan ahlak anlayışları ve Ahlaki Temeller Kuramı bir sonraki bölümde detaylarıyla ideolojik asimetriler ve simetriler konusunu içerecek şekilde aktarılmıştır.

4. AHLAKİ TEMELLER KURAMI VE KÜLTÜR SAVAŞLARI PROBLEMİ

4.1. Ahlaki Temeller Kuramı ve Politik İdeolojiler

İyiyi ve kötüyü nasıl tanımladığımıza bağlı olarak gelişen ahlaki yargılarımız ve inançlarımız insan duygu ve davranışları üzerinde rol oynayan önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırmacılar ahlaki yargılarımızın eğilimsel faktörler olan sezgilerimizin, duygularımızın ve düşüncelerimizin bir sonucu olduğunu bütünsel bir bakış açısıyla vurgulamaktadır (Kesebir ve Haidt, 2010). Kültürün ve bağlamın da ahlaki değerlerimiz üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır ve ahlaki değerler bu faktörlere bağlı olarak değişkenlik göstermektedir (Matsuo ve Brown, 2022). Ancak tüm kültürler ve toplumlarda ortaklaşan evrensel ahlaki değerlerden bahsetmek mümkündür. (Haidt, 2012).

Evrimsel açıdan hayatta kalabilmemiz için adaptif role sahip bu temel ahlaki değerleri inceleyen Ahlaki Temeller Kuramı'na (Graham vd., 2013) göre ahlaki yargılar insanlarda 5

temele dayanmaktadır ve bu temeller her insanda mevcuttur ve evrensellik taşımaktadır, fakat ne düzeyde benimsendikleri ve ne kadar önemsendikleri kişiden kişiye ve toplumdan topluma değişkenlik göstermektedir. Söz konusu ahlaki temeller bakım verme, adalet, sadakat, otoriteye itaat ve kutsallık temellerinden oluşmaktadır. Bu temeller de kendi içlerinde bireyselleştirici ahlaki temeller ve bağlanım ahlaki temelleri olarak iki boyutta gruplandırılmaktadır. Bireyselleştirici ahlaki temelleri bakım verme ve adalet temelleri oluştururken bağlanım ahlaki temellerini sadakat, otoriteye itaat ve kutsallık temelleri oluşturmaktadır (Graham vd., 2013).

Bireyselleştirici temellerden bakım verme temeli güçsüz, savunmasız ve yardıma muhtaç varlıklara karşı duyarlı olmak ve onların iyiliği için emek vermek anlamına gelmektedir (Haidt, 2012). Evrimsel açıdan bir annenin bebeğine bakım vermesi için gereken şefkat güdüsüyle hayatta kalmamız açısından işlevsel olan bu ahlaki temel insanların birbirlerinin sorunlarına ve güçlüklerine karşı duyarlı olmalarına ve birbirlerine yardım etmelerini sağlamaktadır (Bowlby, 1964; Hamilton, 1964). Tam tersinde canlılara zarar verme, eziyet etme veya öldürme gibi durumlarda karşıt pozisyon alınması için de işlevseldir.

Adalet temeli ise sahip olunan maddi ya da manevi kaynakların paylaşımıyla ilgili bir güdüdür (Graham vd., 2013). İnsanların birbirlerine karşı hem davranışsal ve ilişkisel olarak hem maddi açıdan eşit ve denk muamele etmesini, bireysel hakların gözetilmesini, rollerin ve sorumlulukların eşit paylaşılmasını ve kaynakların eşit dağıtılmasını gerektirmektedir (Haidt vd., 2009). Adalet temeli adil düzen ihlal edildiğinde ve insanlar mağdur edildiğinde bu olumsuz durumlara karşı çıkmayı da zorunlu kılmaktadır.

Bağlanım temellerinden sadakat temeli güçlü grup aidiyetlerini ve gruba bağlılığı ifade etmektedir (Haidt, 2012). Grubun içinde yaşamak evrimsel açıdan hayatta kalabilmek için büyük avantaj sağlamaktadır ve bağlanım temelleri bu adaptasyonun bir parçası olarak insanlarda meydana gelmiştir (Waal, 1982; Goodal, 1986). Sadakat temeli özdeşleşilen sosyal grubu sevmeyi, bu gruba güvenmeyi ve grubun normlarına bağlı olmayı gerektirmektedir. Bu temele göre kişilerden grubun hatalarına rağmen grup birliğini ve bütünlüğünü üstün görmesi ve bireysel menfaati önemsemeden grup yararına fedakarlık yapması beklenmektedir (Koleva vd., 2017). Tersi durumda gruba ihanet etmek ve grup uyumunu bozmak hoş karşılanmamaktadır.

Otoriteye itaat temeli evrimsel açıdan grup halinde yaşayabilmeyi mümkün kılabilmek için ortaya çıkmıştır (Fiske, 1991) Otorite ve grubun içindeki hiyerarşik yapılanma grubun yönetimini sağlamak için işlevsel ve gereklidir (Haidt ve Graham, 2009). Otoriteye itaat grup

içerisinde kaos oluşmasının önüne geçmektedir. Liderin ve grup takipçilerinin uyması gereken kuralları vurgulamaktadır. Kişilerin itibar sahibi otoriteye saygı duymaları, emirleri sorgulamadan yerine getirmeleri ve grup normlarına uyarak yaşamayı önemsemeleri beklenmektedir.

Kutsallık veya diğer adıyla saflık temeli insan bedenini kirletici ve zararlı olabilecek maddelerden koruyabilmek için insanlarda ortaya çıkmıştır (Schaller ve Park, 2011). Bu temele göre beden kutsaldır ve bedeni temiz tutmak çok önemlidir. Bedeni saf ve olduğu haliyle muhafaza etmek insana Tanrı'dan biçilmiş bir görevdir. Cinsel yaşama dair tutuculuk ve denetim de bu ahlaki değer için önemsenmektedir (Barnett vd., 2020). Kutsallık temeli dürüst olmayı ve Tanrı'nın istediği gibi yaşamayı gerektirmektedir ve bu temele göre dünyevi şekilde yaşamak bedeni kirletmekte, maneviyata önem vererek yaşamaksa insan bedenini temiz ve saf hale getirmektedir (Oaten vd., 2009).

Bu kuram ahlaki temellerin politik ideolojilerle ilişkisine de odaklanmaktadır. İdeolojik asimetriler hipotezini destekler şekilde muhafazakar (sağ) ve liberal/seküler (sol) ideolojiler arasında benimsenen ahlaki temellerin düzeylerinde net bir ayrım olduğunu savunmaktadır. Bu sava göre bireyselleştirici ahlaki temeller liberal/seküler (sol) ideolojiyle eşleşirken bağlanım temelleri muhafazakar (sağ) ideolojiyle eşleşmektedir (Federico vd., 2013: 591; Graham vd., 2009: 1033; Smith vd., 2017). İdeoloji ve ahlaki temeller ilişkisini çalışan araştırmalar; benimsenen ahlaki temellerin politik yönelimleri belirleyebildiğini saptamıştır (Yılmaz ve Sarıbay, 2018). Ancak bunun tersi de mümkündür ve politik yönelim benimsenen ahlaki temelleri yordamaktadır (Hatemi vd. 2019).

Ahlaki temellerin motive sosyal bilişin bir ürünü olduğu savunulmaktadır (Slovic ve Västfjäll, 2010). Bu görüşe göre ahlaki yargılarımız epistemik, varoluşsal ve ideolojik motivasyonlarımızın bir sonucu olarak şekillenmektedir ve bu motivasyonların düzeyi bizim ahlaki temelleri ne düzeyde benimseyeceğimizi belirlemektedir (Strupp-Levitsky vd., 2020: 4). Federico vd. (2016) çalışmaları sonucunda bilişsel kapalılık ihtiyacının bağlanım temelleriyle pozitif yönde ilişkili olduğunu, bireyselleştirici temellerle negatif yönde ilişkili olduğunu ve bu ilişkiye sağ-kanat yetkecilik ve sosyal baskınlık yöneliminin aracılık ettiğini saptamıştır. Yılmaz ve Sarıbay (2017) analitik düşünme stilinin katılımcılarda aktifleştirilmesinin bireyselleştirici temellerin daha fazla önemsenmesiyle ilişkili olduğunu gözlemlemiş ve bireyselleştirici temellerin yüksek düzeyde bilişsel efor gerektirdiği varsayımını doğrulamıştır. Bu bulguya paralel şekilde Napier ve Luguri (2013) soyut düşünmenin bireyselleştirici temellerin önemsenmesini artırdığını bulgulamıştır.

Wright ve Baril (2011) muhafazakar katılımcıların ahlaki değerlendirmelerinin bilişsel çaba gerektiren işler altında liberal/seküler katılımcıların değerlendirmelerine benzediğini ve bağlanım temellerine daha az önem gösterdiklerini saptamıştır. Strupp-Levitsky vd. (2020: 9) bağlanım ahlaki temellerinin epistemik ve varoluşsal motivasyonlarla, yani belirsizliği ve tehdidi azaltma güdüsüyle pozitif yönde ilişkili olduğunu bulgulamıştır. Everett vd. (2021) özgür irade inancı konusunda muhafazakar politik yönelime sahip katılımcıların liberal/seküler katılımcılara göre konuyu daha fazla ahlakileştirmeye motive olduklarını saptamıştır. Güdülenmiş akıl yürütme mekanizmasını destekler şekilde Uhlmann vd. (2009: 489) muhafazakar ve liberal/seküler katılımcıların politik konular hakkındaki görüşlerinde ahlaki yargılarını oluştururken önceki yargılarını doğrular şekilde seçimlerde bulundukları bulgusuna ulaşmıştır. Tüm bu bulgular ahlaki yargıların motive sosyal bilişin bir ürünü olduğunu desteklemektedir.

4.2. Siyasallaşan konuların ahlakileştirilmesi

Siyasetle ilgili meselelerde ahlak psikolojisinin rolü literatürde giderek ilgi gören bir konu haline gelmiştir. Siyasal kutuplaşmada tutumların birbirlerinden uzaklaşması ve keskinleşmesinde ve duygusal kutuplaşmanın artmasında ahlaki yargı ve inançlarımızın düzenleyici ilişkisi bulunmaktadır (Ryan, 2017; Skitka vd., 2021: 358). Konu bazlı kutuplaşmada eğer bir konu ahlakileştirilirse başka bir ifadeyle bir konu hakkındaki görüş doğru ya da yanlış olmaktan çok iyi ve kötü arasında bir tartışma zeminine oturtulursa o konu üzerinde görüş ayrılıkları derinleşmekte ve kutuplaşma artmaktadır (Skitka ve Morgan, 2014).

Örneğin Garrett ve Bankert (2020) siyasetle ilgili konuların ahlaki bir mesele olarak görülmesinin bireylerin partizanlık düzeyini ve hem tutum üzerinde kutuplaşmayı hem duygusal kutuplaşmayı artırdığını bulgulamıştır. Sosyal medya paylaşımları üzerinden yapılan kutuplaşma araştırmalarında siyasetle ilgili bir konunun ahlaki değerlere dokundurularak paylaşılmasının o paylaşımın aynı ideolojide olan kişiler tarafından etkileşim alma oranını arttığı ve yankı odalarını güçlendirdiği saptanmıştır (Brady vd., 2017: 7314; van Baar ve FeldmanHall, 2022: 4). Simonsen ve Bonikowski (2022) göçmenlerle ilgili söylemlerin ahlakileştirilmesinin siyasal kutuplaşmayı artırdığını bulgulamıştır. De Cristofaro vd. (2021) kadınların yüksek düzeyde ahlaki inanca sahip olmalarının, kolektif eylem niyetlerini azaltan sistemi meşrulaştırma motivasyonları üzerinde zayıflatıcı etkisi olduğu sonucuna varmıştır.

Eşcinsel evlilik yasası, kürtaj yasası, dezavantajlı grupların hakları, iklim krizi, idam yasası, göçmen politikaları ve laiklikle ilgili uygulamalar gibi kültür savaşları problemleri ahlakla

kolay ilişkilendirilebilecek konular oldukları için tartışmaların ahlakileşmesi ve kutuplaşmanın keskinleşmesi kolay olmaktadır. Siyasetle ilgili konuların ahlakileştirilmesinin kutuplaşmayı neden alevlendirdiğini anlayabilmek için Ahlaki Temeller Kuramı'na odaklanmak faydalı olacaktır. İdeolojik asimetriler hipotezine göre bireyselleştirici ahlaki temellerin (bakım verme ve adalet) liberal/seküler (sol) politik yönelimle, bağlanım temellerinin (sadakat, otoriteye itaat ve kutsallık) ise muhafazakar (sağ) politik yönelimle eşleştiği ve pozitif ilişki içinde oldukları belirtilmişti. Bu görüşe göre sağ ve sol politik ideolojiye sahip insanlar arasındaki kutuplaşmanın temelinde yatan nedenlerden biri ahlak anlayışlarındaki farklılıklardır. Bireyselleştirici temeller liberal/seküler (sol) görüşü yansıtan politik görüşlerle pozitif yönde ilişkiliyken bağlanım temelleri muhafazakar (sağ) görüşü yansıtan politik görüşlerle pozitif yönde ilişkilidir. (Federico vd., 2013: 591). Ayrıca ideolojik asimetri hipotezinde konu edilen epistemik, varoluşsal, ideolojik ve ilişkisel motivasyonlar ve bu motivasyonlarla ilgili değişkenlerle ahlaki temeller anlamlı ilişkilere sahiptir (Baldner ve Pierro, 2019: 573; Federico vd., 2016; Milojev vd., 2014: 169).

Literatür bulgularına göre, Koleva vd. (2012: 189) kürtaj yasası, terörizm, ateşli silah kullanımının kısıtlanması, eşcinsel evlilikler, gayrimeşru çocuk sahibi olma, klonlama, idam cezası, ötenazi, pornografi kullanımı, deneylerde hayvanların kullanılması ve bayrak yakma gibi 20 tane kültür savaşları probleminin ahlaki temellerle ilişkisini araştırmıştır. Araştırma sonucunda benimsenen ahlaki temellerin ve sahip olunan politik ideolojinin bu konulara ilişkin tutumlar üzerinde belirleyici olduğu sonucuna varmıştır. Örneğin sağ ideoloji ve bağlanım temelleri pornografi kullanımına ve bayrak yakmaya ilişkin tutumlarla negatif yönde ilişkili çıkmıştır. Sol ideoloji ve bireyselleştirici temeller ötenaziye ilişkin tutumlarla pozitif, deneylerde hayvanların kullanılmasıyla negatif yönde ilişkili bulunmuştur. Barnett vd. (2018) ahlaki temellerin politik ideoloji ve homofobi ilişkisinde aracı rolü olduğunu ve homofobinin muhafazakarlıkla ve bağlanım temelleriyle pozitif yönde ilişkili, bireyselleştirici temellerle ise negatif yönde ilişkili olduğunu saptamıştır.

Baldner ve Pierro (2019: 573) iş gücünde yer alan kadın liderlere yönelik olumsuz kalıpyargıların bilişsel kapalılık ihtiyacı ve muhafazakarlıkla pozitif yönde ilişkili olduğunu ve bağlanım temellerinin bilişsel kapalılık ihtiyacı ilişkisinde aracılık ettiğini tespit etmişlerdir. Milojev vd. (2014: 163) benimsenen ahlaki temeller kombinasyonlarının sosyal baskınlık yönelimi ve sağ-kanat yetkeciliğiyle ilişkili olduğunu, sağ görüşlü kişilerin 5 ahlaki temele de eşit derecede önem verirken sol görüşlü kişilerin bireyselleştirici temellere daha çok önem

verdiklerini ve sosyal baskınlık yönelimi ile sağ-kanat yetkeciliğin bağlanım temelleriyle pozitif yönde ilişkili olduğunu bulgulamıştır.

Türkiye'de yapılan çalışmalarda; Sayılan vd. (2020) sağ-kanat yetkeciliğin kutsallık/saflık değişkeni aracılığıyla trans kadınlara yönelik sosyal mesafeyle pozitif yönde ilişkili olduğunu, sosyal baskınlık yöneliminin ise bakım verme temeli aracılığıyla trans kadınlara karşı olumlu duygulanım ile negatif yönde ilişkili olduğunu saptamıştır. Tekeş vd. (2021: 19) ise sağ politik yönelimin bağlanım temelleriyle biliş ihtiyacı ve tanınma ihtiyacı aracılığında pozitif yönde ilişkili olduğunu bulgulamıştır. Ayrıca sağ politik ideolojinin bireyselleştirici temellerden sadece adalet temeliyle aynı değişkenlerin aracılığıyla anlamlı ve negatif ilişkili olduğunu saptamıştır. Bununla birlikte aracılık ilişkisinde biliş ihtiyacının ilişkiyi zayıflatıcı ve tanınma ihtiyacının ilişkiyi güçlendirici rolde ilişkili olduğunu bulgulamıştır. Yılmaz vd. (2016) ahlaki temellerin Türkiye'de oy verme tercihlerini nasıl etkilediğine dair gerçekleştirdikleri çalışmada bağlanım temellerinin sağ görüşlü AK Parti'ye ve Milliyetçi Hareket Partisi'ne (MHP) oy vermekle, bireyselleştirici temellerin ise sol görüşlü Halkların Demokratik Partisi'ne (HDP) ve Cumhuriyet Halk Partisi'ne (CHP) oy vermekle pozitif yönde ilişkili olduğunu bulgulamıştır.

İdeolojik simetriler hipotezine göre ise liberal/seküler (sol) ve muhafazakar (sağ) politik ideolojiler arasında ahlak anlayışları keskin farklar göstermemektedir (Frimer vd., 2013: 1042). Bireyselleştirici temellerin solcularla, bağlanım temellerinin ise sağcılarla eşleştirilmesine karşı çıkmaktadır ve bu eşleştirilmelerin bağlama ve şartlara göre geçişkenlik gösterebileceğini savunmaktadır. Bazı konularda sol görüşlü kişilerin bağlanım temellerinden etkilenerek karar verdiklerini, sağ görüşlü kişiler için bireyselleştirici temellerin solcular kadar önemli olduğunu vurgulamaktadırlar (Frimer vd., 2017: 35; Pliskin, 2023). Örneğin; Frimer vd. (2017: 45) eşcinsel evliliklerle ilgili tutumlarda adalet temelinin liberal/seküler yönelimli kişilerde olumlu tutumlarla pozitif yönde ilişkili olduğunu, kutsallık temelinin muhafazakar yönelimli kişilerde olumsuz tutumlarla pozitif yönde ilişkili olduğunu bulgulamıştır. Buna karşın konu çevre kirliliğini etkileyen petrol boru hattı döşemesi olduğunda eşleşmenin yer değiştirdiğini yani adalet temelinin muhafazakar kişilerin konuyla ilgili olumlu tutumlarıyla pozitif yönde ilişkiliyken kutsallık temelinin liberal/seküler kişilerin olumsuz tutumlarıyla pozitif yönde ilişkili olduğunu saptamıştır.

Frimer vd. (2013: 1047) toplumda etki gücü olan insanlara yönelik ahlaki yargılar konusunda sağ ve sol ideolojiden katılımcıların ahlaki yargılarını oluştururken ortak biçimde bakım verme, adalet ve kutsallık temelinden faydalandıklarını bulgulamıştır. Frimer vd. (2015) kutsallık temelinin bakım verme temelinden bağımsız olarak liberal/seküler (sol) görüşteki

katılımcıların dağcılıkta kullanılan tekniklerin dağın yapısını bozması durumuna dair olumsuz değerlendirmelerinde pozitif yönde etkili olduğunu saptamıştır. Frimer vd. (2014) otoriteye itaat temelinin sadece muhafazakarlara özgü olmadığını, şartlara ve bağlama bağlı olarak değiştiği sonucuna ulaşmıştır. Çalışmalarında hem muhafazakar kişilerin hem liberal/seküler kişilerin itaat edilmesi beklenen otorite figürü eğer onlarla aynı politik görüş ve kimlikteyse ona itaat ettiklerini bulgulamıştır.

Voelkel ve Brandt (2019) benzer şekilde tutum kutuplaşmasının liberal/seküler (sol) – bireyselleştirici temeller, muhafazakar (sağ) – bağlanım temeller ayrımının dışında iç grup ve dış grup ayrımına bağlı olarak gelişebileceğini tespit etmiştir. Schein, ve Gray (2015: 1158) liberal/seküler ve muhafazakar yönelimli kişilerde tüm ahlaki temellerin bakım verme temeli üzerinde birleştiğini savunmuş ve yapılan bilişsel manipülasyonlarla bunu desteklemiştir. Aktarılan tüm bulgulardan hareketle literatürde hem ideolojik asimetriler hem ideolojik simetriler hipotezini destekleyici sonuçlar bulunduğunu söylemek mümkündür.

4.3. Ahlaki çerçeveleme

Ahlaki temellerin sosyal ve siyasal tutumlar üzerinde nasıl bir rol oynadığını merak eden araştırmacılar çerçeveleme etkisini test ederek çıkarımlarda bulunmaya çalışmaktadırlar (Koleva vd., 2012: 185). Hangi özelliklerin ön planda tutularak mesajın nasıl sunulduğuyla ilgili olan mesaj çerçevesi, çalışmalarda ahlaki temeller göz önünde bulundurularak ve vurgulanarak hazırlanıp sunulmaktadır (Sunstein, 2004). Söylemlerin ve verilen mesajların ya da yapılan bilgilendirmelerin ahlaki değerler ön plana alınarak çerçevelenmesi kişilerde kutuplaşma düzeyinin artmasına sebep olabilmektedir (Anderson vd., 2014). Ancak kişiyi ikna edebilecek doğru çerçeve uygulandığında ahlaki temeller kişileri uzlaşabilecekleri bir noktaya getirmeye de muktedirlerdir (Feinberg ve Willer, 2019; Kodapanakkal vd., 2022). Ahlaki çerçevelemeyle gerçekleştirilen çalışmalarda Day vd. (2014) katılımcıların ekonomik sistem, sosyal politikalar, eğitim, çevre politikaları ve göçmenlikle alakalı konularda, ahlaki temellere maruz kaldıkları çerçevelerin kullanıldığı koşullarda eğer çerçeve politik görüşleriyle uyumlu ise hem liberal/seküler hem muhafazakar katılımcıların var olan tutumlarının güçlendiğini, ancak çerçeve politik görüşe zıt konumdaysa muhafazakar katılımcıların ikna olduğunu, liberal/seküler katılımcıların ikna olmadığını bulgulamıştır.

Wolsko vd. (2016) çevre yanlısı tutumları artırabilmek için gerçekleştirdikleri deneyler sonucunda liberal/seküler (sol) katılımcıların bireyselleştirici temeller çerçevesinde kontrol koşuluna kıyasla çevre yanlısı tutumlarının artmadığını ancak muhafazakar (sağ) katılımcıların

bağlanım temelleri çerçevesiyle sunulan mesaj sonrasında çevre yanlısı tutumlarının iyileştiğini ve bu ilişkide algılanan mesaj gücünün ve mesaj kaynağının politik kimliğinin düzenleyici bir rolü olduğunu saptamıştır. Hurst ve Stern (2020) çevre yanlısı tutumlar hakkında 5 ahlaki değerin hepsini kullanarak hazırladıkları muhafazakar çerçevenin muhafazakar katılımcıları ikna etmede bireyselleştirici temellerle hazırlanan liberal çerçeveden daha etkili olduğunu ve bu etkinin mesaj kaynağı muhafazakar görüşe ait kaynaktan geldiğinde (liberal kaynağa kıyasla) daha güçlü olduğunu bulgulamıştır. Çevre yanlısı tutumlarla ilgili Türkiye'de gerçekleştirilen bir replikasyon çalışmasında Çavdar (2021) kutsallık temeliyle çerçevelenen koşulun bakım verme temeline kıyasla muhafazakar katılımcıların çevre yanlısı tutumlarını iyileştirmede daha etkili olduğunu ve bu ilişkide düşük düzeyde analitik düşünme becerisine sahip olmanın düzenleyici bir rolü bulunduğunu saptamıştır.

Feinberg ve Willer (2015) ABD'de gerçekleştirdikleri çalışmada sağlık politikası, eşcinsel evlilik, askeri harcamalar ve İngilizcenin resmi dil olması gibi tartışmalı konularda bireyselleştirici temeller ve bağlanım temelleriyle konuların yeniden çerçevelenmesinin liberal/seküler ve muhafazakar tarafların tutumlarını değiştirebileceğini, konunun bağlanım temelleriyle çerçevelenmesinin muhafazakar yönelimli katılımcıları daha çok ikna edebileceğini, bireyselleştirici temellerle çerçevelemenin ise liberal/seküler yönelimli katılımcıları daha çok ikna edebileceğini tespit etmiştir.

Martin (2021) COVID-19 ve elektronik sigara kullanımıyla ilgili sağlık çalışanlarının ve hastanede çalışan sağlık memurlarının tutumlarında ahlaki çerçevelerin rolünü incelemiş ve sağlık çalışanları için bireyselleştirici temellerin, memurlar için bağlanım temellerinin daha belirleyici olduğunu saptayıp, eğer sağlıkla ilgili bu iki konu çalışan grupların önemsedikleri ahlaki çerçevelerle sunulursa (sağlık personeli-bireyselleştirici çerçeve, memur-bağlanım çerçevesi) daha fazla ikna edici olabileceğini saptamıştır. Voelkel ve Feinberg (2018) ahlaki çerçevelerin 2016 ABD başkanlık seçimlerinde adayların değerlendirilmesi üzerindeki etkisini araştırmış ve muhafazakar (sağ) görüşteki katılımcılar seçmeni oldukları Trump'ı, Trump sadakat temeli üzerinden çerçevelenen mesajla eleştirildiğinde adalet temeli koşuluna kıyasla daha az desteklemişlerdir; liberal/seküler (sol) görüşteki katılımcılar ise seçmeni oldukları Clinton'u, Clinton adalet temeli üzerinden çerçevelenen mesajla eleştirildiğinde sadakat temeline kıyasla daha az desteklemişlerdir. Başka bir ifadeyle katılımcıların politik görüşüyle uyumlu ahlaki çerçeveler eleştiriyi ciddiye almalarında etkili olmuştur.

4.4. Ahlaki duygular

Ahlaki değerler genellikle duygular aracılığıyla düşünce ve davranışlarımıza yön vermektedir (Skitka vd., 2021: 356). Duygular kişiyi harekete geçirici bir faktör görevini üstlenmektedir (Tangney vd., 2007: 347). Ahlaki güdülerimizle ilgili 7 temel duygu bulunmaktadır. Bu duygular şefkat, öfke, gurur, suçluluk, utanç, iğrenme ve korkudur. Bu duyguların bazıları ahlaki davranışları sergilemek için motivasyon sağlarken, bazıları ahlaki değerler ihlal edildiğinde ortaya çıkan duygulardır (Haidt, 2003: 853).

Şefkat duygusu bakım verme temelini önemsemenin bir sonucu olarak tetiklenmektedir ve kişinin bakıma ve yardıma muhtaç canlının fiziki ya da psikolojik ihtiyaçlarını karşılamasını sağlamaktadır (Goetz vd., 2010). Öfke duygusu bütün ahlaki temellerin ihlalinde gözlemlenen bir duygudur ve kişinin bu durumlarda reaksiyon vermesini tetikleyici bir işlevi bulunmaktadır (Oaten, vd., 2018). Bireyselleştirici temellerin ihlalinde yani adaletsiz bir durum olduğunda ya da bir canlı zarar gördüğünde öfkenin yanında utanç ve suçluluk duyguları hissedilmektedir (Haidt, 2003: 860). Bağlanım temellerinden sadakat ve otoriteye itaat temelinin ihlali grup normlarını tehdit eden bir durum olduğu için korkuyla ve kaygıyla karşılanabilmektedir (Kesebir ve Pyszczynski, 2011). Gurur ahlaki davranışları motive eden pozitif bir duygu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ahlaki değerlerimize uygun şekilde yaşadığımız zaman benlik saygısını artıran olumlu bir histir (Tangney vd., 2007: 360).

İğrenme duygusu tamamen bağlanım temellerinden kutsallık temeli ile ilişkilidir (Rozin vd., 2008). Kişinin bedenini zararlı patojenlerden ve fiziksel tehditlerden korumak için adapte olmuş bu duygu bedenin temiz ve saf tutulmasıyla ilişkilidir. Kutsallık/saflık temeli iğrenme duygusu üzerinden davranışlara yansımaktadır (Oaten vd., 2009). İğrenme evrimsel psikoloji bakış açısına göre davranışsal bağışıklık sisteminin bir parçasıdır ve iğrenme hissedilen maddeler ve organizmalar bedene zarar verebilecek, sağlığı bozabilecek tehdit unsurlarıdırlar (Rozin ve Fallon, 1987). İğrenme duygusu kişileri sağlığı bozabilecek dış tehditlerden korumaktadır. Bu mantığın iğrenme gösterdiğimiz davranışlar ve ilişkiler (örn. evlilik dışı cinsel ilişki, eşcinsellik) için de evrimleştiği düşünülmektedir (Alper ve Yılmaz, 2020: 70). İğrenme duygusu kutsallık/saflık temeli ihlal edildiğinde hissedilmektedir.

Ahlaki duyguların siyasetle ilişkili düşünce ve davranışlarda etkisi bulunmaktadır. Wisneski ve Skitka (2017) kürtajla ilgili ahlaki inançların iğrenme tepkisi aracılığıyla konunun ahlakileştirilmesini etkilediğini bulgulamıştır. Clifford (2019) gıda politikası üzerindeki kutuplaşma hakkında gerçekleştirdiği çalışmalarda katılımcıları ikna edebilecek mesaj

çerçevelerinin (örn. zarar verme ve kutsallık çerçevesi) iğrenme ve öfke duygularını tetikleyerek bu duygular aracılığıyla konunun ahlakileştirilmesini ve kutuplaşmayı artırdığını saptamıştır.

D'Amore vd. (2022) Hollanda'da kutuplaşmanın yoğun olduğu bir konu üzerinde gerçekleştirdikleri deneylerde dış gruptan birinin masum bir insana zarar vermesi senaryosuna maruz kalmanın yani bakım verme temelinin ihlal edilmesinin kişilerde öfke duygusunu tetikleyerek konunun ahlakileştirilmesini sağladığını ve kutuplaşmayı artırdığını tespit etmiştir. Brady vd. (2017: 7315) kutuplaşmanın yoğun olduğu silah kontrolü, eşcinsel evlilik ve iklim krizi konularında Twitter'da sosyal medya ağlarını incelemiş ve konunun ahlaki duygularla beraber ahlakileştirilmesinin sadece ahlakileştirilmeye kıyasla, tweetlerin yayılmasını ve etkileşimleri fazlalaştırdığını dolayısıyla kutuplaşmayı artırdığını bulgulamıştır.

4.5. İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik kutuplaşmanın Ahlaki Temeller ve Ahlak çerçeveleriyle ilişkisi

Yukarıda anlatılan literatür bilgisinden hareketle Türkiye'de gerçekleşen İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik kutuplaşma ortamının konunun ahlakileştirilmesiyle ilişkili olabileceği düşünülmektedir. İstanbul Sözleşmesi'nin ahlaki inançlarla ilişkisinin bu konudaki kutuplaşmayı açıklayabileceği öngörülmektedir. Sözleşmeyle ilgili destekleyici ve karşıt kampanyalar göz önünde bulundurulursa, sözleşmeyi destekleyen liberal/seküler (sol) yönelimli sosyal gruplar bakım verme ve adalet ahlaki temellerini yüksek düzeyde önemsedikleri için sözleşmenin kadın haklarını ve toplumsal cinsiyet eşitliğini önceleyen ve kadınları şiddetten koruyan özelliklerine odaklanarak sözleşme hakkında olumlu değerlendirmelerde bulunmuş olabilecekleri beklenmektedir. (ÇYDD, 2020; Mor Çatı, 2020; Zeyrek, 2021). Sözleşmeye karşı çıkan muhafazakar (sağ) yönelimli sosyal gruplar sadakat, otoriteye itaat ve kutsallık temellerini yüksek düzeyde önemsedikleri için sözleşmenin toplumsal cinsiyet eşitliği temelini ve LGBTIAQ+ bireyleri kapsayan yapısını sözleşmenin aile birliğini bozduğu, kadın ve erkek rollerini değiştirmeyi amaçladığı ve eşcinselliği normalleştirdiği şeklinde yorumlayarak olumsuz değerlendirmelerde bulunmuş olabilecekleri tahmin edilmektedir. (Dilipak, 2019; Kaplan, 2020; Keleş ve Onay Çöker, 2021: 382).

Bu tez çalışmasında çerçeveleme tekniği kullanılarak ahlaki çerçeveleme ile mesajları katılımcıların ahlaki temellerine uygun olarak sunmanın tutumlarını nasıl etkileyeceği araştırılmış ve konu üzerindeki kutuplaşmayla ilgili çıkarımlarda bulunulmuştur. Ahlaki çerçeveleme literatüründeki araştırmalardan elde edilen bulgulara dayanarak, İstanbul Sözleşmesi'ne destek sağlamak amacıyla, sözleşme ahlaki temellerle çerçevelendiğinde ve bu

şekilde sunulduğunda, bağlanım temelleri çerçevesinin muhafazakar katılımcıları, bireyselleştirici temeller çerçevesinin ise liberal/seküler katılımcıları ikna etme potansiyeli taşıdığı düşünülmüştür.

MEVCUT ÇALIŞMA

Demokrasinin olduğu bir toplumda siyasilerin aldığı kararların ve belirledikleri uygulamaların toplumda meşruiyet kazanması, bu karar ve uygulamaların kamuoyunca desteklenmesiyle ilişkilidir. Bu bağlamda, ülkemizde kadına yönelik şiddet olayları devam ederken ve bu sorunun çözülmesi için politikalara ve hukuki düzenlemelere hala ihtiyaç duyulurken, bu konuda önemli bir adım olan İstanbul Sözleşmesi'nin neden kutuplaşmaya yol açtığını ve toplumda bu konuya ilişkin uzlaşının olduğu bir düzenlemenin ne derece mümkün olabileceğini araştırmak önem arz etmektedir. Buradan hareketle, bu tez çalışmasının amacı İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik tutumları araştırmak ve kutuplaşmaya neden olan faktörleri inceleyerek çıkarımlarda bulunmaktır.

Mevcut literatürde konuyla ilgili sosyal psikoloji ve politik psikoloji perspektifinden yeterli sayıda çalışma olmaması ve konunun sıklıkla hukuk ve siyaset bilimi bakış açısıyla incelenmiş olması ilgili alanda büyük bir eksiklik yaratmaktadır. Bu ihtiyaç doğrultusunda bu çalışma, İstanbul Sözleşmesi'yle ilgili konu bazlı kutuplaşmaya bireysel eğilimler, psikolojik değişkenler ve bağlamsal faktörleri de içine alarak bütüncül bir açıklama geliştirmeyi hedeflemektedir.

Çalışma 1

Literatürdeki eksikliklerden hareketle bu tez çalışmasında öncelikli amaç Çalışma 1'de İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik tutumlar, duygular ve düşüncelerle ilgili betimsel bir araştırma yapmak ve konuyu psikoloji perspektifinden inceleyerek Çalışma 2'ye anlamlı bir zemin hazırlamaktır. Bu amaç doğrultusunda, Çalışma 2 öncesi, konunun keşfedici kalitatif yöntemle incelendiği bir ön çalışma (Çalışma 1) gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sorusu: Türkiye'deki muhafazakar (sağ-kanat) ve liberal/seküler (sol-kanat) grupların cinsiyet meselelerine, kadına yönelik şiddetle mücadeleyi amaçlayan devlet politikalarına ve İstanbul Sözleşmesine ilişkin görüşleri nelerdir? Bu görüşlerle ilişkili olabilecek unsurlar neler olabilir?

Çalışma 2

Siyasal kutuplaşma, politik ideolojiler ve Ahlaki Temeller Kuramı literatüründe yer alan bilgilerden yola çıkarak ve Çalışma 1'in bulgularından faydalanarak Çalışma 2 gerçekleştirilmiştir. Çalışma 2'de öngörülen husus, ilgili değişkenlerin kontrolünden sonra (partizanlık düzeyi, sözleşme hakkında haberdarlık düzeyi, cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve sosyoekonomik düzey), konuyu kişilerin politik yönelimleriyle uyumlu ahlak çerçevelerinden sunmanın İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik tutumları iyileştireceği ve muhafazakar (sağ-kanat) – liberal/seküler (sol-kanat) gruplar arası konu bazlı ideolojik kutuplaşmayı azaltacağı yönündedir. Bir diğer ifadeyle, kişilerin partizanlık düzeyi, sözleşmeye ilişkin haberdarlık düzeyi, cinsiyeti, yaşı, eğitim düzeyi ve sosyoekonomik düzeyi kontrol edildiğinde,

Hipotez 1: İstanbul Sözleşmesi bağlanım ahlaki temelleri (sadakat, otoriteye itaat ve kutsallık) ile çerçevelendiğinde, muhafazakar (sağ-kanat) görüşteki katılımcıların sözleşmeyi destekleme eğilimleri diğer koşullarda bulunan aynı politik görüşteki katılımcılara kıyasla daha yüksek seviyede olacaktır.

Hipotez 2: İstanbul Sözleşmesi bireyselleştirici ahlaki temeller (bakım verme ve adalet) ile çerçevelendiğinde, liberal/seküler (sol-kanat) görüşteki katılımcıların sözleşmeyi destekleme eğilimleri diğer koşullarda bulunan aynı politik görüşteki katılımcılara kıyasla daha yüksek seviyede olacaktır.

Hipotez 3: İstanbul Sözleşmesi kişilerin politik yönelimleriyle uyumlu ahlaki temellerle çerçevelendiğinde (muhafazakar görüşteki katılımcılar için bağlanım ahlaki temellerinin kullanılması ve liberal/seküler görüşteki katılımcılar için ise bireyselleştirici ahlaki temellerin kullanılması), sözleşmeyi destekleme düzeyine ilişkin gruplar arası fark azalacaktır.

İlgili koşulların niteliklerine ve katılımcıların bu koşullardaki konumlarına ilişkin bilgiler Çalışma 2'nin yöntem kısmında detaylı bir şekilde açıklanmaktadır. Koşullar arası farklara yönelik tüm bulgulara ise Çalışma 2'nin bulgular kısmındaki tablolardan ve ilgili açıklamalardan ulaşılabilir.

ÇALIŞMA 1

1. YÖNTEM

1.1. Örneklem

Katılımcılara kolayda örnekleme yöntemiyle ulaşılmıştır. Örneklem büyüklüğü anketin tamamını eksiksiz bir şekilde dolduran 96'sı kadın (%60.4) 58'si erkek (%36.5) 3'ü diğer cinsiyetlerden (%1.9) ve 2'si cinsiyetini belirtmek istemeyen (%1.3) 159 kişiden oluşmaktadır. Örneklem, yaşları 18 ile 65 yıl arasında olan (*Ort.* = 31 yıl, *SS* = 11.73), 1 ile 7 arasında % 68'i orta düzey sosyoekonomik düzeye sahip (*Ort.* = 3.93, *SS* = 1.01) ve ilköğretim ve lise (*N* = 8) ön lisans (*N* = 14), lisans (*N* = 106) ya da lisansüstü (*N* = 31) eğitim düzeyine sahip kişileri içermektedir. Katılımcılar politik yönelimlerine göre değerlendirildiklerinde ise, örneklemde 60 liberal-seküler/sol (%37.7), 39 muhafazakar/sağ (%24.5) ve 60 tarafsız (%37.7) politik görüş belirten kişi bulunmaktadır. Katılımcıların politik görüş dağılımları Tablo 1'de ve demografik değişkenlerin betimsel analizleri niceliksel analizler bölümünde Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların politik yönelimlerinin frekans analizi

Politik Yönelim	*n*	*%*
Liberal/seküler (sol)	60	37.7
Muhafazakar (sağ)	39	24.5
Tarafsız	60	37.7

1.2. Materyal ve Ölçüm Araçları

1.2.1. Açık Uçlu Soru Formu

Açık uçlu soru formu sırasıyla şu soruları içermektedir; (i) "Türkiye'de yaşanan kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddet olaylarıyla ilgili ne düşünüyorsunuz?", (ii) "Kadına yönelik şiddetle mücadele etmek için devletin nasıl bir politika izlemesini tavsiye edersiniz?", (iii) "İstanbul Sözleşmesi hakkında ne düşünüyorsunuz?", (iv) "İstanbul Sözleşmesi'ni ne derece desteklediğinizi nedenlerinizle birlikte açıklar ve düşüncelerinizi paylaşır mısınız?", (v) "İstanbul Sözleşmesi'nin içeriği hakkında neler biliyorsunuz?", (vi) "Türkiye 20 Mart 2021 tarihinde İstanbul Sözleşmesi'nden çekildi ve sözleşmeyi yürürlükten kaldırdı. Bu çekilme

kararı hakkında ne düşündüğünüzü nedenlerinizle birlikte açıklar ve düşüncelerinizi paylaşır mısınız?", (vii) "İstanbul Sözleşmesi hakkında öğrendiğiniz mevcut bilgilerinizi hangi bilgi kaynakları vasıtasıyla öğrendiniz?" (bkz. Ek 3)

1.2.2. Kadına yönelik şiddetin Türkiye'de önemli bir sorun olarak görülme derecesi

Kadına yönelik şiddetin Türkiye'de ne derece önemli bir sorun olarak görüldüğünü öğrenebilmek için katılımcılara tek maddelik "Kadına yönelik şiddetin Türkiye'de ne derece önemli bir sorun olduğunu belirtiniz." şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Katılımcılar bu soruya 7'li likert tipi ölçekle (1 = Hiç önemli bir sorun değildir., 7 = En önemli sorunlardan biridir) yanıt vermişlerdir. (bkz. Ek 3)

1.2.3. Kadına yönelik şiddetle ilgili devletin uyguladığı politikalardan memnuniyet derecesi

Katılımcıların kadına yönelik şiddetle ilgili devletin uyguladığı politikalardan ne derece memnun olduklarını öğrenebilmek için katılımcılara tek maddelik "Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda devletin uyguladığı politikalardan ne derece memnun olduğunuzu belirtiniz." şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Katılımcılar bu soruya 7'li likert tipi ölçekle (1 = Hiç memnun değilim., 7 = Tamamen memnunum) yanıt vermişlerdir. (bakınız Ek 3)

1.2.4. İstanbul Sözleşmesi hakkında haberdarlık düzeyi

Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi hakkında haberdarlık düzeylerini ölçebilmek için katılımcılara tek maddelik "İstanbul Sözleşmesi hakkında ne derece bilgi sahibi olduğunuzu belirtiniz." şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Katılımcılar bu soruya 7'li likert tipi ölçekle (1 = Hiç bilgim yok., 7 = Çok bilgim var) yanıt vermişlerdir. (bakınız Ek 3)

1.2.5. İstanbul Sözleşmesi'nin desteklenme düzeyi

Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme düzeylerini ölçebilmek için katılımcılara tek maddelik "İstanbul Sözleşmesi'ni ne derece desteklediğinizi belirtiniz." şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Katılımcılar bu soruya 7'li likert tipi ölçekle (1 = Hiç desteklemiyorum, 7 = Tamamen destekliyorum) yanıt vermişlerdir. (bkz. Ek 3)

1.2.6. Politik Yönelim

Katılımcıların politik yönelimlerini öğrenebilmek için katılımcılara demografik bilgi formunda tek maddelik "Aşağıdakilerden hangisi siyasi görüşünüzü en iyi şekilde ifade eder?

Aşağıdaki ölçekte işaretleyerek belirtiniz.” şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Katılımcılar bu soruya 7’li likert tipi ölçekle (1 = radikal sol, 4 = tarafsız, 7 = radikal sağ) cevap vermişlerdir. Tek maddelik bu ölçüm aracının demografik değişkenleri, ahlaki temelleri ve politik tutumlarla ilgili değişkenleri yordayabilmek için yeterli güce sahip olduğu bilinmektedir (Crawford ve Pilanski, 2014; Lindner ve Nosek, 2009; Yılmaz ve Sarıbay, 2016). Ayrıca katılımcılar analizde kullanmak için politik yönelimlerine göre üç gruba ayrılmıştır. Gruplandırma ölçümün medyan değerine göre yapılmıştır. Politik yönelim sorusuna 1, 2 ve 3 cevabını veren katılımcılar liberal/seküler (sol-kanat) politik yönelime, 4 cevabını verenler tarafsız politik yönelime ve 5, 6 ve 7 cevabını verenler muhafazakar (sağ-kanat) politik yönelim grubuna atanmışlardır. (bkz. Ek 5)

1.2.7. Demografik bilgi formu

Demografik bilgi formunda cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve sosyoekonomik düzey değişkenleri ölçülmüştür. Cinsiyet ve yaş açık uçlu soru formatında, eğitim düzeyi çoktan seçmeli soru formatında (İlkokul, ortaokul, lise, üniversite, yüksek lisans/doktora) ve sosyoekonomik düzey 7’li likert tipi ölçüm (1 =En alt statü, 7 =En üst statü) ile ölçülmüştür. Ayrıca katılımcıların İstanbul Sözleşmesi’ni okuyup okumadıklarını öğrenebilmek için demografik bilgi formunun içerisine Evet/Hayır cevabını verecekleri çoktan seçmeli “İstanbul Sözleşmesi’ni bu çalışmaya katılmadan önce okumuş muydunuz?” şeklinde bir soru yöneltilmiştir. (bkz. Ek 4)

1.3. Prosedür

Bursa Uludağ Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Etik Kurulundan çalışma için etik kurul izni alındıktan sonra ölçüm materyalleri, Survey Monkey isimli çevrimiçi veri toplama uygulamasından faydalanılarak, katılımcılara ulaştırılmıştır. Bilgilendirilmiş onam formundan sonra katılımcılar sırasıyla açık uçlu soru formunu, kapalı uçlu ölçümleri ve demografik bilgi formunu doldurmuşlardır. Açık uçlu sorularda kadına yönelik şiddetin artması hakkındaki düşünceler, kadına yönelik şiddetle mücadelede politika geliştirmekle ilgili öneriler, İstanbul Sözleşmesi’ne yönelik fikirler, sözleşme hakkında sahip olunan bilgiler, hükümetin sözleşmeyi feshetme kararına ilişkin değerlendirmeler ve katılımcıların bu konular hakkındaki mevcut bilgilerini hangi bilgi kaynaklarından nasıl öğrendikleri sorgulanmıştır. , Sonraki sayfada açık uçlu sorularla ilişkili tek maddelik kapalı uçlu niceliksel ölçümler alınmıştır. Kadına yönelik şiddetin Türkiye'de önemli bir sorun olarak görülme derecesi, kadına yönelik şiddetle ilgili

devletin uyguladığı politikalardan memnuniyet derecesi, İstanbul Sözleşmesi hakkında haberdarlık düzeyi ve İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme düzeyi sorulmuştur.

Demografik bilgi formunda ise cinsiyet, yaş, eğitim durumu, sosyoekonomik düzey, politik yönelim ve sözleşmeyi okuma durumu sorulmuştur ve anket sonlandırılmıştır. Katılımcıları teşvik edebilmek için çekilişle belirlenen 5 kişiye 250 TL değerinde market alışveriş çeki hediye edilmiştir ve anket sonunda katılımcılardan çekilişe katılmak için mail adresleri alınmıştır. Ayrıca tüm katılımcılara hediye çeki almak karşılığında Çalışma 2 ye katılıp katılmak istemedikleri sorulmuştur ve bu davete olumlu yanıt veren kişiler kendilerine tekrar ulaşabilmesi için e-posta adreslerini araştırmacıyla paylaşmışlardır. Çalışma 1 verileri 3 aylık bir süre içerisinde toplanmıştır.

2. VERİ ANALİZİ VE BULGULAR

2.1. Niceliksel analizler

Alınan niceliksel ölçümler arasındaki ilişkiler demografik değişkenler dahil olmak üzere korelasyon analizi ile test edilmiştir. Korelasyon analizine ve değişkenlerin betimsel istatistik bilgilerine ilişkin bilgiler Tablo 2'de gösterilmektedir. Korelasyon analizi sonuçlarına göre kadına yönelik şiddetin Türkiye'de önemli bir sorun olarak görülme derecesinin kadına yönelik şiddetle ilgili devletin uyguladığı politikalardan memnuniyet derecesi ile negatif yönde (r = -.39, p < .01), İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme düzeyi ile pozitif yönde (r = .44, p < .01) ve sağ politik yönelimle negatif yönde (r = -.17, p < .05) ilişkisi bulunmaktadır. Kadına yönelik şiddetle ilgili devletin uyguladığı politikalardan memnuniyet derecesinin İstanbul Sözleşmesi hakkında haberdarlık düzeyi ile pozitif yönde (r = .23, p < .01), İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme düzeyi ile negatif yönde (r = -.40, p < .01), yaşla pozitif yönde (r = .26, p < .01) ve sağ politik yönelimle pozitif yönde (r = .36, p < .01) ilişkisi saptanmıştır. İstanbul Sözleşmesi hakkında haberdarlık düzeyinin İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme düzeyi ile pozitif yönde (r = .24, p < .01), yaşla pozitif yönde (r = .20, p < .05) ve sağ politik yönelimle negatif yönde (r = -.16, p < .05) ilişkisi bulunmaktadır. İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme düzeyinin eğitim düzeyi ile pozitif yönde ilişkisi (r = .17, p < .05) ve sağ politik yönelimle negatif yönde ilişkisi (r = -.58, p < .01) bulgulanmıştır.

Katılımcıların niceliksel ölçümlere verdikleri cevaplar politik yönelim değişkenine göre gruplandırılmış halde Tablo 3'te gösterilmiştir. Tablo 3'teki verilere göre kadına yönelik şiddet

sorununun Türkiye için algılanan önem derecesi üç politik grup için çok yüksek düzeyde ve birbirine yakın değerlerdedir ve aralarından anlamlı bir farklılık saptanmamıştır, F (2, 156) = 2.22, p = .11. Algılanan önem derecesinin en yüksek liberal/seküler (sol) görüşe sahip katılımcılarda, en düşük muhafazakar (sağ) görüşteki katılımcılarda olduğu ve tarafsız politik görüşteki katılımcıların ortada oldukları görülmektedir. Katılımcıların kadına yönelik şiddetle ilgili devletin uyguladığı politikalardan memnuniyet derecesine verdikleri cevaplara bakıldığında üç politik görüşte memnuniyetin çok düşük düzeyde olduğu ve aralarında anlamlı fark olduğu saptanmıştır, F (2, 86.19) =10.27, $p < .001$, $\omega^2 = .15$. Memnuniyet derecesinin en yüksek muhafazakar (sağ) politik görüşteki katılımcılarda, en düşük liberal/seküler (sol) görüşteki katılımcılarda olduğu ve tarafsız politik görüşteki katılımcıların ortada oldukları. Bulgular kadına yönelik şiddet konusu üzerinde üç politik görüş arasında fikir birliği olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi hakkında haberdarlık düzeylerine bakıldığında üç politik görüşün konu hakkında orta düzeyde haberdar ve bilgi sahibi oldukları ve aralarında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir, F (2, 156) = 1.18, p = .31. Haberdarlık düzeyinin en yüksek liberal/seküler (sol) görüşlü katılımcılarda, en düşük muhafazakar (sağ) politik görüşlü katılımcılarda olduğu ve tarafsız görüşteki katılımcıların ortada oldukları saptanmıştır. Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme düzeylerine bakıldığında ise üç politik görüşün ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu, F (2, 85.31) = 44.22, $p < .001$, $\omega^2 = .34$ ve aralarında fikir ayrılıkları olduğu saptanmıştır. Liberal/seküler (sol) politik görüşteki katılımcıların yüksek düzeyde sözleşmeyi destekledikleri ve en yüksek destekleme düzeyine sahip oldukları, tarafsız politik görüşteki katılımcıların orta düzeyde sözleşmeyi destekledikleri ve muhafazakar (sağ) politik görüşteki katılımcıların en düşük destekleme düzeyine sahip oldukları ve sözleşmeyi desteklemedikleri görülmektedir.

Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'ni okuyup okumadıklarına dair sorulan soruya verdikleri cevaplar hakkında yapılan frekans analizi Tablo 4'te gösterilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılardan 39 kişi (%65) sözleşmeyi okuduğunu ve 21 kişi (%35) okumadığını, muhafazakar (sağ) politik yönelimli katılımcılardan 26 kişi (%66.7) sözleşmeyi okuduğunu ve 13 (%33.3) kişi sözleşmeyi okumadığını ve tarafsız politik yönelimli katılımcılardan 35 kişi (%58.3) sözleşmeyi okuduğunu ve 25 kişi (%41.7) sözleşmeyi okumadığını beyan etmiştir. Bulgular üç politik grubun katılımcılarının %58'den fazlasının sözleşmeyi okuduklarını göstermektedir.

Tablo 2. Niceliksel değişkenlerin betimsel ve korelasyonel analizi

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	N	*Ort.*	*SS*
1. Kadına yönelik şiddetin Türkiye'de önemli bir sorun olarak görülme derecesi	---									159	6.38	1.21
2. Kadına yönelik şiddetle ilgili devletin uyguladığı politikalardan memnuniyet derecesi	-.39**	---								159	1.85	1.36
3. İstanbul Sözleşmesi hakkında haberdarlık düzeyi	-.02	.23**	---							159	4.24	1.56
4. İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme düzeyi	.44**	-.40**	.24**	---						159	4.9	2.27
5. Cinsiyet	-.11	.02	.08	.10	---					157	1.41	.53
6. Yaş	-.02	.26**	.20*	-.02	.13	---				158	31	11.73
7. Eğitim Düzeyi	-.06	-.40	.11	.17*	.11	-.14	---			159	3.99	.74
8. Sosyoekonomik düzey	.08	.09	-.002	.02	-.08	.03	.33**	---		159	3.93	1.01
9. Sağ politik yönelim	-.17*	.36**	-.16*	-.58**	-.28**	.13	-.36**	-.13	---	159	3.81	1.37

Not 1. Cinsiyet: 1 = kadın, 2 = erkek

Not 2. Eğitim düzeyi: 1 = İlköğretim, 2 = Önlisans, 3 = Lisans, 5= Lisansüstü

Not 3. Politik Yönelim 7'li Likert tipi ölçekle (1 = radikal sol, 7 = radikal sağ) ölçülmüştür

Not 4. Yaş, cinsiyet ve eğitim düzeyi hariç tüm değişkenler 7'li li likert tipi ölçekle ölçülmüştür.

Not 5. *$p < .05$; **$p < .01$

Tablo 3. İstanbul Sözleşmesi ve kadına yönelik şiddet hakkında niceliksel ölçümlerin politik yönelime göre varyans analizleri

Değişkenler	Liberal/seküler (sol)		Muhafazakar (sağ)		Tarafsız		*S.D.*	*F*	*p*	ω^2
	Ort.	*SS*	*Ort.*	*SS*	*Ort.*	*SS*				
Kadına yönelik şiddet sorununun Türkiye için algılanan önem derecesi	6.5	1.18	6.02	1.48	6.48	1	2	2.22	.11	
Kadına yönelik şiddetle ilgili devletin uyguladığı politikalardan memnuniyet derecesi	1.51	1.14	2.82	1.65	1.55	1.04	2	10.27	.00	0.15
İstanbul Sözleşmesi hakkında haberdarlık düzeyi	4.48	1.38	4.1	1.57	4.08	1.7	2	1.18	.31	
İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme düzeyi	6.31	1.32	2.87	2.11	4.81	2.08	2	44.22	.00	0.34

Not 1. Değişkenler 7'li li likert tipi ölçekle ölçülmüştür.

Not 2. S.D. = Serbestlik derecesi

Tablo 4. Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'ni okuma durumu frekans analizi

	Liberal/seküler (sol)		Muhafazakar (sağ)		Tarafsız	
Cevap	*n*	*%*	*n*	*%*	*n*	*%*
Evet	39	65	26	66.7	35	58.3
Hayır	21	35	13	33.3	25	41.7

2.2. Niteliksel analizler

Veri analizi için IBM SPSS programı ve Schreier (2012)'in niteliksel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Analizde psikoloji eğitimi almış ve kodlama ve içerik analizi konusunda deneyimli 3 farklı bağımsız araştırmacı çalışmıştır. Cevaplar SPSS programına aktarıldıktan sonra her bir açık uçlu soru için segmentasyon aşaması uygulanarak katılımcıların verdiği yanıtlar kodlanacak birimlere parçalanmıştır. Segmentasyon aşamasından sonra cevaplardan çıkabilecek temalara bakılmıştır ve üç araştırmacının da ortak görüşleriyle kodlama şeması ve çerçevesi oluşturulmuştur. Kodlama çerçevesi oluşturulduktan sonra verilen cevaplardaki her bir segment ait olduğu alt kategoriye kodlanmıştır. Her segmentin kodlaması 2 araştırmacı tarafından bağımsız şekilde yapılmıştır ve segmentler alt kategorilere yerleştirilmiştir. İki kodlayıcının ve tezi yürüten araştırmacının da katılımıyla toplantılar düzenlenmiş ve belirlenen temalar karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Bu sürecin sonunda nihai temalara/alt kategorilere dair kararlar verilmiş ve her ana kategorinin rastgele %10'luk kısmı esas alınarak kodlayıcılar arası güvenirlik analizi (Kappa) hesaplanmıştır. Kodlama aşaması ve güvenirlik analizi aşaması bittikten sonra oluşan her tema/alt kategoriler için frekans analizi yürütülmüş ve politik yönelim değişkenine göre gruplandırılmıştır. Frekans analizi yürütülürken hangi kodlayıcının veri setinin kullanılacağına rastgele atamalar sonucunda karar verilmiştir. Bulgular ve her alt kategoriye ait Kappa (κ) skorları Ek-13'teki tablolarda yer almaktadır.

2.2.1. Kadına yönelik şiddet ile ilgili düşünceler

Tablo 5, 6 ve 7 'de görüldüğü üzere (bkz. Ek 13) "Türkiye'de yaşanan kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddet olayları ile ilgili ne düşünüyorsunuz?" sorusuna katılımcıların verdiği yanıtlar 18 tane alt kategoride gruplanmıştır. Oluşturulan alt kategoriler içerik benzerliklerine göre duygular, hukuki boyut, iktidara yönelik eleştiriler, toplumsal sebepler, eğitim, ideolojik boyut, çözüm-iyileştirme, kadınlara yönelik atıflar, sınıflandırılamayan, şiddet kavramına yönelik atıflar, dezenformasyon, dini boyut, farkındalık/bilinçlenme, akademik/araştırma, bireysel sebepler, erkeklere yönelik atıflar, genel yargılar ve medyanın etkisidir. Katılımcıların hiçbir alt kategoriye dahil edilemeyen cevapları sınıflandırılmayan (miscellaneous) alt kategorisine kodlanmıştır. Bu alt kategorilerin frekans skorları, Kappa (κ) skorları ve alt kategorilere ait örnek ifadeler politik yönelim değişkenine göre gruplandırılmış olarak tablolarda gösterilmektedir. Alt kategorinin genel Kappa (κ) skoru .71 ve uyuşma skoru .85'tir.

Hukuki boyut: Katılımcıların erkek egemen hukuk vurgusu, adaletin olmadığı vurgusu, yasaların uygulanmaması, cezaların yetersiz oluşu ve caydırıcılığın olmaması, yasal düzenlemeler yapılması gerektiği vurgusu (örn. idam talebi) ve İstanbul Sözleşmesi'nin kaldırılmasından şikayet edilmesi konularını içeren şiddetin hukuki boyutundan bahsettikleri segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen cevaplar incelendiğinde toplamda 54 segmentin (%17) bu kategoriyle ilişkili çıktığı görülmektedir. Çıkan segmentlerin 18 tanesi liberal/seküler (sol) ideolojiye sahip katılımcılara, 28 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 8 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Bu cevaplar liberal/seküler politik yönelime sahip katılımcı cevaplarının %15.4'ünü, muhafazakar politik yönelime sahip katılımcı cevaplarının %10'unu ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %22.8'ini oluşturmaktadır.

Duygular: Katılımcıların öfke ve kızgınlık, üzüntü, iğrenme, utanç, korku ve endişe, huzursuzluk ve güvensizlik hislerini içeren şiddete yönelik duygu ifadesi belirttikleri segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Cevaplar incelendiğinde toplamda 47 segmentin (%14.6) bu kategoriyle ilgili çıktığı görülmektedir. Buraya ait segmentlerin 19 tanesinin liberal/seküler (sol) yönelimli sahip katılımcılara, 18 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 10 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu belirlenmiştir. Bu yanıtlar liberal/seküler politik yönelime sahip katılımcı cevaplarının %16.2'sini, muhafazakar politik yönelime sahip katılımcı cevaplarının %12.5'ini ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %14.6'sını oluşturmaktadır.

Toplumsal sebepler: Katılımcıların ataerkil zihniyet vurgusunu, Türk aile yapısını, şiddetin sistematik ve sınıfsal bir sorun olmasını, erkeklerin yetiştirilme biçimini, toplumsal bozulmaları, ilkel toplum olmayı, Ortadoğu kültürünün etkisini, gelenekler ve töreyi, eşitsizlikleri, ekonomik krizi, mülteci erkeklerin sorun olarak görülmesini, sosyolojik sebepleri ve nefret toplumu vurgusunu içeren şiddetin toplumsal sebepleri olduğunu belirttikleri segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen cevaplar incelendiğinde toplamda 34 segmentin (%10.6) bu kategoriyle ilişkili çıktığı saptanmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 11 tanesinin liberal/seküler (sol) yönelimli sahip katılımcılara, 11 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 12 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu belirlenmiştir. Bu yanıtlar liberal/seküler politik yönelime sahip katılımcı cevaplarının %9.4'ünü, muhafazakar politik yönelime sahip katılımcı cevaplarının %15'ini ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %8.9'unu oluşturmaktadır.

İktidara yönelik eleştiriler: Katılımcıların iktidara yönelik eleştiriler yaptıkları; şiddeti iktidarın veya devletin suçu olduğunu ve iktidarın/devletin teşvik etmesiyle meydana geldiğini söyleyen ve devletin şiddet sorununu umursamadığından yakınan segmentler bu kategoriye dahil edilmiştir. Toplamda 25 segment (%7) bu alt kategoriyle ilişkili çıkmıştır. Buraya ait segmentlerin 12 tanesinin liberal/seküler (sol) yönelimli sahip katılımcılara, 11 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 2 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu belirlenmiştir. Bu cevaplar liberal/seküler politik yönelime sahip katılımcı cevaplarının %10.3'ünü, muhafazakar politik yönelime sahip katılımcı cevaplarının %2.5'ini ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %3.3'ünü meydana getirmektedir.

Medyanın etkisi: Katılımcıların şiddet konusunda sosyal medyanın etkisini vurgulayan, şiddet olaylarının medyada fazla yer almasından ve medyaya farklı yansımasından yakınan medyanın şiddetle ilişkisinden bahseden segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen cevaplardan toplam 9 segment (%2.8) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 1 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara, 8 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu ve liberal/seküler (sol) yönelimli katılımcıların bu kategoriye ait hiç cevap vermediği saptanmıştır. Verilen cevaplar muhafazakar katılımcıların cevaplarının %10'unu ve tarafsız katılımcı cevaplarının %0.8'ini oluşturmaktadır.

Şiddet kavramına yönelik atıflar: Katılımcıların şiddeti kınadıkları, şiddetin yaygınlığını ve şiddete karşı duyarsızlaşıldığını vurguladıkları, şiddetin cinsiyetinin olmadığını içeren ve namus vurgusu yaptıkları şiddetten bahseden segmentler bu kategoriye kodlanmıştır. Verilen cevaplar incelendiğinde toplamda 23 segmentin (%7.1) bu kategoriyle ilişkili olduğu görünmektedir. Bu segmentlerin 7 tanesinin liberal/seküler (sol) ideolojiye sahip katılımcılara, 8 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 8 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Bu cevaplar liberal/seküler politik yönelime sahip katılımcı cevaplarının %6'sını, muhafazakar politik yönelime sahip katılımcı cevaplarının %10'unu ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %6.5'ini oluşturmaktadır.

Çözüm-iyileştirme: Katılımcıların şiddete ilişkin çözüme ve iyileştirmeye yönelik bakış açılarını içeren, şiddetin çözümünün mümkün olmadığını ve şiddetin görünürlüğünün artması gerektiğini belirten ve çözüm çağrısında bulunan segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen cevaplardan toplam 23 segment (%7.1) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 8 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelime sahip katılımcılara,

10 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 5 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu belirlenmiştir. Bu cevaplar liberal/seküler katılımcı cevaplarının %6.8'ini, muhafazakar katılımcıların cevaplarının %6.3'ünü ve tarafsız katılımcı cevaplarının %8.1'ini oluşturmaktadır.

Eğitim: Katılımcıların eğitimle ilgili fikirlerini belirttikleri; şiddete cehaletin ve eğitimsizliğin sebep olduğunu vurgulayan ve ahlaki değerler ve sağlıklı ilişki eğitiminin önemini belirten segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Toplamda 18 segment (%5.6) bu alt kategoriyle ilişkili çıkmıştır. Buraya ait segmentlerin 10 tanesinin liberal/seküler (sol) yönelimli sahip katılımcılara, 4 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 4 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu belirlenmiştir. Verilen cevaplar liberal/seküler politik yönelime sahip katılımcı cevaplarının %8.5'ini, muhafazakar politik yönelime sahip katılımcı cevaplarının % 5'ini ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %3.3'ünü meydana getirmektedir.

Kadınlara yönelik atıflar: Katılımcıların kadınlara yönelik tutumlarını ve algılarını ifade eden ve kadınlarla ilgili atıflarda bulundukları; feminizmin küçümsendiğini belirttikleri, toplumda olumsuz cinsiyet rolleri algısı olduğunu, şiddeti toplumun kadına yönelik bakışının bir yansıması olarak gördüklerini, kadınların sadık olmadıklarını ve kadınların değersizleştirildiğini ve nesneleştirildiğini, kadınların eylemsizliğini ve kadınların güçlü ve bağımsız olmalarına tahammülsüzlük olduğunu belirten segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen cevaplardan toplamda 23 tane segment (%7.1) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 8 tanesinin liberal/seküler (sol) yönelimli sahip katılımcılara, 10 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 5 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu belirlenmiştir. Verilen cevaplar liberal/seküler politik yönelime sahip katılımcı cevaplarının %6.8'ini, muhafazakar politik yönelime sahip katılımcı cevaplarının %6.3'ünü ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %8.1'ini meydana getirmektedir.

Alt kategorilerin politik yönelime göre dağılımı

Alt kategorilerin politik yönelime göre dağılımı incelendiğinde politik yönelimlerine göre katılımcıların en sık 5 kategorisi Tablo 8'de gösterilmiştir. Liberal/seküler (sol) politik yönelime sahip katılımcıların en yüksek frekansa sahip ilk 5 kategorisi sırasıyla duygular (*f* = 19 , %16.2), hukuki boyut (*f* = 18 , %15.4), iktidara yönelik eleştiriler (*f* = 12 , %10.3), toplumsal sebepler (*f* = 11 , %9.4) ve eğitim (*f* = 10 , %8.5) dir. Muhafazakar (sağ) politik

yönelime sahip katılımcıların en yüksek frekansa sahip ilk 5 kategorisi sırasıyla toplumsal sebepler (*f* = 12 , %15), duygular (*f* = 10 , %12.5), medyanın etkisi (*f* = 8 , %10), şiddet kavramına yönelik atıflar (*f* = 8 , % 10), hukuki boyut (*f* = 8 ,%10), çözüm-iyileştirme (*f* = 5 , %6.3), kadınlara yönelik atıflar (*f* = 5 , %6.3), eğitim (*f* = 4 , %5) ve sınıflandırılamayan (*f* = 4 , %5) tır. Tarafsız politik yönelime sahip katılımcıların en yüksek frekansa sahip ilk 5 kategorisi sırasıyla hukuki boyut (*f* = 28 , %22.8), duygular (*f* = 18 , %14.6), toplumsal sebepler (*f* = 11 , %8.9), çözüm-iyileştirme (*f* = 10 , %8.1), kadınlara yönelik atıflar (*f* = 10 ,% 8.1), sınıflandırılamayan (*f* = 10 , %8.1), şiddet kavramına yönelik atıflar (*f* = 8 , %6.5) dır. Bulgular kadına yönelik şiddetle ilgili düşünceler ana kategorisinde üç politik görüşün de düşüncelerinin ortaklaştığını göstermektedir. Liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılarda iktidara yönelik eleştiriler ve muhafazakar (sağ) yönelimli katılımcılarda medyanın etkisi kategorileri hariç diğer kategoriler hepsinde ortaktır.

Tablo 8. Kadına yönelik şiddetle ilgili düşünceler ana kategorisinde politik yönelimlere göre en sık 5 alt kategori

Liberal/seküler (sol)	Tarafsız	Muhafazakar (sağ)
1. Duygular (*f* = 19, %16.2)	1. Hukuki boyut (*f* = 28, %22.8)	1. Toplumsal sebepler (*f* = 12, %15)
2. Hukuki boyut (*f* = 18, %15.4)	2. Duygular (*f* = 18, %14.6)	2. Duygular (*f* = 10, %12.5)
3. İktidara yönelik eleştiriler (*f* = 12, %10.3)	3. Toplumsal sebepler (*f* = 11, %8.9)	3. Medyanın etkisi (*f* = 8, %10)
4. Toplumsal sebepler (*f* = 11, %9.4)	4. Çözüm – iyileştirme (*f* = 10, %8.1)	3. Şiddet kavramına yönelik atıflar (*f* = 8, %10)
5. Eğitim (*f* = 10, %8.5)	4. Kadınlara yönelik atıflar (*f* = 10, %8.1)	3. Hukuki boyut (*f* = 8, %10)
	4. Sınıflandırılamayan (*f* = 10, %8.1)	4. Çözüm – iyileştirme (*f* = 5, %6.3)
	5. Şiddet kavramına yönelik atıflar (*f* = 8, %6.5)	4. Kadınlara yönelik atıflar (*f* = 5, %6.3)
		5. Eğitim (*f* = 4, %5)
		5. Sınıflandırılamayan (*f* = 4, %5)

2.2.2. Kadına yönelik şiddete ilişkin politika görüşleri

Tablo 9, 10 ve 11'de görüldüğü üzere (bkz. Ek 13) "Kadına yönelik şiddetle mücadele etmek için devletin nasıl bir politika izlemesini tavsiye edersiniz?" sorusuna katılımcıların verdiği yanıtlar 19 tane alt kategoride gruplanmıştır. Oluşturulan alt kategoriler içerik benzerliklerine göre hukuki düzenlemeler/cezalar, eğitim/bilgilendirme, politikalar/uygulamalar, kültürel ve toplumsal değişim vurgusu, medyaya düzenleme gelmesi

talebi, psikolog/danışman ihtiyacı, kadınların güçlendirilmesi, kadınların şiddetten korunması, erkeklere yönelik destekleyici atıflar, muhafazakar ideolojiye tepki, sivil toplum kuruluşları ile ilgili atıflar, mevcut sistemin yeterli olduğu vurgusu, kolluk kuvvetleri desteği, aile vurgusu, dilin önemi ve doğru kullanımı, denetleme/izleme, liyakat vurgusu ve şiddetin devlet politikasıyla çözülemeyeceği vurgusudur. Bu alt kategorilerin frekans skorları, Kappa (κ) skorları ve alt kategorilere ait örnek ifadeler politik yönelim değişkenine göre gruplandırılmış olarak tablolarda gösterilmektedir. Alt kategorinin genel Kappa (κ) skoru .90 ve uyuşma skoru .95'tir.

Hukuki düzenlemeler/Cezalar: Katılımcıların şiddetle mücadelenin hukuki yönünü vurguladıkları, hukukun işleyişine yönelik talepleri ve cezalarla ilgili taleplerini içeren segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Hukukun işleyişine yönelik taleplere yasal düzenleme talepleri, hukuka güvenin artırılması, İstanbul Sözleşmesi'nin uygulanması ve yargı sisteminin iyileştirilmesi örnek verilebilmektedir. Cezalarla ilgili taleplere idam, müebbet hapis, faillerin kısırlaştırılması, faillerin halk önünde cezalandırılması, iyi hal indirimlerinin kalkması, faillerin toplumdan dışlanması, faillerin sosyal hizmetlerden mahrum bırakılması ve ayrımcı söylemlerin cezalandırılması gibi somut ve sert adımlar örnek gösterilebilmektedir. Verilen cevaplardan toplam 170 segment (%46.8) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 77 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 65 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 28 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu belirlenmiştir. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %49'unu, muhafazakar katılımcıların cevaplarının %32.6'sını ve tarafsız katılımcı cevaplarının %54.2'sini oluşturmaktadır.

Eğitim/Bilgilendirme: Katılımcıların kadına yönelik şiddetle mücadelede eğitimin önemini vurguladıkları halkın eğitilmesi, halka yönelik bilinçlendirme çalışmaları yapılması talebi, medya yoluyla eğitim, kadınlar için savunma eğitimi, toplumsal cinsiyet eğitimi, kültür ve ahlak eğitimi ve evlilik öncesinde çiftlerin eğitilmesi talebini içeren segmentler bu kategoriye kodlanmıştır. Verilen cevaplardan toplam 58 segment (%16) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 26 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 11 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 21 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %16.6'sını, muhafazakar katılımcıların cevaplarının %24.4'ünü ve tarafsız katılımcı cevaplarının %9.2'sini oluşturmaktadır.

Politikalar/Uygulamalar: Katılımcıların şiddetle mücadelede önleyici uygulamalar yapılması, yerli ve milli politikalar oluşturulması, diğer ülkelerin politikalarını örnek alma ve uluslararası antlaşmalara katılmak gibi politika önerilerini belirttikleri; disiplinler arası işbirliğinin ve politikalarda demokrasiyi ilke edinmenin önemini vurguladıkları, politikalarda devletin sorumluluğu olduğunu vurguladıkları, devletin samimi ve şeffaf olması gerektiğini, tutarlı ve sürekliliği olan politikalar yapılması gerektiğini, devlet kurumlarının bakış açılarının değişmesi gerektiği ve birbirleriyle işbirliği içerisinde çalışması gerektiğini ve halkın devlete olan güveninin artırılması gerektiğini savunan ve iktidara yönelik çözüm çağrısında bulunan segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen cevaplardan toplam 33 segment (%9) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 14 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 9 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 10 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu belirlenmiştir. Bu cevaplar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %8.9'unu, muhafazakar katılımcıların cevaplarının %11.6'sını ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %7.5'ini oluşturmaktadır.

Kültürel ve toplumsal değişim vurgusu: Katılımcıların kadına yönelik şiddetle mücadelede kültürel ve toplumsal değişimin önemini vurguladıkları, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve ataerkil zihniyetin değişmesi gerektiğini, şiddete yönelik bakış açısının ve kadına yönelik şiddetle mücadelede kültürün olumsuz yönlerinin değişmesi gerektiğini savunan segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen cevaplardan toplam 15 segment (%4.1) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 8 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 6 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 1 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Bu cevaplar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %5.1'ini, muhafazakar katılımcıların cevaplarının %1.2'sini ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %5'ini oluşturmaktadır.

Psikolog/danışman ihtiyacı: Katılımcıların şiddetle mücadelede psikologlardan ve sosyologlar gibi uzmanlardan görüş alınması gerektiğini, bireylere psikolojik danışmanlık hizmeti verilmesini ve şiddet failleri için rehabilitasyon çalışmaları yürütülmesi gerektiğini ifade eden segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Soruya verilen yanıtlardan toplam 12 segment (%3.3) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 2 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 3 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 7 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu belirlenmiştir. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %1.3'ünü,

muhafazakar katılımcıların cevaplarının %8.1'ini ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %2.5'ini oluşturmaktadır.

Medyaya düzenleme gelmesi talebi: Katılımcıların şiddet olayları ile ilgili medyaya düzenleme gelmesi gerektiğin belirttikleri segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen yanıtlardan toplam 7 segment (%1.9) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 1 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 2 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 4 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Bu cevaplar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %0.6'sını, muhafazakar katılımcıların cevaplarının %4.7'sini ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %1.7'sini oluşturmaktadır.

Kadınların güçlendirilmesi: Katılımcıların kadına yönelik şiddetle mücadelede kadınların ekonomik olarak güçlenmesi, kadınlara pozitif ayrımcılık yapılması ve kadınların bilgiye ve teknolojiye erişiminin kolaylaşması gerektiğini savunan ifadeler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen yanıtların toplam 9 segmenti (%2.4) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 5 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 3 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 1 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu belirlenmiştir. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %3.2'sini, muhafazakar katılımcıların cevaplarının %1.2'sini ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %2.5'ini oluşturmaktadır.

Kolluk kuvvetleri desteği: Katılımcıların şiddetle mücadelede kolluk kuvvetlerinin kadınları koruması gerektiğini ve polisin kadına yönelik şiddeti protesto eden eylemlere müdahale etmemesi gerektiğini belirten segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen yanıtların toplam 7 segmenti (%1.9) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 3 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara ve 4 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu ve muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcıların bu kategoriye ait hiç cevap vermediği saptanmıştır. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %1.9'unu ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %3.3'ünü oluşturmaktadır.

Alt kategorilerin politik yönelime göre dağılımı

Alt kategorilerin politik yönelime göre dağılımı incelendiğinde politik yönelimlerine göre katılımcıların en sık 5 kategorisi Tablo 12'de gösterilmiştir. Liberal/seküler (sol) politik yönelime sahip katılımcıların en yüksek frekansa sahip ilk 5 kategorisi sırasıyla hukuki

düzenlemeler/cezalar (*f* =77 ,% 49), eğitim/bilgilendirme (*f* = 26 , %16.6), politikalar/uygulama (*f* = 14 , %8.9), kültürel ve toplumsal değişim vurgusu (*f* = 8 ,%5.1), kadınların güçlendirilmesi (*f* = 5 , %3.2) ve sınıflandırılamayan (*f* = 5 , %3.2) dır. Muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcıların en yüksek frekansa sahip ilk 5 kategorisi sırasıyla hukuki düzenlemeler/cezalar (*f* = 28 , %32.6), eğitim/bilgilendirme (*f* = 21 , %24.4), politikalar/uygulama (*f* = 10 , %11.6), psikolog/danışman ihtiyacı (*f* = 7 , %8.1), sınıflandırılamayan (*f* = 5, %5.8) ve medyaya düzenleme gelmesi talebi (*f* = 4 ,%4.7) dir. Tarafsız politik yönelime sahip katılımcıların en yüksek frekansa sahip ilk 5 kategorisi sırasıyla hukuki düzenlemeler/cezalar (*f* = 65 , %54.2), eğitim/bilgilendirme (*f* = 11 , %9.2), politikalar/uygulama (*f* = 9 , %7.5), kültürel ve toplumsal değişim vurgusu (*f* = 6 , %5), sınıflandırılamayan (*f* = 6 , %5) ve kolluk kuvvetleri desteği (*f* = 4 ,%3.3) dir.

Bulgular kadına yönelik şiddete ilişkin politika görüşleri ana kategorisinde üç politik görüşün de düşüncelerinin ortaklaştığını göstermektedir. Liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılarda kadınların güçlendirilmesi ve kültürel ve toplumsal değişim vurgusu, tarafsız katılımcılarda kolluk kuvvetleri desteği ve kültürel ve toplumsal değişim vurgusu ve muhafazakar (sağ) yönelimli katılımcılarda psikolog/danışman ihtiyacı ve medyaya düzenleme gelmesi talebi kategorileri hariç diğer kategoriler hepsinde ortaktır.

Tablo 12. Kadına yönelik şiddete ilişkin politika görüşleri ana kategorisinde politik yönelimlere göre en sık 5 alt kategori

Liberal/seküler (sol)	Tarafsız	Muhafazakar (sağ)
1. Hukuki düzenlemeler/cezalar (f = 77, %49)	1. Hukuki düzenlemeler/cezalar (*f* = 65, %54.2)	1. Hukuki düzenlemeler/cezalar (*f* = 28, %32.6)
2. Eğitim/Bilgilendirme (*f* = 26, %16.6)	2. Eğitim/Bilgilendirme (*f* = 11, %9.2)	2. Eğitim/Bilgilendirme (*f* = 21, %24.4)
3. Politikalar/Uygulamalar (*f* = 14, %8.9)	3. Politikalar/Uygulamalar (*f* = 9, %7.5)	3. Politikalar/Uygulamalar (*f* = 10, %11.6)
4. Kültürel ve toplumsal değişim vurgusu (*f* = 8, %5.1)	4. Kültürel ve toplumsal değişim vurgusu (*f* = 6, %5)	4. Psikolog/danışman ihtiyacı (*f* = 7, %8.1)
5. Kadınların güçlendirilmesi (*f* = 5, %3.2)	4. Sınıflandırılamayan (*f* = 10, %8.1)	5. Sınıflandırılamayan (*f* = 5, %5.8)
	5. Kolluk kuvvetleri desteği (*f* = 4, %3.3)	

2.2.3. İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin görüşler

Tablo 13, 14 ve 15'te görüldüğü üzere (bkz. Ek 13) "İstanbul Sözleşmesi hakkında ne düşünüyorsunuz?" sorusuna katılımcıların verdiği yanıtlar 6 tane alt kategoride ve 28 tane alt-

alt kategoride gruplanmıştır. Oluşturulan alt kategoriler içerik benzerliklerine göre olumlu düşünceler, olumsuz düşünceler, bilgim yok, duygular ve sözleşmenin sosyal medyada çok yer almasıdır. Bu alt kategorilerin frekans skorları, Kappa (κ) skorları ve alt kategorilere ait örnek ifadeler politik yönelim değişkenine göre gruplandırılmış olarak tablolarda gösterilmektedir. Alt kategorinin genel Kappa (κ) skoru .74 ve uyuşma skoru .87'tir.

Olumlu düşünceler: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin olumlu düşüncelerini içeren segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen yanıtların toplam 180 segmenti (%51.9) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 94 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara ve 68 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 18 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %73.4'ünü, muhafazakar katılımcıların cevaplarının %20'sini ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %52.7'ünü oluşturmaktadır. Olumlu düşüncelere ait alt-alt kategoriler sözleşmeyi desteklediğini belirten olumlu ifadeler, sözleşmenin önemli ve gerekli olması, insan haklarını koruma, kadınları koruması, sözleşmenin feshedilmesini yanlış bulma, kadına yönelik şiddeti önlemesi ve azaltması, sözleşmenin faydalı ve güçlü olması, sözleşmenin güvence sağlaması, kapsayıcı ve evrensel olması, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamayı amaçlaması, uluslararası bir sözleşme olması ve aile içi şiddeti önlemesi ve azaltmasıdır.

Sözleşmeyi desteklediğini belirten olumlu ifadeler: Katılımcıların kısaca İstanbul Sözleşmesi'ni desteklediklerini ifade eden segmentler bu kategoriye kodlanmıştır. Olumlu düşüncelere verilen yanıtların toplam 50 segmenti (olumlu düşüncelerde oran %53.2, genel oran % 14.4) bu alt-alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 25 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 21 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 4 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu belirlenmiştir. Bu cevaplar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %19.5'ini, muhafazakar katılımcıların cevaplarının %4.4'ünü ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %16.3'ünü oluşturmaktadır.

Sözleşmenin önemli ve gerekli olması: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'nin önemli ve gerekli bir sözleşme olduğunu belirttikleri segmentler bu kategoriye kodlanmıştır. Olumlu düşüncelere verilen cevapların toplam 26 segmenti (olumlu düşüncelerde oran %27.6, genel oran %7.4) bu alt-alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 15 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 8 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip

katılımcılara ve 3 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Verilen yanıtlar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %11.7'sini, muhafazakar katılımcıların cevaplarının %3.3'ünü ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %6.2'sini oluşturmaktadır.

Sözleşmenin feshedilmesini yanlış bulma: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'nin feshedilmesinin yanlış ve hukuksuz olduğunu ifade ettikleri segmentler bu kategoriye kodlanmıştır. Olumlu düşüncelere verilen cevapların toplam 17 segmenti (olumlu düşüncelerde oran %18, genel oran %4.8) bu alt-alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 9 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 18 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu ve muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcıların bu kategoriye ait hiç cevap vermedikleri belirlenmiştir. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %7'sini ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %6.2'sini oluşturmaktadır.

İnsan haklarını koruma ve destekleme: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'nin insan haklarını koruduğunu belirttikleri ve spesifik olarak çocuk haklarını ve LGBTIAQ+ bireylerin haklarını koruduğunu ve ayrımcılık karşıtı bir sözleşme olduğunu belirten segmentler bu kategoriye kodlanmıştır. Olumlu düşüncelere verilen cevapların toplam 17 segmenti (olumlu düşüncelerde oran %18, genel oran %4.8) bu alt-alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 12 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 4 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu ve 1 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Bu cevaplar liberal/seküler katılımcı cevaplarının %9.4'ünü, muhafazakar katılımcı cevaplarının %1.1'ini ve tarafsız katılımcı cevaplarının %3.1'ini oluşturmaktadır.

Kadınları koruma: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'nin kadınları koruduğunu belirttikleri segmentler bu kategoriye kodlanmıştır. Olumlu düşüncelere verilen cevapların toplam 18 segmenti (olumlu düşüncelerde oran %19.1, genel oran %5.1) bu alt-alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 7 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 9 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu ve 2 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcı cevaplarının %5.5'ini, muhafazakar katılımcı cevaplarının %2.2'sini ve tarafsız katılımcı cevaplarının %7'sini oluşturmaktadır.

Kadına yönelik şiddeti önlemesi ve azaltması: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'nin kadına yönelik şiddeti azaltmada etkili olduğunu belirttikleri segmentler bu kategoriye kodlanmıştır. Olumlu düşüncelere verilen cevapların toplam 17 segmenti (olumlu düşüncelerde oran %18, genel oran %4.8) bu alt-alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 9 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 4 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu ve 4 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcı cevaplarının %7'sini, muhafazakar katılımcı cevaplarının %4.4'ünü ve tarafsız katılımcı cevaplarının %3.1'ini oluşturmaktadır.

Olumsuz düşünceler: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin olumsuz düşüncelerini içeren segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen yanıtların toplam 105 segmenti (%30.3) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 11 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 33 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 61 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %8.6'sını, muhafazakar katılımcıların cevaplarının %67.8'ini ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %25.6'sını oluşturmaktadır. Olumsuz düşüncelere ait alt-alt kategoriler sözleşme karşıtı olumsuz ifadeler, sözleşmenin gereksiz ve yanlış olduğu vurgusu, sözleşmenin yetersiz görülmesi, sözleşmenin aile yapısına yönelik tehdit olarak görülmesi, sözleşmenin adaletsizlik yaratacağı vurgusu, sözleşmenin manipülasyona açık olması, cinsiyetçi ifadeler, sözleşmenin politikleştirilmesi, sözleşmenin dini ve kültürel değerlerle bağdaşmadığı vurgusu, kadın-erkek ayrımcılığına neden olduğu vurgusu, sözleşmenin ataerkil toplum yapısıyla bağdaşmaması, sözleşmede batı kültürü vurgusu, sözleşmenin abartıldığı düşüncesi ve sözleşme üzerinde uzlaşı sağlanması gerektiği vurgusudur.

Sözleşme karşıtı olumsuz ifadeler: Katılımcıların kısaca İstanbul Sözleşmesi'ne karşı olduklarını belirttikleri segmentler bu kategoriye kodlanmıştır. Olumsuz düşüncelere verilen cevapların toplam 18 segmenti (olumsuz düşüncelerde oran %17.1, genel oran %5.1) bu alt-alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 7 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu ve 11 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu ve liberal/seküler (sol) yönelimli katılımcıların bu kategoriye ait hiç cevap vermediği belirlenmiştir. Verilen cevaplar muhafazakar katılımcı cevaplarının %12.2'sini ve tarafsız katılımcı cevaplarının %5.4'ünü oluşturmaktadır.

Sözleşmenin gereksiz ve yanlış olduğu vurgusu: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'nin gereksiz ve yanlış olduğunu belirttikleri segmentler bu kategoriye kodlanmıştır. Olumsuz düşüncelere verilen cevapların toplam 15 segmenti (olumsuz düşüncelerde oran %14.3, genel oran %4.3) bu alt-alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 1 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 5 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu ve 9 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcı cevaplarının %0.8'ini, muhafazakar katılımcı cevaplarının %10'unu ve tarafsız katılımcı cevaplarının %3.9'unu oluşturmaktadır.

Sözleşmenin yetersiz görülmesi: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'nin mevcut haliyle yetersiz ve eksik olduğunu ve revizyona ihtiyacı olduğunu ifade ettikleri segmentler bu kategoriye kodlanmıştır. Olumsuz düşüncelere verilen cevapların toplam 15 segmenti (olumsuz düşüncelerde oran %14.3, genel oran %4.3) bu alt-alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 5 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 2 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu ve 8 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Bu cevaplar liberal/seküler katılımcı cevaplarının %3.9'unu, muhafazakar katılımcı cevaplarının %8.9'unu ve tarafsız katılımcı cevaplarının %1.6'sını oluşturmaktadır.

Sözleşmenin aile yapısına yönelik tehdit olarak görülmesi: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'nin aile kurumunu yıkmayı ve eşcinsel evliliklerin ve LGBTIAQ+ bireyleri meşrulaştırmayı amaçladığını belirten segmentler bu kategoriye kodlanmıştır. Olumsuz düşüncelere verilen yanıtların toplam 18 segmenti (olumsuz düşüncelerde oran %17.1, genel oran %5.1) bu alt-alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 1 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 11 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu ve 6 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu belirlenmiştir. Verilen yanıtlar liberal/seküler katılımcı cevaplarının %0.8'ini, muhafazakar katılımcı cevaplarının %6.7'sini ve tarafsız katılımcı cevaplarının %8.5'ini oluşturmaktadır.

Sözleşmenin adaletsizlik yaratacağı vurgusu: Katılımcıların sözleşmede yer alan kadın beyanının esas olması durumunun adaletsizliğe neden olacağı için İstanbul Sözleşmesi'nin adaletsizlik yaratacağını düşündükleri segmentler bu kategoriye kodlanmıştır. Olumsuz düşüncelere verilen cevapların toplam 7 segmenti (olumsuz düşüncelerde oran %6.6, genel oran

%2) bu alt-alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 1 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 2 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu ve 4 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu belirlenmiştir. Verilen yanıtlar liberal/seküler katılımcı cevaplarının %0.8'ini, muhafazakar katılımcı cevaplarının %4.4'ünü ve tarafsız katılımcı cevaplarının %1.6'sını oluşturmaktadır.

Sözleşmenin manipülasyona açık olması: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'nin manipülasyona açık olduğunu, sözleşme hakkında yanlış bilgilendirme yapıldığını ve dezenformasyona uğradığını düşündükleri segmentler bu kategoriye kodlanmıştır. Olumsuz düşüncelere verilen cevapların toplam 5 segmenti (olumsuz düşüncelerde oran %4.7, genel oran %1.4) bu alt-alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 1 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 4 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu ve liberal/seküler (sol) görüşlü katılımcıların bu kategoriye ait hiç cevap vermedikleri saptanmıştır. Verilen cevaplar muhafazakar katılımcı cevaplarının %4.4'ünü ve tarafsız katılımcı cevaplarının %0.8'sını oluşturmaktadır.

Bilgim yok: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'yle ilgili bilgisiz ve ilgisiz olduklarını belirttikleri segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Bilgim yok kategorisine ait alt-alt kategoriler yeterli bilgim yok ve ilgim yoktur. Verilen yanıtların toplam 35 segmenti (%10) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 10 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 18 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 7 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %7.8'ini, muhafazakar katılımcıların cevaplarının %7.8'ini ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %14'ünü oluşturmaktadır.

Alt kategorilerin politik yönelime göre dağılımı

Alt kategorilerin ve alt-alt kategorilerin politik yönelime göre dağılımı incelendiğinde politik yönelimlerine göre katılımcıların en sık 5 kategorisi Tablo 16'da gösterilmiştir. Liberal/seküler (sol) politik yönelime sahip katılımcıların en yüksek frekansa sahip ilk 5 kategorisi sırasıyla sözleşmeyi desteklediğini belirten olumlu ifadeler (olumlu düşünceler) (*f* = 25, %19.5), sözleşmenin önemli ve gerekli görülmesi (olumlu düşünceler) (*f* = 15 , %11.7), insan haklarını koruma ve destekleme (olumlu düşünceler) (*f* = 12, %9.4), yeterli bilgim yok (bilgim yok) (*f* = 10, %7.8), sözleşmenin feshedilmesini yanlış bulma (olumlu düşünceler) (*f* = 9, %7), kadına yönelik şiddeti önlemesi ve azaltması (olumlu düşünceler) (*f* = 9 , %7) ve

sınıflandırılamayan (*f* = 9, %7) tır. Muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcıların en yüksek frekansa sahip ilk 5 kategorisi sırasıyla sözleşme karşıtı olumsuz ifadeler (olumsuz düşünceler) (*f* = 11, %12.2), sözleşmenin gereksiz ve yanlış olduğu vurgusu (olumsuz düşünceler) (*f* = 9, %10), sözleşmenin yetersiz görülmesi (olumsuz düşünceler) (*f* = 8, %8.9), yeterli bilgim yok (bilgim yok) (*f* = 7, %7.8) ve sözleşmenin aile yapısına yönelik tehdit olarak görülmesi (*f* = 6, %6.7) dir.

Tarafsız politik yönelime sahip katılımcıların en yüksek frekansa sahip ilk 5 kategorisi sırasıyla sözleşmeyi desteklediğini belirten olumlu ifadeler (olumlu düşünceler) (*f* = 21, %16.3), yeterli bilgim yok (bilgim yok) (*f* = 13, %10.1), sözleşmenin aile yapısına tehdit olarak görülmesi (olumsuz düşünceler) (*f* = 11 , %8.5), kadınları koruması (olumlu düşünceler) (*f* = 9, %7), sınıflandırılamayan (*f* = 9, %7) sözleşmenin feshedilmesini yanlış bulma (olumlu düşünceler) (*f* = 8, %6.2) ve sözleşmenin önemli ve gerekli olması (olumlu düşünceler) (*f* = 8, %6.2) dir.

Bulgular İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin görüşler ana kategorisinde üç politik görüşün de düşüncelerinin farklılaştığını ve bir kutuplaşma ortamı olduğunu göstermektedir. Liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılarda çoğunlukla olumlu düşünceler alt kategorisine ilişkin cevaplar görülürken muhafazakar (sağ) politik yönelimli katılımcılarda çoğunlukla olumsuz düşünceler alt kategorisine ilişkin cevaplar görülmektedir. Tarafsız politik yönelimli katılımcılarda ise iki kategoriden de çoğunlukta olan cevaplar vardır. Her üç politik görüşte ortak olan kategori ise bilgim yok kategorisidir.

Tablo 16. İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin görüşler ana kategorisinde politik yönelimlere göre en sık 5 alt-alt kategori

Liberal/seküler (sol)	Tarafsız	Muhafazakar (sağ)
1. Olumlu düşünceler (+) (*f* = 94, %73.4)	1. Olumlu düşünceler (+) (*f* = 68, %52.7)	1. Olumsuz düşünceler (–) (*f* = 61, %67.8)
2. Olumsuz düşünceler (–) (*f* = 11, %8.6)	2. Olumsuz düşünceler (–) (*f* = 33, %25.6)	2. Olumlu düşünceler (+) (*f* = 18, %20)
3. Bilgim yok (*f* = 10, %7.8)	3. Bilgim yok (*f* = 18, %14)	3. Bilgim yok (*f* = 7, %7.8)
1. Sözleşmeyi desteklediğini belirten olumlu ifadeler (+) (*f* = 25, %19.5)	1. Sözleşmeyi desteklediğini belirten olumlu ifadeler (+) (*f* = 21, %16.3)	1. Sözleşme karşıtı olumsuz ifadeler (-) (*f* = 11, %12.2)
2. Sözleşmenin önemli ve gerekli olması (+) (*f* = 15, %11.7)	2. Yeterli bilgim yok (*f* = 13, %10.1)	2. Sözleşmenin gereksiz ve yanlış olduğu vurgusu (-) (*f* = 9, %10)

3. İnsan haklarını koruma ve destekleme (+) (*f* = 12, %9.4)	3. Sözleşmenin aile yapısına yönelik tehdit olarak görülmesi (-) (*f* = 11, %8.5)	3. Sözleşmenin yetersiz görülmesi (-) (*f* = 8, %8.9)
4. Yeterli bilgim yok (*f* = 10, %7.8)	4. Kadınları koruması (+) (*f* = 9, %7)	4. Yeterli bilgim yok (*f* = 7, %7.8)
5. Sözleşmenin feshedilmesini yanlış bulma (+) (*f* = 9, %7)	4. Sınıflandırılamayan (*f* = 9, %7)	5. Sözleşmenin aile yapısına yönelik tehdit olarak görülmesi (-) (*f* = 6, %6.7)
5. Kadına yönelik şiddeti önlemesi ve azaltması (+) (*f* = 9, %37)	5.Sözleşmenin feshedilmesini yanlış bulma (+) (*f* = 8, %6.2)	
5. Sınıflandırılamayan (*f* = 9, %7)	5. Sözleşmenin önemli ve gerekli olması (+) (*f* = 8, %6.2)	

2.2.4. İstanbul Sözleşmesi'ni desteklemekle ilgili görüşler

Tablo 17, 18 ve 19'da görüldüğü üzere (bkz. Ek 13) "İstanbul Sözleşmesi'ni ne derece desteklediğinizi nedenlerinizle birlikte açıklar ve düşüncelerinizi paylaşır mısınız?" sorusuna katılımcıların verdiği yanıtlar 3 tane alt kategoride ve 22 tane alt-alt kategoride gruplanmıştır. Oluşturulan alt kategoriler içerik benzerliklerine göre destekliyorum, desteklemiyorum ve bilgim yok/nötrüm dür. Bu alt kategorilerin frekans skorları, Kappa (κ) skorları ve alt kategorilere ait örnek ifadeler politik yönelim değişkenine göre gruplandırılmış olarak tablolarda gösterilmektedir. Alt kategorinin genel Kappa (κ) skoru .73 ve uyuşma skoru .86'dır.

Destekliyorum: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'ni desteklediklerini ifade eden segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen yanıtların toplam 299 segmenti (%67.6) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 171 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 99 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 29 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %88.6'sını, muhafazakar katılımcıların cevaplarının %26.6'sını ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %70.7'sini oluşturmaktadır. Destekliyorum kategorisine ait alt-alt kategoriler sözleşmenin gerekli olduğu ve desteklendiği vurgusu, kadına yönelik şiddeti önlemede gerekli, adaleti sağlaması, toplumsal cinsiyet eşitliği vurgusu, dezavantajlı grupları korumak için gerekli, eğitim, denetlenebilirliği

sağlaması, kadınlara refah sağlaması, "İstanbul Sözleşmesi yaşatır", kadına yönelik şiddetle mücadelede devlete yol göstermesi, ayrımcılık karşıtı olması ve şiddetin normalleşmesidir.

Sözleşmenin gerekli olduğu ve desteklendiği vurgusu: Katılımcıların kısaca İstanbul Sözleşmesi'ni desteklediklerini ifade eden ve sözleşmenin önemli ve gerekli olduğunu belirten segmentler bu kategoriye kodlanmıştır. Destekliyorum kategorisine verilen cevapların toplam 105 segmenti (destekliyorum kategorisinde oran %35.1, genel oran %23.7) bu alt-alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 56 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelime sahip katılımcılara, 36 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu ve 13 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Verilen yanıtlar liberal/seküler katılımcı cevaplarının %29'unu, muhafazakar katılımcı cevaplarının %11.9'unu ve tarafsız katılımcı cevaplarının %25.7'sini oluşturmaktadır.

Kadına yönelik şiddeti önlemede gerekli: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'nin kadına yönelik şiddeti, kadın cinayetlerini ve aile içi şiddeti önlediğini belirttiği, kadının beyanı esastır ilkesinin şiddeti önlediğini belirttiği ve sözleşmenin şiddet sorununa bütüncül yaklaştığını ve kökten çözüm getirdiğini ifade eden segmentler bu kategoriye kodlanmıştır. Destekliyorum kategorisine verilen cevapların toplam 80 segmenti (destekliyorum kategorisinde oran %26.8, genel oran %18) bu alt-alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 44 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelime sahip katılımcılara, 29 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu ve 7 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Verilen yanıtlar liberal/seküler katılımcı cevaplarının %22.8'ini, muhafazakar katılımcı cevaplarının %6.4'ünü ve tarafsız katılımcı cevaplarının %20.7'sini oluşturmaktadır.

Adaleti sağlaması: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'nin adaleti sağladığını, insan haklarını koruduğunu, suçluları cezalandırdığını, caydırıcı olduğunu, yasalarda ve uygulamalardaki eksiklikleri giderdiğini ve şiddeti önlemek için hukuki güvence verdiğini belirten hukukla ilgili segmentler bu kategoriye kodlanmıştır. Destekliyorum kategorisine verilen cevapların toplam 42 segmenti (destekliyorum kategorisinde oran %14, genel oran %9.5) bu alt-alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 25 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelime sahip katılımcılara, 12 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu ve 5 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu belirlenmiştir. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcı cevaplarının

%13'ünü, muhafazakar katılımcı cevaplarının %4.6'sını ve tarafsız katılımcı cevaplarının %8.6'sını oluşturmaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitliği vurgusu: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'nin toplumsal cinsiyet eşitliğini sağladığını ve ataerkil sistemle savaştığını belirttikleri segmentler bu kategoriye kodlanmıştır. Destekliyorum kategorisine verilen cevapların toplam 16 segmenti (destekliyorum kategorisinde oran %5.3, genel oran %3.6) bu alt-alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 11 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelime sahip katılımcılara, 4 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu ve 1 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu belirlenmiştir. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcı cevaplarının %5.7'ünü, muhafazakar katılımcı cevaplarının %0.9'unu ve tarafsız katılımcı cevaplarının %2.9'unu oluşturmaktadır.

Desteklemiyorum: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'ni desteklediklerini ifade eden segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen yanıtların toplam 100 segmenti (%22.6) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 10 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 27 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 63 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu belirlenmiştir. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %5.2'sini, muhafazakar katılımcıların cevaplarının %57.8'ini ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %19.3'ünü oluşturmaktadır. Desteklemiyorum kategorisine ait alt-alt kategoriler desteklemiyorum ifadesi, sözleşmenin etkililiğine yönelik eleştiriler, sözleşmenin toplum yapısıyla uyuşmadığı vurgusu, aileye olan olumsuz etkisi, sözleşmenin adaletsiz olduğu vurgusu, sözleşmenin politikleştirilmesi, manipülasyon ve algı, sözleşmenin kutuplaşma yaratması ve uzlaşı talebi ve sözleşmenin dinle bağdaşmamasıdır.

Sözleşmenin etkililiğine yönelik eleştiriler: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'nin etkisiz ve işe yaramaz olduğunu belirttikleri, kadın-erkek ayrımcılığına sebep olduğunu, net olmadığını, revize edilmesi gerektiğini ve yerli ve milli bir sözleşmeye ihtiyaç olduğunu vurguladıkları segmentler bu kategoriye kodlanmıştır. Desteklemiyorum kategorisine verilen cevapların toplam 27 segmenti (destekliyorum kategorisinde oran %27, genel oran %6.1) bu alt-alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 3 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelime sahip katılımcılara, 7 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu ve 17 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu

belirlenmiştir. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcı cevaplarının %1.6'sını, muhafazakar katılımcı cevaplarının %15.6'sını ve tarafsız katılımcı cevaplarının %5'ini oluşturmaktadır.

Sözleşmenin toplum yapısıyla uyuşmadığı vurgusu: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'nin toplum yapısıyla uyumsuz olduğunu ve LGBTIAQ+ grupları meşrulaştırdığını belirten segmentler bu kategoriye kodlanmıştır. Desteklemiyorum kategorisine verilen cevapların toplam 19 segmenti (destekliyorum kategorisinde oran %19, genel oran %4.3) bu alt-alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 3 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 16 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu ve liberal/seküler (sol) yönelimli katılımcıların bu kategoriye ait hiç cevap vermediği saptanmıştır. Verilen yanıtlar muhafazakar katılımcı cevaplarının %14.7'sini ve tarafsız katılımcı cevaplarının %2.1'ini oluşturmaktadır.

Desteklemiyorum ifadesi: Katılımcıların kısaca sözleşmeyi desteklemediklerini belirttikleri segmentler bu kategoriye kodlanmıştır. Desteklemiyorum kategorisine verilen cevapların toplam 24 segmenti (destekliyorum kategorisinde oran %24, genel oran %5.4) bu alt-alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 1 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 9 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 14 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Verilen yanıtlar liberal/seküler katılımcı cevaplarının %0.5'ini, muhafazakar katılımcı cevaplarının %12.8'ini ve tarafsız katılımcı cevaplarının %6.4'ünü oluşturmaktadır.

Aileye olan olumsuz etkisi: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'nin aile yapısına zarar verdiğini ve aileyi göz ardı ettiğini belirterek sadece kadınları koruduğunu ifade eden segmentler bu kategoriye kodlanmıştır. Desteklemiyorum kategorisine verilen cevapların toplam 7 segmenti (destekliyorum kategorisinde oran %7, genel oran %1.5) bu alt-alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 2 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 5 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu ve liberal/seküler (sol) yönelimli katılımcıların bu kategoriye ait hiç cevap vermediği saptanmıştır. Verilen yanıtlar muhafazakar katılımcı cevaplarının %4.6'sını ve tarafsız katılımcı cevaplarının %1.4'ünü oluşturmaktadır.

Bilgim yok/Nötrüm: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'yle ilgili bilgisiz veya nötr olduklarını belirten bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen yanıtların toplam 43 segmenti (%9.7) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 12 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 14 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip

katılımcılara ve 17 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %6.2'sini, muhafazakar katılımcıların cevaplarının %15.6'sını ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %10'unu oluşturmaktadır.

Alt kategorilerin politik yönelime göre dağılımı

Alt kategorilerin ve alt-alt kategorilerin politik yönelime göre dağılımı incelendiğinde politik yönelimlerine göre katılımcıların en sık 5 kategorisi Tablo 20'de gösterilmiştir. Liberal/seküler (sol) politik yönelime sahip katılımcıların en yüksek frekansa sahip ilk 5 kategorisi sırasıyla sözleşmenin gerekli olduğu ve desteklendiği vurgusu (destekliyorum) (*f* = 56, %29), kadına yönelik şiddeti önlemede gerekli (destekliyorum) (*f* = 44 , %22.8), adaleti sağlaması (destekliyorum) (*f* = 25, %13), bilgim yok/nötrüm (*f* = 12, %6.2) ve toplumsal cinsiyet eşitliği vurgusu (destekliyorum) (*f* = 11, %5.7) dur. Muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcıların en yüksek frekansa sahip ilk 5 kategorisi sırasıyla bilgim yok/nötrüm (*f* = 17, %15.6), sözleşmenin etkililiğine yönelik eleştiriler (desteklemiyorum) (*f* = 17, %15.6), sözleşmenin toplum yapısıyla uyuşmadığı vurgusu (desteklemiyorum) (*f* = 16, %14.7), desteklemiyorum ifadesi (desteklemiyorum) (*f* = 14, %12.8), sözleşmenin gerekli olduğu ve desteklendiği vurgusu (destekliyorum) (*f* = 13, %11.9) ve kadına yönelik şiddeti önlemede gerekli (destekliyorum) (*f* = 7, %6.4) dir.

Tarafsız politik yönelime sahip katılımcıların en yüksek frekansa sahip ilk 5 kategorisi sırasıyla sözleşmenin gerekli olduğu ve desteklendiği vurgusu (destekliyorum) (*f* = 21, %16.3), kadına yönelik şiddeti önlemede gerekli (destekliyorum) (*f* = 13, %10.1), bilgim yok/nötrüm (*f* = 11 , %8.5), adaletin sağlanması (destekliyorum) (*f* = 9, %7) ve desteklemiyorum ifadesi (desteklemiyorum) (*f* = 8, %6.2) dir.

Bulgular İstanbul Sözleşmesi'ni desteklemekle ilgili görüşler ana kategorisinde üç politik görüşün de düşüncelerinin farklılaştığını ve bir kutuplaşma ortamı olduğunu göstermektedir. Liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılarda çoğunlukla destekliyorum alt kategorisine ilişkin cevaplar görülürken muhafazakar (sağ) politik yönelimli katılımcılarda çoğunlukla olumsuz düşünceler alt kategorisine ilişkin cevaplar bulmakta ve bunun yanı sıra önemli bir miktarda destekleyen cevaplar da görülmektedir. Tarafsız politik yönelimli

katılımcılarda ise destekliyorum kategorisine ait cevaplar çoğunluktadır. Her üç politik görüşte ortak olan kategori ise bilgim yok/nötrüm kategorisidir.

Tablo 20. İstanbul Sözleşmesi'ni desteklemekle ilgili görüşler ana kategorisinde politik yönelimlere göre en sık 5 alt-alt kategori

Liberal/seküler (sol)	Tarafsız	Muhafazakar (sağ)
1. Destekliyorum (+) (*f* = 171, %88.6)	1. Destekliyorum (+) (*f* = 99, %70.7)	1. Desteklemiyorum (–) (*f* = 63, %57.8)
2. Bilgim yok/Nötrüm (0) (*f* = 12, %6.2)	2. Desteklemiyorum (–) (*f* = 27, %19.3)	2. Destekliyorum (+) (*f* = 29, %26.6)
3. Desteklemiyorum (-) (*f* = 10, %5.2)	3. Bilgim yok/Nötrüm (0) (*f* =14, %10)	3. Bilgim yok/Nötrüm (0) (*f* = 17, %15.6)
1. Sözleşmenin gerekli olduğu ve desteklendiği vurgusu (+) (*f* = 56, %29)	1. Sözleşmenin gerekli olduğu ve desteklendiği vurgusu (+) (*f* = 36, %25.7)	1. Bilgim yok/Nötrüm (0) (*f* = 17, %15.6)
2. Kadına yönelik şiddeti önlemede gerekli (+) (*f* = 44, %22.8)	2. Kadına yönelik şiddeti önlemede gerekli (+) (*f* = 29, %20.7)	1. Sözleşmenin etkililiğine yönelik eleştiriler (-) (*f* = 17, %15.6)
3. Adaleti sağlaması (+) (*f* = 25, %13)	3. Bilgim yok/Nötrüm (0) (*f* = 14, %10)	2. Sözleşmenin toplum yapısıyla uyuşmadığı vurgusu (-) (*f* = 16, %14.7)
4. Bilgim yok/Nötrüm (0) (*f* = 12, %6.2)	4. Adaletin sağlanması (+) (*f* = 12, %8.6)	3. Desteklemiyorum ifadesi (-) (*f* = 14, %12.8)
5. Toplumsal cinsiyet eşitliği vurgusu (+) (*f* = 11, %5.7)	5. Desteklemiyorum ifadesi (-) (*f* = 9, %6.4)	4. Sözleşmenin gerekli olduğu ve desteklendiği vurgusu (+) (*f* = 13, %11.9)
		5. Kadına yönelik şiddeti önlemede gerekli (+) (f = 7, %6.4)

2.2.5. İstanbul Sözleşmesi hakkında bilgi sahibi olma

Tablo 21, 22 ve 23'te görüldüğü üzere (bkz. Ek 13) "İstanbul Sözleşmesi'nin içeriği hakkında neler biliyorsunuz?" sorusuna katılımcıların verdiği yanıtlar 17 tane alt kategoride gruplanmıştır. Oluşturulan alt kategoriler içerik benzerliklerine göre şiddeti önleme, bilgi düzeyi belirten ifadeler, politikalar yapmayı ve uygulamayı gerektirmesi, toplumsal düzene tehdit olarak görülmesi, dezavantajlı grupların haklarını savunması, toplumsal cinsiyet eşitliğini temel alması, yurtdışı referanslı uluslararası anlaşma, suçu tanımlama şekli, bütüncül ve kapsayıcı olması, manipülasyona açıklık, ayrımcılıkla mücadele, sözleşmenin önemli ve değerli olması, sözleşme hakkında edinilen bilgi kaynakları, sosyal ve toplumsal değişim hedefi, güven vermesi ve sözleşmenin feshedilmesi yanlış karar. Bu alt kategorilerin frekans skorları, Kappa (κ) skorları ve alt kategorilere ait örnek ifadeler politik yönelim değişkenine göre gruplandırılmış olarak tablolarda gösterilmektedir. Alt kategorinin genel Kappa (κ) skoru .50 ve uyuşma skoru .73'tür.

Bilgi düzeyi belirten ifadeler: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi hakkında ne derece bilgi sahibi olduklarını belirten segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen yanıtların toplam 62 segmenti (%17.6) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 26 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 19 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 17 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %16'sını, muhafazakar katılımcıların cevaplarının %23.9'unu ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %16'sını oluşturmaktadır.

Şiddeti önleme: Katılımcıların kadına yönelik şiddeti, aile içi şiddeti ve genel şiddeti önlemek ve mücadele etmekten ve şiddet mağdurlarını korumaktan bahseden segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen yanıtların toplam 91 segmenti (%25.7) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 37 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 37 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 17 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu belirlenmiştir. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %22.7'sini, muhafazakar katılımcıların cevaplarının %23.9'unu ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %31.1'sını oluşturmaktadır.

Toplumsal düzene tehdit olarak görülmesi: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'nin mevcut toplumsal yapıya, cinsiyet sistemine ve aile sistemine dair bir tehlike ve tehdit unsuru olduğunu belirten ve LGBTIAQ+ grupları meşrulaştırdığını savunan segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen yanıtların toplam 91 segmenti (%25.7) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 2 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 10 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu ve liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcıların bu kategoriye ait hiç cevap vermediği belirlenmiştir. Verilen cevaplar muhafazakar katılımcıların cevaplarının %14.1'ini ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %1.7'sını oluşturmaktadır.

Politikalar yapmayı ve uygulamayı gerektirmesi: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'nin şiddetle mücadele için imzacı devletlere politikalar ve uygulamalar yapma yükümlülüğü getirdiğini söyleyen, toplumda eğitim, farkındalık ve kültürel gelişim anlamında çalışmalar yapılmasını, şiddet önleyici ve mağduru koruyucu çalışmalar yapılmasını, mağdur için tedavi ve rehabilitasyon hizmeti verilmesini ve hukuk sisteminde düzenlemelere gidilmesinde, failin yakalanmasında ve cezalandırılmasında yasal düzenlemeler yapılmasını şart koştuğunu belirten segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen yanıtların toplam 52

segmenti (%14.7) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 32 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 16 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 4 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu belirlenmiştir. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %19.6'sını, muhafazakar katılımcıların cevaplarının %5.6'sını ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %13.4'ünü oluşturmaktadır.

Dezavantajlı grupların haklarını savunması: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'nin kadınlar, çocuklar ve LGBTIAQ+ bireyler gibi dezavantajlı sosyal grupların haklarını savunduğu ve koruduğunu ifade eden segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen cevapların toplam 44 segmenti (%12.5) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 19 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 19 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 6 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %11.7'sini, muhafazakar katılımcıların cevaplarının %8.5'ini ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %16'sını oluşturmaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitliğini temel alması: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'nin toplumsal cinsiyet eşitliğini temel aldığını ve şiddetin nedeni olarak toplumsal cinsiyet eşitsizliğini gördüğünü belirten ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik imzacı devletlere politikalar ve çalışmalar yapmayı gerektirdiğinden bahseden segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen cevapların toplam 19 segmenti (%5.4) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 11 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 5 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 3 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %6.7'sini, muhafazakar katılımcıların cevaplarının %4.2'sini ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %4.2'sini oluşturmaktadır.

Yurtdışı referanslı uluslararası anlaşma: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'nin Türkiye dışındaki yabancı devletler tarafından ortak olarak imzalanan uluslararası anlaşma bir olduğunu ve yurtdışındaki kurum ve kuruluşlardan referans alınarak hazırlandığını belirten segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen cevapların toplam 16 segmenti (%4.5) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 5 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 8 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 3 tanesinin

muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %3.1'ini, muhafazakar katılımcıların cevaplarının %4.2'sini ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %6.7'sini oluşturmaktadır.

Ayrımcılıkla mücadele: İstanbul Sözleşmesi'nin kadınlara, çocuklara, LGBTIAQ+ bireylere ayrımcılık yapılmasını engellediği ve ayrımcılıkla ve ötekileştirmeyle mücadele etmeyi (örn. pozitif ayrımcılık) amaçladığını belirten segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen cevapların toplam 13 segmenti (%3.7) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 8 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 2 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 3 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %4.9'unu, muhafazakar katılımcıların cevaplarının %4.2'sini ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %1.7'sini oluşturmaktadır.

Alt kategorilerin politik yönelime göre dağılımı

Alt kategorilerin politik yönelime göre dağılımı incelendiğinde politik yönelimlerine göre katılımcıların en sık 5 kategorisi Tablo 24'te gösterilmiştir. Liberal/seküler (sol) politik yönelime sahip katılımcıların en yüksek frekansa sahip ilk 5 kategorisi sırasıyla şiddeti önleme (*f* = 37, %22.7), politikalar yapmayı ve uygulamayı gerektirmesi (*f* = 32 , %19.6), bilgi düzeyi belirten ifadeler (*f* = 26, %16), dezavantajlı grupların haklarını savunması (*f* = 19, %11.7) ve toplumsal cinsiyet eşitliğini temel alması (*f* = 11, %6.7) dır. Muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcıların en yüksek frekansa sahip ilk 5 kategorisi sırasıyla bilgi düzeyi belirten ifadeler (*f* = 17, %23.9), şiddeti önleme (*f* = 17, %23.9), toplumsal düzene tehdit olarak görülmesi (*f* = 10, %14.1), dezavantajlı grupların haklarını savunması (*f* = 6, %8.5), politikalar yapmayı ve uygulamayı gerektirmesi (*f* = 4, %5.6), toplumsal cinsiyet eşitliğini temel alması (*f* = 3, %4.2), ayrımcılıkla mücadele (*f* = 3, %4.2) ve yurtdışı referanslı uluslararası anlaşma (*f* = 3, %4.2) dır.

Tarafsız politik yönelime sahip katılımcıların en yüksek frekansa sahip ilk 5 kategorisi sırasıyla şiddeti önleme (*f* = 37, %31.1), bilgi düzeyi belirten ifadeler (*f* = 19, %16), dezavantajlı grupların haklarını savunması (*f* = 19 , %16), politikalar yapmayı ve uygulamayı gerektirmesi (*f* = 16, %13.4), yurtdışı referanslı uluslararası anlaşma (*f* = 8, %6.7) ve toplumsal cinsiyet eşitliğini temel alması (*f* = 5, %4.2) dır. Bulgular İstanbul Sözleşmesi hakkında bilgi sahibi

olma ana kategorisinde üç politik görüşün sahip olduğu bilgilerin ortaklaştığını göstermektedir. Muhafazakar (sağ) politik yönelimli katılımcılarda toplumsal düzene tehdit olarak görülmesi ve ayrımcılıkla mücadele alt kategorileri hariç diğerleri üçünde de aynıdır.

Tablo 24. İstanbul Sözleşmesi hakkında bilgi sahibi olma ana kategorisinde politik yönelimlere göre en sık 5 alt kategori

Liberal/seküler (sol)	Tarafsız	Muhafazakar (sağ)
1. Şiddeti önleme (*f* = 37, %22.7)	1. Şiddeti önleme (*f* = 37, %31.1)	1. Bilgi düzeyi belirten ifadeler (*f* = 17, %23.9)
2. Politikalar yapmayı ve uygulamayı gerektirmesi (*f* = 32, %19.6)	2. Bilgi düzeyi belirten ifadeler (*f* = 19, %16)	1. Şiddeti önleme (*f* = 17, %23.9)
3. Bilgi düzeyi belirten ifadeler (*f* = 26, %16)	2. Dezavantajlı grupların haklarını savunması (*f* = 19, %16)	2. Toplumsal düzene tehdit olarak görülmesi (*f* = 10, %14.1)
4. Dezavantajlı grupların haklarını savunması (*f* = 19, %11.7)	3. Politikalar yapmayı ve uygulamayı gerektirmesi (*f* = 16, %13.4)	3. Dezavantajlı grupların haklarını savunması (*f* = 6, %8.5)
5. Toplumsal cinsiyet eşitliğini temel alması (*f* = 11, %6.7)	4. Yurtdışı referanslı uluslararası anlaşma (*f* = 8, %6.7)	4. Politikalar yapmayı ve uygulamayı gerektirmesi (*f* = 4, %5.6)
	5. Toplumsal cinsiyet eşitliğini temel alması (f = 5, %4.2)	5. Toplumsal cinsiyet eşitliğini temel alması (*f* = 3, %4.2)
		5. Ayrımcılıkla mücadele (*f* = 3, %4.2)
		5. Yurtdışı referanslı uluslararası anlaşma (*f* = 3, %4.2)

2.2.6. İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararı hakkında düşünceler

Tablo 25, 26 ve 27'de görüldüğü üzere (bkz. Ek 13) "Türkiye 20 Mart 2021 tarihinde İstanbul Sözleşmesi'nden çekildi ve sözleşmeyi yürürlükten kaldırdı. Bu çekilme kararı hakkında ne düşündüğünüzü nedenlerinizle birlikte açıklar ve düşüncelerinizi paylaşır mısınız?" sorusuna katılımcıların verdiği yanıtlar 5 tane alt kategoride ve 20 tane alt-alt kategoride gruplanmıştır. Oluşturulan alt kategoriler içerik benzerliklerine göre olumsuz değerlendirme, olumlu değerlendirme, nötr değerlendirme, sözleşmenin kutuplaşma yaratması ve sözleşmenin manipülasyona açık olmasıdır. Bu alt kategorilerin frekans skorları, Kappa (κ) skorları ve alt kategorilere ait örnek ifadeler politik yönelim değişkenine göre gruplandırılmış olarak tablolarda gösterilmektedir. Alt kategorinin genel Kappa (κ) skoru .82 ve uyuşma skoru .91'dir.

Olumsuz değerlendirme: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararıyla ilgili olumsuz değerlendirmelerini içeren segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen yanıtların toplam 217 segmenti (%65.7) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait

segmentlerin 121 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 73 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 23 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu belirlenmiştir. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %83.4'ünü muhafazakar katılımcıların cevaplarının %28.4'ünü ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %70.2'sini oluşturmaktadır. Olumsuz değerlendirme kategorisine ait alt-alt kategoriler hukukla ilgili eleştiriler, olumsuz tutum ifadeleri, siyasi, dini ve kültürel nedenlerle atılmış bir adım, cinsiyetçi bir karar, antidemokratik bir karar ve otoriter rejim vurgusu, olumsuz duygu ifadeleri, ani ve hızlı bir karar, kararı anlamlandırmada güçlük, İstanbul Sözleşmesi gerekli ve önemli, homofobik bir karar, ilkel ve gerici bir karar, hazırlıksız olmak ve eylemsizlik, hükümete güvensizlik ve mantıksız ve gereksiz bir karardır.

Hukukla ilgili eleştiriler: Katılımcıların ülkedeki hukuk sistemine ve yapılan hukuksuz durumlara dair olumsuz düşüncelerini ve yargılarını belirten ifadeleri içeren ve verilen kararın hukuka aykırı olduğunu, şiddeti ve suçları artıracağını ve insan haklarını ihlal ettiğini vurgulayan ayrıca suçluların cezalandırılmadığını ve caydırıcılığın olmadığını belirttiği segmentler bu kategoriye kodlanmıştır. Olumsuz değerlendirme kategorisine verilen cevapların toplam 40 segmenti (olumsuz değerlendirmede oran %18.4, genel oran %12.1) bu alt-alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 27 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 10 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 3 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Verilen yanıtlar liberal/seküler katılımcı cevaplarının %18.6'sını, muhafazakar katılımcı cevaplarının %3.7'sini ve tarafsız katılımcı cevaplarının %9.6'sını oluşturmaktadır.

Siyasi, dini ve kültürel nedenlerle atılmış bir adım: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'nin feshedilme kararının hükümetin tutarsızlığı olarak yorumladığı, kadına yönelik şiddet sorununun yok sayıldığını, sözleşmenin iktidar yanlısı gruplar nedeniyle feshedildiğini, hükümetin aile temelli sosyal politikalar izlediğini, Sözleşmenin toplumun ve hükümetin muhafazakar kültürel yapısına ters olması nedeniyle kaldırıldığını, oy kazanma motivasyonu ile yapıldığını, hükümetin toplumu kendi zihniyetine uygun olarak dönüştürmek istediğini düşündüğü ve kararın siyasi, dini ve kültürel nedenleri olduğunu vurguladığı segmentler bu kategoriye kodlanmıştır. Olumsuz değerlendirme kategorisine verilen cevapların toplam 47 segmenti (olumsuz değerlendirmede oran %21.7, genel oran %14.2) bu alt-alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 27 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 10 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 10 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Verilen yanıtlar

liberal/seküler katılımcı cevaplarının %18.6'sını, muhafazakar katılımcı cevaplarının %12.3'ünü ve tarafsız katılımcı cevaplarının %9.6'sını oluşturmaktadır.

Olumsuz tutum ifadeleri: Katılımcıların kısaca İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararını olumsuz değerlendirdiğini belirttiği segmentler bu kategoriye kodlanmıştır. Olumsuz değerlendirme kategorisine verilen cevapların toplam 57 segmenti (olumsuz değerlendirmede oran %26.3, genel oran %17.3) bu alt-alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 26 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 23 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 8 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu belirlenmiştir. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcı cevaplarının %17.9'unu, muhafazakar katılımcı cevaplarının %9.9'unu ve tarafsız katılımcı cevaplarının %22.1'ini oluşturmaktadır.

Cinsiyetçi bir karar: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'nin feshedilme kararının toplumun ve hükümetin cinsiyetçi tutum ve ideolojisinden, ataerkil toplum düzeninden, kadının değersiz görülmesinden ve kadınların tehdit unsuru olarak algılanmasından kaynaklandığını belirttiği segmentler bu kategoriye kodlanmıştır. Olumsuz değerlendirme kategorisine verilen cevapların toplam 14 segmenti (olumsuz değerlendirmede oran %6.4, genel oran %4.2) bu alt-alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 11 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 3 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu ve muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcıların bu kategoriye ait hiç cevap vermedikleri belirlenmiştir. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcı cevaplarının %7.6'sını ve tarafsız katılımcı cevaplarının %2.9'unu oluşturmaktadır.

Olumsuz duygu ifadeleri: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'nin feshedilme kararıyla ilgili olumsuz duygular hissettiklerini ifade eden segmentler bu kategoriye kodlanmıştır. Olumsuz değerlendirme kategorisine verilen cevapların toplam 11 segmenti (olumsuz değerlendirmede oran %5, genel oran %3.3) bu alt-alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 6 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 5 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu ve muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcıların bu kategoriye ait hiç cevap vermedikleri saptanmıştır. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcı cevaplarının %4.1'sını ve tarafsız katılımcı cevaplarının %4.8'ini oluşturmaktadır.

Antidemokratik bir karar ve otoriter rejim vurgusu: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'nin feshedilme kararının demokrasiye uygun olmadığını, halk iradesinin hiçe

sayıldığını belirttiği, otoriter bir rejimin etkisinde yasaların önemsenmediğini, bencilce davranıldığını ve özgürlüklerin kısıtlandığını vurguladıkları segmentler bu kategoriye kodlanmıştır. Olumsuz değerlendirme kategorisine verilen cevapların toplam 10 segmenti (olumsuz değerlendirmede oran %4.6, genel oran %3) bu alt-alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 6 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 3 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 1 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcı cevaplarının %4.1'ini, muhafazakar katılımcı cevaplarının %1.2'sini ve tarafsız katılımcı cevaplarının %2.9'unu oluşturmaktadır.

Olumlu değerlendirme: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararıyla ilgili olumlu değerlendirmelerini içeren segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen yanıtların toplam 64 segmenti (%19.4) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 4 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 17 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 43 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu belirlenmiştir. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %2.8'ini, muhafazakar katılımcıların cevaplarının %53.1'ini ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %16.3'ünü oluşturmaktadır. Olumlu değerlendirme kategorisine ait alt-alt kategoriler olumlu tutum ifadeleri, toplumsal düzenin korunması isteği, çekilme kararı sonrası için öneriler ve sözleşmenin gereksiz ve işe yaramaz görülmesidir.

Olumlu tutum ifadeleri: Katılımcıların kısaca İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararını olumlu değerlendirdiğini belirttiği segmentler bu kategoriye kodlanmıştır. Olumlu değerlendirme kategorisine verilen cevapların toplam 27 segmenti (olumlu değerlendirmede oran %42.2, genel oran %8.2) bu alt-alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 1 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 9 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 17 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcı cevaplarının %0.7'sini, muhafazakar katılımcı cevaplarının %21'ini ve tarafsız katılımcı cevaplarının %8.7'sini oluşturmaktadır.

Toplumsal düzenin korunması isteği: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'nin toplumun dini ve kültürel değerleriyle bağdaşmadığını ve aile kurumuna zarar verdiğini düşündüğü, eşitlik karşıtı ve LGBTIAQ+ bireylere karşı olumsuz tutumlara sahip olduğu ve toplumsal düzenin bozulmasından endişe ettiği için sözleşmenin feshedilmesini doğru bulduğunu ifade

eden segmentler bu kategoriye kodlanmıştır. Olumlu değerlendirme kategorisine verilen cevapların toplam 22 segmenti (olumlu değerlendirmede oran %34.4, genel oran %6.6) bu alt-alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 1 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 7 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 14 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu belirlenmiştir. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcı cevaplarının %0.7'sini, muhafazakar katılımcı cevaplarının %17.3'ünü ve tarafsız katılımcı cevaplarının %6.7'sini oluşturmaktadır.

Çekilme kararı sonrası için öneriler: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi yerine başka bir sözleşme gelmesini veya sözleşmenin revize edilmesi gerektiğini savunduğu ve başka yeni çalışmalar yapılmasını önerdikleri segmentler bu kategoriye kodlanmıştır. Olumlu değerlendirme kategorisine verilen cevapların toplam 11 segmenti (olumlu değerlendirmede oran %17.2, genel oran %3.3) bu alt-alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 1 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 10 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu ve liberal/seküler (sol) politik ideolojiye sahip katılımcıların bu kategoriye ait hiç cevap vermediği belirlenmiştir. Verilen cevaplar muhafazakar katılımcı cevaplarının %12.3'ünü ve tarafsız katılımcı cevaplarının %1'ini oluşturmaktadır

Nötr değerlendirme: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararıyla ilgili nötr değerlendirmelerini içeren segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen yanıtların toplam 15 segmenti (%4.5) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 3 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 6 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 6 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu belirlenmiştir. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %2.1'ini, muhafazakar katılımcıların cevaplarının %7.4'ünü ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %5.8'ini oluşturmaktadır. Nötr değerlendirme kategorisine ait alt-alt kategoriler yeterli bilgim yok ve tarafsızımdır.

Alt kategorilerin politik yönelime göre dağılımı

Alt kategorilerin ve alt-alt kategorilerin politik yönelime göre dağılımı incelendiğinde politik yönelimlerine göre katılımcıların en sık 5 kategorisi Tablo 28'de gösterilmiştir. Liberal/seküler (sol) politik yönelime sahip katılımcıların en yüksek frekansa sahip ilk 5 kategorisi sırasıyla hukukla ilgili eleştiriler (olumsuz değerlendirme) (f = 27, %18.6), siyasi, dini ve kültürel nedenlerle atılmış bir adım (olumsuz değerlendirme) (f = 27 , %18.6), olumsuz

tutum ifadeleri (olumsuz değerlendirme) (*f* = 26, %17.9), sınıflandırılamayan (*f* = 15, %10.3), cinsiyetçi bir karar (olumsuz değerlendirme) (*f* = 11, %7.6), olumsuz duygu ifadeleri (olumsuz değerlendirme) (*f* = 6, %4.1) ve antidemokratik bir karar ve otoriter rejim vurgusu (olumsuz değerlendirme) (*f* = 6, %4.1) dur.

Muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcıların en yüksek frekansa sahip ilk 5 kategorisi sırasıyla olumlu tutum ifadeleri (olumlu değerlendirme) (*f* = 17, %21), toplumsal düzenin korunması isteği (olumlu değerlendirme) (*f* = 14, %17.3), çekilme kararı sonrası için öneriler (olumlu değerlendirme) (*f* = 10, %12.3), siyasi, dini ve kültürel nedenlerle atılmış bir adım (olumsuz değerlendirme) (*f* = 10, %12.3), olumsuz tutum ifadeleri (olumsuz değerlendirme) (*f* = 8, %9.9) ve sınıflandırılamayan (*f* = 7, %8.6) tır. Tarafsız politik yönelime sahip katılımcıların en yüksek frekansa sahip ilk 5 kategorisi sırasıyla olumsuz tutum ifadeleri (olumsuz değerlendirme) (*f* = 23, %22.1), hukukla ilgili eleştiriler (olumsuz değerlendirme) (*f* = 10, %9.6), siyasi, dini ve kültürel nedenlerle atılmış bir adım (olumsuz değerlendirme) (*f* = 10 , %9.6), olumlu tutum ifadeleri (olumlu değerlendirme) (*f* = 9, %8.7), sınıflandırılamayan (*f* = 8, %7.7) ve toplumsal düzenin korunması isteği (olumlu değerlendirme) (*f* = 7, %6.7) dir.

Bulgular İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararı hakkında düşünceler ana kategorisinde üç politik görüşün de düşüncelerinin farklılaştığını ve bir kutuplaşma ortamı olduğunu göstermektedir. Liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılarda çoğunlukla olumsuz değerlendirme alt kategorisine ilişkin cevaplar görülürken muhafazakar (sağ) politik yönelimli katılımcılarda çoğunlukla olumlu düşünceler alt kategorisine ilişkin cevaplar bulmakta ve bunun yanı sıra önemli bir miktarda olumsuz düşünceler alt kategorisinden cevaplar da görülmektedir. Tarafsız politik yönelimli katılımcılarda ise hem olumsuz değerlendirme kategorisine ait cevaplar çoğunluktadır. Her üç politik görüşte ortak olan kategoriler ise olumsuz tutum ifadeleri ve siyasi, dini ve kültürel nedenlerle atılmış bir adım kategorisidir.

Tablo 28. İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararı hakkında düşünceler ana kategorisinde politik yönelimlere göre en sık 5 alt-alt kategori

Liberal/seküler (sol)	Tarafsız	Muhafazakar (sağ)
1. Olumsuz değerlendirme (–) (*f* = 121, %83.4)	1. Olumsuz değerlendirme (–) (*f* = 73, %70.2)	1. Olumlu değerlendirme (+) (*f* = 43, %53.1)
2. Olumlu değerlendirme (+) (*f* = 4, %2.8)	2. Olumlu değerlendirme (+) (*f* = 17, %16.3)	2. Olumsuz değerlendirme (-) (*f* = 23, %28.4)
3. Nötr (0) (*f* = 3, %2.1)	3. Nötr (0) (*f* = 6, %5.8)	3. Nötr (0) (*f* = 6, %7.4)

1. Hukukla ilgili eleştiriler (-) (*f* = 27, %18.6)	1. Olumsuz tutum ifadeleri (-) (*f* = 23, %22.1)	1. Olumlu tutum ifadeleri (+) (*f* = 17, %21)
1. Siyasi, dini ve kültürel nedenlerle atılmış bir adım (-) (*f* = 27, %18.6)	2. Hukukla ilgili eleştiriler (-) (*f* = 10, %9.6)	2. Toplumsal düzenin korunması isteği (+) (*f* = 14, %17.3)
2. Olumsuz tutum ifadeleri (-) (*f* = 26, %17.9)	2. Siyasi, dini ve kültürel nedenlerle atılmış bir adım (-) (*f* = 10, %9.6)	3. Çekilme kararı sonrası için öneriler (+) (*f* = 10, %12.3)
3. Sınıflandırılamayan (*f* = 15, %10.3)	3. Olumlu tutum ifadeleri (+) (*f* = 9, %8.7)	3. Siyasi, dini ve kültürel nedenlerle atılmış bir adım (-) (*f* = 10, %12.3)
4. Cinsiyetçi bir karar (-) (*f* = 11, %7.6)	4. Sınıflandırılamayan (*f* = 8, %7.7)	4. Olumsuz tutum ifadeleri (-) (*f* = 8, %9.9)
5. Olumsuz duygu ifadeleri (-) (*f* = 6, %4.1)	5. Toplumsal düzenin korunması isteği (+) (*f* = 5, %4.2)	5. Sınıflandırılamayan (*f* = 7, %8.6)
5. Antidemokratik bir karar ve otoriter rejim vurgusu (-) (*f* = 6, %4.1)		

2.2.7. İstanbul Sözleşmesi hakkında edinilen bilgi kaynakları

Tablo 29, 30 ve 31'de görüldüğü üzere (bkz. Ek 13) "İstanbul Sözleşmesi hakkında öğrendiğiniz mevcut bilgilerinizi hangi bilgi kaynakları vasıtasıyla öğrendiniz?" sorusuna katılımcıların verdiği yanıtlar 10 tane alt kategoride gruplanmıştır. Oluşturulan alt kategoriler içerik benzerliklerine göre medya, sözleşme metnini okumak, bilirkişi insanlar, sivil toplum kuruluşları, akademik bilgi kaynakları, sosyal çevre, araştırma yapmak, yasal metin ve bilgim yoktur. Bu alt kategorilerin frekans skorları, Kappa (κ) skorları ve alt kategorilere ait örnek ifadeler politik yönelim değişkenine göre gruplandırılmış olarak tablolarda gösterilmektedir. Alt kategorinin genel Kappa (κ) skoru .88 ve uyuşma skoru .94'dir.

Medya: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi ile ilgili edindiği bilgileri medyadan, televizyondan, sosyal medyadan, haber bültenlerinden, basından ve internet sitelerinden öğrendiklerini belirttikleri segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen yanıtların toplam 204 segmenti (%75) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 87 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 77 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 40 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu belirlenmiştir. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %77'sini, muhafazakar katılımcıların cevaplarının %65.6'sını ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %78.6'sını oluşturmaktadır.

Sözleşme metnini okumak: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi ile ilgili edindiği bilgileri sözleşme metninin kendisini okuyarak öğrendiklerini belirttikleri segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen yanıtların toplam 14 segmenti (%5.1) bu alt kategoriye ait

çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 4 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 6 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 4 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu belirlenmiştir. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %3.5'ini, muhafazakar katılımcıların cevaplarının %6.6'sını ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %6.1'ini oluşturmaktadır.

Sivil toplum kuruluşları: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi ile ilgili edindiği bilgileri sivil toplum kuruluşları vasıtasıyla öğrendiklerini belirten segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen yanıtların toplam 6 segmenti (%2.2) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 5 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli ve 1 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu ve tarafsız politik yönelime sahip katılımcıların bu kategoriye ait hiç cevap vermediği saptanmıştır. Verilen cevaplar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %4.4'ünü ve muhafazakar katılımcıların cevaplarının %1.6'sını oluşturmaktadır.

Bilirkişi insanlar: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi ile ilgili edindiği bilgileri bilirkişi insanlardan ve konunun uzmanlarından öğrendiklerini belirten segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen cevapların toplam 8 segmenti (%2.9) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 2 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 2 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 4 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Verilen yanıtlar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %1.8'ini, muhafazakar katılımcıların cevaplarının %6.6'sını ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %2'sini oluşturmaktadır.

Sosyal çevre: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi ile ilgili edindiği bilgileri sosyal çevresindeki kişilerden öğrendiklerini belirten segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen cevapların toplam 9 segmenti (%3.3) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 4 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 4 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 1 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Verilen yanıtlar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %3.5'ini, muhafazakar katılımcıların cevaplarının %1.6'sını ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %4.1'ini oluşturmaktadır.

Akademik bilgi kaynakları: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi ile ilgili edindiği bilgileri akademik bilgi kaynaklarından öğrendiklerini belirten segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen cevapların toplam 7 segmenti (%2.6) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu

kategoriye ait segmentlerin 4 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara ve 3 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu ve tarafsız politik yönelime sahip katılımcıların bu kategoriye ait hiç cevap vermediği belirlenmiştir. Verilen yanıtlar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %3.5'ini ve muhafazakar katılımcıların cevaplarının %4.9'unu oluşturmaktadır.

Araştırma yapmak: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi ile ilgili edindiği bilgileri araştırma yaparak öğrendiklerini belirten segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen cevapların toplam 9 segmenti (%3.3) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 4 tanesinin liberal/seküler (sol) politik yönelimli katılımcılara, 2 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 3 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Verilen yanıtlar liberal/seküler katılımcıların cevaplarının %3.5'ini, muhafazakar katılımcıların cevaplarının %4.9'sını ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %2'sini oluşturmaktadır.

Bilgim yok: Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi ile ilgili bilgisi olmadığını belirten segmentler bu alt kategoriye kodlanmıştır. Verilen cevapların toplam 6 segmenti (%2.2) bu alt kategoriye ait çıkmıştır. Bu kategoriye ait segmentlerin 4 tanesinin tarafsız politik yönelime sahip katılımcılara ve 2 tanesinin muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcılara ait olduğu ve liberal/seküler (sol) politik görüşlü katılımcıların bu kategoriye ait hiç cevap vermediği belirlenmiştir. Verilen yanıtlar muhafazakar katılımcıların cevaplarının %3.3'ünü ve tarafsız katılımcıların cevaplarının %4.1'ini oluşturmaktadır.

Alt kategorilerin politik yönelime göre dağılımı

Alt kategorilerin politik yönelime göre dağılımı incelendiğinde politik yönelimlerine göre katılımcıların en sık 3 kategorisi Tablo 32'de gösterilmiştir. Liberal/seküler (sol) politik yönelime sahip katılımcıların en yüksek frekansa sahip ilk 3 kategorisi sırasıyla medya (*f* = 87, %77), sivil toplum kuruluşları (*f* = 5 , %4.4), akademik bilgi kaynakları (*f* = 4, %3.5), sosyal çevre (*f* = 4, %3.5), sözleşme metnini okumak (*f* = 4, %3.5) ve araştırma yapmak (*f* = 4, %3.5) tır. Muhafazakar (sağ) politik yönelime sahip katılımcıların en yüksek frekansa sahip ilk 3 kategorisi sırasıyla medya (*f* = 40, %65.6), bilirkişi insanlar (*f* = 4, %6.6), sözleşme metnini okumak (*f* = 4 , %6.6), akademik bilgi kaynakları (*f* = 3, %4.9) ve araştırma yapmak (*f* = 3, %4.9) tır. Tarafsız politik yönelime sahip katılımcıların en yüksek frekansa sahip ilk 3 kategorisi sırasıyla medya (*f* = 77, %78.6), sözleşme metnini okumak (*f* = 6, %6.1), sosyal çevre (*f* = 4, %4.1) ve bilgim yok (*f* = 4, %4.1) tur.

Bulgular İstanbul Sözleşmesi hakkında edinilen bilgi kaynakları ana kategorisinde üç politik görüşün faydalandığı kaynakların ortaklaştığını göstermektedir. Muhafazakar (sağ) politik yönelimli katılımcılarda bilirkişi insanlar ve tarafsız politik yönelimli katılımcılarda bilgim yok alt kategorileri hariç diğerleri aynıdır. Üç politik görüşte de ortak olan kategoriler medya ve sözleşme metnini okumaktır.

Tablo 32. İstanbul Sözleşmesi hakkında edinilen bilgi kaynakları ana kategorisinde politik yönelimlere göre en sık 3 alt kategori

Liberal/seküler (sol)	Tarafsız	Muhafazakar (sağ)
1. Medya (*f* = 87, %77)	1. Medya (*f* = 77, %78.6)	1. Medya (*f* = 40, %65.6)
2. Sivil toplum kuruluşları (*f* = 5, %4.4)	2. Sözleşme metnini okumak (*f* = 6, %6.1)	2. Bilirkişi insanlar (*f* = 4, %6.6)
3. Akademik bilgi kaynakları (*f* = 4, %3.5)	3. Sosyal çevre (*f* = 4, %4.1)	2. Sözleşme metnini okumak (*f* = 4, %6.6)
3. Sosyal çevre (*f* = 4, %3.5)	3. Bilgim yok (*f* = 4, %4.1)	3. Akademik bilgi kaynakları (*f* = 3, %4.9)
3. Sözleşme metnini okumak (*f* = 4, %3.5)		3. Araştırma yapmak (*f* = 3, %4.9)
3. Araştırma yapmak (*f* = 4, %3.5)		

3. TARTIŞMA

Çalışma 1 kadına yönelik şiddetle ilgili düşünceler ve sorunun çözümüne ilişkin politika görüşleri, İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin görüşler, sözleşmeyi desteklemekle ilgili görüşler, sözleşmeden çekilme kararına ilişkin değerlendirmeler, İstanbul Sözleşmesi hakkında bilgi sahibi olma ve sözleşme hakkında edinilen bilgi kaynaklarıyla ilgili niteliksel ve niceliksel incelemelerin yapıldığı bir çalışmadır. Bulgular sonucunda toplumda kadına yönelik şiddetle ilgili düşünceler, kadına yönelik şiddete ilişkin politika görüşleri, İstanbul Sözleşmesi hakkında bilgi sahibi olma ve sözleşme hakkında edinilen bilgi kaynakları ana kategorilerinde uzlaşı olduğu, buna karşın İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin görüşler, sözleşmeyi desteklemekle ilgili görüşler ve sözleşmeden çekilme kararına ilişkin değerlendirmelerle ilgili ana kategorilerde görüş ayrılıkları bulunduğu saptanmıştır. Bulgular literatürdeki diğer bulgularla tutarlılık göstermektedir (Aktan, 2020; Keleş ve Onay Çöker, 2021; KONDA, 2020; Uyan Semerci ve Erdoğan, 2021).

Kadına yönelik şiddetle ilgili görüşler ve politika önerileri ana kategorilerinde üç politik grubun ortaklaştığı ve uzlaşı içinde oldukları görülmektedir. Bu durum kamu spotları, STK'lar ve medya gibi unsurların vatandaşları bilinçlendirmek ve bilgilendirmek konusunda başarılı

olmaları ile ilişkilendirilebilmektedir. Kadına yönelik şiddetle ilgili görüşler kategorisinde sol görüşlü katılımcıların iktidara yönelik eleştiriler alt kategorisinde frekanslarının daha yüksek oranda olduğu görülmektedir. Fakat bu oran tarafsızlarda daha az düzeydedir, muhafazakar katılımcıların ise ilk 5 cevabında yer almamaktadır. Bunun nedeni olarak sol kanattaki kişilerin Türkiye siyasetinde muhalefet bloğunda olmaları ve muhafazakar ideolojiyi benimseyenlerin çoğunlukla iktidar yanlısı kişiler olmalarıyla yorumlanabilmektedir. Kadına yönelik şiddet sorununun Türkiye'de algılanan önem derecesinin ölçümüne bakıldığında kadına yönelik şiddetle ilgili devletin uyguladığı politikalardan memnuniyet derecesiyle negatif yönde, İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme düzeyiyle ve sol politik yönelimle pozitif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Ayrıca kadına yönelik şiddet üç politik görüş için önemli bir sorun olarak algılanmaktadır. Birinci ana kategoriyle ilgili niteliksel ve niceliksel bulgular hem kendi içinde hem literatürdeki diğer bulgularla tutarlılık göstermektedir (Uyan Semerci ve Erdoğan, 2021)

Muhafazakar politik ideolojiye sahip katılımcıların hem kadına yönelik şiddetle ilgili görüşler hem politika görüşleri ana kategorilerinde medyaya çok vurgu yaptıkları görülmektedir. Bunun nedeninin muhafazakar kesimdeki kişilerin medya hakkında olumsuz tutumları olması ve konunun medya tarafından abartıldığını düşünmeleri olabilir. Bununla birlikte politika görüşleri ana kategorisinde muhafazakar (sağ) katılımcıların kadına yönelik şiddet sorununun çözümünü daha çok bireysel nedenlerde birey temelli çözümlerde ararken (örn., psikolojik danışmanlık hizmeti) liberal/seküler (sol) görüşlü kişilerin kültürel, politik ve sistemsel sorunların çözülmesiyle (örn. toplumsal cinsiyet eşitsizliği) konuyu bağdaştırdıkları görülmektedir. Bu bulgu ideolojik asimetriler literatürünü doğrular nitelik taşımaktadır. Sağ görüşlü katılımcılar sistemi meşrulaştırarak sistemde sorun aramazken sol görüşlü katılımcılar toplumsal değişim talep etmiş olacağı düşünülmektedir çünkü iki politik görüş arasında toplumsal değişime direnç ve yeniliğe açıklık konularında farklı eğilimler bulunmaktadır (Jost vd., 2007; Jost ve Banaji, 1994; Kruglanski ve Boyatzi, 2012).

Kadına yönelik şiddetle mücadelede politika görüşleri ana kategorisinde kolluk kuvvetleri alt kategorisinin sol görüşlü ve tarafsız katılımcılarda yüksek frekansta olduğu görülmekteyken bu frekans muhafazakar görüşlü katılımcılarda sıfır çıkmıştır. Literatürdeki bulgulara göre liberal/seküler katılımcılar kadınların korunması ve kadın haklarının desteklenmesi konularında daha duyarlıdırlar ve kadın haklarını destekleyen kolektif eylemlere katılımları daha yüksek düzeydedir (Jost vd., 2017; Jost ve Hunyady, 2005; Osborne vd., 2019). Bunun nedenlerinden birisi Ahlaki Temeller Kuramı'ndaki bireyselleştirici temeller olan bakım verme ve adalet temellerini daha çok içselleştirmeleridir (Fernandes, 2020; Milesi ve Alberici,

2018). Sol görüşlü katılımcılarda bu temellerin daha yüksek seviyede içselleştirilmesinin soruya verilen cevaptaki kategori sıklığını etkilemiş olması düşünülmektedir. Muhafazakar katılımcılar içinse otoriteye itaat temeli önemli olduğundan dolayı sistemle mücadele eden davranışları sergilemek konusunda olumsuz tutumlara sahip olmaları beklenmektedir (Strupp-Levitsky vd., 2020) ve bu durum bu kategorinin muhafazakarlarda sıfır çıkmasıyla ilişkilendirilebilmektedir.

Kadına yönelik şiddetle ilgili devletin uyguladığı politikalardan memnuniyet derecesi değişkeninin ölçümüne verilen yanıtlar incelendiğinde değişkenin İstanbul Sözleşmesi hakkında haberdarlık düzeyi, yaş ve sağ politik yönelimle ile pozitif yönde ve sözleşmeyi destekleme düzeyiyle negatif yönde ilişkili olduğu bulgulanmıştır. Bu bulgudan hareketle kadına yönelik şiddetle ilgili mücadelede muhafazakar politikalar izleyen hükümetin uygulamalarından muhafazakar ideolojiye sahip katılımcıların memnun olmaları öngörülebilir bir durumdur. Memnun olmayan sol ideolojiye sahip muhalif seçmen kitlesinin ise İstanbul Sözleşmesi ile daha çok ilgili olması ve sözleşmeyi daha çok desteklemesi beklenebilir bir bulgudur.

Kadına yönelik şiddet sorunu ve politika önerileri ana kategorilerinde çıkan en yüksek ortak alt kategorilerde duygular, hukuk ve eğitim yüksek sıklıkta vurgulanmıştır. Olumsuz duyguların üç politik görüşte ortak olması sorunun herkesi psikolojik olarak kötü etkilediğini göstermektedir. Duygular sol görüşlü katılımcılarda en yüksek frekansa sahip alt kategori olarak çıkmıştır. Bunun nedeni ahlaki temellerle bağdaştırılabilmektedir. Bakım verme ve adalet temelleri ihlal edildiğinde öfke ve utanç gibi olumsuz duygular tetiklendiğinden dolayı (Haidt, 2003; Oaten vd., 2018) sol görüşlü katılımcılar bu temelleri yüksek düzeyde benimsedikleri için bireyselleştirici temellerin ihlal edilmesinden yüksek düzeyde rahatsız olabilme durumlarının konuyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Hukuk temelinin konuyla alakalı kategorilerde her politik görüş için yüksek düzeyde çıkması politik ideolojiler literatüründeki adalet temelinin tüm politik görüşlerde ortak olduğu bulgusunu doğrular nitelik taşımaktadır (Haidt, 2012). Ayrıca devletin politika yapması gerektiği düşüncesinde de ortaklık bulunmaktadır. Bu bulgu tüm tarafların devlete sorumluluk yüklediğini göstermektedir ve Uyan-Semerci ve Erdoğan (2021) araştırmasındaki bulgularla örtüşmektedir.

İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin görüşler ana kategorisinde liberal/seküler (sol-kanat) görüşteki katılımcıların sözleşmenin önemli ve gerekli görülmesi, insan haklarını koruma ve destekleme, sözleşmenin feshedilmesini yanlış bulma ve kadına yönelik şiddeti önlemesi ve

azaltması nedenlerine dayanarak sözleşme hakkında olumlu düşüncelere sahip oldukları görülmektedir. Muhafazakar (sağ-kanat) görüşteki katılımcıların ise sözleşmenin gereksiz ve yanlış olması, sözleşmenin yeterli görülmemesi, aile yapısına yönelik tehdit olarak görülmesi ve adaletsizlik yaratacağı nedenlerine dayanarak çoğunlukla olumsuz düşüncelere sahip oldukları ancak kayda değer düzeyde olumlu düşüncelere de sahip oldukları bulgulanmıştır. Tarafsızlar ise iki politik görüşün arasında pozisyon almışlardır. Bulgular Ahlaki Temeller Kuramı ve ideolojik asimetriler hipotezini destekler nitelik taşımaktadır. Sol görüşlü kişilerin olumlu düşüncelerinde bireyselleştirici temellerin ilişkili olduğu görülürken sağ görüşlü kişilerin olumsuz düşüncelerinde bağlanım temellerinin ilişkili olduğu saptanmaktadır.

İstanbul Sözleşmesi'ni desteklemekle ilgili görüşler ana kategorisinde liberal/seküler (sol) görüşlü katılımcıların sözleşmenin gerekli olması, kadına yönelik şiddeti önlemesi, adaleti sağlaması, toplumsal cinsiyet eşitliği vurgusu nedenlerine dayanarak sözleşmeyi desteklediklerini belirttikleri görülmektedir. Muhafazakar (sağ) politik yönelimli katılımcıların ise sözleşmenin etkililiğine yönelik eleştiriler ve sözleşmenin toplum yapısıyla uyuşmaması nedenlerine dayanarak sözleşmeye büyük çoğunlukla karşı çıktıkları ve sözleşmenin gerekli olması ve kadına yönelik şiddeti önlemesi nedenlerine dayanarak sözleşmeyi önemli ölçüde destekledikleri bulgulanmıştır. Tarafsız politik yönelimdeki katılımcılar ise iki politik görüşün ortasında pozisyon almışlardır. Bulgular bakım verme ve adalet temellerinin sözleşmeyi desteklemekle pozitif yönde, sadakat, otoriteye itaat ve kutsallık temellerinin ise sözleşmeyi desteklemekle negatif yönde ilişkili olabileceğini düşündürmektedir.

Niceliksel ölçümlerde İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme düzeyinin kadına yönelik şiddetin önemli bir sorun olarak görülme derecesi, sözleşmeye yönelik haberdarlık düzeyi, eğitim düzeyi ve sol politik yönelimle pozitif yönde ve kadına yönelik şiddetle ilgili politikalardan memnuniyet derecesiyle negatif yönde ilişkili olduğu bulgulanmıştır. Ayrıca politik görüşler arasındaki ortalama farklarına bakıldığında sözleşmeyi destekleme düzeylerinde politik görüşler arasında anlamlı farklar bulunabileceği görülmektedir. Bulgular KONDA (2020) ve Uyan Semerci ve Erdoğan (2021) bulgularıyla tutarlılık göstermektedir.

İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin görüşler ve sözleşmeyi desteklemekle ilgili görüşler ana kategorilerinde yeterli bilgim yok ve nötrüm alt kategorilerinin üç politik görüşte yüksek düzeyde olması ve sağ politik görüşte frekansı en yüksek cevap olması bulguları dikkate değerdir. Yukarıda belirtildiği üzere haberdarlığın sözleşmeyi desteklemekle pozitif yönde ilişkili olmasından hareketle, bu bulgular katılımcıların bilgi düzeylerinin tutumlarının

oluşmasında etkili olabileceğini göstermektedir ve literatürdeki diğer bulgularla tutarlılık göstermektedir (Aktan, 2020; Elmas vd., 2021)

İstanbul Sözleşmesi hakkında bilgi sahibi olma ana kategorisine bakıldığında üç politik görüş arasında ortak cevapların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu kategoriler şiddeti önleme, politikalar yapmayı ve uygulamayı gerektirme, bilgi düzeyi belirten ifadeler, dezavantajlı grupların haklarını savunması, yurtdışı referanslı uluslararası anlaşma ve toplumsal cinsiyet eşitliğini temel almasıdır. En yüksek frekanslı alt kategorilerde ortak olmayan tek kategori muhafazakar yönelimli katılımcılarda sözleşmenin toplumsal düzene tehdit olarak görülmesidir. Bu bulgular kişilerin İstanbul Sözleşmesi ile ilgili sahip olunan bilgilerinin ortak olduğunu ancak tutumlarının farklılaştığını göstermektedir. Toplumsal düzene tehdit olarak görülmesinin sadece sağ ideolojiye sahip katılımcılarda olmasının sağ ideolojiyi benimseyen sosyal grupların sözleşmeye karşı yaptığı negatif kampanyalardan (Dilipak, 2019; Independent Türkçe, 2020b; Kaplan, 2020; Keleş & Onay Çöker, 2021) kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Bu kategori haricinde muhafazakar katılımcılarda sözleşmeye dair bilgilerde olumsuz bir algının olmaması Çalışma 2'de bağlanım temelleri çerçevesinin ikna edilebilirliğinin yüksek olabileceğine dair öngörüde bulunabilmeyi sağlamaktadır.

Niceliksel ölçümlerde yapılan analizlerde üç politik görüşün sözleşme hakkında haberdarlık düzeylerinin orta düzeyde ve birbirlerine yakın olduğu görülmektedir. Haberdarlık düzeyinin kadına yönelik şiddetle ilgili politikalardan memnuniyet düzeyi ve sözleşmeyi destekleme düzeyleri ile olan ilişkisinin haricinde yaşla ve sol politik yönelimle pozitif yönde ilişkilidir. Bulgular var olan literatürdeki bulgularla uyumludur (KONDA, 2020; Uyan Semerci ve Erdoğan, 2021)

İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararı hakkında düşünceler ana kategorisinde üç politik görüş arasında fikir ayrılıkları olduğu görülmektedir. Liberal/seküler (sol) ideolojiye sahip katılımcılar kararı hukukla ilgili eleştiriler, siyasi, dini ve kültürel nedenlerle atılmış bir adım, cinsiyetçi bir karar, antidemokratik bir karar olarak olumsuz değerlendirerek olumsuz duygularını ifade etmişlerdir. Muhafazakar (sağ) ideolojiden katılımcıların çoğunluğu kararı toplumsal düzenin korunması isteği ile olumlu değerlendirmişler ve çekilme kararı sonrası için önerilerde bulunmuşlardır. Önemli bir kısmıysa kararı siyasi ve kültürel nedenlerle atılmış bir adım olarak görüp olumsuz değerlendirmişlerdir. Tarafsız politik görüşteki katılımcılar ise iki politik görüşün arasında konumlanmışlardır. Bu kategoride çıkan sonuçlar İstanbul Sözleşmesi

ile ilgili diğer ana kategorilerle benzerlik göstermektedir. Sağ ideolojiyi benimseyen katılımcıların toplumsal düzenin korunması isteği ideolojik asimetriler literatüründeki epistemik ve varoluşsal motivasyonlarla ilişkilendirilebilmektedir. Ayrıca Ahlaki Temeller Kuramı'ndan bağlanım temelleri ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Yüksek düzeyde epistemik ve varoluşsal motivasyonlar ve yüksek düzeyde bağlanım temellerini içselleştirme sözleşmeden çekilme kararını olumlu değerlendirme ile ilişkili olabilmektedir. Düşük düzeyde epistemik ve varoluşsal motivasyonlar ve yüksek düzeyde bireyselleştirici temelleri içselleştirmeyse sözleşmeden çekilme kararını olumsuz değerlendirme ile ilişkili görünmektedir. Sonuçlar literatürdeki bulgularla tutarlılık göstermektedir (KONDA, 2020; Uyan Semerci & Erdoğan, 2021).

İstanbul Sözleşmesi hakkında edinilen bilgi kaynakları ana kategorisinde üç politik görüşün cevaplarında ortaklaşma olduğu görülmektedir. Verilen cevaplarda frekansı en yüksek cevabın sosyal medya başta olmak üzere medya olması anlamlı bir bulgudur ve literatürdeki diğer bulgularla tutarlıdır (Perloff, 2021; Strömberg, 2015). Medyadan sonra en yüksek frekansa sahip cevaplar sözleşme metnini okumak, STK'lar, sosyal çevre, bilirkişi insanlar, akademik bilgi kaynakları ve araştırma yapmaktır. Niceliksel ölçümlerde sorulan İstanbul Sözleşmesi'ni okuma durumu sorusuna verilen yanıtlarda üç politik grubun büyük çoğunluğunun sözleşme metnini okudukları bulgulanmıştır. Bu oran tarafsız politik yönelimde en düşük çıkmıştır. Tarafsız katılımcıların aynı zamanda bilgi kaynakları ana kategorisine en sık verdiği cevaplardan biri bilgim yok olmuştur. Bu durum tarafsız politik yönelimli katılımcıların siyasal ilgisinin düşük olabileceğini düşündürmektedir. Uyan-Semerci ve Erdoğan (2021) İstanbul Sözleşmesi konusunun siyasallaşmasının konuya dair duyulan ilgi ile ilişkili olduğunu saptamışlardır. Muhafazakar ve liberal/seküler yönelimli katılımcıların tarafsızlardan daha çok bilgi sahibi olmaları bu durumla ilişkilendirilebilmektedir.

Muhafazakar (sağ) politik yönelimdeki katılımcıların niteliksel soruların çoğunda verdikleri bir diğer önemli alt kategoriler sözleşmenin manipülasyona açık olması ve dezenformasyondur. Verdikleri cevaplardan anlaşıldığı üzere muhafazakar katılımcılar İstanbul Sözleşmesi'nin amacından saptırıldığını düşünmektedirler ve bu yüzden sözleşmeyi desteklemediklerini açıklamaktadırlar. Bu bulgu sözleşmeye yönelik bilgi kirliliğinin/dezenformasyonun ortadan kaldırılmasının önemli olduğunu ve muhafazakar katılımcıların güveninin kazanılmasının ve uzlaşı sağlanmasının bu yolla mümkün olabileceğini göstermektedir. Sözleşme hakkında bilgisizlik ve yanlış bilgiye inanma konusunda çarpıcı bir bulgu daha bulunmaktadır. Katılımcılar azımsanmayacak düzeyde ve

yeni bir kategori açabilecek yeterlilikte frekans sayısında sözleşmenin hayvan haklarını desteklediğine dair cevaplar vermişlerdir. Fakat bu yanlış bir bilgi olduğu için araştırmacılar bu konuyla alakalı kategori açmamayı tercih etmişlerdir. Bu durum sözleşme üzerinde doğru bilgi kampanyası yürütülmesinin önemli olduğunu göstermektedir ve (Elmas vd., 2021) bulgularıyla tutarlılık göstermektedir.

Güçlü yönler, Sınırlılıklar ve Öneriler

Bu çalışmada İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik düşünceler, sahip olunan bilgiler ve kadına yönelik şiddet sorunu ve çözümü hakkında keşfedici niteliksel yöntem kullanılarak İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik politik görüş temelli kutuplaşma betimlenmeye çalışılmıştır. İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik literatürde çok az bulgu olması nedeniyle bu çalışmanın literatüre büyük katkı sağlaması beklenmektedir. Çalışmanın bulguları İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik toplumda kutuplaşma meydana geldiğini desteklemiştir ve konunun ideolojik asimetriler, politik ideolojiler ve ahlaki temeller kuramı ile ilişkilendirilebileceğini göstermiştir. Çalışma 1'deki bulgular doğrultusunda Çalışma 2'nin yürütülmesine karar verilmiştir. Çalışma 1'in bulgularının literatürdeki boşlukları doldurmaya katkı sağlaması ve Çalışma 2'ye yön vermesi beklenmektedir. Çalışma 1 konunun derinlikli incelenmesi için bir fırsat oluşturmuştur. Ayrıca veri analizinde üç araştırmacının çalışmasının ve iki araştırmacının bağımsız kodlama yapmasının objektifliği artırmada faydası olmuştur.

Her çalışmada olduğu gibi bu çalışmanın da sınırlılıkları bulunmaktadır. Çalışmanın en büyük sınırlılığı muhafazakar katılımcı sayısının liberal/seküler ve tarafsız görüşlerdeki katılımcılara kıyasla daha düşük sayıda olmasıdır. Bu nedenle muhafazakar katılımcılardan alınan görüşlerden az sayıda kategori oluşturulmuştur. Gruplar arasında karşılaştırma yapabilmek için gelecek çalışmaların bu sayıyı artırması beklenmektedir. Ayrıca veri toplama aşamasında demografik özellikler açısından dengeli ve temsili bir örnekleme ulaşılamamıştır ve örneklem büyüklüğü düşük seviyede kalmıştır. Bu da sonuçlardan toplumun geneli hakkında çıkarım yapabilmeyi mümkün kılmamaktadır. Bu durumla ilişkili olarak toplumsal cinsiyet temelli bir konuda erkek katılımcı sayısının kadın katılımcılara göre daha az olması başka bir sınırlılıktır. Erkek katılımcı sayısının artmasının niteliksel çalışmada daha zengin veri elde edilmesini sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle gelecek çalışmaların daha yüksek sayıda ve demografik özellikler bakımından daha dengeli katılımcılarla temsili bir örneklem kullanması önerilmektedir.

Bu çalışmada politik görüşler odağında karşılaştırmalar yapılmıştır ancak çıkan kategorilerin politik yönelime ek olarak cinsiyet ve dindarlık değişkenlerine göre yorumlanmasının başka anlamlı bulgulara erişmeyi sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle gelecek çalışmalar bu değişkenler özelinde de karşılaştırmalar yapmalıdır. Bir diğer önemli kısıtlılık politik yönelim değişkeninin tek maddelik bir ölçümle belirlenmesidir. Gelecek çalışmalar politik yönelimi daha kapsamlı bir ölçekle ölçerek analizler yürütmelidirler.

Çalışmanın kalitatif verisi online anket yöntemindeki açık uçlu sorulara verilen cevaplarla toplanmıştır. Online anketle veri toplamak kolay ve hızlı veri toplamayı sağladığı ve transkript yazma gerekliliği sunmadığı için kullanışlı olmasına rağmen veri yüz yüze görüşülerek toplanmadığı için çalışmaya derinlikli bilgiye erişim konusunda sınırlılıklar getirmiştir. Örneğin sözleşme hakkında edinilen bilgi kaynakları ana kategorisinde verilen cevaplarda tüm politik grupların ortaklaştığı görülmektedir. Cevaplar aynı olmasına rağmen bu çalışmada katılımcıların hangi kanallardan nasıl bilgi edindiklerine dair bilgiye erişemediğimiz için yankı odaları ve filtre baloncukları konularında veri toplamak beklenilmesine rağmen bu veriler elde edilememiştir. Gelecek çalışmalar anket yerine yüz yüze görüşmeler yaparak cevapları derinlemesine almaya çalışırsa bulguların daha aydınlatıcı olacağı öngörülmektedir.

Muhafazakar (sağ) görüşteki katılımcıların medyaya güvensizlikle ilgili alt kategorilerde cevaplar vermesi ve dezenformasyon kavramının altını çizmeleri İstanbul Sözleşmesi konusunun mezenformasyon ve dezenformasyon kavramları ve muhafazakar kesimden insanların medya ile ilişkisi özelinde çalışılmasını gerekli kılmaktadır. Gelecek çalışmaların konulara odaklanması önem taşımaktadır.

Çalışma 2'ye geçiş

İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik literatürde çok az bulgu olduğu için Çalışma 2'nin hipotezlerinin temellendirilebilmesi için bir ön çalışma yapılarak konuyu derinlemesine inceleyen Çalışma 1'in yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Çalışma 1 İstanbul Sözleşmesi ile ilgili kutuplaşma konusunda literatüre yeni ve kullanışlı bilgiler sunmaktadır. Çalışma 1'in bulguları İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik politik görüşler arasında toplumda kutuplaşma meydana geldiğini desteklemiştir ve konunun ideolojik asimetriler, politik ideolojiler ve ahlaki temeller kuramı ile ilişkilendirilebileceğini göstermiştir. Bu bilgiler ışığında ahlaki temeller ve politik ideolojiler özelinde niceliksel deneysel bir çalışma yürütülmesi planlanmıştır ve asıl çalışma olan Çalışma 2 yürütülmüştür.

ÇALIŞMA 2

1. YÖNTEM

1.1. Örneklem

Deneysel yöntemle yürütülen bu çalışmada katılımcılar kolayda örnekleme ile araştırmaya dahil edilmişlerdir. Örneklem büyüklüğü ölçüm materyalinin tamamını eksiksiz şekilde dolduran 263'ü kadın (%55.8), 206'sı erkek (%43.7) ve 2'si cinsiyetini belirtmek istemeyen 471 kişiden oluşmaktadır. Katılımcı sayısı deney koşullarına göre (bkz. 1.2.2. İstanbul Sözleşmesi Hakkında Bilgilendirme metni) incelendiğinde bireyselleştirici temeller çerçevesi Koşul 1'de 110, bağlanım temelleri çerçevesi Koşul 2'de 121, nötr çerçeve Koşul 3'te 139 ve kontrol koşulunda 101 katılımcı olduğu görülmektedir. G* power programı kullanılarak gerçekleştirilen hassasiyet analizi sonucunda örneklemin .05 anlamlılık düzeyinde ve %95 güçle f = .19 etki büyüklüğü elde edebilecek yeterliliğe sahip olduğu saptanmıştır. Örneklemin yaş aralığı 18 ile 69 arasında olup (*Ort.* = 27.9, *SS* = 10.6) örneklem eğitim düzeyi yüksek kişilerden meydana gelmiştir ilköğretim ve lise (N = 33) ön lisans (N = 22), lisans (N = 326), lisansüstü (N = 90) ve yaklaşık %55'ini Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi öğrencileri oluşturmuştur. Katılımcılar politik yönelimleri bakımından 157'si liberal-seküler/sol (%33.3), 129'u muhafazakar/sağ görüşten (%27.4) ve 185'i de politik görüş olarak tarafsız konumda (%39.3) olan kişilerden oluşmaktadırlar. Örneklem politik görüş bakımından dengeli durumdadır. Katılımcıların demografik özelliklerinin betimsel analizi ve politik görüş dağılımlarına ilişkin veriler Tablo 36'da gösterilmektedir. Çalışma 1'e katılıp hediye çeki teşvikiyle Çalışma 2'ye katılmayı kabul eden katılımcılara davet maili gönderilmiştir. Hem Çalışma 1'e hem Çalışma 2'ye katılan 68 katılımcı bulunmaktadır.

1.2. Materyal ve Ölçüm Araçları

1.2.1. İstanbul Sözleşmesi'nin desteklenme düzeyi

Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme düzeylerini ölçebilmek için katılımcılara tek maddelik "İstanbul Sözleşmesi ile alakalı (yukarıda yer alan bilgilendirme metni ile) yazılı ve görsel medyadan edindiğiniz bilgiler doğrultusunda, İstanbul Sözleşmesi'ni ne ölçüde desteklediğinizi aşağıdaki ölçüm üzerinde belirtir misiniz?" şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Katılımcılar bu soruya 7'li likert tipi ölçekle (1 = Hiç desteklemiyorum, 7 = Tamamen destekliyorum) yanıt vermişlerdir. (bkz. Ek 9)

1.2.2. İstanbul Sözleşmesi hakkında bilgilendirme metni / Manipülasyon Aracı

Deneyde manipülasyon aracı olarak katılımcılara İstanbul Sözleşmesi hakkında bilgiler içeren 325 kelimelik kısa bir bilgilendirme metni (vinyet) okutulmuştur. Bilgilendirme metni Koşul 1 ve Koşul 2 için farklı ahlaki çerçevelerle yazılmıştır ve nötr koşulda ve kontrol koşulunda ahlaki çerçeve kullanılmamıştır. Karıştırıcı değişkenlerin ayrıştırılmasına vinyetler hazırlanırken son derece dikkat edilmiştir. Her metin anlatılan içeriğe uygun olarak seçilmiş bir görsel ve başlık içermektedir. Deney koşullarında metinler tamamen birbirine denk olarak, ahlaki ve politik uyarı bakımından niceliksel olarak eşit ve metinlerin organizasyonu aynı olacak şekilde yazılmaya çalışılmıştır. Niceliksel denkliği sağlamak için metinler yazılırken kullanılan her ahlaki ve politik uyarı kelimesi gruplandırılarak renklendirilmiştir ve kelime seçiminde Graham ve Haidt tarafından geliştirilen ahlaki temeller sözlüğünden (Other materials Moral foundations theory, t.y.) ve Çalışma 1'de elde edilen alt kategorilerden faydalanılmıştır. Renklendirilerek gruplandırılan kelimeler tek tek sayılarak karşılaştırılmıştır ve denklik sağlanmıştır (bireyselleştirici temeller çerçevesi = 19 uyarı, bağlanım temelleri çerçevesi = 23 uyarı). Etik kurul izni alınmadan önce vinyetler farklı kişilere okutturularak anlaşılabilirliği ve uyarıcılığı test edilmiştir ve öz-bildirim yoluyla verilen geribildirimler dikkate alınarak son halini almıştır ve tutarlılık sağlanmaya çalışılmıştır. (bkz. Ek 7)

Koşul 1: Bireyselleştirici temeler çerçevesi

Deney koşullarından biri olan Koşul 1'de bireyselleştirici ahlaki temeller (bakım verme ve adalet) kullanılarak çerçevelenen bir metin ve görsel içeren bir vinyet bulunmaktadır. Vinyet büyük puntoyla yazılmış "İstanbul Sözleşmesi Yaşatır!" başlığıyla başlamaktadır. Başlığın altında ve metnin üst kısmında bulunan görselde arka planı mor renkli bir kadın eli bulunmaktadır ve kadın eliyle dur işareti yaparak kendini korumaya çalışmaktadır. Metin İstanbul Sözleşmesi ve içeriği hakkında bilgi vermeyi amaçlamaktadır. İstanbul Sözleşmesi'nin toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan kadına yönelik şiddeti çözmeyi amaçladığını ve kadınları koruduğunu ifade etmektedir. Bilgilendirme yaparken bakım verme ve adalet ahlaki temellerine dokunan kelimeler ve ifadeler (örn. eşitsizlik, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadınların zarar görmesi, kadınların ve çocukların korunması, şiddet, insan hakları ihlali ve ayrımcılık) özellikle seçilip kullanılmıştır. Metin toplamda 19 tane uyarıcı ifade içermektedir. Metnin son paragrafında Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun 2022 yılı kadın cinayetleri verisi verilmiştir ve İstanbul Sözleşmesi'nin kadına yönelik şiddeti azalttığı belirtilmiştir.

Koşul 2: Bağlanım temelleri çerçevesi

Deney koşullarından biri olan Koşul 2'de bağlanım ahlaki temelleri (sadakat, otoriteye itaat ve kutsallık/saflık) kullanılarak çerçevelenen bir metin ve görsel içeren bir vinyet bulunmaktadır. Vinyet büyük puntoyla yazılmış "İstanbul Sözleşmesi Aileyi Korur!" başlığıyla başlamaktadır. Başlığın altında ve metnin üst kısmında bulunan görsel önde büyük şekilde ahşap bir ev maketini ve arkada anne baba ve iki çocuktan oluşan bir çekirdek ailenin evin salonunda mutlu şekilde oyun oynadığını göstermektedir. Metin İstanbul Sözleşmesi ve içeriği hakkında bilgi vermeyi amaçlamaktadır. İstanbul Sözleşmesi'nin aile içi şiddeti önlemeyi amaçladığını anlatarak ailelerin birliğini ve mutluluğunu sağladığını ifade etmektedir. Bilgilendirme yaparken sadakat, otoriteye itaat ve kutsallık ahlaki temellerine dokunan kelimeler ve ifadeler (örn., aile içi şiddet, aile birliği, aile içindeki rollerin suistimal edilmesi, kadınların ailedeki rollerinin zedelenmesi, toplum değerleri, mutlu aileler, sadakat ve itaat) özellikle seçilip kullanılmıştır. Metin toplamda 23 tane uyarıcı ifade içermektedir. Metnin son paragrafında Mutlu Aile Mutlu Çocuk Derneği'nin aktardığı 2022 yılı TÜİK boşanma vakaları verisi verilmiştir ve İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmenin aile içi şiddeti artırdığı belirtilmiştir.

Koşul 3: Nötr çerçeve

Deney koşullarının sonuncusu olan Koşul 3'te herhangi bir ahlaki çerçeve kullanılmadan ve ahlakla ilgili kullanılan ifadelerde bireyselleştirici ve bağlanım temellerinin denk olmasına özen gösterilerek nötr şekilde yazılmış bir metin ve görsel içeren bir vinyet bulunmaktadır. Vinyet büyük puntoyla yazılmış "İstanbul Sözleşmesi" başlığıyla başlamaktadır. Başlığın altında ve metnin üst kısmında bulunan görselde İstanbul Sözleşmesi metninin kapağı gösterilmektedir ve orijinal ismi olan "Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadeleye dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi" yazmaktadır. Metin İstanbul Sözleşmesi ve içeriği hakkında salt bilgi vermeyi amaçlamaktadır. Bunun yerine daha olgusal ve nötr bilgilere (örn. İstanbul Sözleşmesi'ni imzalayan devletler ve sözleşmeye uyma konusunda ülkeleri denetlemekle görevli GREVIO kurulu) yer verilmiştir. İstanbul Sözleşmesi'nin hem kadına yönelik şiddeti hem aile içi şiddeti önlemeyi amaçladığını anlatarak gerekli politikalarla şiddet sorununu çözmeyi amaçladığı aktarılmıştır. Metinde nötr ifadelere ek olarak verilen bağlanım temelleri ifadeleri ile bireyselleştirici temellerin ifadeleri eşit sayıda verilmiştir (ikisinden de 2'şer tane)

Kontrol Koşulu

Kontrol koşulunda herhangi bir ahlaki çerçeve kullanılmadan yazılmış ve İstanbul Sözleşmesi ya da başka hiçbir siyasi konu içermeyen alakasız bir konu hakkında bir metin ve görsel içeren bir vinyet bulunmaktadır. Vinyet büyük puntoyla yazılmış "Arslantepe Höyüğü" başlığıyla başlamaktadır. Başlığın altında ve metnin üst kısmında bulunan görselde Arslantepe Höyüğü'nün tepeden görüntüsü gösterilmiştir. Metin tarihi bir kalıntı olan Arslantepe Höyüğü hakkında bilgi vermektedir ve tamamen olgusal bilgilerden bahsedilmektedir. Höyüğün nerede bulunduğu ve tarihçesi, fiziksel özellikleri, kazı çalışmaları, ziyaret saatleri ve UNESCO dünya mirasına alınması anlatılmıştır.

1.2.3. Dikkat kontrol soruları

Katılımcıların vinyetleri okurken sahip oldukları dikkati ölçmeyi amaçlayan çoktan seçmeli 2 soru eklenmiştir. Bu sorular metinde anlatılan bilgilerle ilişkili olup katılımcının metni okuyup okumadığını belirlemektedir. İlk soruda okunulan metnin başlığı sorulmuştur. İkinci soruda Koşul 1 ve Koşul 2 için metinde verilen istatistik bilgisinde ne anlatıldığı, Koşul 3'te İstanbul Sözleşmesi'nin amacının ne olduğu ve kontrol koşulunda ise anlatılan tarihi alanla ilgili hangi bilginin bahsedilmediği sorulmuştur. Sorular ve cevaplar farklı kişilere okutturularak zorluk seviyeleri test edilmiştir ve geribildirimler dikkate alınarak düzenlenmiştir. Sorular ekler kısmında yer almaktadır.

1.2.4. Manipülasyon kontrol

Manipülasyonun etkililiğini ölçmeyi ve amaçlayan duygu ölçümü soruları eklenmiştir. Katılımcılar metnin tetikleyebileceği ahlaki duyguları (gurur, şefkat, suçluluk, kaygı, utanç, iğrenme ve öfke) ne kadar hissettikleri hakkında "Aşağıdaki duyguları şu anda ne düzeyde hissettiğinizi ölçüm üzerinde belirtiniz." sorusunu ve 7'li likert tipi ölçüm (1 = hiç hissetmiyorum, 7 = çok hissediyorum) ile cevaplandırmışlardır. (bkz. Ek 11) Bu ölçüm aracı ahlaki çerçeveleme deneylerinde sıklıkla kullanılan geçerli bir ölçümdür ve ahlaki temelleri, politik yönelimi ve politik tutumlarla ilgili değişkenleri yordayabilmek için yeterli güce sahiptir (Ciuk ve Rottman, 2020; Clifford, 2019; Gross ve D'Ambrosio, 2004). Literatürdeki bulgulardan hareketle yazılan vinyetlerde anlatılanlarla ahlaki temellerin ihlal edilmesinin öfke, kaygı, suçluluk, utanç, şefkat ve iğrenme duygularını artırması ve gurur duygusunu azaltması beklenmektedir.

1.2.5. Politik Yönelim

Katılımcıların politik yönelimlerini öğrenebilmek için katılımcılara demografik bilgi formunda tek maddelik "Aşağıdakilerden hangisi siyasi görüşünüzü en iyi şekilde ifade eder? Aşağıdaki ölçekte işaretleyerek belirtiniz." şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Katılımcılar bu soruya 7'li likert tipi ölçekle (1 = radikal sol, 4 = tarafsız, 7 = radikal sağ) cevap vermişlerdir (bkz. Ek 5). Tek maddelik bu ölçüm aracının demografik değişkenleri, ahlaki temelleri ve politik tutumlarla ilgili değişkenleri yordayabilmek için yeterli güce sahip olduğu bilinmektedir (Crawford ve Pilanski, 2014; Hurst ve Stern, 2020; Yılmaz vd., 2016). Ayrıca katılımcılar analizde kullanmak için politik yönelimlerine göre üç gruba ayrılmıştır. Gruplandırma ölçümün medyan değerine göre yapılmıştır. Politik yönelim sorusuna 1, 2 ve 3 cevabını veren katılımcılar liberal/seküler (sol-kanat) politik yönelime, 4 cevabını verenler tarafsız politik yönelime ve 5, 6 ve 7 cevabını verenler muhafazakar (sağ-kanat) politik yönelim grubuna atanmışlardır.

1.2.6. Partizanlık düzeyi

Katılımcıların partizanlık düzeylerini ölçebilmek için demografik bilgi formunda tek maddelik "Kendinizi en yakın hissettiğiniz siyasi partiyi düşündüğünüzde bu partiye ne derece bağlı olduğunuzu aşağıdaki ölçüm üzerinde işaretleyerek belirtiniz." şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Katılımcılar bu soruya 7'li likert tipi ölçekle (1 = hiç bağlı değilim, 7 = çok bağlıyım) cevap vermişlerdir (bkz. Ek 6). Bu ölçüm aracının politik yönelimi, siyasal kutuplaşmayı ve politik tutumlarla ilgili değişkenleri yordayabilmek için yeterli güce sahip olduğu bilinmektedir (Druckman ve Levendusky, 2019; Erdoğan ve Uyan-Semerci, 2018; Huddy ve Bankert, 2017)

1.2.7. İstanbul Sözleşmesi hakkında haberdarlık düzeyi

Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi hakkında haberdarlık düzeylerini ölçebilmek için katılımcılara tek maddelik "İstanbul Sözleşmesi ve içeriği hakkında ne derece bilgi sahibisiniz?" şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Katılımcılar bu soruya 7'li likert tipi ölçekle (1 = Hiç bilgim yok., 7 = Çok bilgim var) yanıt vermişlerdir. Ek olarak haberdarlığın içeriğini öğrenmek ve ölçümü buna bağlı olarak kontrol etmek amacıyla katılımcılardan sözleşme hakkında bildiklerini 1-2 cümleyle ifade etmeleri istenmiştir ve bunun için "İstanbul Sözleşmesi ve içeriği hakkında bildiklerinizi 1-2 cümleyle açıklayınız." şeklinde açık uçlu bir soru koyulmuştur. (bkz. Ek 8)

1.2.8. Demografik bilgi formu

Demografik bilgi formunda cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve sosyoekonomik düzey değişkenleri ölçülmüştür. Cinsiyet ve yaş açık uçlu soru formatında, eğitim düzeyi çoktan seçmeli soru formatında (İlkokul, ortaokul, lise, üniversite, yüksek lisans/doktora) ve sosyoekonomik düzey 7'li likert tipi ölçüm (1 = en alt statü, 7 = en üst statü) ile ölçülmüştür. Bunlara ek olarak Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin haberleri hangi haber kaynakları aracılığıyla takip ettiklerini öğrenebilmek için çoktan seçmeli bir soru koyulmuştur. Cevap şıkları sosyal medya, ana haber bültenleri, internet siteleri, sivil toplum kuruluşları ve diğer (belirtiniz) den oluşmaktadır. Ve katılımcıların Çalışma 1'e katılıp katılmadıkları Evet/Hayır sorusu olarak sorulmuştur. (bkz. Ek 4)

1.3. Prosedür

Çalışma için gerekli etik kurul izni Bursa Uludağ Üniversitesi'nden alındıktan sonra yukarıda açıklanan ölçüm araçlarının bulunduğu online bir araştırma formu Survey Monkey uygulamasında hazırlanıp internet ağları üzerinden katılımcılara dağıtılmıştır. Bilgilendirilmiş onam formundan sonra manipülasyonun hemen öncesinde katılımcılara İstanbul Sözleşmesi hakkında haberdarlık düzeyleri sorulmuş, sonra katılımcılar seçkisiz atama (random assignment) yoluyla denekler arası (between subject) yöntemle hazırlanmış 4 koşuldan birine rastgele yerleştirilmiş ve manipülasyon aracına geçmişlerdir.

Atandıkları gruptaki vinyeti okuduktan hemen sonra metinle ilgili sırasıyla dikkat kontrol sorularını ve manipülasyon kontrol sorularını cevaplamışlar ve sonrasında tek maddelik İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme düzeyi tutum ölçeğini işaretleyip manipülasyon kısmını tamamlamışlardır. Burada dikkat kontrol kısmındaki çoktan seçmeli sorularda cevap şıkları ve duygu ölçümündeki duyguların sırası rastgele gelecek şekilde ayarlanmıştır. Sonrasında katılımcılar demografik bilgi formunu cevaplandırılmıştır. Demografik bilgi formu demografik değişkenlerin, politik yönelimin ve partizanlık düzeyinin ölçümünü ve sözleşmeyi okuma durumu sorusunu, sözleşmeye ilişkin faydalanılan haber kaynakları sorusunu ve katılımcıların Çalışma 1'e katılma durumu sorusunu içermektedir.

Demografik bilgi formu sayfasından sonra katılımcılara araştırmanın amacı ve manipülasyon konusunda bilgi verilmiş ve hediye çekilişi için mail adresleri toplanmıştır. Katılımcıları teşvik edebilmek için çekilişle belirlenen 6 kişiye 250 TL değerinde market alışveriş çeki hediye edilmiştir. Veri toplama süreci Çalışma 2 için 7 ay sürmüştür.

2. VERİ ANALİZİ VE BULGULAR

2.1. Ön Analizler

Toplanan veriler IBM SPSS istatistik programına girilmiştir. Dikkat kontrol sorularının ikisine de doğru yanıt veren, manipülasyon metnini doğru ve dikkatli okuduğu anlaşılan ve anketin tamamını dolduran katılımcılar analize dahil edilmiştir. En çok katılımcı bu aşamada silinmiştir. Dikkat kontrol sorularına göre temizlik yapıldıktan sonra tek değişkenli ve çok değişkenli uç değer analizleri yapılmıştır. Değişkenlerin *z* puanları hesaplanarak *z* puanı -3 ve +3 arasında olan katılımcıların verileri silinmiştir. Sonrasında çok değişkenli uç değer analizi için katılımcıların Maholonibis D^2 skoru ve bu skorun olasılık (*p*) değeri hesaplanmıştır. Olasılık değeri $p \leq .001$ den küçük çıkan değerlere sahip katılımcılar veri setinden silinmiştir.

Uç değer analizinden sonra parametrik testler için ihtiyaç duyulan normallik dağılımı test edilmiştir. İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme düzeyi, sözleşme hakkında haberdarlık düzeyi, politik yönelim, partizanlık düzeyi ve duygu ölçümlerine ilişkin yapılan Kolmogorov-Smirnov normallik testinde değişkenlere verilen yanıtların normal dağılmadığı görülmüştür ($p < .05$). Ancak Kolmogorov-Smirnov testi normallik tespitinde yeterli olmadığı bilindiği için (George ve Mallery, 2010; Tabachnick ve Fidell, 2013) çarpıklık ve basıklık değerlerine, Q-Q Plots ve histogram grafiklerine bakılmıştır. Bu değerlere ve grafiklere bakıldığında politik yönelim değişkeni hariç hiçbir değişkenin basıklık ve çarpıklık skorlarının -1.5 ve +1.5 arasında olmadığını ve grafiklerin normal dağılım göstermediği saptanmıştır. Deneyin analizi için faktöriyel varyans ve faktöriyel kovaryans analizi kullanılması planlandığı için Büyüköztürk'ün (1997) belirttiği gibi bu analiz güçlü bir istatistiksel işlem olduğu için normal dağılım varsayımının karşılanması gerekliliğinin büyük örneklemlerde ihmal edilebileceğine karar verilmiştir. Gerekli temizlikler yapıldıktan sonra başlangıçtaki veri setinden toplam 171 kişi çıkartılmıştır ve 471 katılımcı ile analizlerin yapılmasına başlanmıştır.

2.2.Manipülasyon kontrolü

Manipülasyonun etkili olup olmadığını test etmek için ahlaki duyguların ölçümlerinde gruplar arasında farklılık olup olmadığına tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile bakılmıştır. Varyans analizinin sonuçları Tablo 33'de gösterilmektedir. Burada manipülasyonun çalıştığını tespit edebilmek için 4 koşul arasında özellikle deney koşulları ve kontrol koşulu arasında katılımcıların hissettikleri ahlaki duyguların düzeylerinde anlamlı farklılık oluşması

beklenmektedir (Ciuk ve Rottman, 2020; Clifford 2019; Çavdar, 2021). Varyansların homojenliği varsayımının test etmek için yapılan Levene testinde gurur, F (3, 467) = 1.50, p = .21, şefkat, F (3, 467) = 1.38, p = .25, kaygı, F (3, 467) = 1.12, p = .34 ve öfkenin, F (3, 467) = .65, p = .58 varsayımı sağladığı fakat suçluluk, F (3, 467) = 3.34, p = .02, utanç, F (3, 467) = 14.5, p < .001, ve iğrenme, F (3, 467) = 7.83, p < .001 duygularının varsayımı sağlamadığı saptanmıştır. Bu nedenle varsayımı sağlamayan 3 duygu için Welch düzeltmesi uygulanmıştır (Field, 2018). Yapılan analizde gurur, F (3, 467) = 1.89, p = .13 ve şefkat, F (3, 467) = 2.48, p = .06 duyguları için gruplar arası anlamlı farklılık saptanamamıştır fakat suçluluk, F (3, 252) = 2.75, p = .04, ω^2 = .01, kaygı, F (3, 467) = 9.6, p < .001, ω^2 = .05, utanç, F (3, 254.7) = 15, p < .001, ω^2 = .07, iğrenme, F (3, 253.8) = 17.02, p < .001, ω^2 = .09, ve öfke F (3, 467) = 12.2, p < .001, ω^2 = .04 duyguları için anlamlı farklar bulgulanmıştır.

Tablo 34'te duygu ölçümlerinin grupların ikili karşılaştırılmasına göre analizinin sonuçları verilmiştir. Yapılan post-hoc analizlerinde varyansların homojenliği varsayımını sağlayan gurur, şefkat, kaygı ve öfke için Bonferonni testi; varsayımı sağlamayan suçluluk, utanç ve iğrenme için Games-Howell testi raporlanmıştır (Field, 2018). Analiz sonucunda suçluluk için Koşul 2 bağlanım temelleri çerçevesinin (*Ort*. = 2.45, *SS* = 1.78) kontrol koşulundan (*Ort*. = 1.85, *SS* = 1.47) anlamlı düzeyde daha fazla suçluluk duygusu hissettirdiği, p = .04, 95% GA [.030, 1.16], *Cohen's d* = .37, kaygı için Koşul 1 bireyselleştirici temeller çerçevesinin (*Ort*. = 4.75, *SS* = 1.98) kontrol koşulundan (*Ort*. = 3.44, *SS* = 2.07) anlamlı düzeyde daha fazla kaygı hissettirdiği p < .001, 95% GA [.58, 2.04], *Cohen's d* = 1.67, Koşul 2'nin (*Ort*. = 4.69, *SS* = 1.89) kontrol koşulundan (*Ort*. = 3.44, *SS* = 2.07) anlamlı düzeyde daha fazla kaygı hissettirdiği, p < .001, 95% GA [.54, 1.98], *Cohen's d* = 1.71, Koşul 3 nötr çerçevenin (*Ort*. = 4.27, *SS* = 2.08) kontrol koşulundan (*Ort*. = 3.44, *SS* = 2.07) anlamlı düzeyde daha fazla kaygı hissettirdiği saptanmıştır, p = .009, 95% GA [.14, 1.53], *Cohen's d* = 1.64.

Utanç için Koşul 1 bireyselleştirici temeller çerçevesinin (*Ort*. = 3.4, *SS* = 2.25) Koşul 3 nötr çerçeveden (*Ort*. = 2.6, *SS* =1.94) anlamlı düzeyde daha fazla utanç hissettirdiği, p =.02, 95% GA [.10, 1.50], *Cohen's d* = 1.32, Koşul 1'in (*Ort*. = 3.4, *SS* = 2.25) kontrol koşulundan (*Ort*. = 1.88, *SS* =1.44) anlamlı düzeyde daha fazla utanç hissettirdiği, p <.001, 95% GA [.85, 2.19], *Cohen's d* = .61 Koşul 2 bağlanım temelleri çerçevesinin (*Ort*. = 3.06, *SS* = 2.02) kontrol koşulundan (*Ort*. = 1.88, *SS* =1.44) anlamlı düzeyde daha fazla utanç hissettirdiği, p <.001, 95% GA [.57, 1.78], *Cohen's d* = .67 ve Koşul 3'ün (*Ort*. = 2.6, *SS* =1.94) kontrol koşulundan (*Ort*. = 1.88, *SS* =1.44) anlamlı düzeyde daha fazla utanç hissettirdiği bulgulanmıştır, p =.006, 95%

GA [.16, 1.29], *Cohen's d* = .95. İğrenme için Koşul 1'in (*Ort*. = 3.88, *SS* = 2.34) Koşul 3'ten (*Ort*. = 2.55, *SS* = 2.02) anlamlı düzeyde daha fazla iğrenme duygusu hissettirdiği, p <.001, 95% GA [.60, 2.06], *Cohen's d* = .61, Koşul 1'in (*Ort*. = 3.88, *SS* = 2.34) kontrol koşulundan (*Ort*. = 2.05, *SS* = 1.73) anlamlı düzeyde daha fazla iğrenme duygusu hissettirdiği, p <.001, 95% GA [1.10, 2.56], *Cohen's d* = .89, Koşul 2'nin (*Ort*. = 3.31, *SS* = 2.19) Koşul 3'ten (*Ort*. = 2.55, *SS* = 2.02) anlamlı düzeyde daha fazla iğrenme duygusu hissettirdiği, p =.02, 95% GA [.08, 1.44], *Cohen's d* = .36 ve Koşul 2'nin (*Ort*. = 3.31, *SS* = 2.19) kontrol koşulundan (*Ort*. = 2.05, *SS* = 1.73) anlamlı düzeyde daha fazla iğrenme duygusu hissettirdiği saptanmıştır, p <.001, 95% GA [.58, 1.95], *Cohen's d* = .64.

Öfke için Koşul 1'in (*Ort*. = 4.38, *SS* = 2.13) Koşul 3'ten (*Ort*. = 3.11, *SS* = 2.16) anlamlı düzeyde daha fazla öfke hissettirdiği, p <.001, 95% GA [.54, 1.99], *Cohen's d* = .59, Koşul 1'in (*Ort*. = 4.38, *SS* = 2.13) kontrol koşulundan (*Ort*. = 2.78, *SS* = 2.16) anlamlı düzeyde daha fazla öfke hissettirdiği p < .001, 95% GA [.82, 2.38], *Cohen's d* = .75 ve Koşul 2'nin (*Ort*. = 3.77, *SS* = 2.08) kontrol koşulundan (*Ort*. = 2.78, *SS* = 2.16) anlamlı düzeyde daha fazla öfke hissettirdiği bulgulanmıştır, p = .004, 95% GA [.22, 1.75], *Cohen's d* = .47. Bulgular manipülasyonun büyük oranda çalıştığını göstermektedir.

Tablo 33. Manipülasyon kontrolü için duygu ölçümlerinin çerçeveleme tipi koşullarına göre tek yönlü varyans analizleri

		N	*Ort.*	*SS*	*F*	*s.d.*	*p*	ω^2
Gurur	Koşul 1	110	3.16	2.09	1.89	3	.13	
	Koşul 2	121	3.23	1.82				
	Koşul 3	139	3.23	1.98				
	Kontrol koşulu	101	3.73	1.95				
Şefkat	Koşul 1	110	4.78	1.79	2.48	3	.06	
	Koşul 2	121	4.64	1.75				
	Koşul 3	139	4.3	2				
	Kontrol koşulu	101	4.18	2.05				
Suçluluk	Koşul 1	110	2.27	1.74	2.75	3	.04	.01
	Koşul 2	121	2.45	1.78				
	Koşul 3	139	2.09	1.5				
	Kontrol koşulu	101	1.85	1.47				
Kaygı	Koşul 1	110	4.75	1.98	9.6	3	.000	.05
	Koşul 2	121	4.69	1.89				
	Koşul 3	139	4.27	2.08				
	Kontrol koşulu	101	3.44	2.07				
Utanç	Koşul 1	110	3.4	2.25	15	3	.000	.07
	Koşul 2	121	3.06	2.02				

	Koşul 3	139	2.6	1.94				
	Kontrol koşulu	101	1.88	1.44				
İğrenme	Koşul 1	110	3.88	2.34	17.02	3	.000	.09
	Koşul 2	121	3.31	2.19				
	Koşul 3	139	2.55	2.02				
	Kontrol koşulu	101	2.05	1.73				
Öfke	Koşul 1	110	4.38	2.13	12.2	3	.000	.04
	Koşul 2	121	3.77	2.08				
	Koşul 3	139	3.11	2.16				
	Kontrol koşulu	101	2.78	2.16				

Not 1. Koşul 1 = Bireyselleştirici temeller çerçevesi, Koşul 2 = Bağlanım temelleri çerçevesi, Koşul 3 = Nötr çerçeve

Not 2. Ort. = ortalama, SS = standart sapma, s.d. = serbestlik derecesi

Tablo 34. Manipülasyon kontrolü için duygu ölçümlerinin ikili karşılaştırmaları

			Ort. farkı	*S.H.*	*p*	*Cohen's d*
Gurur	Koşul 1	Koşul 2	-.07	.26	1	
		Koşul 3	-.07	.25	1	
		Kontrol koşulu	-.57	.27	.21	
	Koşul 2	Koşul 3	-.01	.26	1	
		Kontrol koşulu	-.50	.24	1	
	Koşul 3	Kontrol koşulu	-.50	.26	.35	
Şefkat	Koşul 1	Koşul 2	.15	.25	1	
		Koşul 3	.50	.24	.27	
		Kontrol koşulu	.60	.26	.13	
	Koşul 2	Koşul 3	.34	.24	.90	
		Kontrol koşulu	.46	.26	.45	
	Koşul 3	Kontrol koşulu	.12	.25	1	
Suçluluk	Koşul 1	Koşul 2	-.17	.23	.88	
		Koşul 3	.19	.21	.81	
		Kontrol koşulu	.42	.22	.23	
	Koşul 2	Koşul 3	.36	.21	.30	
		Kontrol koşulu	.60	.22	.04	.37
	Koşul 3	Kontrol koşulu	.23	.19	.62	
Kaygı	Koşul 1	Koşul 2	.05	.26	1	
		Koşul 3	.47	.26	.40	
		Kontrol koşulu	1.31	.28	.000	1.67
	Koşul 2	Koşul 3	.42	.25	.55	
		Kontrol koşulu	1.26	.27	.000	1.71
	Koşul 3	Kontrol koşulu	.83	.26	.009	1.64
Utanç	Koşul 1	Koşul 2	.34	.28	.62	
		Koşul 3	.80	.27	.02	1.32
		Kontrol koşulu	1.52	.26	.000	.61

	Koşul 2	Koşul 3	.45	.25	.26	
		Kontrol koşulu	1.18	.23	.000	.67
	Koşul 3	Kontrol koşulu	.72	.22	.006	.95
İğrenme	Koşul 1	Koşul 2	.57	.30	.23	
		Koşul 3	1.33	.28	.000	.61
		Kontrol koşulu	1.83	.28	.000	.89
	Koşul 2	Koşul 3	.76	.26	.02	.36
		Kontrol koşulu	1.26	.26	.000	.64
	Koşul 3	Kontrol koşulu	.50	.24	.16	
Öfke	Koşul 1	Koşul 2	.61	.28	.18	
		Koşul 3	1.27	.27	.000	.59
		Kontrol koşulu	1.60	.29	.000	.75
	Koşul 2	Koşul 3	.65	.27	.09	
		Kontrol koşulu	.99	.29	.004	.47
	Koşul 3	Kontrol koşulu	.33	.28	1	

Not 1. Koşul 1 = Bireyselleştirici temeller çerçevesi, Koşul 2 = Bağlanım temelleri çerçevesi, Koşul 3 = Nötr çerçeve

Not 2. Ort. = ortalama, SS = standart sapma, S.H. = standart hata

2.3. Betimsel analizler ve Korelasyon analizleri

Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik faydalandıkları haber kaynakları çoktan seçmeli sorusuna verdikleri cevaplar hakkında yapılan frekans analizi Tablo 35'te gösterilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde üç politik görüş için en çok faydalanılan haber kaynakları sırasıyla sosyal medya, internet siteleri, ana haber bültenleri ve sivil toplum kuruluşları olmuştur. Diğer şıkkına verilen yanıtlar takip etmedim/bilgim yok, sosyal çevre, bilirkişi insanlar, gönüllülük programları, akademik çalışmalar, sizin çalışmalarınız ve yasal metinler ve kararlar olmuştur. Cevap şıkları teker tekeri incelendiğinde sosyal medya cevabında en yüksek frekans %92.4 ile liberal/seküler (sol-kanat) katılımcılara ait çıkmıştır ve muhafazakar (sağ-kanat) ve tarafsız politik yönelimli katılımcılarla arasında %10 fark olduğu görülmektedir. Diğer cevap şıklarında yüzdeler birbirlerine yakın çıkmıştır ve anlamlı fark olabileceği öngörülmemektedir. Ana haber bültenlerinde en yüksek frekans %43.4 ile muhafazakar katılımcılara, internet sitelerinde en yüksek frekans %55.4 ile liberal/seküler katılımcılara ve sivil toplum kuruluşlarında en yüksek frekans %25.6 ile muhafazakar katılımcılara aittir. Bulgular Çalışma 1'in edinilen bilgi kaynakları ana kategorisine verilen cevaplarla tutarlılık göstermektedir.

Tablo 35. Katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik faydalandıkları haber kaynakları frekans analizi

	Liberal/seküler (sol)		Muhafazakar (sağ)		Tarafsız	
Cevap	*f*	%	*f*	%	*f*	%
Sosyal medya	145	92.4	105	81.4	153	82.7
Ana haber bültenleri	63	40.1	56	43.4	75	40.5
İnternet siteleri	87	55.4	65	50.4	99	53.5
Sivil toplum kuruluşları	37	23.6	33	25.6	34	18.4
Diğer	6	3.8	6	4.7	4	2.2

Not . *f* = frekans (sıklık)

Deney manipülasyonu hariç tüm değişkenler arasındaki ilişkiler örneklemde gruplandırma yapmadan demografik değişkenler dahil olmak üzere korelasyon analizi ile test edilmiştir. Korelasyon analizine ve değişkenlerin betimsel istatistik bilgilerine ilişkin bilgiler Tablo 36'da gösterilmektedir. Korelasyon analizi sonuçlarına göre İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme düzeyinin İstanbul Sözleşmesi hakkında haberdarlık düzeyi (r = .12, p < .05) ve cinsiyet (r = .20, p < .01) ile pozitif yönde ilişkisi ve sağ politik yönelim (r = -.52, p < .01) ve partizanlık düzeyi (r = -.19, p < .01) ile negatif yönde ilişkisi bulunmaktadır. İstanbul Sözleşmesi hakkında haberdarlık düzeyinin yaş (r = .09, p < .05) ve eğitim düzeyi (r = .18, p < .01) ile pozitif yönde ve sağ politik yönelim (r = -.13, p < .01) ve partizanlık düzeyi (r = .11, p < .05) ile negatif yönde ilişkisi saptanmıştır.

Aynı değişkenler deney koşullarına göre gruplandırıldığında yapılan korelasyon analizi ve betimsel istatistikler Tablo 37 ve 38'de gösterilmektedir. Bu analizin sonuçlarına göre Koşul 1 bireyselleştirici temeller çerçevesindeki katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme düzeylerinin yaş (r = -.27, p < .01) ve sağ politik yönelimle (r = -.58, p < .01) negatif yönde ilişkisi bulunmaktadır. İstanbul Sözleşmesi hakkında haberdarlık düzeyleri ile diğer değişkenler arasında anlamlı ilişki saptanamamıştır. Koşul 2 bağlanım temelleri çerçevesindeki katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme düzeylerinin cinsiyet ile pozitif yönde (r = .20, p < .05) ve yaş (r = -.19, p < .05), sağ politik yönelim (r = -.49, p < .01) ve partizanlık düzeyleriyle (r = -.27, p < .01) negatif yönde ilişkisi bulunmaktadır. İstanbul Sözleşmesi hakkında haberdarlık düzeyinin cinsiyet ile negatif yönde ilişkisi (r = -.20, p < .05) olduğu saptanmıştır.

Koşul 3 nötr çerçeveye ve kontrol koşuluna atanan katılımcıların cevapları doğrultusunda Koşul 3'teki katılımcılarda İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme düzeyinin İstanbul Sözleşmesi hakkında haberdarlık düzeyi (r = .26, p < .01) ve cinsiyet (r = .25, p < .01)

ile pozitif yönde ve sağ politik yönelimle negatif yönde ilişkisi (r = -.56, p < .01) bulunmaktadır. İstanbul Sözleşmesi hakkında haberdarlık düzeyi ile diğer değişkenler arasında anlamlı ilişki saptanamamıştır. Kontrol koşulundaki katılımcılarda İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme düzeyinin sosyoekonomik düzeyle pozitif yönde (r = .25, p < .05) ve sağ politik yönelimle negatif yönde ilişkisi olduğu (r = -.50, p < .01) bulunmuştur. İstanbul Sözleşmesi hakkında haberdarlık düzeyi ile eğitim düzeyi arasında pozitif yönde ilişki (r = .23, p < .05) saptanmıştır.

Tablo 36. Değişkenlerin betimsel ve korelasyonel analizi

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	N	*Ort.*	*SS*
1. İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme düzeyi	---								471	5.22	1.99
2. İstanbul Sözleşmesi hakkında haberdarlık düzeyi	.12*	---							471	3.42	1.67
3. Cinsiyet	.20**	-.001	---						469	1.56	.50
4. Yaş	-.09	.09*	-.07	---					469	27.94	10.62
5. Eğitim düzeyi	.08	.18**	-.03	-.12**	---				471	4.99	.77
6. Sosyoekonomik statü	.08	.006	-.05	.13**	-.10*	---			471	4.06	1.06
7. Sağ Politik Yönelim	-.52**	-.13**	-.02	.20**	-.21**	-.06	---		471	3.89	1.34
8. Partizanlık düzeyi	-.19**	.11*	-.06	.23**	-.03	.05	.10*	---	470	2.77	1.67

Not 1. Cinsiyet: 1 = erkek, 2 = kadın

Not 2. Eğitim düzeyi: 1 = İlkokul, 2 = Ortaokul 3 = Lise, 4 = Önlisans, 5 = Lisans, 6= Lisansüstü

Not 3. Politik Yönelim 7'li Likert tipi ölçekle (1 = radikal sol, 7 = radikal sağ) ölçülmüştür

Not 4. Yaş, cinsiyet ve eğitim düzeyi hariç tüm değişkenler 7'li li likert tipi ölçekle ölçülmüştür.

Not 5. *$p < .05$; **$p < .01$

Tablo 37. Koşul 1 ve Koşul 2 için değişkenlerin betimsel ve korelasyonel analizi

Koşul 1											
Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	N	*Ort.*	*SS*
1. İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme düzeyi	---								110	5.40	2.02
2. İstanbul Sözleşmesi hakkında haberdarlık düzeyi	.08	---							110	3.57	1.68
3. Cinsiyet	.18	.14	---						110	1.53	.50
4. Yaş	-.27**	-.003	-.15	---					110	27.90	10.15
5. Eğitim düzeyi	.03	.14	-.05	-.11	---				110	5.03	.75
6. Sosyoekonomik statü	-.06	.04	-.14	.13	-.11	---			110	4.11	1.05
7. Politik Yönelim	-.58**	-.12	-.003	.33**	-.20*	-.04	---		110	3.90	1.36
8. Partizanlık düzeyi	-.18	-.04	-.07	.26**	-.17	.04	.19*	---	110	2.80	1.63
Koşul 2											
1. İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme düzeyi	---								121	5.50	1.86
2. İstanbul Sözleşmesi hakkında haberdarlık düzeyi	-.02	---							121	3.48	1.63
3. Cinsiyet	.20*	-.20*	---						119	1.63	.48
4. Yaş	-.19*	.06	-.13	---					119	27.60	10.15
5. Eğitim düzeyi	.06	.17	-.03	-.17	---				121	5.04	.64
6. Sosyoekonomik statü	-.06	-.18	-.11	.20*	-.28**	---			121	4.14	1.02
7. Politik Yönelim	-.49**	-.10	.01	.33**	-.24**	.18	---		121	3.88	1.29
8. Partizanlık düzeyi	-.27**	.15	-.10	.25**	-.15	.10	.10	---	120	2.75	1.74

Not 1. Koşul 1 = Bireyselleştirici temeller çerçevesi, Koşul 2 = Bağlanım temelleri çerçevesi

Not 2. Cinsiyet: 1 = erkek, 2 = kadın

Not 3. Eğitim düzeyi: 1 = İlkokul, 2 = Ortaokul 3 = Lise, 4 = Önlisans, 5 = Lisans, 6= Lisansüstü

Not 4. Politik Yönelim 7'li Likert tipi ölçekle (1 = radikal sol, 7 = radikal sağ) ölçülmüştür

Not 5. Yaş, cinsiyet ve eğitim düzeyi hariç tüm değişkenler 7'li li likert tipi ölçekle ölçülmüştür.

Not 6. *$p < .05$; **$p < .01$

Tablo 38. Koşul 3 ve Kontrol koşulu için değişkenlerin betimsel ve korelasyonel analizi

Koşul 3											
Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	N	*Ort.*	*SS*
1. İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme düzeyi	---								139	5.34	1.81
2. İstanbul Sözleşmesi hakkında haberdarlık düzeyi	.26**	---							139	3.22	1.63
3. Cinsiyet	.25**	.11	---						139	1.54	.50
4. Yaş	.12	.17	.01	---					139	28.30	11.75
5. Eğitim düzeyi	.05	.16	.05	-.12	---				139	4.96	.75
6. Sosyoekonomik statü	.14	.05	.01	.19*	-.07	---			139	3.99	1.10
7. Politik Yönelim	-.56**	-.16	-.06	.01	-.20*	-.16	---		139	3.90	1.36
8. Partizanlık düzeyi	-.10	.16	-.10	.21*	.11	.03	.09	---	139	2.68	1.58
Kontrol koşulu											
1. İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme düzeyi	---								101	4.53	2.20
2. İstanbul Sözleşmesi hakkında haberdarlık düzeyi	.15	---							101	3.48	1.75
3. Cinsiyet	.17	-.09	---						101	1.54	.50
4. Yaş	-.08	.13	-.02	---					101	28	10.13
5. Eğitim düzeyi	.13	.23*	-.10	-.11	---				101	4.92	.96
6. Sosyoekonomik statü	.25*	.09	-.01	-.05	-.02	---			101	4.01	1.06
7. Politik Yönelim	-.50**	-.14	-.01	.20*	-.23*	-.20*	---		101	3.87	1.35
8. Partizanlık düzeyi	-.18	.15	.05	.20	.06	.02	.03	---	101	2.88	1.77

Not 1. Koşul 3 = Nötr çerçeve

Not 2. Cinsiyet: 1 = erkek, 2 = kadın

Not 3. Eğitim düzeyi: 1 = İlkokul, 2 = Ortaokul 3 = Lise, 4 = Önlisans, 5 = Lisans, 6= Lisansüstü

Not 4. Politik Yönelim 7'li Likert tipi ölçekle (1 = radikal sol, 7 = radikal sağ) ölçülmüştür

Not 5. Yaş, cinsiyet ve eğitim düzeyi hariç tüm değişkenler 7'li li likert tipi ölçekle ölçülmüştür.

Not 6. *$p < .05$; **$p < .01$

2.4. Hipotez testleri, Varyans ve Kovaryans Analizleri

İstanbul Sözleşmesi'nin sunuş tarzı ve politik yönelimler bağlamında kişilerin ne derece sözleşmeyi desteklediklerini test etmek ve gruplar arası farkları incelemek amacıyla iki yönlü faktöriyel varyans analizi (two-way factorial ANOVA) ve kontrol değişkenlerinin denkleme eklendiği iki yönlü faktöriyel kovaryans analizi (two-way factorial ANCOVA) uygulanmıştır. Araştırma deseni denekler arası (between-subject) 4 (İstanbul Sözleşmesi'nin bireyselleştirici temellerle çerçevelenmesi, bağlanım temelleriyle çerçevelenmesi, nötr çerçevelenmesi ve kontrol koşulu) ×3 (liberal/seküler, muhafazakar ve tarafsız politik yönelim) faktöriyel dizayn şeklinde tasarlanmıştır. Varyans analizine ilişkin sonuçlar Tablo 39'da gösterilmektedir. Sonuçlar politik yönelimin İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme eğilimi üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir etkisi olduğunu, F (2, 459) = 100.98, $p < .001$, $\omega^2 = .12$ ve muhafazakar (sağ-kanat), liberal/seküler (sol-kanat) ve tarafsız görüşteki katılımcılar arasında sözleşmeyi destekleme düzeylerinin farklılaştığını göstermektedir. En yüksek düzeyde desteğin liberal/seküler (sol) katılımcılarda ve en düşük düzeyde desteğin ise muhafazakar katılımcılarda olduğu saptanmıştır. Ek olarak İstanbul Sözleşmesi'nin sunuş şeklinin (çerçeveleme tipinin) İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme eğilimi üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu görülmektedir, F (3, 459) = 6.45, $p < .001$, $\omega^2 = .01$. Politik yönelim farkı gözetmeksizin en düşük desteğin kontrol koşulundaki katılımcılarda olduğu ve çerçeve kullanılan koşulların birbirine yakın değerlerde çıktığı bulgulanmıştır. Politik yönelim ve sözleşmeyi çerçeveleme koşullarının sözleşmeyi destekleme düzeyi üzerinde etkileşim etkisi incelendiğinde ise gruplar arası istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmamıştır, F (6, 459) = .58, $p < .75$.

Tablo 39. İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme düzeyinin çerçeveleme tipi ve politik yönelime göre çift yönlü varyans analizi

	s.d..	*F*	*p*	η_p^2	ω^2
Çerçeveleme tipi	3	6.45	.000	.04	.01
Politik Yönelim	2	100.98	.000	.30	.12
Deney koşulları × Politik yönelim	6	.58	.75		

Çerçeve tipi gözetmeksizin politik yönelim koşullarının kontrast analizi Tablo 40'ta gösterilmektedir. Yapılan analizde liberal/seküler (sol) yönelimli katılımcıların (*Ort.* = 6.43, *SS* = 1.12) İstanbul Sözleşmesini muhafazakar (sağ) yönelimli katılımcılardan (*Ort.* = 3.63, *SS* = 2.02) anlamlı düzeyde daha çok destekleme eğiliminde oldukları, $p < .001$, 95% GA [2.40, 3.17], *Cohen's d* = 1.71 ve muhafazakar (sağ) yönelimli katılımcıların (*Ort.* = 3.63, *SS* = 2.02)

sözleşmeyi tarafsız yönelimli katılımcılardan (*Ort.* = 5.31, *SS* = 1.78) anlamlı düzeyde daha az destekleme eğiliminde oldukları saptanmıştır, $p < .001$, 95% GA [-2.04, -1.29], *Cohen's d* = .88.

Politik yönelim gözetmeksizin İstanbul Sözleşmesi'nin çerçevelenme tipi koşullarının kontrast analizi Tablo 41'de gösterilmektedir. Yapılan analizde katılımcıların sözleşmenin bireyselleştirici temeller çerçevesi ile sunulduğu Koşul 1'de (*Ort.* = 5.40, *SS* = 2.02) İstanbul Sözleşmesi'ni kontrol koşulundan (*Ort.* = 4.53, *SS* = 2.20) anlamlı düzeyde daha çok destekleme eğiliminde oldukları, $p = .001$, 95% GA [.31, 1.21], *Cohen's d* = .41, sözleşmenin bağlanım temelleri çerçevesi ile sunulduğu Koşul 2'de (*Ort.* = 5.50, *SS* = 1.86) sözleşmeyi kontrol koşulundan (*Ort.* = 4.53, *SS* = 2.20) anlamlı düzeyde daha çok destekleme eğiliminde oldukları, $p < .001$, 95% GA [.44, 1.32], *Cohen's d* = .48 ve sözleşmenin nötr çerçeve ile sunulduğu Koşul 3'te (*Ort.* = 5.34, *SS* = 1.81) sözleşmeyi kontrol koşulundan (*Ort.* = 4.53, *SS* = 2.20) anlamlı düzeyde daha çok destekleme eğiliminde oldukları bulgulanmıştır, $p < .001$, 95% GA [.37, 1.22], *Cohen's d* = .40.

Tablo 40. Politik yönelim koşullarının çift yönlü varyans analizinde kontrast sonuçları

	S.H.	*p*	*Cohen's d*	*n*	*Ort.*	*SS*
Liberal/seküler (sol) - Muhafazakar (sağ)	.20	.000	1.71	157 (sol)	6.43 (sol)	1.12 (sol)
Muhafazakar (sağ) - Tarafsız	.19	.000	.88	129 (sağ)	3.63 (sağ)	2.02 (sağ)
Tarafsız				185	5.31	1.78

Not. Ort. = ortalama, SS = standart sapma, S.H.. = Standart hata

Tablo 41. Çerçeveleme tipi koşullarının çift yönlü varyans analizinde kontrast sonuçları

	S.H.	*p*	*Cohen's d*	*n*	*Ort.*	*SS*
Koşul 1 - Kontrol koşulu	.23	.001	.41	110	5.40	2.02
Koşul 2 - Kontrol koşulu	.23	.000	.48	121	5.50	1.86
Koşul 3 - Kontrol koşulu	.22	.000	.40	139	5.34	1.81
Kontrol koşulu				101	4.53	2.20

Not 1. Koşul 1 = Bireyselleştirici temeller çerçevesi, Koşul 2 = Bağlanım temelleri çerçevesi, Koşul 3 = Nötr çerçeve

Not 2. Ort. = ortalama, SS = standart sapma, S.H. = standart hata

Tablo 42. Politik yönelime göre çerçeveleme tipi koşullarının çift yönlü varyans analizinde ikili karşılaştırmaları

			Ort. farkı	*S.H.*	*p*	*Cohen's d*	*n*	*Ort.*	*SS*
Liberal/seküler (sol)	Koşul 1	Koşul 2	.21	.37	.57				
		Koşul 3	.08	.35	.81		43	6.7	.77
		Kontrol koşulu	.94	.38	.01	4.01			
	Koşul 2	Koşul 3	-.13	.37	.73		37	6.49	1.02
		Kontrol koşulu	.73	.39	.06				
	Koşul 3	Kontrol koşulu	.86	.38	.02	.66	44	6.61	.84
	Kontrol koşulu						33	5.76	1.62
Muhafazakar (sağ)	Koşul 1	Koşul 2	-.23	.42	.59				
		Koşul 3	-.29	.40	.47		31	3.58	2.2
		Kontrol koşulu	.40	.42	.34				
	Koşul 2	Koşul 3	-.06	.40	.88		31	3.81	2.04
		Kontrol koşulu	.63	.42	.14				
	Koşul 3	Kontrol koşulu	.70	.41	.09		38	3.87	1.86
	Kontrol koşulu						29	3.17	2.04
Tarafsız	Koşul 1	Koşul 2	-.35	.35	.33				
		Koşul 3	.11	.35	.75		36	5.44	1.66
		Kontrol koşulu	.93	.38	.01	.48			
	Koşul 2	Koşul 3	.46	.31	.14		53	5.79	1.55
		Kontrol koşulu	1.28	.35	.000	.67			
	Koşul 3	Kontrol koşulu	.82	.34	.02	.43	57	5.33	1.58
	Kontrol koşulu						39	4.51	2.19

Not 1. Koşul 1 = Bireyselleştirici temeller çerçevesi, Koşul 2 = Bağlanım temelleri çerçevesi, Koşul 3 = Nötr çerçeve

Not 2. Ort. = ortalama, SS = standart sapma, S.H. = standart hata

Kovaryans analizine ilişkin sonuçlar Tablo 43'de gösterilmektedir. İstanbul Sözleşmesi hakkında haberdarlık düzeyi, partizanlık düzeyi, cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve sosyoekonomik statü değişkenleri kovaryant olarak denkleme eklenmiş ve İstanbul Sözleşmesi'nin sunuş tarzı ve politik yönelimler bağlamında kişilerin ne derece sözleşmeyi destekledikleri test edilmiştir. Sonuçlara göre partizanlık düzeyinin, F (1, 449) = 8.57, p = .004, ω^2 = .001 ve cinsiyetin, F (1, 449) = 21.92, p < .001, ω^2 = .004 İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme düzeyi üzerinde kovaryant olarak anlamlı etkisi bulunmaktadır ancak haberdarlık düzeyi, F (1, 449) = 2.6, p = .10 yaş, F (1, 449) = 1.21, p = .27 ve eğitim düzeyinin, F (1, 449) = .18, p = .67 anlamlı bir etkisi saptanmamıştır. Partizanlık düzeyi ve cinsiyetin sözleşmeyi destekleme düzeyi üzerindeki etkisi kontrol edildikten sonra politik yönelimin, F (2, 449) = 89.05, p < .001, ω^2 = .11 ve sözleşmenin çerçevelenme tipinin, F (3, 449) = 6.08, p < .001, ω^2 = .01 İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme düzeyi üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı etkileri olduğu bulgulanmıştır. Politik yönelim ve deney koşullarının sözleşmeyi destekleme düzeyi üzerindeki etkileşim etkisi incelendiğinde ise istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık yoktur, F (6, 449) = .67, p = .68.

Tablo 43. İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme düzeyinin çerçeveleme tipi ve politik yönelime göre çift yönlü kovaryans analizi

	s.d..	*F*	*p*	*ηp2*	*ω2*
İstanbul Sözleşmesi hakkında haberdarlık düzeyi	1	2.6	.10		
Partizanlık düzeyi	1	8.57	.004	.02	.001
Cinsiyet	1	21.92	.000	.05	.004
Yaş	1	1.21	.27		
Eğitim düzeyi	1	.18	.67		
Sosyoekonomik statü	1	2.76	.10		
Çerçeveleme tipi	3	6.08	.000	.04	.01
Politik Yönelim	2	89.05	.000	.28	.11
Deney koşulları × Politik yönelim	6	.67	.68		

Çerçeve tipi gözetmeksizin partizanlık düzeyi ve cinsiyet değişkenlerinin etkisi kontrol edildiğinde politik yönelim koşullarının kontrast analizi Tablo 44'te gösterilmektedir. Yapılan analizde liberal/seküler (sol) yönelimli katılımcıların (*Ort.* = 6.43, *SS* = 1.12) İstanbul Sözleşmesini muhafazakar (sağ) yönelimli katılımcılardan (*Ort.* = 3.62, *SS* = 2.03) anlamlı düzeyde daha çok destekleme eğiliminde oldukları, p < .001, 95% GA [2.28, 3.07], *Cohen's d* = 1.71 ve muhafazakar (sağ) yönelimli katılımcıların (*Ort.* = 3.62, *SS* = 2.03) sözleşmeyi

tarafsız yönelimli katılımcılardan (*Ort.* = 5.3, *SS* = 1.78) anlamlı düzeyde daha az destekleme eğiliminde oldukları saptanmıştır, $p < .001$, 95% GA [-1.87, -1.08], *Cohen's d* = 1.62.

Politik yönelim gözetmeksizin partizanlık düzeyi ve cinsiyet değişkenlerinin etkisi kontrol edildiğinde İstanbul Sözleşmesi'nin çerçevelenme tipi koşullarının kontrast analizi Tablo 45'te gösterilmektedir. Yapılan analizde katılımcıların sözleşmenin bireyselleştirici temeller çerçevesi ile sunulduğu Koşul 1'de (*Ort.* = 5.40, *SS* = 2.02) İstanbul Sözleşmesi'ni kontrol koşulundan (*Ort.* = 4.53, *SS* = 2.20) anlamlı düzeyde daha çok destekleme eğiliminde oldukları, $p = .001$, 95% GA [.30, 1.17], *Cohen's d* = .41, sözleşmenin bağlanım temelleri çerçevesi ile sunulduğu Koşul 2'de (*Ort.* = 5.48, *SS* = 1.88) sözleşmeyi kontrol koşulundan (*Ort.* = 4.53, *SS* = 2.20) anlamlı düzeyde daha çok destekleme eğiliminde oldukları, $p < .001$, 95% GA [.34, 1.21], *Cohen's d* = .46 ve sözleşmenin nötr çerçeve ile sunulduğu Koşul 3'te (*Ort.* = 5.34, *SS* = 1.81) sözleşmeyi kontrol koşulundan (*Ort.* = 4.53, *SS* = 2.20) anlamlı düzeyde daha çok destekleme eğiliminde oldukları bulgulanmıştır, $p < .001$, 95% GA [.38, 1.21], *Cohen's d* = .40.

Tablo 44. Politik yönelim koşullarının çift yönlü kovaryans analizinde kontrast sonuçları

	S.H.	*p*	*Cohen's d*	*n*	*Ort.*	*SS*
Liberal/seküler (sol) - Muhafazakar (sağ)	.20	.000	1.71	157 (sol)	6.43 (sol)	1.12 (sol)
Muhafazakar (sağ) - Tarafsız	.20	.000	1.62	128 (sağ)	3.62 (sağ)	2.03 (sağ)
Tarafsız				182	5.3	1.78

Not. Ort. = ortalama, SS = standart sapma, S.H.. = Standart hata

Tablo 45. Çerçeveleme tipi koşullarının çift yönlü kovaryans analizinde kontrast sonuçları

	S.H.	*p*	*Cohen's d*	*n*	*Ort.*	*SS*
Koşul 1 - Kontrol koşulu	.22	.001	.41	110	5.40	2.02
Koşul 2 - Kontrol koşulu	.22	.000	.46	117	5.48	1.88
Koşul 3 - Kontrol koşulu	.21	.000	.40	139	5.34	1.81
Kontrol koşulu				101	4.53	2.20

Not 1. Koşul 1 = Bireyselleştirici temeller çerçevesi, Koşul 2 = Bağlanım temelleri çerçevesi, Koşul 3 = Nötr çerçeve

Not 2. Ort. = ortalama, SS = standart sapma, S.H. = standart hata

Sonuçlar kovaryans analizinin varyans analizine kıyasla bulguları fazla değiştirmediğini göstermektedir. Kovaryans analizi sonuçlarının çizgi grafiği ile gösterimi Şekil 1'de sunulmaktadır. İstanbul Sözleşmesi'ni kişilerin politik görüşleriyle uyumlu ahlak çerçeveleriyle sunmanın muhafazakar (sağ) ve liberal/seküler (sol) politik görüşler arasındaki konu bazlı kutuplaşmayı istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde azaltmadığı bulgulanmıştır. Bu durum çalışmanın hipotezini desteklememektedir.

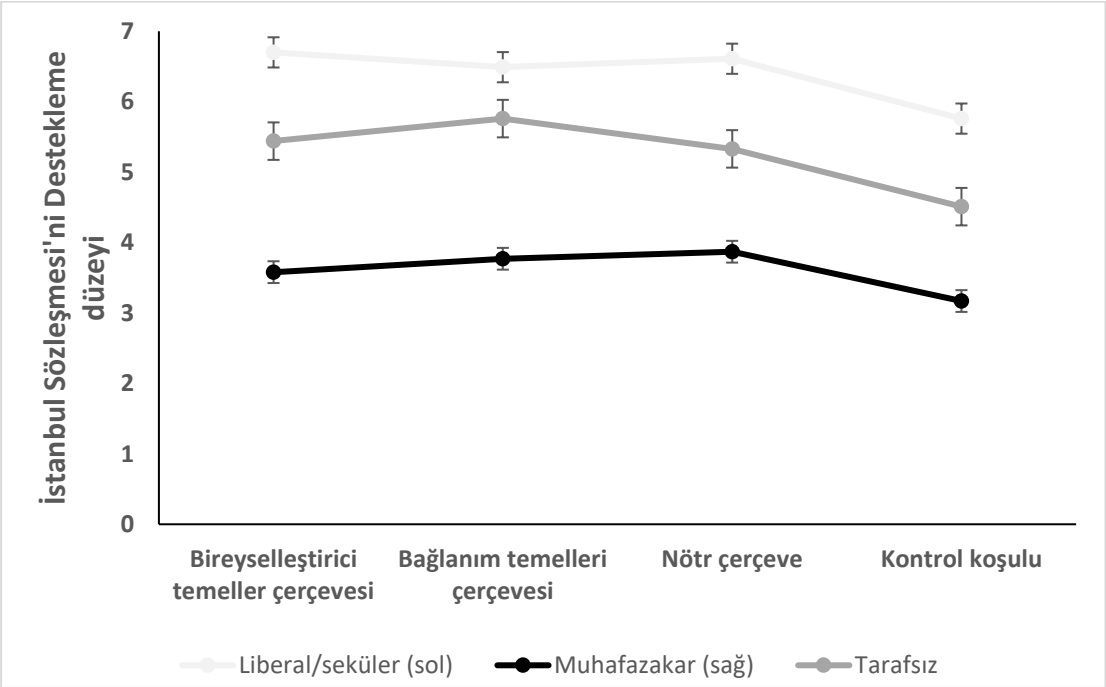
Tablo 46. Politik yönelime göre çerçeveleme tipi koşullarının çift yönlü kovaryans analizinde ikili karşılaştırmaları

			Ort. farkı	*S.H.*	*p*	*Cohen's d*	*n*	*Ort.*	*SS*
Liberal/seküler (sol)	Koşul 1	Koşul 2	.20	.36	.57				
		Koşul 3	.13	.34	.70		43	6.7	.77
		Kontrol koşulu	.90	.37	.02	4.49			
	Koşul 2	Koşul 3	-.07	.36	.84		37	6.49	1.02
		Kontrol koşulu	.70	.38	.07				
	Koşul 3	Kontrol koşulu	.77	.37	.04	4.41	44	6.61	.84
	Kontrol koşulu						33	5.76	1.62
Muhafazakar (sağ)	Koşul 1	Koşul 2	-.16	.41	.69				
		Koşul 3	-.48	.39	.22		31	3.58	2.2
		Kontrol koşulu	.31	.41	.45				
	Koşul 2	Koşul 3	-.32	.39	.41		30	3.77	2.06
		Kontrol koşulu	.48	.42	.26				
	Koşul 3	Kontrol koşulu	.80	.39	.04	0.36	38	3.87	1.86
	Kontrol koşulu						29	3.17	2.04
Tarafsız	Koşul 1	Koşul 2	-.15	.35	.66				
		Koşul 3	.18	.34	.60		36	5.44	1.66
		Kontrol koşulu	1.0	.37	.007	0.48			
	Koşul 2	Koşul 3	.33	.31	.29		50	5.76	1.57
		Kontrol koşulu	1.15	.34	.001	0.66			
	Koşul 3	Kontrol koşulu	.82	.33	.01	0.43	57	5.33	1.58
	Kontrol koşulu						39	4.51	2.19

Not 1. Koşul 1 = Bireyselleştirici temeller çerçevesi, Koşul 2 = Bağlanım temelleri çerçevesi, Koşul 3 = Nötr çerçeve

Not 2. Ort. = ortalama, SS = standart sapma, S.H. = standart hata

Şekil 1. Kovaryans analizi sonuçlarının çizgi grafiği

3. TARTIŞMA

Ahlaki Temeller Kuramı'nın (Graham vd., 2013) kültür savaşlarına ilişkin problemler ve politik tutumlar konusunda açıklayıcı olduğu yapılan çalışmalarca bilinmektedir. Liberal/seküler (sol-kanat) ve muhafazakar (sağ-kanat) politik yönelimli kişilerin sosyal ve politik tutumlarındaki fikir ayrılıklarında tartışmalı konuların ahlakileştirilmesi kutuplaşmanın oluşmasını sağlayan bir husustur (Everett vd., 2021; Ryan, 2017; Skitka vd., 2021). Konu üzerindeki siyasal kutuplaşmanın daha iyi anlaşılması ve çözüme kavuşturulabilmesi için ahlaki temeller üzerinden konuyu yeniden çerçeveleyerek sunmanın işe yarar olduğunu literatürdeki çalışmalar göstermektedir (Clifford, 2019; Feinberg ve Willer, 2019; Sunstein, 2004; Voelkel vd., 2022). Bu bağlamda Türkiye toplumunda muhafazakar (sağ) ve liberal/seküler (sol) görüşteki kişiler arasında yaşanan kadına yönelik şiddetle mücadele etmeyi amaçlayan İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik gözlenen kutuplaşma bu çalışmada Ahlaki Temeller Kuramı ve politik ideolojiler literatürü üzerinden ele alınmış olup görüş ayrılıklarının nedenleri ve kutuplaşmanın çözümü araştırılmıştır.

İdeolojik asimetriler ve ideolojik simetriler hipotezlerinden hareketle liberal/seküler ve muhafazakar yönelimli kişilerin bireyselleştirici temeller olan bakım verme ve adalet

temellerini içselleştirmede ortaklaştıkları fakat bağlanım temelleri olan sadakat, otoriteye itaat ve kutsallık/saflık temellerini içselleştirmede ayrıldığı bilinmektedir (Alper ve Yılmaz, 2020; Graham vd., 2009; Haidt, 2012). Bu durum kişilerin politik tutumlarını oluşturmalarıyla yakından ilişkilidir ve bu bilgiyi kullanarak ahlaki çerçeveleme yöntemiyle müdahale çalışmaları yapılmaktadır (Çavdar, 2021; Day vd., 2014; Kodapanakkal vd., 2022). Bu çalışmanın amacı İstanbul Sözleşmesi'ni farklı ahlaki çerçeveler kullanarak kişilere tanıtmanın kişilerin sözleşmeye yönelik tutumlarında anlamlı değişiklik yaratıp yaratmayacağını test etmektir. Niteliksel yöntemle yürütülmüş Çalışma 1'in sonuçlarında kişilerin sözleşmeye yönelik tutumlarında ahlaki temellerinin ve sözleşmeye yönelik haberdarlık ve bilgi düzeylerinin anlamlı etkiye sahip olabileceği gözlemlenmiş ve Çalışma 2'nin amacı desteklenmiştir. Bu doğrultuda katılımcılar Çalışma 2'de politik görüşleriyle uyumlu ve uyumsuz ahlaki çerçevelere maruz bırakılmış ve sonrasında katılımcıların sözleşmeye yönelik tutumları ölçülmüştür. Hipotezler liberal/seküler (sol) yönelimli katılımcıların partizanlık düzeyi, sözleşme hakkında haberdarlık düzeyi ve demografik değişkenlerin kontrolünde sözleşmeye yönelik en yüksek desteğin bireyselleştirici temeller çerçevesinde olacağını, muhafazakar (sağ) yönelimli katılımcıların ise sözü edilen değişkenlerin kontrolünde sözleşmeye yönelik en yüksek desteği bağlanım temelleri çerçevesinde vereceklerini öngörmektedir. Bu eşleşmenin sözleşmeye yönelik kutuplaşmayı azaltacağı düşünülmüştür.

Çalışma 2'nin sonuçları muhafazakar (sağ) ve liberal/seküler (sol) politik yönelime sahip kişiler arasında İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme düzeylerinin partizanlık düzeyi ve cinsiyet değişkenlerinin kontrolünde anlamlı düzeyde farklı olduğunu göstermiştir. Liberal/seküler ve tarafsız katılımcılar sözleşmeyi yüksek düzeyde desteklerken muhafazakar katılımcıların düşük düzeyde destekledikleri saptanmıştır. Bulgular konu üzerinde politik grupların kutuplaştığını göstermektedir. İstanbul Sözleşmesi'nin sunuş biçiminin (ahlaki çerçeve) sözleşmeyi destekleme düzeyini anlamlı düzeyde etkilediğini ve ahlaki çerçeve ve nötr çerçeve kullanımının çerçeve kullanmamaya kıyasla daha yüksek düzeyde sözleşmenin desteklenmesiyle ilişkili olduğu bulgulanmıştır. Sonuçlar var olan literatürle tutarlılık göstermektedir (Uyan-Semerci ve Erdoğan, 2021; Voelkel ve Feinberg, 2018; Wolsko vd., 2016)

Bulgular liberal/seküler ve muhafazakar yönelimli katılımcılar arasında liberal/seküler yönelimli katılımcıların sözleşmeye yönelik en yüksek desteği bireyselleştirici temeller koşulunda verdiğini ve kontrol koşuluna kıyasla bireyselleştirici temeller çerçevesinde ve nötr çerçevede daha yüksek düzeyde katılımcıların İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme eğilimine

sahip olduklarını göstermektedir ancak etkileşim etkisi anlamsız çıktığı için gruplar arası anlamlı farklılık saptanamamıştır. Muhafazakar katılımcılarda ise en yüksek desteğin nötr çerçeve koşulunda gözlendiği ve etkileşim etkisi bulunamadığı için gruplar arasında anlamlı farklılık olmadığı bulgulanmıştır. Bu bulgular Hipotez 1 ve Hipotez 2'yi desteklememektedir ve literatürdeki diğer bulgularla tutarlılık göstermemektedir.

Ayrıca liberal/seküler ve muhafazakar yönelimli katılımcıların tutumları arasındaki farka bakıldığında koşullar arasında bu farkın azalmadığı ve anlamlı oranda değişmediği saptanmıştır. Bu durum hipotez 3 ile tutarlı değildir. Druckman (2001) çerçeveleme etkisinin güçlü destek gören ve yaygın kullanılan bir müdahale olmasına rağmen etkililiğinin bazen yüksek bazense düşük çıktığını belirtmiş ve etkililiği belirleyen düzenleyici değişkenlerin (örn., bilgi kaynağının itibarı ve çerçevelemeyi kimin yaptığı) önemli role sahip olduğunu vurgulamıştır. Bu bilgiden hareketle bu çalışmada desteklenemeyen hipotezlerin bilgi kaynağı gibi düzenleyici değişkenlerin etkisinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Tarafsız katılımcılarda ise muhafazakar katılımcılarda görülmesi beklenen durum saptanmıştır. Bağlanım temelleri çerçevesi sözleşmeye yönelik en yüksek desteğin olduğu grup olmuştur, Tarafsız katılımcıların Çalışma 1'de olduğu gibi muhafazakar ve liberal/seküler katılımcıların durumlarının arasında olması beklenmiştir ve çıkan bulgular bu beklentiyi desteklemiştir. Ayrıca Çalışma 1'den ve literatürdeki bulgulardan (Aktan, 2020; Bolsen vd., 2014; KONDA, 2020; Uyan Semerci ve Erdoğan, 2021) hareketle partizanlık düzeyi, sözleşme hakkında haberdarlık düzeyi, cinsiyet, yaş, eğitim durumu ve sosyoekonomik statünün çerçeve koşulunun sözleşmeyi destekleme düzeyi üzerindeki etkisi üzerinde anlamlı olarak karıştırıcı etkisi olabileceği öngörülmüştür ancak bulgular bu hipotezi desteklememiştir. Yalnızca cinsiyet ve partizanlık düzeyinin etkili olduğu saptanmıştır. Ayrıca demografik değişkenlerle ilgili olarak, yapılan korelasyon analizinde yaş, eğitim durumu ve sosyoekonomik statünün destekleme düzeyi ile anlamlı ilişkisinin olmadığı bulgulanmıştır.

Çalışmada sözleşmeyi okuma durumu ve sözleşmeyle ilgili takip edilen bilgi kaynaklarıyla ilgili veri toplanmıştır. Sonuçlar katılımcılar arasında tüm politik görüşlerde büyük çoğunlukla sözleşmenin okunduğunu göstermektedir. Bilgi edinilen haber kaynakları incelendiğinde Çalışma 1'de olduğu gibi sosyal medya ve diğer medya araçları ve internet kaynaklarının yüksek frekansta olduğu bulgulanmıştır. Çalışma 2'ye katılan katılımcıların büyük çoğunluğunun üniversite öğrencisi gençler olduğu hesaba katıldığında bu durum internet ve sosyal medyayla yüksek düzeyde ilişki içinde olan genç popülasyonun (Chan ve Fang, 2007;

Hargittai ve Hinnant, 2008) medyayla ilişkisinin sözleşmeye yönelik bilgi düzeylerinin ve farkındalıklarının yüksek olmasıyla ilişkili olabileceğini göstermiştir.

Güçlü yönler, Sınırlılıklar ve Öneriler

Kurgulanan hipotezlere kısmi destek sunan Çalışma 2 deneysel yöntemle gerçekleştirilmiştir ve İstanbul Sözleşmesi ile ilgili yapılan ilk deneysel çalışma olarak neden-sonuç ilişkisi üzerine çıkarımlar yapabilmeyi sağlamaktadır. İstanbul Sözleşmesi hakkında çok az sayıda çalışma olduğu için çalışmanın literatürde önemli bir yere sahip olması beklenmektedir. Deney denekler arası desenle uygulanmış ve gerekli kontroller yapılarak yürütülmüştür. Karıştırıcı değişkenler titizlikle ayrıştırılmaya çalışılmıştır. Güçlü bir araştırma desenine sahip olması çalışmanın diğer güçlü yönlerinden birisidir. Bulgular ideolojik asimetriler hipotezini kısmen doğrular niteliktedir ve bu durum teorik olarak büyük katkı sağlaması öngörülen çalışmanın en güçlü yanlarından birisidir. Gündemde bulunan sıcak bir konuda bile hazırlanan vinyetlerle oluşturulmuş manipülasyonla politik gruplar arasında kutuplaşmanın oluştuğunu gözlemlemek ideolojik asimetriler hipotezinin çok güçlü olduğunu göstermektedir. Çalışmanın ideolojik asimetriler ve ideolojik simetriler tartışmasında asimetri hipotezini güçlendirici katkı sağlayacağı umulmaktadır. Ayrıca mevcut literatürde kadınlar bağlamında kültür savaşları problemleri ve kadın haklarını destekleyen politikalar bağlamında ahlaki çerçevelerin etkisini inceleyen hiç çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışmanın o yönüyle literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bununla birlikte bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Birincisi çalışma anket deney (survey experiment) yöntemiyle uygulanmıştır. Daha yüksek iç geçerlilik elde etmek için gelecek çalışmalar laboratuvar ortamında deneyi yürütürlerse daha etkili bulgulara ulaşılacağı düşünülmektedir. Ek olarak daha yüksek etki büyüklüklerine ulaşabilmek için manipülasyonun tekrarlı ölçümlere uygulanması gelecek çalışmalara tavsiye edilmektedir. İkincisi çalışmada seçkisiz atama (random assignment) yöntemi kullanılmasına rağmen temsili örneklem kullanılamamıştır. Bu nedenle gelecek çalışmaların hipotezleri temsili örneklem kullanarak test etmesi önerilmektedir.

Üçüncüsü çalışmanın konusu politik bir konu hakkındaki tutumlar olduğu için deneyde elde edilen verilerin gerçek dünya koşullarında karşılık bulabilmesi önem taşımaktadır. Araştırmacılar çerçeveleme etkisi çalışmalarının en büyük kısıtlılığının ekolojik geçerliliğin düşük olması olduğunu belirtmişlerdir (Bechtel vd., 2015; Chong ve Druckman, 2007). Buradan hareketle çalışmanın sonuçlarını genellemek zor görünmektedir. Dördüncüsü hem

Çalışma 1'e hem Çalışma 2'ye katılan 68 katılımcı bulunmaktadır. Analizi yaparken bu katılımcılar hariç tutulamamıştır veya onlar için ayrı bir analiz yapılmamıştır. Sonraki çalışmaların bu detayı önemseyerek analizlerini yürütmesi önerilmektedir.

Beşincisi çalışmanın sonuçları kovaryans analizi kullanılarak test edilmiştir ve bu analizle ancak kısmi destek sağlanabilmiştir. Daha güçlü başka istatistiksel testlerle (örn., çok düzeyli model analizi) hipotezlerin test edilmesi önerilmektedir. Son olarak çalışmanın önemli değişkenlerinden biri politik yönelimdir ve politik yönelimdeki grupların belirlenmesine tek maddelik ölçüm üzerinden karar verilmiştir. Aynı şekilde sözleşme hakkında haberdarlık düzeyi ve partizanlık değişkenleri de tek maddelik ölçek ile ölçülmüştür. Gelecek çalışmaların bu değişkenleri daha iyi yapılandırılmış ölçeklerle ölçmesi ve bilgi düzeyini ve haberdarlığı daha kapsamlı testlerle ölçmesi önerilmektedir.

Belirtilmesi gereken diğer önerilerde ise Çalışma 1 ve literatürdeki diğer bulgular (Elmas vd., 2021; Uyan Semerci ve Erdoğan, 2021) İstanbul Sözleşmesi üzerindeki kutuplaşma üzerinde cinsiyetçiliğin, LGBTIAQ+ bireylere karşı olumsuz tutumların ve muhafazakar ideolojiyle ilişkili olarak dindarlığın anlamlı etkisi olabileceğini göstermiştir. Bu değişkenlerin ve politik ideolojilerle ilgili ilişkili olabilecek diğer değişkenlerin (örn., yeniliğe açıklık, otoriteryenlik ve sistemi meşrulaştırma motivasyonu gibi) konu üzerindeki ilişkisini gelecek çalışmaların araştırılması ve hesaba katması önerilmektedir. Ayrıca çalışmaya Ahlaki Temeller Ölçeği eklenmemiştir. Konunun ahlakla ilişkisi ahlaki temeller ölçeğindeki temellerle olan korelasyonlarla ve regresyon analizleriyle desteklenirse hipotezlerin geçerliliği için daha iyi olacaktır.

GENEL TARTIŞMA

Kadına yönelik şiddet son yıllarda Türkiye'de görünürlüğü artan önemli bir sorunu olarak gündemde yer almaktadır. Bu sorunun çözümü için yollar arayan hükümet yetkilileri ve sivil toplum kuruluşları için bilimsel bilgiler üretilmesi oldukça önem taşımaktadır. Kadına yönelik şiddetle mücadele için atılmış bir adım olan İstanbul Sözleşmesi hakkında meydana gelen kutuplaşmanın nedenlerini incelemek ve uzlaşı için çözüm yolları aramak demokratik yollarla kadına yönelik şiddet sorununu çözmek için elzemdir. Siyasal kutuplaşmada bağlamsal etkenlerin yanı sıra bireysel ve eğilimsel etkenlerin de anlamlı etkisi olduğu bilindiğinden dolayı sosyal psikolojik değişkenler açısından konunun çalışılması literatüre önemli katkılar sağlamıştır.

Hem Çalışma 1'de hem Çalışma 2'de İstanbul Sözleşmesi üzerinde muhafazakar (sağ) ve liberal/seküler (sol) yönelimli kişiler arasında toplumda kutuplaşma meydana geldiği saptanmıştır ve bu durumun kişilerin içselleştirdikleri ahlaki temellerle ilişkili olduğu görülmüştür. Çalışma 1 var olan kutuplaşmayı farklı dinamiklere işaret ederek (örn., hukuki gelişmeler, politikalar, siyasal tutumlar, kadınlara ve erkeklere yönelik tutumlar ve medya gibi) betimlemiş ve kadına yönelik şiddet sorununa ilişkin toplumda uzlaşı olduğunu göstermiştir. Çalışma 2 sözleşmeye yönelik kutuplaşmayı ahlaki temeller çerçeveleri ve politik yönelimler üzerinden deneysel olarak incelemiştir. Sözleşmenin kişilerin politik görüşleriyle uyumlu ahlaki temellerle çerçevelenmesinin kutuplaşmaya etki etmesi kısmi olarak desteklenmiştir. İki çalışma da ideolojik asimetriler hipotezini destekler bulgular göstermiştir ve en önemli teorik katkı olarak literatürdeki tartışma üzerinde önemli çıkarımlarda bulunmayı sağlamıştır.

Çerçeveleme etkisi ve konu bazlı kutuplaşma çalışmalarına bakıldığında kadına yönelik şiddet ve kadın haklarını destekleme gibi kadınlarla ilgili konularda çok az çalışma olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın bu nedenle literatürdeki boşlukları doldurmaya katkı sağlayacağı umulmaktadır. Çalışma hem niteliksel hem niceliksel veriyi bir araya getirerek karma yöntemle yürütülmüştür ve bu durum bu tez çalışmasının en güçlü taraflarından biridir. Çünkü bu tarzda yürütülen bütüncül çalışmalarda bir yöntemin zayıflıkları diğer yöntemin güçlü taraflarıyla dengelenmektedir ve birbirlerini tamamlamaktadırlar ve bu sayede araştırma daha güvenilir sonuçlar vermektedir (Kelle, 2006; Mayring, 2007). Ayrıca konu hakkında derin içgörülerde bulunmayı sağlamaktadır. Karma yöntem kullanılmasının niceliksel ve deneysel yöntemin ağırlıklı olarak çalışıldığı sosyal psikoloji alanında gelecek çalışmalara yön vermesi umulmaktadır.

Ahlaki sezgilerle alınan kararlar motive sosyal bilişin bir ürünüdür (Strupp-Levitsky vd., 2020). Dolayısıyla bu çalışmanın desteklediği gibi İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik tutumlar ahlaki sezgilerin veya ahlaki temellerin etkisiyle belirleniyorsa sözleşmeye yönelik tutum içselleştirilen ahlaki temelleri ve onunla ilişkili diğer ideolojik motivasyonları doğrulamak için bir çıktı haline gelmektedir. İnsanların zihin yapılarının enerji tasarrufu yapmak için eforsuz yollar tercih ettiği bilinmektedir ve bu nedenle insanlar yönlü motivasyonlarla karar vermeye eğilimlilerdir (Bolsen vd., 2014; Kahan, 2013). Bu tez çalışması kişilerin yönlü motivasyonlarla (directional motivations) karar verdiğini destekler nitelik taşımaktadır. Buna ek olarak yönlü motivasyonlarla karar verme eğilimini güçlendiren bağlamsal faktörler (örn., medya ve siyasilerin söylemleri) devreye girdiğinde kişilerin tutumlarında değişim meydana gelmesi daha zor hale gelmektedir. Bu nedenle karar verme süreçlerinde bireysel dinamikler araştırılırken

konuyu bağlamından koparmadan bir bütün halinde analiz etmeye çalışmak en doğrusu olacaktır.

Çalışma 1 İstanbul Sözleşmesi hakkında kamuoyunda dezenformasyon ve mezenformasyon olduğunu ortaya koymuştur. Bu durumun oluşmasında kişilerin bilgi düzeylerinin düşük olması etkili olmaktadır. Bu çalışmada bilgi düzeyi çok düşük kişiler yer almamış olsa da bu durum konuyla ilişkili bir durum olarak göze çarpmaktadır. Kutuplaşmanın yüksek düzeyde olduğu sosyal gruplarda kişiler yanlış bilgi kampanyalarına inanmaya eğilimlidirler (Gaultney vd., 2022; Hameleers ve van der Meer, 2020) Bu etki Çalışma 2'nin araştırdığı ahlaki temeller ve sözleşme ilişkisine dolaylı olarak yansımaktadır. Gastil (2014) kutuplaşmış zihin ve karar verme süreçlerine alternatif olarak siyasette müzakereci demokrasi (deliberative democracy) kavramını önermiştir. Müzakereci demokrasi kişilerin partizan düşünce yapılarına ek olarak çaba gerektiren düşünce stiliyle (Tip 2) kişilerin olayları ve durumları değerlendirmesini ve siyasette kararlarını buna göre vermesini ifade etmektedir ve kültür savaşlarının sonlanmasına yönelik bir çözüm önerisi olarak görülmektedir (Gastil vd., 2006; Leeper ve Slothuus, 2014). Müzakereci demokrasi kavramı siyasetteki dezenformasyon ve mezenformasyon süreçleri için bir çözüm yolu olarak düşünülebilmektedir (Chambers, 2021; McKay ve Tenove, 2021; Richey, 2012). Ayrıca güdülenmiş akıl yürütmedeki yönlü motivasyonların mezenformasyon ve dezenformasyonun büyümesine katkı sağladığı literatürdeki çalışmalardan bilinmektedir (Kahne ve Bowyer, 2017; Osmundsen vd., 2021). Kişilerde yönlü motivasyonlar yerine doğruluk motivasyonlarının (accuracy motivations) aktifleştirilmeye çalışılması bilgi kirliliği ve yanlış bilgilere inanma ile mücadele etmede etkin rol oynamaktadır ve müzakereci demokrasinin oluşumunda etkili olmaktadır (Chambers, 2021). Bu sebeple doğruluk motivasyonlarının aktifleşmesinde rol oynayan faktörlerin ve müzakereci demokrasi kavramının İstanbul Sözleşmesi üzerindeki kutuplaşma için çalışılması gelecek araştırmalara önerilmektedir.

Siyasal bağlamı şekillendiren siyasetçiler günümüzde taraftarları olan kitlelerin oy verme tercihlerini sağlamlaştırmak ve kendi tabanlarını ellerinde tutmak amacıyla toplumda kutuplaşma yaratmayı bir siyaset stratejisi olarak kullanmaktadır (Calhoun, 1988). Bir siyaset stratejisi olarak popülizm, toplumda sınır çizgileri net gruplar oluşturarak her şeyin sorumlusu olan bir günah keçisi yaratmaktadır (Pasquino, 2008) ve popülizmi kullanan siyasetçiler ötekileştirme siyaseti yaparak söylemleriyle ve kullanılan iletişim teknikleriyle vatandaşların yukarıda tartışılan güdülenmiş akıl yürütme gibi bilişsel ihtiyaçlarına hizmet etmekte ve hem gruplar arasında hem de görüşler arasında mesafeyi artırmaktadırlar. Kuşkusuz İstanbul

Sözleşmesi'ne yönelik kutuplaşma siyasetçilerin oy kazanma stratejisi olarak kullanılmaktadır ve konuyla alakalı psikolojik faktörler bu stratejiden etkilenmektedir. Aynı durum medyada İstanbul Sözleşmesi'nin nasıl anlatıldığıyla ilgili yaşanabilmektedir. Yapılan iki çalışmada muhafazakar (sağ) politik yönelimli katılımcıların sözleşme hakkında haberdarlık düzeyleri daha düşük düzeyde çıkmıştır ve bu durum yankı odalarına hapsolmuş muhafazakar kesimin insanlarının sözleşme hakkında tek taraflı bilgilere maruz kalmasından kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir. Bu durum hem kişilerin bireysel eğilimleriyle alakalıdır hem bağlamsal olarak medyanın konuyu nasıl işlemeyi tercih ettiğiyle ilişkilidir. Bu nedenle konuya bütüncül bakılması gerekmektedir.

Son olarak siyasal kutuplaşmanın gruplar arası ilişkilerle ilgili bileşeni olan duygusal kutuplaşma kavramının konu bazlı kutuplaşmalar ile yakından ilişkili olduğu bilinmektedir (Han, 2023; Huddy ve Yair, 2021). Sözleşme üzerinde olduğu görülen ideolojik ve tutum bazında kutuplaşma ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir ve bu çalışmada bu konu incelenmemiştir. İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik kutuplaşmanın farklı politik gruplar arasındaki sosyal mesafeyi, siyasal hoşgörüsüzlüğü ve ahlaki üstünlüğü nasıl etkileyeceği ya da bu değişkenlerin sözleşme üzerindeki kutuplaşmayla nasıl bir ilişki içerisinde olduğu araştırmaya değer bir konudur. Gelecek çalışmaların bu kısmı aydınlatması beklenmektedir.

Pratiğe dayalı çıkarımlar

Yapılan iki çalışma sonucunda sözleşme farklı ideolojideki insanların değerleriyle bağdaştırılan bir problem olduğu için pratikte uzlaşının zor olduğu görülmektedir. Ancak bu çalışmada elde edilen bulgular kamuoyu desteğinin uçlardaki partizan düşünen politik gruplar yerine tarafsızlar aracılığıyla gerçekleşebileceğini göstermektedir. Çalışma 1'de tarafsızların daha ılımlı olduğu saptanmıştır. Çalışma 2'de ise hipotezlerin desteklenmesinin tutum olarak ortada bulunan tarafsızlar için daha kolay olabileceği elde edilmiştir. Bu bulgular uzlaşının sağlanması için umut vericidir. Literatürdeki çalışmalar kutuplaşmanın yüksek olduğu toplumlarda bağımsızların ya da tarafsızların, kararsız seçmenlerin oy verme tercihlerinin ve politika görüşlerinin referandumlarda ve seçimlerde etkili olduğunu ve daha kolay ikna edilebildiklerini göstermektedir (Bartels, 2000; Dowling, 2023; Layman vd., 2006). Bu çalışmalarla tutarlı olarak bulgular uzlaşının tarafsızlar yoluyla sağlanması için umut vericidir. Politika yapıcıların bu hususu dikkate almaları ve ikna çalışmalarında tarafsızları hedefe almaları gerekmektedir.

Önemli olan bir diğer husus toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı olan ve muhafazakar ideolojideki insanların değerleriyle bağdaşmayan bu sözleşmenin muhafazakar yönelimli insanlara tepeden inme şekilde kabul ettirilmeye çalışılmasının yanlış olmasıdır. Bu strateji yerine aşağıdan yukarıya doğru bir işleme (bottom-up processing) ile kişileri sosyal değişime hazırlamak daha yerinde olacaktır. Çalışmada haberdarlık düzeyi ve eğitim düzeyi ile sözleşmeye yönelik tutumların pozitif ilişkili çıkmasından hareketle toplumsal cinsiyet eşitliği temelli bir sözleşmeye muhafazakar kesimdeki kişilerin ikna olabilmesi için okullarda toplumsal cinsiyet eğitimleri verilmesi gibi boylamsal düzeyde yapılacak müdahalelere ihtiyaç vardır. Toplum hazırlanmadan bu tarz liberal/seküler politikalara girişip kamuoyu desteği beklemek bu nedenle doğru olmamaktadır. Politika yapıcıların bu hususu dikkate almaları gerekmektedir.

Buna ek olarak sözleşme hakkında haberdarlık düzeyinin ve bilgi sahibi olmanın önemli olduğu sürekli vurgulanmıştır. Bu bilgi pratikte İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik destek oluşturabilmek için ya da kadına yönelik şiddetle ilgili başka uygulamalara kamuoyu desteği sağlayabilmek için planlanan politika topluma iyi şekilde anlatılmalı ve tanıtılmalıdır. Toplumda bilgi düzeyi ve haberdarlığı artırabilmek için propagandalar ve reklam kampanyaları düzenlenmelidir ve bu kampanyalarda bu çalışmanın konusu olan kişilerin ahlaki temellerine uygun çerçeveler gözetilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu konuda sorumluluk hükümet yetkililerine, muhalefet partilerine, medyaya ve STK'lara düşmektedir.

SONUÇ

Demokrasinin hakim olduğu toplumlarda uzlaşı kültürünü artırmak için önem arz eden kutuplaşma çalışmaları Türkiye toplumu için önem taşımaktadır. Bu bağlamında Türkiye siyasetinde gündemde yer alan bir konu olan İstanbul Sözleşmesi hakkında muhafazakar (sağ-kanat) liberal/seküler (sol-kanat) politik gruplar arasında yaşanan kutuplaşmanın incelenmesi gerekmektedir. Bu tez çalışmasında bu konuyu anlamak ve çözüm önerilerinde bulunmak amacıyla iki çalışma gerçekleştirilmiştir. İlk çalışmada sözleşme üzerindeki kutuplaşma niteliksel ve niceliksel olarak analiz edilmiş ve toplumda kadına yönelik şiddet sorunu üzerinde taraflar arasında uzlaşı olmasına rağmen İstanbul Sözleşmesi üzerinde kutuplaşma olduğu saptanmıştır. Bu kutuplaşmada katılımcıların sözleşme hakkında haberdarlık ve bilgi düzeylerinin anlamlı etkisi olabileceği ve katılımcıların politik ideolojilerine göre

benimsedikleri değerler ve ahlakı temeller üzerinden cephe aldıkları gösterilmiştir. Çalışma 1'in bulgularına paralel olarak düşünülen hipotezlerde sözleşmenin farklı ahlak çerçevelerinden sunulmasının katılımcıların politik yönelimleriyle ilişkili olarak sözleşmeye yönelik tutumlarını nasıl etkilediği Çalışma 2'de tamamı denekler arası 4×3 faktöriyel deneysel dizaynla test edilmiştir. Deneyin sonucunda partizanlık düzeyi ve cinsiyetin kontrolünde liberal/seküler yönelimli katılımcılarda bireyselleştirici temeller çerçevesi koşulu için anlamlı etki bulunmuş olup muhafazakar yönelimli katılımcılarda bağlanım temelleri çerçevesi koşulu için anlamlı etki bulunamamıştır. Sonuçlar hipotezleri kısmen destekleyici çıkmıştır. Yapılan iki çalışma sonucunda ilgili otoritelere ve politika yapıcılar için önemli çıkarımlarda bulunulmuştur.

KAYNAKLAR

Aarøe, L. (2011). Investigating frame strength: The case of episodic and thematic frames. *Political Communication, 28*(2), 207-226. https://doi.org/10.1080/10584609.2011.568041

Aktan, S. (2020, Temmuz 22). Türkiye'de halkın yarısı İstanbul Sözleşmesi'nin ne olduğunu bilmiyor. *Euronews*. https://tr.euronews.com/2020/07/22/turkiye-de-toplumun-yarisi-istanbul-sozlesmesi-nin-ne-oldugunu-bilmiyor-arastirma

Alper, S. ve Yılmaz, O. (2020). *Sağcılığın ve solculuğun psikolojisi: Farklı dünyaların insanları* (1. bs). Nobel Bilimsel Eserler.

Altınay, A. (2004). *The myth of the military-nation: Militarism, gender, and education in Turkey*. Springer.

Anderson, S., Potoski, M., DeGolia, A., Gromet, D., Sherman, D., & Van Boven, L. (2014). *Mobilization, polarization, and compromise: The effect of political moralizing on climate change politics*. APSA 2014 Annual Meeting, Rochester, NY. https://papers.ssrn.com/abstract=2451887

Aydın-Düzgit, S., ve Balta, E. (2019). When elites polarize over polarization: Framing the polarization debate in Turkey. *New Perspectives on Turkey, 60*, 153-176. https://doi.org/10.1017/npt.2018.15

Ayhan, T. (2017). Protecting the woman or the family contradiction between the law and its practice in violence against woman cases in Turkey. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi, 5*(1), 137-162. https://doi.org/10.14782/sbd.2017.52

Bail, C. A., Argyle, L. P., Brown, T. W., Bumpus, J. P., Chen, H., Hunzaker, M. B. F., Lee, J., Mann, M., Merhout, F. ve Volfovsky, A. (2018). Exposure to opposing views on social media can increase political polarization. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, *115*(37), 9216-9221. https://doi.org/10.1073/pnas.1804840115

Baldner, C. ve Pierro, A. (2019). The trials of women leaders in the workforce: How a need for cognitive closure can influence acceptance of harmful gender stereotypes. *Sex Roles*, *80*(9), 565-577. https://doi.org/10.1007/s11199-018-0953-1

Barnett, M. D., Maciel, I. V. ve Sligar, K. B. (2020). Moral foundations, sexual prejudice, and outness among sexual minorities. *Sexuality & Culture, 24*, 1387-1396.

Barnett, M. D., Öz, H. C. M. ve Marsden, A. D. (2018). Economic and social political ideology and homophobia: The mediating role of binding and individualizing moral foundations. *Archives of Sexual Behavior*, *47*(4), 1183-1194. https://doi.org/10.1007/s10508-017-0989-2

Baron, J. ve Jost, J. T. (2019). False equivalence: Are liberals and conservatives in the United States equally biased? *Perspectives on Psychological Science*, *14*(2), 292-303. https://doi.org/10.1177/1745691618788876

Bartels, L. M. (2000). Partisanship and voting behavior, 1952-1996. *American Journal of Political Science*, 35-50.

Başar, F. ve Demirci, N. (2018). Domestic violence against women in Turkey. *Pakistan Journal of Medical Sciences*, *34*(3), 660-665. https://doi.org/10.12669/pjms.343.15139

Battaly, H. (2018). Closed-mindedness and dogmatism. *Episteme, 15*(3), 261-282. https://doi.org/10.1017/epi.2018.22

BBC News Türkçe. (2019, Ağustos 26). İstanbul Sözleşmesi tartışmasında taraflar ne diyor? *BBC News Türkçe*. https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-49473457

Bender, G. J. (1967). Political socialization and political change. *The Western Political Quarterly, 20*(2), 390-407. https://doi.org/10.2307/445412

Bernhardt, D., Krasa, S. ve Polborn, M. (2008). Political polarization and the electoral effects of media bias. *Journal of Public Economics*, *92*(5), 1092-1104. https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2008.01.006

Bessi, A., Petroni, F., Vicario, M. D., Zollo, F., Anagnostopoulos, A., Scala, A., Caldarelli, G. ve Quattrociocchi, W. (2016). Homophily and polarization in the age of misinformation. *The European Physical Journal Special Topics*, *225*(10), 2047-2059. https://doi.org/10.1140/epjst/e2015-50319-0

Bechtel, M. M., Hainmueller, J., Hangartner, D. ve Helbling, M. (2015). Reality bites: The limits of framing effects for salient and contested policy issues. *Political Science Research and Methods*, *3*(3), 683-695. https://doi.org/10.1017/psrm.2014.39

Bilewicz, M., Soral, W., Marchlewska, M. ve Winiewski, M. (2017). When authoritarians confront prejudice. Differential effects of SDO and RWA on support for hate-speech prohibition. *Political Psychology*, *38*(1), 87-99. https://doi.org/10.1111/pops.12313

Bilgiç, M. S., Koydemir, F. S. ve Akyürek, S. (2014). Türkiye'de kimlikler arası kutuplaşmanın sosyal mesafe üzerinden ölçümü ve toplumsal güvenliğe etkisi. *Bilge Strateji*, *6*(11), Article 11.

Bogardus, E. S. (1925). Measuring social distance. *Journal of Applied Sociology*, *9*, 299-308.

Bolsen, T., Druckman, J. N. ve Cook, F. L. (2014). The influence of partisan motivated reasoning on public opinion. *Political Behavior*, *36*(2), 235-262. https://doi.org/10.1007/s11109-013-9238-0

Bos, K. van den. (2009). The social psychology of uncertainty management and system justification. İçinde J. T. Jost, A. C. Kay ve H. Thorisdottir (Ed.), *Social and psychological bases of ideology and system justification* (ss. 185-209). Oxford University Press. https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195320916.001.0001

Bowlby, E. J. M. (2010). *Separation: Anxiety and anger: Attachment and loss* (C. 2). Random House. *Communal sharing, authority ranking, equality matching, market pricing*. Free Press.

Brady, W. J., Wills, J. A., Jost, J. T., Tucker, J. A. ve Van Bavel, J. J. (2017). Emotion shapes the diffusion of moralized content in social networks. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, *114*(28), 7313-7318. https://doi.org/10.1073/pnas.1618923114

Brandt, M. J., Chambers, J. R., Crawford, J. T., Wetherell, G. ve Reyna, C. (2015). Bounded openness: The effect of openness to experience on intolerance is moderated by target group conventionality. *Journal of Personality and Social Psychology*, *109*(3), 549-568. https://doi.org/10.1037/pspp0000055

Brandt, M. J., Reyna, C., Chambers, J. R., Crawford, J. T. ve Wetherell, G. (2014). The ideological-conflict hypothesis: Intolerance among both liberals and conservatives. *Current Directions in Psychological Science*, *23*(1), 27-34. https://doi.org/10.1177/0963721413510932

Bullock, J. G. (2011). Elite influence on public opinion in an informed electorate. *American Political Science Review*, *105*(3), 496-515. https://doi.org/10.1017/S0003055411000165

Burke, S. E., Dovidio, J. F., LaFrance, M., Przedworski, J. M., Perry, S. P., Phelan, S. M., Burgess, D. J., Hardeman, R. R., Yeazel, M. W. ve van Ryn, M. (2017). Beyond generalized sexual prejudice: Need for closure predicts negative attitudes toward bisexual people relative to gay/lesbian people. *Journal of Experimental Social Psychology*, *71*, 145-150. https://doi.org/10.1016/j.jesp.2017.02.003

Büyüköztürk, Ş. (1997). İki faktörlü varyans analizi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences* (JFES), 30(1)

Cacioppo, J. T. ve Petty, R. E. (1982). The need for cognition. *Journal of Personality and Social Psychology*, *42*(1), 116-131. https://doi.org/10.1037/0022-3514.42.1.116
Calhoun, C. (1988). Populist politics, communications media and large scale societal integration. *Sociological Theory*, *6*(2), 219-241. https://doi.org/10.2307/202117
Campbell, J. E. (2018). *Polarized: Making Sense of a divided America*. Princeton University Press.
Caprara, G. V., Barbaranelli, C. ve Zimbardo, P. G. (1999). Personality profiles and political parties. *Political Psychology*, *20*(1), 175-197. https://doi.org/10.1111/0162-895X.00141
Castle, J. (2019). New fronts in the culture wars? Religion, partisanship, and polarization on religious liberty and transgender rights in the United States. *American Politics Research*, *47*(3), 650-679. https://doi.org/10.1177/1532673X18818169
CEDAW. (2016). *Concluding observations on the 7th periodic report of Turkey: Committee on the Elimination of Discrimination against Women* [Gözlem raporu]. United Nations Committee on the Elimination of Discrimination against Women (CEDAW). https://digitallibrary.un.org/record/840825
Cerami, C. (2021). Turkey, Europe and women's rights: The controversial debate on the Istanbul Convention. *Nuovi Autoritarismi e Democrazie: Diritto, Istituzioni, Società (NAD-DIS)*, *3*(1), Article 1. https://doi.org/10.13130/2612-6672/15644
Chan, K. ve Fang, W. (2007). Use of the internet and traditional media among young people. *Young Consumers*, *8*(4), 244-256. https://doi.org/10.1108/17473610710838608
Chambers, S. (2021). Truth, deliberative democracy, and the virtues of accuracy: Is fake news destroying the public sphere? *Political Studies*, *69*(1), 147-163. https://doi.org/10.1177/0032321719890811
Chong, D. ve Druckman, J. N. (2007). Framing public opinion in competitive democracies. *American Political Science Review*, *101*(4), 637-655. https://doi.org/10.1017/S0003055407070554
Christopher, A. N. ve Wojda, M. R. (2008). Social dominance orientation, Right-wing authoritarianism, sexism, and prejudice toward women in the workforce. *Psychology of Women Quarterly*, *32*(1), 65-73. https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.2007.00407.x
Ciuk, D. J. ve Rottman, J. (2021). Moral conviction, emotion, and the influence of episodic versus thematic frames. *Political Communication*, *38*(5), 519-538.
Clifford, S. (2019). How emotional frames moralize and polarize political attitudes. *Political Psychology*, *40*(1), 75-91. https://doi.org/10.1111/pops.12507
Coe, C. M., Canelo, K. S., Vue, K., Hibbing, M. V. ve Nicholson, S. P. (2017). The physiology of framing effects: Threat sensitivity and the persuasiveness of political arguments. *The Journal of Politics*, *79*(4), 1465-1468. https://doi.org/10.1086/692737
Cornelis, I. ve Van Hiel, A. (2006). The impact of cognitive styles on authoritarianism based conservatism and racism. *Basic and Applied Social Psychology*, *28*(1), 37-50. https://doi.org/10.1207/s15324834basp2801_4
Costello, T. H., Bowes, S. M., Baldwin, M. W., Malka, A. ve Tasimi, A. (2023). Revisiting the rigidity-of-the-right hypothesis: A meta-analytic review. *Journal of Personality and Social Psychology*, *124*(5), 1025-1052. https://doi.org/10.1037/pspp0000446
Council of Europe. (2011). *Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadeleye dair Avrupa Konseyi sözleşmesi*. https://rm.coe.int/1680462545
Crawford, J. T. (2014). Ideological symmetries and asymmetries in political intolerance and prejudice toward political activist groups. *Journal of Experimental Social Psychology*, *55*, 284-298. https://doi.org/10.1016/j.jesp.2014.08.002
Crawford, J. T., & Pilanski, J. M. (2014). Political intolerance, right and left. *Political Psychology*, *35*(6), 841-851. https://doi.org/10.1111/j.1467-9221.2012.00926.x

Çavdar, D. (2021). *How does moral framing affect environmental attitudes: A non-western replication* [Master's thesis, Kadir Has University].

Çelik, A. B., Bilali, R. ve Iqbal, Y. (2017). Patterns of 'othering' in Turkey: A study of ethnic, ideological, and sectarian polarisation. *South European Society and Politics*, *22*(2), 217-238. https://doi.org/10.1080/13608746.2016.1250382

ÇYDD. (2020, Ağustos 5). *İstanbul Sözleşmesi yaşatır*. ÇYDD - Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği. https://www.cydd.org.tr/haber/istanbul-sozlesmesi-yasatir-1880/

Dalton, R. J. (2008). The quantity and the quality of party systems: Party system polarization, its measurement, and its consequences. *Comparative Political Studies*, *41*(7), 899-920. https://doi.org/10.1177/0010414008315860

D'Amore, C., van Zomeren, M. ve Koudenburg, N. (2022). Attitude moralization within polarized contexts: An emotional value-protective response to dyadic harm cues. *Personality and Social Psychology Bulletin*, *48*(11), 1566-1579. https://doi.org/10.1177/01461672211047375

Day, M. V., Fiske, S. T., Downing, E. L. ve Trail, T. E. (2014). Shifting liberal and conservative attitudes using moral foundations theory. *Personality and Social Psychology Bulletin*, *40*(12), 1559-1573. https://doi.org/10.1177/0146167214551152

De Cristofaro, V., Pellegrini, V., Giacomantonio, M., Livi, S. ve van Zomeren, M. (2021). Can moral convictions against gender inequality overpower system justification effects? Examining the interaction between moral conviction and system justification. *British Journal of Social Psychology*, *60*(4), 1279-1302. https://doi.org/10.1111/bjso.12451

De Neys, W. ve Pennycook, G. (2019). Logic, fast and slow: Advances in dual-process theorizing. *Current Directions in Psychological Science*, *28*(5), 503-509. https://doi.org/10.1177/0963721419855658

Delli Carpini, M. X. (2000). In search of the informed citizen: What Americans know about politics and why it matters. *The Communication Review*, *4*(1), 129-164. https://doi.org/10.1080/10714420009359466

Dias, N. ve Lelkes, Y. (2022). The nature of affective polarization: Disentangling policy disagreement from partisan identity. *American Journal of Political Science*, *66*(3), 775-790. https://doi.org/10.1111/ajps.12628

Dilipak, A. (2019, Temmuz 18). İstanbul Sözleşmesi üzerine. *Yeni Akit*. https://www.yeniakit.com.tr/yazarlar/abdurrahman-dilipak/istanbul-sozlesmesi-uzerine-29146.html

Ditto, P. H., Liu, B. S., Clark, C. J., Wojcik, S. P., Chen, E. E., Grady, R. H., Celniker, J. B. ve Zinger, J. F. (2019). At least bias is bipartisan: A meta-analytic comparison of partisan bias in liberals and conservatives. *Perspectives on Psychological Science*, *14*(2), 273-291. https://doi.org/10.1177/1745691617746796

Ditto, P. H., Pizarro, D. A. ve Tannenbaum, D. (2009). Chapter 10 Motivated moral reasoning. İçinde B. H. Ross (Ed.), *Psychology of Learning and Motivation* (C. 50, ss. 307-338). Academic Press. https://doi.org/10.1016/S0079-7421(08)00410-6

Doğulu, C. (2012). *System justification and terror manegement: Mortality salience as amoderator ofsystem justifying tendencies in gender context* [Master Thesis, Middle East Technical University]. https://open.metu.edu.tr/handle/11511/21863

Download Data—CSES. (2019, Mart 12). https://cses.org/data-download/

Dowling, E. M. (2023). *Independents, Leaners, and Identity: Affective Polarization and Nonpartisans in the United States* (Doktora tezi, UC Davis).

Druckman, J. N. (2001a). On the limits of framing effects: Who can frame? *The Journal of Politics*, *63*(4), 1041-1066.

Druckman, J. N. (2001b). The implications of framing effects for citizen competence. *Political Behavior*, *23*(3), 225-256. https://doi.org/10.1023/A:1015006907312
Druckman, J. N. (2012). The politics of motivation. *Critical Review*, *24*(2), 199-216. https://doi.org/10.1080/08913811.2012.711022
Druckman, J. N. (2022). A framework for the study of persuasion. *Annual Review of Political Science*, *25*(1), 65-88. https://doi.org/10.1146/annurev-polisci-051120-110428
Druckman, J. N. ve Levendusky, M. S. (2019). What do we measure when we measure affective polarization?. *Public Opinion Quarterly*, *83*(1), 114-122.
Druckman, J. N. ve McDermott, R. (2008). Emotion and the framing of risky choice. *Political Behavior*, *30*(3), 297-321. https://doi.org/10.1007/s11109-008-9056-y
Druckman, J. N. ve McGrath, M. C. (2019). The evidence for motivated reasoning in climate change preference formation. *Nature Climate Change*, *9*(2), Article 2. https://doi.org/10.1038/s41558-018-0360-1
Duarte, J. L., Crawford, J. T., Stern, C., Haidt, J., Jussim, L. ve Tetlock, P. E. (2015). Political diversity will improve social psychological science. *Behavioral and Brain Sciences*, *38*, e130. https://doi.org/10.1017/S0140525X14000430
Duckitt, J. ve Sibley, C. G. (2009). A dual process motivational model of ideological attitudes and system justification. Içinde J. T. Jost, A. C. Kay, & H. Thorisdottir (Ed.), *Social and Psychological Bases of Ideology and System Justification*. Oxford University Press, USA.
Duckitt, J., Wagner, C., du Plessis, I. ve Birum, I. (2002). The psychological bases of ideology and prejudice: Testing a dual process model. *Journal of Personality and Social Psychology*, *83*(1), 75-93. https://doi.org/10.1037/0022-3514.83.1.75
Echterhoff, G. ve Higgins, E. T. (2021). Shared reality: Motivated connection and motivated cognition. İçinde *Social psychology: Handbook of basic principles, 3rd ed* (ss. 181-201). The Guilford Press.
Eidelman, S., Crandall, C. S., Goodman, J. A. ve Blanchar, J. C. (2012). Low-effort thought promotes political conservatism. *Personality and Social Psychology Bulletin*, *38*(6), 808-820. https://doi.org/10.1177/0146167212439213
Elmas, T., Overdorf, R. ve Aberer, K. (2021). Tactical reframing of online disinformation campaigns against the istanbul convention. *arXiv preprint arXiv:2105.13398*.
Erdoğan, E. ve Erçetin, T. (2019). Popülist liderlerinin başarısına medya sistemleri perspektifinden bir bakış: Birleşik Krallık, Hollanda ve Türkiye karşılaştırması. *Moment Dergi*, *6*(1), Article 1. https://doi.org/10.17572//mj2019.1.3874
Erdoğan, E. ve Uyan Semerci, P. (2018). *Fanusta diyaloglar: Türkiye'de kutuplaşmanın boyutları* (1. bs). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
Erişen, E. (2015). The impact of party identification and socially supplied disagreement on electoral choices in Turkey. İçinde *Political Psychology of Turkish Political Behavior*. Routledge.
Evans, J. S. B. T. (2010). Intuition and reasoning: A dual-process perspective. *Psychological Inquiry*, *21*(4), 313-326. https://doi.org/10.1080/1047840X.2010.521057
Everett, J. A. C., Clark, C. J., Meindl, P., Luguri, J. B., Earp, B. D., Graham, J., Ditto, P. H. ve Shariff, A. F. (2021). Political differences in free will belief are associated with differences in moralization. *Journal of Personality and Social Psychology*, *120*(2), 461-483. https://doi.org/10.1037/pspp0000286
Evmez, Z. (2020). Türkiye'de siyasal elit uzlaşmasının halkın AB'ye yönelik tutumlarına etkisi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, *7*(1), Article 1.
Evrensel. (2018, Mayıs 1). Kadına yönelik şiddet 10 yılda 3 kat arttı. *Evrensel.net*. https://www.evrensel.net/haber/351391/kadina-yonelik-siddet-10-yilda-3-kat-artti-2

Federico, C. M. . (2021). When do psychological differences predict political differences?: Engagement and the psychological bases of political polarization. Içinde J.-W. van Prooijen (Ed.), *The Psychology of Political Polarization* (1. bs, ss. 17-37). Routledge.

Federico, C. M., Deason, G. ve Fisher, E. L. (2012). Ideological asymmetry in the relationship between epistemic motivation and political attitudes. *Journal of Personality and Social Psychology*, *103*(3), 381-398. https://doi.org/10.1037/a0029063

Federico, C. M., Ekstrom, P., Tagar, M. R.ve Williams, A. L. (2016). Epistemic motivation and the structure of moral intuition: Dispositional need for closure as a predictor of individualizing and binding morality. *European Journal of Personality*, *30*(3), 227-239. https://doi.org/10.1002/per.2055

Federico, C. M., Weber, C. R., Ergun, D. ve Hunt, C. (2013). Mapping the connections between politics and morality: The multiple sociopolitical orientations involved in moral intuition. *Political Psychology*, *34*(4), 589-610. https://doi.org/10.1111/pops.12006

Feinberg, M. ve Willer, R. (2015). From gulf to bridge: When do moral arguments facilitate political influence? *Personality and Social Psychology Bulletin*, *41*(12), 1665-1681. https://doi.org/10.1177/0146167215607842

Feinberg, M. ve Willer, R. (2019). Moral reframing: A technique for effective and persuasive communication across political divides. *Social and Personality Psychology Compass*, *13*(12), e12501. https://doi.org/10.1111/spc3.12501

Fernandes, D. (2020). Politics at the Mall: The moral foundations of boycotts. *Journal of Public Policy & Marketing*, *39*(4), 494-513. https://doi.org/10.1177/0743915620943178

Festinger, L. (1957). *A theory of cognitive dissonance* (ss. xi, 291). Stanford University Press.

Field, A. (2018). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. 5. basım. Sage publications.

Fiorina, M. P. ve Abrams, S. J. (2008). Political polarization in the American public. *Annual Review of Political Science*, *11*(1), 563-588. https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.11.053106.153836

Fiske, A. P. (1991). *Structures of social life: The four elementary forms of human relations: Communal sharing, authority ranking, equality matching, market pricing*. Free Press

Fiske, S. T. ve North, M. S. (2015). Measures of stereotyping and prejudice: Barometers of bias. İçinde G. J. Boyle, D. H. Saklofske, ve G. Matthews (Ed.), *Measures of Personality and Social Psychological Constructs* (ss. 684-718). Academic Press. https://doi.org/10.1016/B978-0-12-386915-9.00024-3

Flaxman, S., Goel, S. ve Rao, J. M. (2016). Filter bubbles, echo chambers, and online news consumption. *Public Opinion Quarterly*, *80*(S1), 298-320. https://doi.org/10.1093/poq/nfw006

Flynn, D. j., Nyhan, B. ve Reifler, J. (2017). The nature and origins of misperceptions: understanding false and unsupported beliefs about politics. *Political Psychology*, *38*(S1), 127-150. https://doi.org/10.1111/pops.12394

Frey, D. (1986). Recent research on selective exposure to information. İçinde L. Berkowitz (Ed.), *Advances in Experimental Social Psychology* (C. 19, ss. 41-80). Academic Press. https://doi.org/10.1016/S0065-2601(08)60212-9

Frimer, J. A., Biesanz, J. C., Walker, L. J. ve MacKinlay, C. W. (2013). Liberals and conservatives rely on common moral foundations when making moral judgments about influential people. *Journal of Personality and Social Psychology*, *104*(6), 1040-1059. https://doi.org/10.1037/a0032277

Frimer, J. A., Gaucher, D. ve Schaefer, N. K. (2014). Political conservatives' affinity for obedience to authority is loyal, not blind. *Personality and Social Psychology Bulletin, 40*(9), 1205-1214. https://doi.org/10.1177/0146167214538672

Frimer, J. A., Skitka, L. J. ve Motyl, M. (2017). Liberals and conservatives are similarly motivated to avoid exposure to one another's opinions. *Journal of Experimental Social Psychology*, *72*, 1-12. https://doi.org/10.1016/j.jesp.2017.04.003

Frimer, J. A., Tell, C. E. ve Haidt, J. (2015). Liberals condemn sacrilege too: The harmless desecration of Cerro Torre. *Social Psychological and Personality Science, 6*(8), 878-886. https://doi.org/10.1177/1948550615597974

Frimer, J. A., Tell, C. E. ve Motyl, M. (2017). Sacralizing liberals and fair-minded conservatives: ideological symmetry in the moral motives in the culture war. *Analyses of Social Issues and Public Policy, 17*(1), 33-59. https://doi.org/10.1111/asap.12127

Gaines, B. J., Kuklinski, J. H., Quirk, P. J., Peyton, B. ve Verkuilen, J. (2007). Same facts, different interpretations: Partisan motivation and opinion on Iraq. *Journal of Politics, 69*(4), 957-974. https://doi.org/10.1111/j.1468-2508.2007.00601.x

Garrett, K. N. ve Bankert, A. (2020). The moral roots of partisan division: How moral conviction heightens affective polarization. *British Journal of Political Science*, *50*(2), 621-640. https://doi.org/10.1017/S000712341700059X

Gastil, J. (2014). Beyond endorsements and partisan cues: Giving oters viable alternatives to unreliable cognitive shortcuts. *The Good Society*, *23*(2), 145-159. https://doi.org/10.5325/goodsociety.23.2.0145

Gastil, J., Kahan, D. M. ve Braman, D. (2006). Ending polarization: The good news about the culture wars. *Boston Review*. https://papers.ssrn.com/abstract=2756739

Gaultney, I. B., Sherron, T. ve Boden, C. (2022). Political polarization, misinformation, and media literacy. *Journal of Media Literacy Education*, *14*(1), 59-81.

George, D. ve Mallery, P. (2010). SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference, 17.0 update. Prentice Hall.

Gibson, J. L. (2006). Do strong group identities fuel intolerance? Evidence from the South African case. *Political Psychology*, *27*(5), 665-705.

Gimpel, J. G. ve Hui, I. S. (2015). Seeking politically compatible neighbors? The role of neighborhood partisan composition in residential sorting. *Political Geography, 48*, 130-142. https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2014.11.003

Glinitzer, K., Gummer, T. ve Wagner, M. (2021). Learning facts about migration: politically motivated learning of polarizing information about refugees. *Political Psychology, 42*(6), 1053-1069. https://doi.org/10.1111/pops.12734

Goetz, J. L., Keltner, D. ve Simon-Thomas, E. (2010). Compassion: An evolutionary analysis and empirical review. *Psychological Bulletin*, *136*(3), 351-374. https://doi.org/10.1037/a0018807

Goren, P. ve Chapp, C. (2017). Moral power: How public opinion on culture war issues shapes partisan predispositions and religious orientations. *American Political Science Review*, *111*(1), 110-128. https://doi.org/10.1017/S0003055416000435

Goodall, J. (1986). *The chimpanzees of Gombe: Patterns of behavior*. Belknap Press

Gölcük, S. (2019). *Partisan selective news exposure and political polarization on Twitter networks in Turkey*. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Graham, J., Haidt, J., Koleva, S., Motyl, M., Iyer, R., Wojcik, S. P. ve Ditto, P. H. (2013). Chapter Two - moral foundations theory: The pragmatic validity of moral pluralism. İçinde P. Devine & A. Plant (Ed.), *Advances in Experimental Social Psychology* (C. 47, ss. 55-130). Academic Press. https://doi.org/10.1016/B978-0-12-407236-7.00002-4

Graham, J., Haidt, J. ve Nosek, B. A. (2009). Liberals and conservatives rely on different sets of moral foundations. *Journal of Personality and Social Psychology*, *96*(5), 1029-1046. https://doi.org/10.1037/a0015141

Greenberg, J. ve Arndt, J. (2012). Terror management theory. İçinde P. A. M. Van Lange, E. T. Higgins ve A. W. Kruglanski (Ed.), *Handbook of theories of social psychology* (C. 1, ss. 398-415). Sage Publications.

Greenberg, J., Pyszczynski, T. ve Solomon, S. (1986). The causes and consequences of a need for self-esteem: A terror management theory. Içinde R. F. Baumeister (Ed.), *Public Self and Private Self* (ss. 189-212). Springer. https://doi.org/10.1007/978-1-4613-9564-5_10

Gross, K. (2008). Framing persuasive appeals: episodic and thematic framing, emotional response, and policy opinion. *Political Psychology*, *29*(2), 169-192. https://doi.org/10.1111/j.1467-9221.2008.00622.x

Gross, K., ve D'ambrosio, L. (2004). Framing emotional response. *Political psychology*, *25*(1), 1-29.

Grossmann, M. ve Hopkins, D. A. (2016). *Asymmetric politics: Ideological republicans and group interest democrats*. Oxford University Press.

Guay, B ve Johnston, C. D. (2022). Ideological asymmetries and the determinants of politically motivated reasoning. *American Journal of Political Science*, *66*(2), 285-301. https://doi.org/10.1111/ajps.12624

Güllü, C. (2020, Temmuz 9). İstanbul Sözleşmesi kutuplaştırma siyasetine feda edilemez. *Yetkin Report*. https://yetkinreport.com/2020/07/09/istanbul-sozlesmesi-kutuplastirma-siyasetine-feda-edilemez/

Gülnar, B., & Akyüz, S. S. (2020). Siyasal tercihlerin medya tercihlerine etkisi ve bireysel nitelikler ilişkisi. *Kurgu*, *28*(1), Article 1.

Güneş, A. (2021). Legal implications of Turkey's accessions to the Istanbul Convention by enacting and refining its laws on violence against women. *Women & Criminal Justice*, *31*(3), 210-224. https://doi.org/10.1080/08974454.2019.1697792

Güneş, A. ve Ezikoğlu, Ç. (2023). Legal and political challenges of gender equality and crimes against women in Turkey: The question of Istanbul Convention. *Women & Criminal Justice*, *33*(1), 14-27. https://doi.org/10.1080/08974454.2022.2040695

Güney, G. (2022). One step forward, two steps back: An analysis of Turkey's implementation of the Istanbul Convention in addressing gender-based domestic violence. Içinde G. Güney, D. Davies ve P.-H. Lee (Ed.), *Towards Gender Equality in Law: An Analysis of State Failures from a Global Perspective* (ss. 133-152). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-98072-6_7

Habertürk. (2020, Aralık 31). Yeter! Son dakika: Kadın cinayetleri son 10 yılda 3 kat arttı! *Habertürk*. https://www.haberturk.com/kadin-cinayetleri-son-10-yilda-3-kat-artti-2920908

Haidt, J. (2003). The moral emotions. İçinde R. J. Davidson, K. R. Scherer, & H. H. Goldsmith (Ed.), *Handbook of affective sciences* (C. 11, ss. 852-870). Oxford University Press.

Haidt, J. (2012). *The righteous mind: Why good people are divided by politics and religion* (1. basım). Pantheon Books.

Haidt, J., Graham, J. ve Joseph, C. (2009). Above and below left–right: Ideological narratives and moral foundations. *Psychological Inquiry* (20), 110-119.

Haidt, J. ve Graham, J. (2009). Planet of the Durkheimians, where community, authority, and sacredness are foundations of morality. İçinde J. T. Jost, A. C. Kay, & H. Thorisdottir

(Ed.), *Social and psychological bases of ideology and system justification* (ss. 371-401). Oxford University Press.
Hameleers, M. ve van der Meer, T. G. L. A. (2020). Misinformation and polarization in a high-choice media environment: How effective are political fact-checkers? *Communication Research*, *47*(2), 227-250. https://doi.org/10.1177/0093650218819671
Hamilton, W. D. (1964). The genetical evolution of social behavior. *Journal of Theoretical Biology* (7), 17-52.

Han, K. J. (2023). Issue salience and affective polarization. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, *0*(0), 1-19. https://doi.org/10.1080/17457289.2023.2277429
Hardin, C. D. ve Conley, T. D. (2001). A relational approach to cognition: Shared experience and relationship affirmation in social cognition. İçinde G. B. Moskowitz (Ed.), *Cognitive social psychology: The Princeton Symposium on the Legacy and Future of Social Cognition* (ss. 3-17). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
Hare, C. ve Poole, K. T. (2014). The polarization of contemporary American politics. *Polity*, *46*(3), 411-429. https://doi.org/10.1057/pol.2014.10
Hargittai, E. ve Hinnant, A. (2008). Digital inequality: Differences in young adults' use of the internet. *Communication Research*, *35*(5), 602-621. https://doi.org/10.1177/0093650208321782
Harteveld, E., Berntzen, L. E., Kokkonen, A., Kelsall, H., Linde, J. ve Dahlberg, S. (2023). *The (alleged) consequences of affective polarization: A survey experiment in 9 countries*. OSF Preprints. https://doi.org/10.31219/osf.io/64uwd
Hennes, E. P., Nam, H. H., Stern, C. ve Jost, J. T. (2012). Not all ideologies are created equal: epistemic, existential, and relational needs predict system-justifying attitudes. *Social Cognition*, *30*(6), 669-688. https://doi.org/10.1521/soco.2012.30.6.669
Hobolt, S. B. (2007). Taking cues on Europe? Voter competence and party endorsements in referendums on European integration. *European Journal of Political Research*, *46*(2), 151-182. https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2006.00688.x
Huddy, L. ve Bankert, A. (2017). Political partisanship as a social identity. İçinde *Oxford research encyclopedia of politics*. https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228637.013.250

Huddy, L., Mason, L. ve Aarøe, L. (2015). Expressive partisanship: Campaign involvement, political emotion, and partisan identity. *American Political Science Review*, *109*(1), 1-17. https://doi.org/10.1017/S0003055414000604
Huddy, L. ve Yair, O. (2021). Reducing affective polarization: Warm group relations or policy compromise? *Political Psychology*, *42*(2), 291-309. https://doi.org/10.1111/pops.12699
Hurst, K. ve Stern, M. J. (2020). Messaging for environmental action: The role of moral framing and message source. *Journal of Environmental Psychology*, *68*, 101394. https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2020.101394
Imamoğlu, E. O. (2003). Individuation and relatedness: Not opposing but distinct and complementary. *Genetic, Social, and General Psychology Monographs*, *129*(4), 367-402.
Independent Türkçe. (2019, Temmuz 10). İstanbul Sözleşmesi: Kim neden destekliyor, kim neden karşı çıkıyor? *Independent Türkçe*. https://www.indyturk.com/node/50036/haber/istanbul-s%C3%B6zle%C5%9Fmesikim-neden-destekliyor-kim-neden-kar%C5%9F%C4%B1-%20%C3%A7%C4%B1k%C4%B1yor
Independent Türkçe. (2020a, Temmuz 3). 12 soruda İstanbul Sözleşmesi: Sözleşme "cinsiyetsizleştirilmiş bir toplum" mu istiyor? *Independent Türkçe.*

https://www.indyturk.com/node/206156/haber/12-soruda-istanbul-s%C3%B6zle%C5%9Fmesi-s%C3%B6zle%C5%9Fme-cinsiyetsizle%C5%9Ftirilmi%C5%9F-bir-toplum-mu
Independent Türkçe. (2020b, Temmuz 7). İsmailağa Cemaati: İstanbul Sözleşmesi evlâdu ahfâdımızın değerlerimizi muhafaza ederek yaşayabilmesine potansiyel bir engeldir, kaldırılmalı. *Independent Türkçe*. https://www.indyturk.com/node/207931/haber/ismaila%C4%9Fa-cemaati-istanbul-s%C3%B6zle%C5%9Fmesi-evl%C3%A2du-ahf%C3%A2d%C4%B1m%C4%B1z%C4%B1n-de%C4%9Ferlerimizi-muhafaza
İnsan Hakları Derneği. (2019, Ağustos 26). *Kadına yönelik şiddet, Ayrımcılık politikalarının sonucudur! – İnsan Hakları Derneği*. İnsan Hakları Derneği. https://www.ihd.org.tr/kadina-yonelik-siddet-ayrimcilik-politikalarinin-sonucudur/
Iyengar, S. ve Hahn, K. S. (2009). Red media, blue media: Evidence of ideological selectivity in media use. *Journal of Communication*, *59*(1), 19-39. https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2008.01402.x
Iyengar, S. ve Krupenkin, M. (2018). The strengthening of partisan affect. *Political Psychology*, *39*(S1), 201-218. https://doi.org/10.1111/pops.12487
Iyengar, S., Sood, G. ve Lelkes, Y. (2012). Affect, not ideology: A Social identity perspective on polarization. *The Public Opinion Quarterly*, *76*(3), 405-431.
Johnston, C. D. ve Madson, G. (2022). Negativity bias fails to predict right-wing ideology and personality in five studies. *Nature Human Behaviour*, *6*(5), Article 5. https://doi.org/10.1038/s41562-022-01324-8
Jost, J. T. (2006). The end of the end of ideology. *American Psychologist*, *61*(7), 651-670. https://doi.org/10.1037/0003-066X.61.7.651
Jost, J. T. (2009). "Elective affinities": On the psychological bases of left–right differences. *Psychological Inquiry*, *20*(2-3), 129-141. https://doi.org/10.1080/10478400903028599
Jost, J. T. (2017a). Ideological asymmetries and the essence of political psychology. *Political Psychology*, *38*(2), 167-208. https://doi.org/10.1111/pops.12407
Jost, J. T. (2017b). The marketplace of ideology: "Elective affinities" in political psychology and their implications for consumer behavior. *Journal of Consumer Psychology*, *27*(4), 502-520. https://doi.org/10.1016/j.jcps.2017.07.003
Jost, J. T., Baldassarri, D. S. ve Druckman, J. N. (2022). Cognitive–motivational mechanisms of political polarization in social-communicative contexts. *Nature Reviews Psychology*, *1*(10), Article 10. https://doi.org/10.1038/s44159-022-00093-5
Jost, J. T., Becker, J., Osborne, D. ve Badaan, V. (2017). Missing in (collective) action: Ideology, system justification, and the motivational antecedents of two types of protest behavior. *Current Directions in Psychological Science*, *26*(2), 99-108. https://doi.org/10.1177/0963721417690633
Jost, J. T. ve Banaji, M. R. (1994). The role of stereotyping in system-justification and the production of false consciousness. *British Journal of Social Psychology*, *33*(1), 1-27. https://doi.org/10.1111/j.2044-8309.1994.tb01008.x
Jost, J. T., Fitzsimons, G. ve Kay, A. C. (2004). The ideological animal. İçinde J. Greenberg, S. L. Koole ve T. Pyszczynski (Ed.), *Handbook of experimental existential psychology* (ss. 263-283). Guilford Press.
Jost, J. T., Glaser, J., Kruglanski, A. W. ve Sulloway, F. J. (2003). Political conservatism as motivated social cognition. *Psychological Bulletin*, *129*(3), 339-375. https://doi.org/10.1037/0033-2909.129.3.339
Jost, J. T. ve Hunyady, O. (2005). Antecedents and consequences of system-justifying ideologies. *Current Directions in Psychological Science*, *14*(5), 260-265. https://doi.org/10.1111/j.0963-7214.2005.00377.x

Jost, J. T. ve Krochik, M. (2014). Chapter Five - Ideological differences in epistemic motivation: Implications for attitude structure, depth of information processing, susceptibility to persuasion, and stereotyping. İçinde A. J. Elliot (Ed.), *Advances in Motivation Science* (C. 1, ss. 181-231). Elsevier. https://doi.org/10.1016/bs.adms.2014.08.005

Jost, J. T., Ledgerwood, A. ve Hardin, C. D. (2008). Shared reality, system justification, and the relational basis of ideological beliefs. *Social and Personality Psychology Compass*, *2*(1), 171-186. https://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2007.00056.x

Jost, J. T., Napier, J. L., Thorisdottir, H., Gosling, S. D., Palfai, T. P. ve Ostafin, B. (2007). Are needs to manage uncertainty and threat associated with political conservatism or ideological extremity? *Personality and Social Psychology Bulletin*, *33*(7), 989-1007. https://doi.org/10.1177/0146167207301028

Jost, J. T., Nosek, B. A. ve Gosling, S. D. (2008). Ideology: Its resurgence in social, personality, and political psychology. *Perspectives on Psychological Science*, *3*(2), 126-136. https://doi.org/10.1111/j.1745-6916.2008.00070.x

Jost, J. T., Stern, C., Rule, N. O. ve Sterling, J. (2017). The politics of fear: Is there an ideological asymmetry in existential motivation? *Social Cognition*, *35*(4), 324-353. https://doi.org/10.1521/soco.2017.35.4.324

Jost, J. T. ve Thompson, E. P. (2000). Group-based dominance and opposition to equality as independent predictors of self-esteem, ethnocentrism, and social policy attitudes among African Americans and European Americans. *Journal of Experimental Social Psychology*, *36*(3), 209-232. https://doi.org/10.1006/jesp.1999.1403

Jost, J. T., van der Linden, S., Panagopoulos, C. ve Hardin, C. D. (2018). Ideological asymmetries in conformity, desire for shared reality, and the spread of misinformation. *Current Opinion in Psychology*, *23*, 77-83. https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2018.01.003

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu. (2023, Ocak 2). *Kadın cinayetlerini durduracağız platformu 2022 yıllık veri raporu*. https://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/veriler/3040/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-2022-yillik-veri-raporu

Kahne, J. ve Bowyer, B. (2017). Educating for democracy in a partisan age: Confronting the challenges of motivated reasoning and misinformation. *American educational research journal*, *54*(1), 3-34.

Kahneman, D. (2013). *Thinking, fast and slow* (1st edition). Farrar, Straus and Giroux.

Kalaycıoğlu, E. (2012). Kulturkampf in Turkey: The constitutional referendum of 12 September 2010. *South European Society and Politics*, *17*(1), 1-22. https://doi.org/10.1080/13608746.2011.600555

Kanbur, N. (2021). Istanbul Convention: Commitment to preventing gender-based violence. *Journal of Adolescent Health*, *69*(2), 354-355. https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2021.05.009

Kaplan, H. (2020, Temmuz 8). İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmeli miyiz? *Sabah*. https://www.sabah.com.tr/yazarlar/hilalkaplan/2020/07/08/istanbul-sozlesmesinden-cekilmeli-miyiz

Kaya, Y. ve Sunar, L. (2015). The culture wars redux? The polarization of social and political attitudes in Turkey. *Social Currents*, *2*(4), 393-412. https://doi.org/10.1177/2329496515603729

Kaygusuz, Ö. (2018). Authoritarian neoliberalism and regime security in Turkey: Moving to an 'Exceptional State' under AKP. *South European Society and Politics*, *23*(2), 281-302. https://doi.org/10.1080/13608746.2018.1480332

Keleş, D. ve Onay Çöker, D. (2021). İslamcı basında İstanbul Sözleşmesi karşıtlığının izlekleri: Milli Gazete Örneği. *Kültür ve İletişim, 24 (2)*(48), 372-405. https://doi.org/10.18691/kulturveiletisim.915364

Kelle, U. (2006). Combining qualitative and quantitative methods in research practice: Purposes and advantages. *Qualitative Research in Psychology*, *3*(4), 293-311. https://doi.org/10.1177/1478088706070839

Kesebir, P. ve Pyszczynski, T. (2011). A moral-existential account of the psychological factors fostering intergroup conflict. *Social and Personality Psychology Compass*, *5*(11), 878-890. https://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2011.00397.x

Kesebir, S. ve Haidt, J. (2010). Morality. Içinde S. Fiske, D. Gilbert, & G. Lindzey (Ed.), *Handbook of Social Psychology* (5th Edition). https://papers.ssrn.com/abstract=1534423

Kim, Y. (2019). How cross-cutting news exposure relates to candidate issue stance knowledge, political polarization, and participation: The moderating role of political sophistication. *International Journal of Public Opinion Research*, *31*(4), 626-648. https://doi.org/10.1093/ijpor/edy032

Kim, Y. ve Zhou, S. (2020). The effects of political conflict news frame on political polarization: A social identity approach. *International Journal of Communication*, *14*(0), Article 0.

Kinsella, C. J., Mctague, C. ve Raleigh, K. (2019). Geographic polarization, partisan voting, and the battle over same-sex marriage within the culture war. *Geographical Review*, *109*(2), 224-248. https://doi.org/10.1111/gere.12312

Kiriş, H. M. (2011). Parti sisteminde kutuplaşma ve Türk parti sistemi örneği. *Amme İdaresi Dergisi*, *44*(4), 33-67.

Kodapanakkal, R. I., Brandt, M. J., Kogler, C. ve van Beest, I. (2022). Moral Frames are persuasive and moralize attitudes; Nonmoral frames are persuasive and de-moralize attitudes. *Psychological Science*, *33*(3), 433-449. https://doi.org/10.1177/09567976211040803

Koleva, S., Beall, E. ve Graham, J. (2017). Moral foundations theory: building value through moral pluralism. *The Handbook of Virtue Ethics in Business and Management, ed. AJG Sison (New York, NY: Springer)*, 521-530.

Koleva, S. P., Graham, J., Iyer, R., Ditto, P. H. ve Haidt, J. (2012). Tracing the threads: How five moral concerns (especially Purity) help explain culture war attitudes. *Journal of Research in Personality*, *46*(2), 184-194. https://doi.org/10.1016/j.jrp.2012.01.006

KONDA. (2020). *İstanbul Sözleşmesi* [Saha çalışması]. KONDA. https://konda.com.tr/rapor/11/istanbul-sozlesmesi

Kruglanski, A. W. (2013). *The psychology of closed mindedness*. Psychology Press.

Kruglanski, A. W. ve Boyatzi, L. M. (2012). The psychology of closed and open mindedness, rationality, and democracy. *Critical Review*, *24*(2), 217-232. https://doi.org/10.1080/08913811.2012.711023

Kunda, Z. (1990). The case for motivated reasoning. *Psychological Bulletin*, *108*(3), 480-498. https://doi.org/10.1037/0033-2909.108.3.480

Landau, M. J., Solomon, S., Greenberg, J., Cohen, F., Pyszczynski, T., Arndt, J., Miller, C. H., Ogilvie, D. M. ve Cook, A. (2004). Deliver us from evil: The effects of mortality salience and reminders of 9/11 on support for president George W. Bush. *Personality and Social Psychology Bulletin*, *30*(9), 1136-1150. https://doi.org/10.1177/0146167204267988

Lau, R. R. ve Redlawsk, D. P. (2001). Advantages and disadvantages of cognitive heuristics in political decision making. *American Journal of Political Science*, *45*(4), 951-971. https://doi.org/10.2307/2669334

Layman, G. C., Carsey, T. M. ve Horowitz, J. M. (2006). Party polarization in American politics: Characteristics, causes, and consequences. *Annual Review of Political. Science.*, *9*, 83-110.

Leeper, T. J. ve Slothuus, R. (2014). Political parties, motivated reasoning, and public opinion formation. *Political Psychology*, *35*(S1), 129-156. https://doi.org/10.1111/pops.12164

Leka, G. (2015). *Mortality salience effects on gender stereotype attitudes and sexism, and the moderating effect of gender role conflicts* [Ph.D., Walden University].

Lindaman, K. ve Haider-Markel, D. P. (2002). Issue evolution, political Parties, and the culture wars. *Political Research Quarterly*, *55*(1), 91-110. https://doi.org/10.1177/106591290205500104

Lindner, N. M. ve Nosek, B. A. (2009). Alienable speech: Ideological variations in the application of free-speech principles. *Political Psychology*, *30*(1), 67-92. https://doi.org/10.1111/j.1467-9221.2008.00681.x

Lodge, M., Steenbergen, M. R. ve Brau, S. (1995). The responsive voter: Campaign information and the dynamics of candidate evaluation. *The American Political Science Review*, *89*(2), 309-326. https://doi.org/10.2307/2082427

Mackie, D. M., Smith, E. R. ve Ray, D. G. (2008). Intergroup emotions and intergroup relations. *Social and Personality Psychology Compass*, *2*(5), 1866-1880. https://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2008.00130.x

Malka, A., Soto, C. J., Inzlicht, M. ve Lelkes, Y. (2014). Do needs for security and certainty predict cultural and economic conservatism? A cross-national analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, *106*(6), 1031-1051. https://doi.org/10.1037/a0036170

Mammadova, U. ve Joamets, K. (2021). Istanbul Convention, honour killings and Turkey's experience. *International and Comparative Law Review*, *21*(1), 79-99. https://doi.org/10.2478/iclr-2021-0003

Mardin, Ş. (1973). Center-periphery relations: A key to Turkish politics? *Daedalus*, *102*(1), 169-190.

Martin, B. A. (2021). *Improving public health communication in a politically polarized environment: Exploring the use of moral values in message framing* [Ph.D., The University of North Carolina at Chapel Hill].

Mason, L. ve Wronski, J. (2018). One tribe to bind them All: How our social group attachments strengthen partisanship. *Political Psychology*, *39*(S1), 257-277. https://doi.org/10.1111/pops.12485

Matsuo, A. ve Brown, C. M. (2022). Culture points the moral compass: Shared basis of culture and morality. *Culture and Brain*, *10*(2), 113-139. https://doi.org/10.1007/s40167-022-00106-3

Mayring, P. (2007). Mixing qualitative and quantitative methods. Içinde *Mixed Methodology in Psychological Research* (ss. 27-36). Brill. https://doi.org/10.1163/9789087903503_007

McCarty, N., Poole, K. T. ve Rosenthal, H. (2016). *Polarized America, second edition: The dance of ideology and unequal riches*. MIT Press.

McCright, A. M., Xiao, C. ve Dunlap, R. E. (2014). Political polarization on support for government spending on environmental protection in the USA, 1974–2012. *Social Science Research*, *48*, 251-260. https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2014.06.008

McElroy, T. ve Seta, J. J. (2003). Framing effects: An analytic–holistic perspective. *Journal of Experimental Social Psychology*, *39*(6), 610-617. https://doi.org/10.1016/S0022-1031(03)00036-2

McKay, S. ve Tenove, C. (2021). Disinformation as a threat to deliberative democracy. *Political Research Quarterly*, *74*(3), 703-717. https://doi.org/10.1177/1065912920938143

McPherson, M., Smith-Lovin, L. ve Cook, J. M. (2001). Birds of a feather: Homophily in social networks. *Annual Review of Sociology*, *27*(1), 415-444. https://doi.org/10.1146/annurev.soc.27.1.415

Miglietta, A., Molinengo, G. ve Rizzo, M. (2023). Endorsing populism to cope with ambiguity? The role of the need for closure, self-deception, and personal values in advocating populist attitudes. *Personality and Individual Differences*, *203*, 112031. https://doi.org/10.1016/j.paid.2022.112031

Milesi, P. ve Alberici, A. I. (2018). Pluralistic morality and collective action: The role of moral foundations. *Group Processes & Intergroup Relations*, *21*(2), 235-256. https://doi.org/10.1177/1368430216675707

Miller, J. M., Saunders, K. L. ve Farhart, C. E. (2016). Conspiracy endorsement as motivated reasoning: The moderating roles of political knowledge and trust. *American Journal of Political Science*, *60*(4), 824-844. https://doi.org/10.1111/ajps.12234

Milojev, P., Osborne, D., Greaves, L. M., Bulbulia, J., Wilson, M. S., Davies, C. L., Liu, J. H. ve Sibley, C. G. (2014). Right-wing authoritarianism and social dominance orientation predict different Moral signatures. *Social Justice Research*, *27*(2), 149-174. https://doi.org/10.1007/s11211-014-0213-7

Mor Çatı. (2020, Temmuz 16). *İstanbul Sözleşmesi kadınlardan yana bir sözleşmedir, kadın düşmanlığına geçit vermeyelim!* Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. https://morcati.org.tr/istanbul-sozlesmesi/istanbul-sozlesmesi-kadinlardan-yana-bir-sozlesmedir-kadin-dusmanligina-gecit-vermeyelim/

Morgenroth, T., Sendén, M. G., Lindqvist, A., Renström, E. A., Ryan, M. K. ve Morton, T. A. (2021). Defending the sex/gender binary: The role of gender identification and need for closure. *Social Psychological and Personality Science*, *12*(5), 731-740. https://doi.org/10.1177/1948550620937188

Morisi, D., Jost, J. T. ve Singh, V. (2019). An asymmetrical "president-in-power" effect. *American Political Science Review*, *113*(2), 614-620. https://doi.org/10.1017/S0003055418000850

Murray, G. ve Mulvaney, M. K. (2012). Parenting styles, socialization, and the transmission of political ideology and partisanship. *Politics & Policy*, *40*(6), 1106-1130. https://doi.org/10.1111/j.1747-1346.2012.00395.x

Napier, J. L. ve Luguri, J. B. (2013). Moral Mind-Sets: Abstract Thinking Increases a Preference for "Individualizing" Over "Binding" Moral Foundations. *Social Psychological and Personality Science*, *4*(6), 754-759. https://doi.org/10.1177/1948550612473783

Nelson, T. E., Oxley, Z. M. ve Clawson, R. A. (1997). Toward a psychology of framing effects. *Political Behavior*, *19*(3), 221-246.

Newcomb, T. M. (1943). *Personality and social change; attitude formation in a student community* (ss. x, 225). Dryden Press.

Niemi, R. G. ve Sobieszek, B. I. (1977). Political socialization. *Annual Review of Sociology*, *3*(1), 209-233. https://doi.org/10.1146/annurev.so.03.080177.001233

Oaten, M., Stevenson, R. J. ve Case, T. I. (2009). Disgust as a disease-avoidance mechanism. *Psychological Bulletin*, *135*(2), 303-321. https://doi.org/10.1037/a0014823

Oaten, M., Stevenson, R. J., Williams, M. A., Rich, A. N., Butko, M. ve Case, T. I. (2018). Moral violations and the experience of disgust and anger. *Frontiers in Behavioral Neuroscience*, *12*. https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fnbeh.2018.00179

Osborne, D., Jost, J. T., Becker, J. C., Badaan, V. ve Sibley, C. G. (2019). Protesting to challenge or defend the system? A system justification perspective on collective action. *European Journal of Social Psychology, 49*(2), 244-269. https://doi.org/10.1002/ejsp.2522

Osmundsen, M., Bor, A., Vahlstrup, P. B., Bechmann, A. ve Petersen, M. B. (2021). Partisan polarization is the primary psychological motivation behind political fake news sharing on Twitter. *American Political Science Review, 115*(3), 999-1015.

Other Materials Moral Foundations Theory. (t.y.). https://moralfoundations.org/other-materials/

Özarslan, H., Yetkiner, B., & Güran, M. S. (2023). Türk basınında çerçeveleme mücadelesi: Amasra maden kazası haberlerinin çerçeveleme analizi. *Gumushane Universty Electronic Journal of the Faculty of Communication / Gümüshane Üniversitesi Iletisim Fakültesi Elektronik Dergisi*, *11*(2), 1212-1240.

Özdemir, F., & Özkan, T. (2020). Türkiye'de ulusal kimlik inşası ve siyasi parti kimlikleri. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 21*(38), Article 38. https://doi.org/10.21550/sosbilder.591332

Paksoy, M. (2020, Temmuz 28). Tartışmaların odağındaki "İstanbul Sözleşmesi". *Anadolu Ajansı*. https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/tartismalarin-odagindaki-istanbul-sozlesmesi/1924988

Pariser, E. (2011). *The filter bubble: What the internet is hiding from you*. Penguin UK.

Pasquino, G. (2008). Populism and democracy. Içinde D. Albertazzi & D. McDonnell (Ed.), *Twenty-First Century Populism: The Spectre of Western European Democracy* (ss. 15-29). Palgrave Macmillan UK. https://doi.org/10.1057/9780230592100_2

Pennycook, G., Fugelsang, J. A. ve Koehler, D. J. (2015a). Everyday consequences of analytic thinking. *Current Directions in Psychological Science*, *24*(6), 425-432. https://doi.org/10.1177/0963721415604610

Pennycook, G., Fugelsang, J. A. ve Koehler, D. J. (2015b). What makes us think? A three-stage dual-process model of analytic engagement. *Cognitive Psychology, 80*, 34-72. https://doi.org/10.1016/j.cogpsych.2015.05.001

Pennycook, G. ve Rand, D. G. (2019). Cognitive reflection and the 2016 U.S. presidential election. *Personality and Social Psychology Bulletin*, *45*(2), 224-239. https://doi.org/10.1177/0146167218783192

Perloff, R. M. (2021). *The dynamics of political communication: media and politics in a digital age*. Routledge.

Perry, R., Sibley, C. G. ve Duckitt, J. (2013). Dangerous and competitive worldviews: A meta-analysis of their associations with social dominance orientation and right-wing authoritarianism. *Journal of Research in Personality, 47*(1), 116-127. https://doi.org/10.1016/j.jrp.2012.10.004

Pétry, F. ve Duval, D. (2017). When heuristics go bad: Citizens' misevaluations of campaign pledge fulfilment. *Electoral Studies*, *50*, 116-127. https://doi.org/10.1016/j.electstud.2017.09.010

Platt, L. F. ve Szoka, S. L. (2021). Endorsement of feminist beliefs, openness, and mindful acceptance as predictors of decreased transphobia. *Journal of Homosexuality*, *68*(2), 185-202. https://doi.org/10.1080/00918369.2019.1651109

Pliskin, R. (2023). The full equation: On the context-dependency of ideological morality. *Psychological Inquiry*, *34*(3), 205-211. https://doi.org/10.1080/1047840X.2023.2274413

Pliskin, R., Ruhrman, A. ve Halperin, E. (2020). Proposing a multi-dimensional, context-sensitive approach to the study of ideological (a)symmetry in emotion. *Current Opinion in Behavioral Sciences*, *34*, 75-80. https://doi.org/10.1016/j.cobeha.2020.01.005

Poole, K. T. ve Rosenthal, H. (1984). The polarization of American politics. *The Journal of Politics*, *46*(4), 1061-1079. https://doi.org/10.2307/2131242

Prusaczyk, E. ve Hodson, G. (2019). Re-examining left-right differences in abortion opposition: The roles of sexism and shared reality. *TPM-Testing, Psychometrics, Methodology in Applied Psychology*, *26*(3), 431-445.

Rathje, S., Roozenbeek, J., Van Bavel, J. J. ve van der Linden, S. (2023). Accuracy and social motivations shape judgements of (mis)information. *Nature Human Behaviour*, *7*(6), Article 6. https://doi.org/10.1038/s41562-023-01540-w

Renström, E. A., Bäck, H. ve Carroll, R. (2022). Protecting the ingroup? Authoritarianism, immigration attitudes, and affective polarization. *Frontiers in Political Science*, *4*. https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpos.2022.919236

Resmi Gazete. (2021, Mart 20). 3217 karar sayılı cumhurbaşkanı kararı. *Resmi Gazete*. https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/03/20210320-49.pdf

Richey, M. (2012). Motivated reasoning in political information processing: The death knell of deliberative democracy? *Philosophy of the Social Sciences*, *42*(4), 511-542. https://doi.org/10.1177/0048393111430761

Roets, A., Van Hiel, A. ve Dhont, K. (2012). Is sexism a gender issue? A motivated social cognition perspective on men's and women's sexist attitudes toward own and other gender. *European Journal of Personality*, *26*(3), 350-359. https://doi.org/10.1002/per.843

Rozin, P. ve Fallon, A. E. (1987). A perspective on disgust. *Psychological Review*, *94*(1), 23-41. https://doi.org/10.1037/0033-295X.94.1.23

Rozin, P., Haidt, J. ve McCauley, C. R. (2008). Disgust. İçinde M. Lewis, J. M. Haviland-Jones, & L. F. Barret (Ed.), *Handbook of emotions* (3rd edition, ss. 757-776). The Guilford Press.

Ryan, T. J. (2017). No compromise: Political consequences of moralized attitudes. *American Journal of Political Science*, *61*(2), 409-423. https://doi.org/10.1111/ajps.12248

Sabah. (2021, Mart 20). AK Parti'den son dakika açıklaması! "İstanbul Sözleşmesi" yerine "Ankara Sözleşmesi". *Sabah*. https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/03/20/istanbul-sozlesmesi-neden-feshedildi-a-haber-ekranlarinda-carpici-aciklamalar

Sargent, M. J. (2004). Less thought, more punishment: Need for cognition predicts support for punitive responses to crime. *Personality and Social Psychology Bulletin*, *30*(11), 1485-1493. https://doi.org/10.1177/0146167204264481

Sayılan, G., Türkoğlu, B. ve Cingöz-Ulu, B. (2020). Keeping my distance: Prejudice towards transwomen and its socio-political and moral predictors. *Psychology & Sexuality*, *11*(1-2), 135-149. https://doi.org/10.1080/19419899.2019.1686055

Schaller, M. ve Park, J. H. (2011). The behavioral immune system (and why it matters). *Current Directions in Psychological Science, 20*, 99–103.

Schein, C. ve Gray, K. (2015). The unifying moral dyad: Liberals and conservatives share the same harm-based moral template. *Personality and Social Psychology Bulletin*, *41*(8), 1147-1163. https://doi.org/10.1177/0146167215591501

Schemer, C., Wirth, W. ve Matthes, J. (2012). Value resonance and value framing effects on voting intentions in direct-democratic campaigns. *American Behavioral Scientist*, *56*(3), 334-352. https://doi.org/10.1177/0002764211426329

Schreier, M. (2012). *Qualitative content analysis in practice*. Sage Publications.

Seçgin, L., Arslan, T. ve Tarı Selçuk, K. (2022). Türkiye'de son beş yılda kadına yönelik şiddet: COVID-19 pandemisinin etkisi. *Humanistic Perspective, 4*(1), Article 1. https://doi.org/10.47793/hp.1025470

Shook, N. J. ve Clay, R. (2011). Valence asymmetry in attitude formation: A correlate of political ideology. *Social Psychological and Personality Science, 2*(6), 650-655. https://doi.org/10.1177/1948550611405219

Sibley, C. G., Wilson, M. S. ve Duckitt, J. (2007). Antecedents of men's hostile and benevolent sexism: The dual roles of social dominance orientation and right-wing authoritarianism. *Personality and Social Psychology Bulletin, 33*(2), 160-172. https://doi.org/10.1177/0146167206294745

Simonsen, K. B. ve Bonikowski, B. (2022). Moralizing immigration: Political framing, moral conviction, and polarization in the United States and Denmark. *Comparative Political Studies*, *55*(8), 1403-1436. https://doi.org/10.1177/00104140211060284

Sinatra, G. M., Kienhues, D. ve Hofer, B. K. (2014). Addressing challenges to public understanding of science: Epistemic cognition, motivated reasoning, and conceptual change. *Educational Psychologist*, *49*(2), 123-138. https://doi.org/10.1080/00461520.2014.916216

Skitka, L. J. (2012). Multifaceted problems: Liberal bias and the need for scientific rigor in self-critical research. *Perspectives on Psychological Science*, *7*(5), 508-511. https://doi.org/10.1177/1745691612454135

Skitka, L. J., Hanson, B. E., Morgan, G. S. ve Wisneski, D. C. (2021). The psychology of moral conviction. *Annual Review of Psychology, 72*(1), 347-366. https://doi.org/10.1146/annurev-psych-063020-030612

Skitka, L. J. ve Morgan, G. S. (2014). The social and political implications of moral conviction. *Political Psychology*, *35*(S1), 95-110. https://doi.org/10.1111/pops.12166

Slothuus, R. ve de Vreese, C. H. (2010). Political parties, motivated reasoning, and issue framing effects. *The Journal of Politics, 72*(3), 630-645. https://doi.org/10.1017/S002238161000006X

Slovic, P. ve Västfjäll, D. (2010). Affect, moral intuition, and risk. *Psychological Inquiry*, *21*(4), 387-398. https://doi.org/10.1080/1047840X.2010.521119

Smith, E. R. (1993). Chapter 13 - Social identity and social emotions: Toward new conceptualizations of prejudice. İçinde D. M. Mackie & D. L. Hamilton (Ed.), *Affect, Cognition and Stereotyping* (ss. 297-315). Academic Press. https://doi.org/10.1016/B978-0-08-088579-7.50017-X

Smith, K. B., Alford, J. R., Hibbing, J. R., Martin, N. G. ve Hatemi, P. K. (2017). Intuitive ethics and political orientations: Testing moral foundations as a theory of political ideology. *American Journal of Political Science, 61*(2), 424-437. https://doi.org/10.1111/ajps.12255

Sözcü. (2023, Ocak 21). Kılıçdaroğlu: İlk 24 saat içerisinde İstanbul Sözleşmesi'ni uygulamaya koyacağız. *Sözcü*. https://www.sozcu.com.tr/2023/gundem/son-dakika-kilicdaroglu-ilk-24-saat-icerisinde-istanbul-sozlesmesini-uygulamaya-koyacagiz-7564129/

Sparks, J. ve Ledgerwood, A. (2017). When good is stickier than bad: Understanding gain/loss asymmetries in sequential framing effects. *Journal of Experimental Psychology: General*, *146*(8), 1086-1105. https://doi.org/10.1037/xge0000311

Stephan, W. G., Ybarra, O. ve Rios, K. (2015). Intergroup threat theory. İçinde T. Nelson (Ed.), *Handbook of Prejudice, Stereotyping, and Discrimination* (2. bs). Psychology Press.

Stern, C. ve Crawford, J. T. (2021). Ideological conflict and prejudice: An adversarial collaboration examining correlates and ideological (a)symmetries. *Social*

Psychological and Personality Science, *12*(1), 42-53. https://doi.org/10.1177/1948550620904275
Stern, C. ve Ondish, P. (2018). Political aspects of shared reality. *Current Opinion in Psychology*, *23*, 11-14. https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2017.11.004
Stern, C., West, T. V., Jost, J. T. ve Rule, N. O. (2014). "Ditto heads": Do conservatives perceive greater consensus within their ranks than liberals? *Personality and Social Psychology Bulletin*, *40*(9), 1162-1177. https://doi.org/10.1177/0146167214537834
Stern, J. T. J. ve Joanna Sterling, C. (2017). Getting closure on conservatism, or the politics of epistemic and existential motivation. İçinde *The Motivation-Cognition Interface*. Routledge.
Stroud, N. J. (2010). Polarization and partisan selective exposure. *Journal of Communication*, *60*(3), 556-576. https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2010.01497.x
Strömberg, D. (2015). Media and Politics. *Annual Review of Economics*, *7*(1), 173-205. https://doi.org/10.1146/annurev-economics-080213-041101
Strupp-Levitsky, M., Noorbaloochi, S., Shipley, A. ve Jost, J. T. (2020). Moral "foundations" as the product of motivated social cognition: Empathy and other psychological underpinnings of ideological divergence in "individualizing" and "binding" concerns. *PLoS ONE*, *15*(11). https://doi.org/10.1371/journal.pone.0241144
Sunstein, C. R. (2004). Moral heuristics and moral framing. *Minnesota Law Review*, *88*, 1556-1597.
Sunstein, C. R. (2007). *Republic.com 2.0*. Princeton University Press.
Şimşek, B. (2019, Ağustos 28). Kadın cinayetleri neden önlenemiyor? *BBC News Türkçe*. https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-49492456
Şimşek, S. (2013). Conservative democracy as a cosmetic image in Turkish politics: The semiology of AKP's political identity. *Turkish Studies*, *14*(3), 429-446. https://doi.org/10.1080/14683849.2013.831258
Şirvanlı, T. (2021). COVID-19 haberlerinde siyasi kutuplaşmanın yansımaları: Hürriyet ve Gazete Pencere üzerine bir inceleme. *Selçuk İletişim*, *14*(2), Article 2. https://doi.org/10.18094/josc.883597
T24. (2021, Mart 20). Fatma Betül Sayan Kaya'dan İstanbul Sözleşmesi açıklaması: Ankara Mutabakatı hazırlıyoruz. *T24*. https://t24.com.tr/haber/fatma-betul-sayan-kaya-dan-istanbul-sozlesmesi-aciklamasi-ankara-mutabakati-hazirliyoruz,940437
Tabachnick B. G. ve Fidell L. S. (2013).Using multivariate statistics (6. Baskı). Pearson, Boston.
Taber, C. S., Cann, D. ve Kucsova, S. (2009). The motivated processing of political arguments. *Political Behavior*, *31*(2), 137-155. https://doi.org/10.1007/s11109-008-9075-8
Taber, C. S. ve Lodge, M. (2006). Motivated skepticism in the evaluation of political beliefs. *American Journal of Political Science*, *50*(3), 755-769. https://doi.org/10.1111/j.1540-5907.2006.00214.x
Tajfel, H. ve Turner, J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. Içinde W. G. Austin & S. Worchel (Ed.), *The Social Psychology of Intergroup Relations* (ss. 33-47). Brooks/Cole.
Tangney, J. P., Stuewig, J. ve Mashek, D. J. (2007). Moral emotions and moral behavior. *Annual Review of Psychology*, *58*(1), 345-372. https://doi.org/10.1146/annurev.psych.56.091103.070145
Tekeş, B., Imamoğlu, E. O., Özdemir, F. ve Öner-Özkan, B. (2021). Political orientations and morality judgments in the Turkish context: Considering the roles of the needs for

cognition and recognition. *Psychological Reports*, *124*(1), 318-347. https://doi.org/10.1177/0033294119899903

Thórisdóttir, H. ve Jost, J. T. (2011). Motivated closed-mindedness mediates the effect of threat on political conservatism. *Political Psychology*, *32*(5), 785-811. https://doi.org/10.1111/j.1467-9221.2011.00840.x

TRT Haber. (2020, Temmuz 23). Bakan Zehra Zümrüt Selçuk'tan "kadına şiddetle mücadele" paylaşımı. *TRT Haber*. https://www.trthaber.com/haber/gundem/bakan-zehra-zumrut-selcuktan-kadina-siddetle-mucadele-paylasimi-503810.html

Türk Diyanet Vakıf-Sen. (2021, Mart 21). *İstanbul Sözleşmesi feshedildi.* https://turkdiyanetvakifsen.org.tr/72498-MansetHaberler-ISTANBUL-SOZLESMESI-FESHEDILDI-

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı. (2021, Mart 21). *Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesine ilişkin açıklama*. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Resmi Sitesi. https://www.iletisim.gov.tr/turkce/haberler/detay/turkiyenin-istanbul-sozlesmesinden-cekilmesine-iliskin-aciklama/

Türkiye'de Kutuplaşmanın Boyutları 2020—TurkuazLab—Türkiye'de Kutuplaşmayı Azaltmak için Stratejiler ve Araçlar Projesi. (2020). https://www.turkuazlab.org/ilgili-projelerimiz/turkiyede-kutuplasmanin-boyutlari-2020/

Tversky, A. ve Kahneman, D. (1974). Judgment under uncertainty: Heuristics and biases. *Science, 185*(4157), 1124-1131. https://doi.org/10.1126/science.185.4157.1124

Tversky, A. ve Kahneman, D. (1981). The framing of decisions and the psychology of choice. *Science*, *211*(4481), 453-458. https://doi.org/10.1126/science.7455683

Uhlmann, E. L., Pizarro, D. A., Tannenbaum, D. ve Ditto, P. H. (2009). The motivated use of moral principles. *Judgment and Decision Making*, *4*(6), 476-491. https://doi.org/10.1017/S1930297500004022

Uyan Semerci, P. ve Erdoğan, E. (2021). İstanbul Sözleşmesi hakkındaki algılar: Kadına yönelik şiddetin yaygınlığında uzlaşma, sorumlulukta ayrışma. *REFLEKTİF Sosyal Bilimler Dergisi*, *2*(1), 165-176.

Vail III, K. E., Conti, J. P., Goad, A. N. ve Horner, D. E. (2020). Existential threat fuels worldview defense, but not after priming autonomy orientation. *Basic and Applied Social Psychology*, *42*(3), 150-166. https://doi.org/10.1080/01973533.2020.1726747

Vail III, K. E., Courtney, E. ve Arndt, J. (2019). The influence of existential threat and tolerance salience on anti-islamic attitudes in American politics. *Political Psychology*, *40*(5), 1143-1162. https://doi.org/10.1111/pops.12579

van Baar, J. M. ve FeldmanHall, O. (2022). The polarized mind in context: Interdisciplinary approaches to the psychology of political polarization. *American Psychologist*, *77*(3), 394-408. https://doi.org/10.1037/amp0000814

Van Hiel, A., Onraet, E., Crowson, H. M. ve Roets, A. (2016). The relationship between right–wing attitudes and cognitive style: A comparison of self–report and behavioural measures of rigidity and intolerance of ambiguity. *European Journal of Personality*, *30*(6), 523-531. https://doi.org/10.1002/per.2082

Vegetti, F. ve Mancosu, M. (2020). The impact of political sophistication and motivated reasoning on misinformation. *Political Communication*, *37*(5), 678-695. https://doi.org/10.1080/10584609.2020.1744778

Voelkel, J. G. ve Brandt, M. J. (2019). The effect of ideological identification on the endorsement of moral values depends on the target group. *Personality and Social Psychology Bulletin*, *45*(6), 851-863. https://doi.org/10.1177/0146167218798822

Voelkel, J. G. ve Feinberg, M. (2018). Morally reframed arguments can affect support for political candidates. *Social Psychological and Personality Science*, *9*(8), 917-924. https://doi.org/10.1177/1948550617729408

Vona-Kurt, E. (2016). Medya ve kutuplaşma: Kutuplaşmanın medyaya yansımalarının, 'Gezi Parkı eylemleri' üzerinden değerlendirilmesi. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, *9*(19), Article 19.

Waal, F. B. (2007). *Chimpanzee politics: Power and sex among apes*. JHU Press.

Weber, C. R. ve Federico, C. M. (2013). Moral foundations and heterogeneity in ideological preferences. *Political Psychology*, *34*(1), 107-126. https://doi.org/10.1111/j.1467-9221.2012.00922.x

Webster, D. M. ve Kruglanski, A. W. (1994). Individual differences in need for cognitive closure. *Journal of Personality and Social Psychology*, *67*(6), 1049-1062. https://doi.org/10.1037/0022-3514.67.6.1049

Wisneski, D. C. ve Skitka, L. J. (2017). Moralization through moral shock: Exploring emotional antecedents to moral conviction. *Personality and Social Psychology Bulletin*, *43*(2), 139-150. https://doi.org/10.1177/0146167216676479

Wojcieszak, M. ve Kim, N. (2016). How to improve attitudes toward disliked groups: The effects of narrative versus numerical evidence on political persuasion. *Communication Research*, *43*(6), 785-809. https://doi.org/10.1177/0093650215618480

Wojcieszak, M., Sobkowicz, P., Yu, X. ve Bulat, B. (2022). What information drives political polarization? Comparing the effects of in-group praise, out-group derogation, and evidence-based communications on polarization. *The International Journal of Press/Politics*, *27*(2), 325-352. https://doi.org/10.1177/19401612211004418

Wojcieszak, M., Winter, S. ve Yu, X. (2020). Social norms and selectivity: Effects of norms of open-mindedness on content selection and affective polarization. *Mass Communication and Society*, *23*(4), 455-483. https://doi.org/10.1080/15205436.2020.1714663

Wolsko, C., Ariceaga, H. ve Seiden, J. (2016). Red, white, and blue enough to be green: Effects of moral framing on climate change attitudes and conservation behaviors. *Journal of Experimental Social Psychology*, *65*, 7-19. https://doi.org/10.1016/j.jesp.2016.02.005

Wright, J. C. ve Baril, G. (2011). The role of cognitive resources in determining our moral intuitions: Are we all liberals at heart? *Journal of Experimental Social Psychology*, *47*(5), 1007-1012. https://doi.org/10.1016/j.jesp.2011.03.014

Yalçındağ, B. (2015). *Searching for the content and scope of morality with a framework of moral foundations theory* [Doktora Tezi, Middle East Technical University].

Yılmaz, O., Sarıbay, S. A., Bahçekapılı, H. G. ve Harma, M. (2016). Political orientations, ideological self-categorizations, party preferences, and moral foundations of young Turkish voters. *Turkish Studies*, *17*(4), 544-566. https://doi.org/10.1080/14683849.2016.1221312

Yilmaz, O. ve Saribay, S. A. (2016). An attempt to clarify the link between cognitive style and political ideology: A non-western replication and extension. *Judgment and Decision Making*, *11*(3), 287-300. https://doi.org/10.1017/S1930297500003119

Yilmaz, O. ve Saribay, S. A. (2017). Activating analytic thinking enhances the value given to individualizing moral foundations. *Cognition*, *165*, 88-96. https://doi.org/10.1016/j.cognition.2017.05.009

Zeng, C. (2020). *Group identity versus relational identity: The influence of identity primes on socio-political attitudes* [Ph.D., Temple University].

Zeyrek, H. (2021, Nisan 4). Şiddetin önlenmesi için İstanbul Sözleşmesi şart. *Sözcü*. https://www.sozcu.com.tr/2021/gundem/siddetin-onlenmesi-icin-istanbul-sozlesmesi-sart-6350750/

Zhu, Q., Weeks, B. E. ve Kwak, N. (2021). Implications of online incidental and selective exposure for political emotions: Affective polarization during elections. *New Media & Society*, 14614448211061336. https://doi.org/10.1177/14614448211061336

EKLER

Ek 1- Bilgilendirme ve Gönüllü Katılım Formları

Çalışma 1

Bu çalışma, Bursa Uludağ Üniversitesi Psikoloji Bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Fatih Özdemir danışmanlığında, öğrencisi Merve Tayyar'ın yüksek lisans tezi kapsamında yürütülmektedir. Çalışmanın amacı; sosyal ve politik bazı tutumları incelemektir. Anket toplamda 10-15 dk arası sürmektedir. Sizden beklenen, çalışmadaki soruları dikkatle okuyup, düşüncelerinizi en iyi yansıtan cevabı vermeniz ve boş soru bırakmamanızdır.

Çalışmaya katılım tamamıyla gönüllülük temelinde olmalıdır. Çalışma süresince sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplarınız tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir; elde edilecek bilgiler bilimsel yayınlarda kullanılacaktır.

Çalışma sırasında doldurulması talep edilecek anket, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek herhangi bir ayrıntı içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden ötürü kendinizi rahatsız hissederseniz çalışmayı yarıda bırakıp çıkmakta serbestsiniz. Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Çalışmanın sonunda çekilişle belirlenecek 5 kişiye 250 TL değerinde market alışveriş çeki hediye edilecektir. Çekilişe katılmak için anketin sonuna mail adresinizi yazmanız gerekmektedir. Bu bilgi veri havuzuna anket cevaplarınızdan bağımsız bir dosya ile karışık halde aktarılacağı için, mail adresinizin sizin cevaplarınız ile eşleşmesine imkân yoktur, ve cevaplarınızın gizliliği bu yolla güvence altına alınmıştır.

Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için Bursa Uludağ Üniversitesi Psikoloji Bölümü yüksek lisans öğrencisi ve Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Psikoloji Bölümü Araştırma Görevlisi Merve Tayyar (e-posta: .....@hotmail.com) ile iletişim kurabilirsiniz.

Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyor ve verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı yayınlarda kullanılmasını kabul ediyorum.

☐ Evet

☐ Hayır

Çalışma 2

Bu çalışma, Bursa Uludağ Üniversitesi Psikoloji Bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Fatih Özdemir danışmanlığında, öğrencisi Merve Tayyar'ın yüksek lisans tezi kapsamında yürütülmektedir. Çalışmanın amacı; sosyal ve politik bazı tutumları incelemektir. 2 bölümden ve 10 sayfadan oluşmaktadır. Anket 10-15 dk arası sürmektedir. Sizden beklenen, çalışmadaki soruları dikkatle okuyup, düşüncelerinizi en iyi yansıtan cevabı vermeniz ve boş soru bırakmamanızdır.

Çalışmaya katılım tamamıyla gönüllülük temelinde olmalıdır. Çalışma süresince sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplarınız tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir; elde edilecek bilgiler bilimsel yayınlarda kullanılacaktır.

Çalışma sırasında doldurulması talep edilecek anket, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek herhangi bir ayrıntı içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden ötürü kendinizi rahatsız hissederseniz çalışmayı yarıda bırakıp çıkmakta serbestsiniz. Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Çalışmanın sonunda çekilişle belirlenecek 6 kişiye 250 TL değerinde market alışveriş çeki hediye edilecektir. Çekilişe katılmak için anketin sonuna mail adresinizi yazmanız gerekmektedir. Bu bilgi veri havuzuna anket cevaplarınızdan bağımsız bir dosya ile karışık halde aktarılacağı için, mail adresinizin sizin cevaplarınız ile eşleşmesine imkân yoktur, ve cevaplarınızın gizliliği bu yolla güvence altına alınmıştır.

Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için Bursa Uludağ Üniversitesi Psikoloji Bölümü yüksek lisans öğrencisi ve Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Psikoloji Bölümü Araştırma Görevlisi Merve Tayyar (e-posta: .....@hotmail.com) ile iletişim kurabilirsiniz.

Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyor ve verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı yayınlarda kullanılmasını kabul ediyorum.

☐ Evet

☐ Hayır

Ek 2- Katılım Sonrası Bilgilendirme Metni

Bu çalışmanın amacı, liberal/seküler (sol kanat) ve muhafazakar (sağ kanat) politik yönelime sahip olan insanlar arasında fikir ayrılıklarına neden olan, kadına yönelik şiddetle mücadele politikası kapsamında imzalanan İstanbul Sözleşmesi konusu üzerindeki kutuplaşmayı incelemek, kutuplaşmaya etki eden sosyal psikolojik faktörleri anlamak ve kadına yönelik şiddetle mücadelede toplumda uzlaşının olduğu bir politikanın nasıl yapılabileceği üzerinde çıkarımlarda bulunmaktır.

Bu amaç doğrultusunda iki çalışma yürütülmüş ve Çalışma 1'de kişilerin İstanbul Sözleşmesi ve kadına yönelik şiddetle mücadele politikası hakkındaki görüşlerinin ve bu görüşleri belirleyen unsurların neler olduğunun betimlenmesi amacıyla katılımcılara açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Çalışma 2'de ise (bu ankette) Ahlaki Temeller Kuramı (Graham vd., 2013) doğrultusunda Çalışma 1'de elde edilen bulgular dikkate alınarak İstanbul Sözleşmesi'ni farklı ahlak çerçeveleriyle sunmanın muhafazakâr ve liberal/seküler grupların sözleşmeyi destekleme düzeylerini nasıl etkileyeceği araştırılmış ve bu argümanı test edebilmek için deneysel bir çalışma yürütülmüştür. (*Çerçeve: bilgiyi sunuş biçimi).

Tekrar etmek isteriz ki anket sorularında geçen görüşler kişisel olarak **bizlerin görüşlerini yansıtmamaktadır**. Çalışmada geçen sorular birtakım güncel fikirler olup sizin bunlara ne kadar katıldığınızı/katılmadığınızı ölçmek üzere çalışmamızda yer verilmiş görüşlerdir.

Çalışmamıza katıldığınız için çok teşekkür ederiz. Soru, görüş ve önerileriniz için, çalışmamız hakkında daha fazla bilgi almak ya da çalışmamızın sonuçlarını öğrenmek için aşağıdaki isimlere başvurabilirsiniz:

Doç. Dr. Fatih Özdemir (.....@gmail.com)

Arş. Gör. Merve Tayyar (.....@hotmail.com)

Çalışmamız ve anketimizle ilgili belirtmek istediğiniz görüş ve önerileriniz varsa paylaşabilirsiniz.

……

Ek 3- Açık Uçlu ve Kapalı Uçlu Soru Formu (Çalışma 1)

1. Türkiye'de artan kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddetle ilgili ne düşünüyorsunuz?
   ……
   ……..

2. Kadına yönelik şiddetle mücadele etmek için devletin nasıl bir politika izlemesini tavsiye edersiniz?
   ……
   ……

3. İstanbul Sözleşmesi hakkında ne düşünüyorsunuz?
   ……
   ……

4. İstanbul Sözleşmesi'ni ne derece desteklediğinizi nedenlerinizle birlikte açıklar ve düşüncelerinizi paylaşır mısınız?
   ……
   ……..

5. İstanbul Sözleşmesi'nin içeriği hakkında neler biliyorsunuz?
   ……
   ……

6. Türkiye 20 Mart 2021 tarihinde İstanbul Sözleşmesi'nden çekildi ve sözleşmeyi yürürlükten kaldırdı. Bu çekilme kararı hakkında ne düşündüğünüzü nedenlerinizle birlikte açıklar ve düşüncelerinizi paylaşır mısınız?
   ……
   ……

7. İstanbul Sözleşmesi hakkında öğrendiğiniz mevcut bilgilerinizi hangi bilgi kaynakları vasıtasıyla öğrendiniz?
   ……
   ……

-Kadına yönelik şiddetin Türkiye'de ne derece önemli bir sorun olduğunu belirtiniz

Hiç önemli bir sorun değildir						En önemli sorunlardan biridir.
1	2	3	4	5	6	7

-Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda devletin uyguladığı politikalardan ne derece memnun olduğunuzu belirtiniz.

Hiç memnun değilim						Tamamen memnunum
1	2	3	4	5	6	7

-İstanbul Sözleşmesi hakkında ne derece bilgi sahibi olduğunuzu belirtiniz.

Hiç bilgim yok						Çok bilgim var
1	2	3	4	5	6	7

-İstanbul Sözleşmesi'ni ne derece desteklediğinizi belirtiniz.

Hiç desteklemiyorum						Tamamen destekliyorum
1	2	3	4	5	6	7

Ek 4- Demografik Bilgi Formu (Çalışma 1 ve 2)

Cinsiyetiniz: .....……. –Yaşınız: .....….....

-Eğitim durumunuz: İlkokul ☐
Ortaokul ☐
Lise:☐
Ön Lisans / Meslek Yüksekokulu ☐
Lisans ☐
Yüksek Lisans / Doktora ☐

*Eğer eğitiminiz devam ediyorsa şu an devam ettiğiniz eğitim seviyesini, eğer eğitiminiz devam etmiyorsa en son tamamladığınız eğitim seviyesini işaretleyiniz.

-Kendinizi, hangi sosyo-ekonomik statüde görüyorsunuz? Aşağıdaki ölçekte işaretleyerek belirtiniz.

En alt statü						En üst statü
1	2	3	4	5	6	7

- İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin haberleri hangi haber kaynakları aracılığıyla takip ettiğinizi belirtiniz (Çalışma 2 sorusu)

Sosyal medya ☐ Ana haber Bültenleri ☐ İnternet siteleri ☐

Sivil toplum kuruluşları ☐ Diğer (Belirtiniz) ☐

-İstanbul Sözleşmesi'ni bu çalışmaya veya bizim bu konuyla ilgili yaptığımız başka çalışmalara katılmadan önce okumuş muydunuz? (Çalışma 1 sorusu)

Evet ☐ Hayır ☐

-Tezin ilk çalışmasına (Çalışma 1) katılmış mıydınız? (Çalışma 2 sorusu)

Evet ☐ Hayır ☐

Ek 5 – Politik Yönelim (Çalışma 1 ve 2)

-Aşağıdakilerden hangisi siyasi görüşünüzü en iyi şekilde ifade eder? Aşağıdaki ölçekte işaretleyerek belirtiniz.

Radikal sol	Sol	Sola yakın	Tarafsız	Sağa yakın	Sağ	Radikal sağ
1	2	3	4	5	6	7

Ek 6 – Partizanlık Düzeyi (Çalışma 2)

-Kendinizi en yakın hissettiğiniz siyasi partiyi düşündüğünüzde bu partiye ne derece bağlı olduğunuzu aşağıdaki ölçüm üzerinde işaretleyerek belirtiniz.

Hiç bağlı değilim. Çok bağlıyım

1 2 3 4 5 6 7

Ek 7- Manipülasyon Aracı Vinyetler (Çalışma 2)

<u>Koşul 1</u>: Bireyselleştirici ahlaki temeller çerçevesi

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ YAŞATIR!

Ülkemizde artan kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddet ile mücadele etmek amacıyla 11 Mayıs 2011 tarihinde "İstanbul Sözleşmesi" adıyla önemli bir hukuki adım atılmıştır. İstanbul Sözleşmesi, Avrupa Konseyi'ne üye olan devletler tarafından imzalanan ve kadınları şiddetten korumayı amaçlayan hukuki bir anlaşma metnidir. Sözleşme kadına yönelik şiddeti erkek ve kadın arasındaki toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin (örn. kadın ve erkeğin toplumda eşit yaşam koşullarına sahip olmaması), kadınlara ve erkeklere yüklenen farklı toplumsal beklentilerin (örn. kadının görevi çocuklarına bakmaktır, erkek evin geçimini sağlar) ve kadınların erkeklere kıyasla daha alt statülerde konumlandırılmasının bir sonucu olarak tanımlamaktadır. Söz konusu eşitsizlik, kadınlara karşı ayrımcılık yapılmasına ve kadınların eğitim ve mesleki yaşamlarındaki gelişimlerinin engellenmesine yol açarak kadınları olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Bu eşitsizlikten meşru güç elde eden erkekler kadınlara karşı aile içi şiddet, cinsel saldırı, zorla evlendirme ve namus cinayeti gibi insan haklarını ihlal eden suçlar işlemektedirler.

Sözleşmeyi imzalayan devletlerin olumsuz sonuçlara yol açan toplumsal yaşamdaki eşitsizliklerin önüne geçmek amacıyla politikalar uygulama ve kadınların şiddete maruz kalmaksızın yaşama hakkını yaygınlaştırmak ve korumak ve kadınlara karşı her türlü ayrımcılığı önlemek amacıyla gerekli yasal tedbirler alma yükümlülükleri sözleşme metninde

belirtilmiştir. Ayrıca sözleşme şiddetten etkilenen kadınları ve çocukları korumayı önemseyip bu kişilere yönelik müdahale çalışmaları yapılmasını, failin belirlenmesinde kadının beyanının esas alınmasını ve faillerin indirim uygulanmadan hak ettikleri cezaları almalarını teminat altına almıştır. Bu yaptırımların ise cinsiyet, cinsel yönelim, ırk, siyasi görüş, sağlık durumu, medeni hal, göçmen veya mülteci statüsü gibi herhangi bir temele göre kişileri ayrıştırmaksızın uygulanması ve tüm kadınları kapsaması gerektiği önemle vurgulanmıştır.

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun 2022 verisine göre Türkiye'de son bir yılda 385 kadın, erkek şiddetinden dolayı hayatını kaybetmiştir. Başka bir araştırma verisi ise faillerin yalnızca üçte birinin hak ettikleri cezayı aldıklarını belirterek ülkede bu konuda adaletin sağlanmasında sorunlar olduğunu ortaya koymaktadır. Sözleşmeye bağlı olunan süre içerisinde kadına yönelik şiddetin anlamlı oranda azaldığı gözlenmesine rağmen, sözleşme 20 Mart 2021'de hükümet tarafından feshedilmiştir. Söz konusu sözleşmenin yeniden yürürlüğe girmesi başta kadınlar olmak üzere toplumumuzda yaşayan herkesin menfaatini korumak amacıyla kamuoyunda talep edilmektedir.

<u>Koşul 2</u>: Bağlanım ahlaki temelleri çerçevesi

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ AİLEYİ KORUR!

Ülkemizde artan kadın cinayetleri ve aile içi şiddet ile mücadele etmek amacıyla 11 Mayıs 2011 tarihinde "İstanbul Sözleşmesi" adıyla önemli bir hukuki adım atılmıştır. İstanbul Sözleşmesi, Avrupa Konseyi'ne üye olan devletler tarafından imzalanan ve kadınları şiddetten korumayı amaçlayan hukuki bir anlaşma metnidir. Sözleşme kadına yönelik şiddeti aile içi anlaşmazlıkların, kadınlara ve erkeklere yüklenen toplumsal beklentilerin suistimal edilmesinin ve aile içinde dengelerin bozulmasının bir sonucu olarak tanımlamaktadır. Söz konusu durum, aile içinde huzuru bozarak kadınlara karşı ayrımcılık yapılmasına ve kadınların ailedeki konumlarının zedelenmesine yol açarak hem kadınları hem de çocukları olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Aile içindeki rollerini suistimal eden erkekler kadınlara karşı aile içi şiddet, cinsel saldırı, zorla evlendirme ve namus cinayeti gibi aile kurumuna zarar verebilecek toplumun değerlerine aykırı suçlar işlemektedirler.

Sözleşmeyi imzalayan devletlerin aile kurumunun parçalanması gibi kötü sonuçların önüne geçmek amacıyla politikalar uygulama ve şiddetin olmadığı mutlu aileleri yaygınlaştırmak ve korumak ve kadınlara karşı her türlü ayrımcılığı önlemek amacıyla gerekli yasal tedbirler alma yükümlülükleri sözleşme metninde belirtilmiştir. Ayrıca sözleşme şiddetten etkilenen aile üyelerini korumak ve ailelerin yıkılmasını önlemek için müdahale çalışmaları yapılmasını, kadının ve erkeğin evlilikte birbirlerine karşı göstermeleri gereken sadakat, itaat ve saygının yeniden kurulmasını teminat altına almıştır. Bu yaptırımların ise

cinsiyet, ırk, siyasi görüş, sağlık durumu, medeni hal, göçmen veya mülteci statüsü gibi herhangi bir temele göre aileleri ayrıştırmaksızın uygulanması ve tüm aileleri kapsaması gerektiği önemle vurgulanmıştır.

Mutlu Aile Mutlu Çocuk Derneği'nin paylaştığı 2022 TÜİK verisine göre Türkiye'de son bir yılda gerçekleşen 174 bin boşanma vakasının %15'inin sebebi aile içi şiddettir. Başka bir araştırma verisi ise boşanan çiftlerin çocuklarının psikolojik ve sosyal sorunlar yaşadığını, bu sorunların zararlı madde kullanımını ve suça yönelimi artırdığını ve bu çocukların yetişkinlikte evlilik dışı ilişkileri tercih etme olasılığının arttığını belirterek toplumun geleceğinin de tehlike altında olduğunu ortaya koymaktadır. Sözleşmeye bağlı olunan süre içerisinde aile içi şiddetin anlamlı oranda azaldığı gözlenmesine rağmen, sözleşme 20 Mart 2021'de hükümet tarafından feshedilmiştir. Söz konusu sözleşmenin yeniden yürürlüğe girmesi başta aileler ve çocuklar olmak üzere toplumumuzda yaşayan herkesin menfaatini korumak amacıyla kamuoyunda talep edilmektedir.

<u>Koşul 3</u>: Nötr çerçeve

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ

Ülkemizde artan kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet ile mücadele etmek amacıyla 11 Mayıs 2011 tarihinde "İstanbul Sözleşmesi" adıyla önemli bir hukuki adım atılmıştır. İstanbul Sözleşmesi, Avrupa Konseyi'ne üye olan devletler tarafından imzalanan ve kadınları şiddetten korumayı amaçlayan hukuki bir anlaşma metnidir. Söz konusu sözleşme, İstanbul'da imzalandığından dolayı 'İstanbul Sözleşmesi' olarak adlandırılmıştır. Sözleşmeyi imzalayan ve onaylayan ilk devlet Türkiye'dir. Türkiye'yi takiben sözleşmeyi Arnavutluk, Portekiz, Karadağ, İtalya, Bosna Hersek, Avusturya ve Sırbistan onaylamıştır.

Avrupa Konseyi üyesi olmalarına rağmen sözleşmeyi imzalamayan ülkeler ise Azerbaycan ve Rusya'dır. İstanbul Sözleşmesi'nin 80. maddesi uyarınca taraflardan herhangi biri bu sözleşmeyi feshedebilmektedir. 2014 yılında sözleşmeyi yürürlüğe koyan Türkiye, 20 Mart 2021 yılında sözleşmeyi feshederek anlaşmadan çekilmiştir. 2015 yılında sözleşmeyi onaylamış olan Polonya da İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmek için 2020 yılında yasal süreç başlatmıştır. Sözleşmeye imzacı olan ancak yürürlüğe sokmayan devletler ise Ermenistan, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Letonya, Lihtenştayn, Litvanya, Moldova, Slovakya, Ukrayna ve Birleşik Krallıktır.

İstanbul Sözleşmesi, kadına karşı şiddeti kadın ve erkeğin sahip olduğu toplumsal rollerin bir sonucu olarak tanımlamaktadır. Sözleşmeyi imzalayan devletlerin kadınlara ve erkeklere ilişkin genel kabul gören toplumsal beklentilerin yeniden düzenlenmesine yardımcı olacak politikalar uygulama ve kadınları ve aileleri şiddetten korumak amacıyla gerekli yasal tedbirler alma yükümlülükleri sözleşme metninde belirtilmiştir. Uluslararası hukukta konuyla ilgili pek çok uluslararası düzenleme bulunmakla birlikte, İstanbul Sözleşmesi kapsamı ve oluşturduğu denetim mekanizmasıyla ayırt edici bir özelliğe sahiptir.

Tarafların sözleşme kapsamında vermiş oldukları taahhütler, bağımsız uzmanlar grubu GREVIO tarafından izlenmektedir. Sözleşme, şiddete karşı uzun vadeli ve etkin bir çözüm için kapsamlı ve koordineli bir devlet politikasının uygulanmasını gerekli kılmaktadır. Şiddetle mücadele ederken sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapılmasını ve toplumda farkındalık yaratılmasını amaçlamaktadır. Bu noktada alınması gereken tedbirler ve yapılması planlanan faaliyetler komite tarafından denetlenmektedir. Komitenin başkanlığını 2015-2019 yılları arasında iki dönem Prof. Dr. Feride Acar sürdürmüştür.

Genel bir özeti sunulan İstanbul Sözleşmesi'nde, kadınlara ve erkeklere dair toplumsal beklentiler temelli çeşitli problemlerin, kadına yönelik ayrımcılık ve aile içi şiddete neden olduğu açıkça belirtilmiştir. Söz konusu sözleşmede, devletin gerekli politikalarla toplumsal yaşamdaki sorunların önüne geçmesi gerektiği bildirilmiştir.

<u>Kontrol koşulu:</u> Alakasız metin (manipülasyon yok)

ARSLANTEPE HÖYÜĞÜ

Türkiye’nin en büyük höyüklerinden biri olan Arslantepe Höyüğü Malatya’nın Battalgazi ilçesinde yer alan arkeolojik bir yerleşimdir. Höyük, Fırat üzerindeki Karakaya Baraj Gölü’nün batısındadır. 30 metre yüksekliğinde olup 4,5 hektarlık bir alana yayılan höyük M.Ö. 6000 yıllarından M.S. 11. yy.’a kadar yerleşim görmüş olup M.S. 5-6. yy.’lar arasında Roma köyü olarak kullanılmış ve daha sonra Bizans Nekropolü (mezarlık) olarak yerleşimini tamamlamıştır. Yerleşim alanı 200 x 120 metre boyutlarındadır.

Arslantepe'de ilk kazılara 1930'lu yıllarda Louis Delaporte başkanlığında bir Fransız ekip tarafından başlanmış, daimî kazılar İtalya'nın Roma kentinde bulunan ‘La Sapienza Üniversitesi'nde bir ekip tarafından 1961 yılından bu yana devam ettirilmiştir. Höyükte yapılan kazılar sonucunda; M.Ö. 3300-3000 yıllarına ait bir kerpiç saray, M.Ö.3600-3500'lere ait tapınak, iki bini aşkın mühür baskısı, kaliteli metal eserler bulunmuştur. Elde edilen veriler göstermektedir ki o dönemde Arslantepe, aristokrasinin doğduğu ve ilk devlet şeklinin ortaya çıktığı resmi, dini ve kültürel bir merkezdir. Geç Kalkolitik dönemden Demir Çağı’na kadar geçen tarihsel sürecin buluntularına rastlanan Hititlerden Roma ve Bizans’a kadar pek çok medeniyete ev sahipliği yapmıştır.

Höyüğün içindeki sarayın koridor duvarları baskı motif ve duvar resimleri ile bezenmiştir. Binanın çeşitli bölümlerinde çok sayıda mühür baskısının bulunması, idari etkinliklerin yoğunluğunu ve çok sayıda memurun çalıştığını ortaya koymaktadır. Höyük, Yakın Doğu'da ilk Devlet toplumunun ortaya çıkışına istisnai biçimde tanıklık ederken, M.Ö. 4000 yıllarındaki Uruk uygarlığıyla ilişkili olmasına karşın özgün mimari özellikler

sergilemektedir. Kalıntıların bazıları günümüzde Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde, bazıları ise Malatya müzesinde sergilenmektedir.

2014 Yılında, UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu) Dünya Mirası Geçici Listesi'ne girmeye hak kazanan Arslantepe Höyüğü'nün kalıcı listeye girmesi için yapılan çalışmalar sonucunda; Çin'in ev sahipliğinde 26 Temmuz 2021 tarihinde online olarak gerçekleştirilen UNESCO 44. Dünya Miras Komitesi toplantısında, UNESCO Dünya Mirası Kalıcı Listesi'ne girmeye hak kazanmıştır. İtalya Roma Üniversitesi Arkeoloji Bölümü ile Malatya Müze Müdürlüğü iş birliğiyle her yıl yaz döneminde başlayıp sonbahara kadar süren kazıların devam ettiği Arslantepe Höyüğü, Açık Hava Müzesi olarak tarih severlere hizmet vermektedir. Pazartesi günleri hariç yaz aylarında 09:00-19:00 kış aylarında ise 08:00-17:00 saatleri arasında ücretsiz olarak ziyaret edilebilmektedir.

Ek 8- İstanbul Sözleşmesi Hakkında Haberdarlık Düzeyi (Çalışma 2)

-İstanbul Sözleşmesi ve içeriği hakkında ne derece bilgi sahibisiniz?

Hiç bilgim yok Çok bilgim var

1 2 3 4 5 6 7

-İstanbul Sözleşmesi ve içeriği hakkında bildiklerinizi 1-2 cümleyle açıklayınız.

……..

Ek 9 – İstanbul Sözleşmesi'ni Destekleme Düzeyi (Çalışma 2)

İstanbul Sözleşmesi ile alakalı yukarıda yer alan bilgilendirme metni ile yazılı ve görsel medyadan edindiğiniz bilgiler doğrultusunda, İstanbul Sözleşmesi'ni ne ölçüde desteklediğinizi aşağıdaki ölçüm üzerinde belirtir misiniz? **(Deney koşulları)**

İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik yazılı ve görsel medyadan edindiğiniz bilgiler doğrultusunda, İstanbul Sözleşmesi'ni ne ölçüde desteklediğinizi aşağıdaki ölçüm üzerinde belirtir misiniz? **(Kontrol koşulu)**

Hiç desteklemiyorum Tamamen destekliyorum

1 2 3 4 5 6 7

Ek 10 - Dikkat Kontrol Soruları (Çalışma 2)

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları okuduğunuz metinden hareketle cevaplayınız.

1. Okuduğunuz metnin başlığı neydi? **(Ortak soru)**
   A) Arslantepe Höyüğü
   B) İstanbul Sözleşmesi Yaşatır!
   C) Newton Yer Çekimini Nasıl Buldu?
   D) Lale Devri Şairleri **(Koşul 1)**

   A) Arslantepe Höyüğü
   B) Newton Yer Çekimini Nasıl Buldu?
   C) İstanbul Sözleşmesi Aileyi Korur!
   D) Lale Devri Şairleri **(Koşul 2)**

   A) Lale Devri Şairleri
   B) Gaziantep Lezzeti: Fıstıklı Baklava
   C) Newton Yer Çekimini Nasıl Buldu?
   D) İstanbul Sözleşmesi **(Nötr koşul / Koşul 3)**

   A) Newton Yer Çekimini Nasıl Buldu?
   B) Lale Devri Şairleri
   C) Gaziantep Lezzeti: Fıstıklı Baklava
   D) Arslantepe Höyüğü **(Kontrol koşulu)**

2. Metinde yer alan araştırma verisi ne hakkında bilgi vermektedir? **(Koşul 1 ve 2)**
   A) Nüfus artışı
   B) Yoksulluk
   C) Kadın cinayetleri istatistiği
   D) İklim krizi **(Koşul 1)**

A) Nüfus artışı
B) Yoksulluk
C) Turizm
D) Boşanma vakaları **(Koşul 2)**

"İstanbul Sözleşmesi …… ile mücadele etmek amacıyla imzalanmıştır." Cümledeki boşluğa aşağıdaki seçeneklerden hangisi gelmelidir? **(Koşul 3)**

A) Kadına yönelik şiddet
B) İşsizlik
C) Çevre kirliliği
D) Pandemi

Okuduğunuz metindeki tarihi eserle ilgili olarak aşağıdaki konulardan hangisinden bahsedilmemiştir? **(Kontrol koşulu)**

A) Nerede olduğu
B) Tarihçesi
C) İkram edilen yemekler
D) Ziyaret saatleri

Ek 11 - Manipülasyon Kontrol Sorusu

-Aşağıdaki duyguları şu anda ne düzeyde hissettiğinizi ölçüm üzerinde belirtiniz.

Hiç hissetmiyorum						Çok hissediyorum
1	2	3	4	5	6	7
Gurur						
Şefkat						
Suçluluk						
Kaygı						
Utanç						
İğrenme						
Öfke						

Ek 12- Etik Kurul İzni

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULLARI
(Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu)
TOPLANTISI

OTURUM TARİHİ	**OTURUM SAYISI**
25 Şubat 2022	**2022-02**

KARAR NO 50: Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nden alınan Psikoloji Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi 702045007 numaralı Merve TAYYAR'ın Prof. Dr. Leman Pınar TOSUN'un danışmanlığında "İstanbul Sözleşmesi'ne Yönelik Kutuplaşmanın Politik İdeolojiler ve Ahlaki Temeller Kuramı Bağlamında İncelenmesi" adlı tez çalışması kapsamında uygulanacak ölçek ve görüşme sorularının değerlendirilmesine geçildi.

Yapılan görüşmeler sonunda; Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi 702045007 numaralı Merve TAYYAR'ın Prof. Dr. Leman Pınar TOSUN'un danışmanlığında "İstanbul Sözleşmesi'ne Yönelik Kutuplaşmanın Politik İdeolojiler ve Ahlaki Temeller Kuramı Bağlamında İncelenmesi" adlı tez çalışması kapsamında uygulanacak ölçek ve görüşme sorularının fikri, hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğu başvurucuya ait olmak üzere uygun olduğuna oybirliği ile karar verildi.

Prof. Dr. Feridun YILMAZ
Kurul Başkanı

Prof. Dr. Abamüslim AKDEMİR
Üye

Prof. Dr. Doğan ŞENYÜZ
Üye

Prof. Dr. Ayşe OĞUZLAR
Üye

Prof. Dr. Vejdi BİLGİN
Üye

Prof. Gülay GOĞÜŞ
Üye

Prof. Dr. Alev SINAR UĞURLU
Üye

Ek 13 – Çalışma 1 Tablolar

Tablo 5. Kadına yönelik şiddet ile ilgili düşünceler (liberal/seküler politik yönelim)

Ana kategori	Alt kategori	Örnek ifade	κ
1-) Kadına yönelik şiddet ile ilgili düşünceler (*f* = 117, % 36.6)	-Duygular (*f* = 19, %16.2)	- Üzüntü duyuyorum.	.71
	-Hukuki boyut (*f* = 18, %15.4)	- Cezalar yetersiz olduğu için şiddet artarak devam ediyor maalesef.	
	-İktidara yönelik eleştiriler (*f* = 12, %10.3)	- Devletin tüm kurumlarının üzerine düşen şeyler olduğunu ve hiçbirinin bunları yapmadığını, aksine sorunu artıracak şeyler yaptıklarını (İstanbul Sözleşmesi'nden çıkmak vb. gibi) düşünüyorum.	
	-Toplumsal sebepler (*f* = 11, %9.4)	- Geleneksel olarak desteklenen ataerkilliğin bir sonucudur.	
	-Eğitim (*f* = 10, %8.5)	- Cahillik	
	-İdeolojik boyut (*f* = 9, %7.7)	-Siyasal İslamın yarattığı ortam olduğunu düşünüyorum.	
	-Çözüm-iyileştirme (*f* = 8, %6.8)	- Giderek artan şiddetin bir an önce çözümü için gerekli adımların atılması gerektiğini düşünüyorum.	
	-Kadınlara yönelik atıflar (*f* = 8, %6.8)	-Türkiye'de kadına saygı giderek azaldığı için….	
	-Şiddet kavramına yönelik atıflar (*f* = 7, %6)	-Ve son zamanlarda bu şiddetin arttığının farkındayım.	
	-Dezenformasyon (*f* = 2, %1.7)	- Bir dereceye kadar kasıtlı bir şekilde pompalanan politik eylemler olduklarını düşünüyorum.	
	-Dini boyut (*f* = 2, %1.7)	-Sosyolojik olarak türk toplumunun islam dinine girmesiyle beraber kadının toplumdan çekilmesi itibarsızlaştırılması.	
	-Farkındalık /bilinçlenme (*f* = 2, %1.7)	-Toplum bilinçlendikçe yaptıklarının sorumlulukları ve dönüşleri olduğunu düşünerek hareket edebilir.	
	-Akademik/araştırma (*f* = 1, %0.9)	- Sosyal psikolojik incelemelerin yerinde yapılmadığı müddetçe…	
	-Bireysel sebepler (*f* = 1, %0.9)	-Bazen de insanların duygu ve düşüncelerine hakim olamadan istenmedik fiiller sergilemeleri sonucunda meydana gelen bir durumdur.	

-Erkeklere yönelik atıflar (*f* = 0, %0)	----------
-Genel yargılar (*f* = 0, %0)	----------
-Medyanın etkisi (*f* = 0, %0)	----------
-Sınıflandırılamayan (*f* = 7, %6)	-Maalesef Türk demokrasisinin olgunlaşamamasından dolayı

Not. f = frekans (sıklık); κ = kappa skoru

Tablo 6. Kadına yönelik şiddet ile ilgili düşünceler (tarafsız politik yönelim)

Ana kategori	Alt kategori	Örnek ifade	κ
1-) Kadına yönelik şiddet ile ilgili düşünceler (f = 123, % 38.4)	-Hukuki boyut (f = 28, %22.8)	-Hukuki güvencelerinin arttırılması gerektiğini düşünüyorum.	.71
	-Duygular (f = 18, %14.6)	-Bir kadın olarak dehşet ve endişe verici. Her an başıma gelebilecek gibi bir korku.	
	-Toplumsal sebepler (f = 11, %8.9)	-Ataerkil bir toplum olduğumuz için hep kadınlara alttan al sessiz ol dendi ama hiç erkek çocuklarına sende anlayışlı ol kibar, saygılı ol denmedi bu yüzden şiddetler arttı.	
	-Çözüm-iyileştirme (f = 10, %8.1)	- Kesinlikle acilen önlem alınması gerektiğini ve…	
	-Kadınlara yönelik atıflar (f = 10, %8.1)	-Kadın sadece bir obje olarak görülüyor.	
	-Şiddet kavramına yönelik atıflar (f = 8, %6.5)	-Kadın cinayeti oranları oldukça yüksek ve önü alınamıyor.	
	-Genel yargılar (f = 6, %4.9)	-Çok yanlış buluyorum.	
	-Erkeklere yönelik atıflar (f = 5, %4.1)	-Karşı cinslerimizin bizim üstümüzde üstünlük ve baskı kurmaya çalıştığı ve bizim buna izin vermemiz durumunda kendilerini böyle tatmin ettiklerini düşünüyorum.	
	-İktidara yönelik eleştiriler (f = 4, %3.3)	-Bunları durdurmak için devletin çabası yok denecek kadar az.	
	-İdeolojik boyut (f = 4, %3.3)	-Türkiye'deki toplumun davranış biçimlerini geçmişten günümüze gelen din ve milliyetçilik etkisiyle oluştuğunu düşünmekteyim.	
	-Eğitim (f = 4, %3.3)	-Yaşamak ve yaşatmak temelli eğitimin eksikliği.	
	-Bireysel sebepler (f = 1, %0.8)	-Bu olayların çoğu insanların birbirine tahammülsüzlüğünden kaynaklanıyor.	
	-Dini boyut (f = 1, %0.8)	-…ve bunun yanında ülkemizde dini duygularını baskın olmasından dolayı fazla baskı ve kısıtlanmadan dolayı olduğunu düşünüyorum.	
	-Medyanın etkisi (f = 1, %0.8)	-Sosyal medyada adalet aramanınsa tam anlamıyla komedi olduğunu düşünüyorum.	

	-Farkındalık /bilinçlenme (f = 1, %0.8)	-İnsanların farkındalık seviyesinin düşük olduğunu bundan dolayı bu olayın fazla olduğunu düşünüyorum.
	-Akademik/araştırma (f = 1, %0.8)	-…ve bunun hakkında daha çok çalışmanın yürütüldüğü…
	-Dezenformasyon (f = 0, %0)	----------
	-Sınıflandırılamayan (f = 10, %8.1)	-Herkesin kadınları sadece kullanmak için konuştuğunu düşünüyorum.

Not. f = frekans (sıklık); κ = kappa skoru

Tablo 7. Kadına yönelik şiddet ile ilgili düşünceler (muhafazakâr politik yönelim)

Ana kategori	Alt kategori	Örnek ifade	κ
1-) Kadına yönelik şiddet ile ilgili düşünceler (f = 80, %25)	-Toplumsal sebepler (f = 12, %15)	-Kadını kendi ile eşit görmeyen, daha bir alt form olduğuna inanan bir zihniyetin ürünü olduğunu düşünüyorum.	.71
	-Duygular (f = 10, %12.5)	-Bu olaylar bir kadın olarak beni çok üzüyor ve çok incitiyor.	
	-Medyanın etkisi (f = 8, %10)	-Ek olarak medyanın da bu olaylar gereğinden fazla yer vermesi de insanların şiddeti normalleştirmesini sağlıyor gibi.	
	-Şiddet kavramına yönelik atıflar (f = 8, %10)	-Kadına şiddeti ve işlenen cinayetleri kınıyorum.	
	-Hukuki boyut (f = 8, %10)	-Kadınları yeterince koruyacak kanunlar olmadığı görüşündeyim.	
	-Çözüm-iyileştirme (f = 5, %6.3)	-Devletin en azından göz korkutmak için bir çözüm üretmesi gerekiyor.	
	-Kadınlara yönelik atıflar (f = 5, %6.3)	-Kadınları savunmasız ve kendilerine göre fiziksel olarak güçsüz bulduklarından çok rahat bir şekilde bu yola giriyorlar.	
	-Eğitim (f = 4, %5)	-Temel eğitimler düzene sokulmalı.	
	-Dezenformasyon (f = 3, %3.8)	-Demagojik ifadelerle hedefin saptırılması gibi pek çok olumsuz sistematik ve örgütlü tutum ve hareket ile gündem oluşturulmaktadır.	
	-Dini boyut (f = 3, %3.8)	-Dini farkındalığın azlığı gibi sebeplerle arttığını düşünüyorum.	
	-Genel yargılar (f = 3, %3.8)	-Şiddete ve cinayete tamamen karşıyım bunun aması belkisi olamaz.	
	-İktidara yönelik eleştiriler (f = 2, %2.5)	-Bence bu sorunlara yönelik hiçbir şey yapılmıyor. İsmi var ama cismi yok.	
	-İdeolojik boyut (f = 2, %2.5)	-Politik olduğunu düşünüyorum.	
	-Farkındalık /bilinçlenme (f = 1, %1.3)	-Kendimi ve çevremdeki insanları bu konuda bilinçlendirmeye çalışıyorum.	
	-Bireysel sebepler (f = 1, %1.3)	-Mesela evliliklerde keşke sağlık raporu yanında psikolojik rapor da istense.	
	-Erkeklere yönelik atıflar	-Kişilerin yeterli beyin gelişimlerine ulaşamadıklarını düşünüyorum.	

	(*f* = 1, %1.3)	
	-Akademik/araştırma (*f* = 0, %0)	----------
	-Sınıflandırılamayan (*f* = 4, %5)	-Gerçek sebepleri üzerinde objektif şekilde yeterince kafa yorulmuyor.

Not. f = frekans (sıklık); κ = kappa skoru

Tablo 9. Kadına yönelik şiddete ilişkin politika görüşleri (liberal/seküler politik yönelim)

Ana kategori	Alt kategori	Örnek ifade	κ
2-) Kadına yönelik şiddete ilişkin politika görüşleri (*f* = 157, %43.3)	-Hukuki düzenlemeler/cezalar (*f* = 77, %49)	-Kesin, net, açık yasalar oluşturulmalı.	.90
	-Eğitim/bilgilendirme (*f* = 26, %16.6)	-Temelden verilecek eğitimler çocukluktan aşılanmalı yoksa tck'yı istediğiniz kadar değiştirin eğitimsiz insan sonuçlarını düşünmez iş işten geçtikten sonra da tck'nın çok etkisi olmaz.	
	-Politikalar/uygulamalar (*f* = 14, %8.9)	-Belki ilk izlenecek politika "kadına şiddet" vakalarının az olduğu ülkelere gidip gözlemleyip, neyi, nerede, nasıl, neden yanlış yaptığımızı bulup onların politikalarını da inceleyip kendi ülkemize entegre etmek olabilir.	
	-Kültürel ve toplumsal değişim vurgusu (*f* = 8, %5.1)	-Toplumda şiddeti "hoş gören" "gerekçelerin" geriletilmesi için çalışmalar yapılmasını tavsiye ederim.	
	-Kadınların güçlendirilmesi (*f* = 5, %3.2)	-Kadınlara yönelik güçlendirme ve üretime katılmalarının sağlanması, bunun sadece dikiş nakış kurslarıyla değil bilgisayar başında da eğitimler verilmesi. Bilgisayarı veya internete ulaşımı olmayan kadının kalmaması.	
	-Muhafazakâr ideolojiye tepki (*f* = 4, %2.5)	-…ve diyanetin/ din ile ilgili her şeyin topyekün kaldırılması	
	-Sivil toplum kuruluşları ile ilgili atıflar (*f* = 3, %1.9)	-Bu alanda çalışan kadın dernekleri gibi sivil toplum kuruluşları ile konsolide çalışılmasını ve bu sivil toplum örgütlerine alan açılmasını.	
	-Kolluk kuvvetleri desteği (*f* = 3, %1.9)	-Sokakta kadın eylemlerine polis müdahalesinin kesinlikle SIFIR olması	
	-Liyakat vurgusu (*f* = 2, %1.3)	-Liyakat elbette her şeyin başında geliyor lakin bizim için çok uzaktaki bir umut gibi liyakat. Yine de ummaya devam ediyoruz.	
	-Şiddetin devlet politikasıyla çözülemeyeceği vurgusu	-Devlet politikasıyla çözülebilecek bir konu değil.	

(*f* = 2, %1.3)	
-Psikolog/danışman ihtiyacı (*f* = 2, %1.3)	-Bütün vatandaşlara ücretsiz psikolojik destek sağlamasını…
-Denetleme/izleme (*f* = 2, %1.3)	-Şiddette bulunan elektronik takibe alınmalı
-Kadınların şiddetten korunması (*f* = 1, %0.6)	-Kadınların uzaklaştırma talepleri çok daha hassasiyetle gerçekleştirilip takip edilmeli.
-Medyaya düzenleme gelmesi talebi (*f* = 1, %0.6)	-…ve toplumun medya yoluyla eğitilmesini…
-Aile vurgusu (*f* = 1,%0.6)	-…ama bataklığı kurutmak kadın - erkek ilişkilerindeki hastalıklı aile yapımızı düzeltmekten geçiyor.
-Dilin önemi ve doğru kullanımı (*f* = 1, %0.6)	-Özellikle siyasilerin nefret dilini bırakması gerekiyor.
-Mevcut sistemin yeterli olduğu vurgusu (*f* = 0, %0)	----------
-Erkeklere yönelik destekleyici atıflar (*f* = 0, %0)	----------
-Sınıflandırılamayan (*f* = 5, %3.2)	-Kadınları kısırlaştırsın.

Not. f = frekans (sıklık); κ = kappa skoru

Tablo 10. Kadına yönelik şiddete ilişkin politika görüşleri (tarafsız politik yönelim)

Ana kategori	Alt kategori	Örnek ifade	κ
2-) Kadına yönelik şiddete ilişkin politika görüşleri (*f* = 120, %33.1)	-Hukuki düzenlemeler/cezalar (*f* = 65, %54.2)	-Cezalarında değişiklik yapılabilir. İnsanların bu işi yapmaya korkar cinsten cezalar uygulanmalı.	.90
	-Eğitim/bilgilendirme (*f* = 11, %9.2)	-…ve her şeyin öncesinde kendi insanımızı iyi eğitirsek bunlara gerek dahi kalmaz.	
	-Politikalar/uygulamalar (*f* = 9, %7.5)	-Kadına vurgudan ziyade genel manada şiddete karşı politikalar üretilmeli.	
	-Kültürel ve toplumsal değişim vurgusu (*f* = 6, %5)	-Kadının erkeğin bir alt modeliymiş gibi muamele görmesinden ziyade adaletli bir yaklaşım benimsemeliyiz/ benimsemeliler.	
	-Kolluk kuvvetleri desteği (*f* = 4, %3.3)	-Koruma isteyen kişilerin korunması	
	-Psikolog/danışman ihtiyacı (*f* = 3, %2.5)	-Her ailenin bir psikoloğu olmalı.	
	-Kadınların güçlendirilmesi (*f* = 3, %2.5)	-Kadınların okuması çalışması desteklenmeli.	
	-Mevcut sistemin yeterli olduğu vurgusu (*f* = 2, %1.7)	-Mevzuat bu konuda yeterli.	
	-Muhafazakâr ideolojiye tepki (*f* = 2, %1.7)	-Din ve milliyetçiliğin oluşturduğu bir hükümet sisteminden kaçınılmalı.	
	-Kadınların şiddetten korunması (*f* = 2, %1.7)	-Kadınların kendilerini güvende hissederek en doğal şey olan yaşama haklarının korunup kollanmasının devamlılığı isterim.	

-Medyaya düzenleme gelmesi talebi (*f* = 2, %1.7)	-Kadına şiddet olaylarının konu alındığı haberlerin olması konusunda bir problemin olmadığı ama bunun da belli bir sınırda teşvik edici, fikir verici ve izlenme uğruna olan haber niteliği taşıyanların filtrelenmesi gerektiği.
Aile vurgusu (*f* = 2, %1.7)	-Öncelikle AİLE kurumunun iyileşmesi gerekir ki kadına yönelik, erkeğe yönelik, yaşlıya yönelik ve çocuğa yönelik şiddet azalsın... Her şey AİLE de başlar ve bunun yaşama etkisi çok büyüktür. Bunun için AİLE kurumunu iyileştirmeye yönelik politikalar izlenmeli. Böyle Bitmesin diye bir dizi vardı orada polis (arabulucu), avukat, psikolojik danışman/psikolog gibi birkaç kişiden oluşan aile masası var. Bu şekilde ailelerin sorunları çözülüyor. AİLE MASASI oluşturulmalı. Hatta her ailenin nasıl aile hekimi varsa o şekilde ruh sağlığı konusunda aile danışmanları olmalıdır.
-Dilin önemi ve doğru kullanımı (*f* = 2, %1.7)	-Bu konuda temelde devleti yönetenlerin söylemlerine dikkat etmesi gerekmektedir.
-Erkeklere yönelik destekleyici atıflar (*f* = 1, %0.8)	-Kadın ve çocuklara insan onuruna yakışır korunma ve sığınma sağlandığı gibi erkekler için de ihtiyaç durumunda sığınma ve barınma imkânı oluşturulmalıdır.
-Sivil toplum kuruluşları ile ilgili atıflar (*f* = 0, %0)	----------
-Liyakat vurgusu (*f* = 0, %0)	----------
-Şiddetin devlet politikasıyla çözülemeyeceği vurgusu (*f* = 0, %0)	----------
-Denetleme/izleme (*f* = 0, %0)	----------
-Sınıflandırılamayan (*f* = 6, %5)	-Evet.

Not. *f* = frekans (sıklık); κ = kappa skoru

Tablo 11. Kadına yönelik şiddete ilişkin politika görüşleri (muhafazakâr politik yönelim)

Ana kategori	Alt kategori	Örnek ifade	κ
2-) Kadına yönelik şiddete ilişkin politika görüşleri (*f* = 86, %23.7)	-Hukuki düzenlemeler/cezalar (*f* = 28, %32.6)	-İdam cezası mutlaka geri gelmeli.	.90
	-Eğitim/bilgilendirme (*f* = 21, %24.4)	-Milli Eğitim'de daha etkin, disiplinli ve devamlılık esastır çalışmaları yapılmalı.	
	-Politikalar/uygulamalar (*f* = 10, %11.6)	-Konu devletin bütün birimlerinin ortak çalışmasıyla ele alınmalı.	
	-Psikolog/danışman ihtiyacı (*f* = 7, %8.1)	-Aile terapisi, evlilik terapisi, gibi danışmanlıkların kolay ulaşılabilir makul fiyatlarda veya ücretsiz olması gerekiyor.	
	-Medyaya düzenleme gelmesi talebi (*f* = 4, %4.7)	-Ayrıca haberlere de kısıtlama getirilmeli tabi ki bu şiddet haberlerinin duyulması gerek ancak bu haberleri üst üste sunmak insan aklında o fikir olmasa bile yeni bir yol sunuyor. Sonuçta toplumdaki herkesin sağlıklı bir ruh haline sahip olduğunu söyleyemeyiz.	
	-Erkeklere yönelik destekleyici atıflar (*f* = 3, %3.5)	-Erkeği tek suçlu gibi gören yaklaşımlardan uzak durulmalı.	
	-Aile vurgusu (*f* = 2, %2.3)	-Bence anne babaların çocuklarını düzgün yetiştirmesi	
	-Mevcut sistemin yeterli olduğu vurgusu (*f* = 1, %1.2)	-Devletimizin bu konuda son yıllarda bayağı bir yol aldı elinden geleni yaptığına inanıyorum.	
	-Kadınların şiddetten korunması (*f* = 1, %1.2)	-…ve kades uygulamasını iyileştirmesi gerekir.	
	-Şiddetin devlet politikasıyla çözülemeyeceği vurgusu (*f* = 1, %1.2)	-Devlet napabilir sadece cezalandırır ada öleni geri getirmez diye düşünüyorum.	

-Denetleme/izleme (*f* = 1, %1.2)	-Öncelikle kamu personellerinin bu konuda testlerden ve denetimlerden geçirilmesi gerekmekte. Ruh sağlığı uzmanlarının dışında mağdur ve fail ile teması kuran herkes bu sürecin iyi ya da kötü yönetilmesinde büyük bir etkiye sahip.
-Kadınların güçlendirilmesi (*f* = 1, %1.2)	-Şiddete maruz kalan kadınların buna daha fazla tahammül etmesine neden olan etkenleri azaltacak destekler sağlanmalı (sosyal ekonomik destek gibi)
-Kültürel ve toplumsal değişim vurgusu (*f* = 1, %1.2)	-Kadın erkek fırsat eşitliğini toplumun her kademesinde zorunlu kılmalı.
-Muhafazakâr ideolojiye tepki (*f* = 0, %0)	----------
-Sivil toplum kuruluşları ile ilgili atıflar (*f* = 0, %0)	----------
-Liyakat vurgusu (*f* = 0, %0)	----------
-Kolluk kuvvetleri desteği (*f* = 0, %0)	----------
-Dilin önemi ve doğru kullanımı (*f* = 0, %0)	----------
-Sınıflandırılamayan (*f* = 5, %5.8)	-Merhametin yaygınlaşması

Not. *f* = frekans (sıklık); κ = kappa skoru

Tablo 13. İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin görüşler (liberal/seküler politik yönelim)

Ana kategori	Alt kategori	Alt-alt kategori	Örnek ifade	κ
3-) İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin görüşler (*f* = 128, %36.9)	Olumlu düşünceler (*f* = 94, %73.4)	Sözleşmeyi desteklediğini belirten olumlu ifadeler (*f* = 25, %19.5)	-Olumlu olduğunu düşünüyorum.	.74
		Sözleşmenin önemli ve gerekli olması (*f* = 15, %11.7)	-Çok önemli bir sözleşme olduğunu düşünüyorum.	
		İnsan haklarını koruma ve destekleme (*f* = 12, %9.4)	-İnsan haklarını savunmayı esas alan bir sözleşme olduğunu düşünüyorum.	
		Sözleşmenin feshedilmesini yanlış bulma (*f* = 9, %7)	-Türkiye'nin ayrılmış olması hem çok acı.	
		Kadına yönelik şiddeti önlemesi ve azaltması (*f* = 9, %7)	-Kadına şiddeti azaltma ve yok etme açısından önemli bir sözleşme.	
		Kadınları koruması (*f* = 7, %5.5)	-Kadınların fiziki şiddetlerden korunmasını destekleyen bildirge.	
		Sözleşmenin faydalı ve güçlü olması (*f* = 5, %3.9)	-Ülke için faydalı bir sözleşme olduğuna inanıyorum.	
		Sözleşmenin güvence sağlaması (*f* = 3, %2.3)	-Böyle bir ülkede insana bir nebze güven veren bir sözleşmeydi.	

	Kapsayıcı ve evrensel olması (*f* = 3, %2.3)	-…ve kapsayıcı bir sözleşme olduğunu düşünüyorum.
	Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamayı amaçlaması (*f* = 2, %1.6)	-Kadın-erkek eşitliğinin sağlanması amacıyla…
	Uluslararası bir sözleşme olması (*f* = 2, %1.6)	-Uluslararası hukuk düzeyinde atılmış önemli adımlardan birisi.
	Aile içi şiddeti önlemesi/azaltması (*f* = 2, %1.6)	-Ayrıca aile adı altında yapılan hoşgörüsüz tavırları da desteklemiyor.
Olumsuz düşünceler (*f* = 11, %8.6)	Sözleşmenin yetersiz görülmesi (*f* = 5, %3.9)	-Daha iyisi yapılabilir.
	Sözleşmenin ataerkil toplum yapısıyla bağdaşmaması (*f* = 1, %0.8)	-Çünkü biz ataerkil bir toplumuz, aile yapılarımız da böyle.
	Cinsiyetçi ifadeler (*f* = 1, %0.8)	-Ailelerimizde erkek önemli.
	Sözleşmenin gereksiz ve yanlış olduğu vurgusu (*f* = 1, %0.8)	-Gerekli amaca hizmetten çok belirli konuların karşısında duruyor.
	Sözleşmenin adaletsizlik yaratacağı vurgusu (*f* = 1, %0.8)	-Kadın beyanı esastır diye çok delikanlı içerde.
	Sözleşmenin aile yapısına yönelik tehdit olarak görülmesi	-Türkiye'de dış güçlerin Türk aile yapısının altını oymak, bozmak nedeniyle kabul edilmedi.

	(*f* = 1, %0.8)	
	Sözleşmenin dini ve kültürel değerlerle bağdaşmadığı vurgusu (*f* = 1, %0.8)	-Ancak bazı maddelerinin de özellikle dindar kişiler tarafından kabul edilemeyecek maddeler olduğunu söyleyebilirim.
	Kadın-erkek ayrımcılığına neden olduğu vurgusu (*f* = 0, %0)	----------
	Sözleşmede Batı kültürü vurgusu (*f* = 0, %0)	----------
	Sözleşmenin abartıldığı düşüncesi (*f* = 0, %0)	----------
	Sözleşmenin politikleştirilmesi (*f* = 0, %0)	----------
	Sözleşme karşıtı olumsuz ifadeler (*f* = 0, %0)	----------
	Sözleşme üzerinde uzlaşı sağlanması gerektiği vurgusu (*f* = 0,%0)	----------
	Sözleşmenin manipülasyona açık olması (*f* = 0, %0)	----------
Bilgim yok (*f* = 10, %7.8)	Yeterli bilgim yok (*f* = 10, %7.8)	-İçeriği hakkında yeterli bilgim yok.
	İlgim yok	----------

	(*f* = 0, %0)	
Duygular (*f* = 2, %1.6)	-	-Yürürlüğe girmesin diye bu kadar çabalanmasını hayretle karşılıyorum.
Sözleşmenin sosyal medyada çok yer alması (*f* = 2, %1.6)	-	-Sanırım belli başlı maddelerden ötürü hem taraftarları hem de muhalifleri tarafından gündemde tutulmaktadır.
Sınıflandırılamayan (*f* = 9, %7)	-	-Göze batan bir olay haline geldi.

Not. *f* = frekans (sıklık); κ = kappa skoru

Tablo 14. İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin görüşler (tarafsız politik yönelim)

Ana kategori	Alt kategori	Alt-alt kategori	Örnek ifade	κ
3-) İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin görüşler (*f* = 129, %37.2)	Olumlu düşünceler (*f* = 68, %52.7)	Sözleşmeyi desteklediğini belirten olumlu ifadeler (*f* = 21, %16.3)	-Ben İstanbul sözleşmesini destekliyorum.	.74
		Kadınları koruması (*f* = 9, %7)	-İstanbul sözleşmesi kadınların haklarını koruyan bir sözleşmedir.	
		Sözleşmenin feshedilmesini yanlış bulma (*f* = 8, %6.2)	-Dolayısıyla yürürlükten kaldırılma şekli hukuka aykırıdır.	
		Sözleşmenin önemli ve gerekli olması (*f* = 8, %6.2)	-Gerekli bir sözleşme.	
		Uluslararası bir sözleşme olması (*f* = 6, %4.7)	-Uluslararası bir sözleşme.	
		İnsan haklarını koruma ve destekleme (*f* = 4, %3.1)	-Kadını ve çocuğu koruduğunu gördüm.	
		Kadına yönelik şiddeti önlemesi ve azaltması (*f* = 4, %3.1)	-…fakat kadına şiddeti caydıracak kararların arkasındayım.	
		Aile içi şiddeti önlemesi/azaltması (*f* = 4, %3.1)	…ve aile içi şiddetin önlenmesinde önemli bir adım olduğunu…	

	Sözleşmenin faydalı ve güçlü olması (f = 3, %2.3)	-Faydalı olacağını düşünüyorum.
	Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamayı amaçlaması (f = 1, %0.8)	-İstanbul sözleşmesini kadın ile erkeğin eşitlik politikasından söz ettiğini…
	Sözleşmenin güvence sağlaması (f = 0, %0)	----------
	Kapsayıcı ve evrensel olması (f = 0, %0)	----------
Olumsuz düşünceler (f = 33, %25.6)	Sözleşmenin aile yapısına yönelik tehdit olarak görülmesi (f = 11, %8.5)	-...ancak aile yapısını bozucu maddeler de içermekte.
	Sözleşme karşıtı olumsuz ifadeler (f = 7, %5.4)	-Yanlış yanlış yanlış.
	Sözleşmenin gereksiz ve yanlış olduğu vurgusu (f = 5, %3.9)	-…dolayısıyla teoride etkili görünse de pratikte bir etkisinin olduğunu düşünmüyorum.
	Sözleşmenin yetersiz görülmesi (f = 2, %1.6)	-Eksiklikleri olabilir.
	Sözleşmenin adaletsizlik yaratacağı vurgusu (f = 2, %1.6)	-Adaletin geri plana atıldığını düşünüyorum.
	Sözleşmenin dini ve kültürel değerlerle bağdaşmadığı vurgusu	-İslamın belirlediği aile geleneklerimize aykırı maddeler içerip…

	(*f* = 2, %1.6)	
	Kadın-erkek ayrımcılığına neden olduğu vurgusu (*f* = 1, %0.8)	…ve bunun aslında insanın kadın ve erkek biyolojik ve psikolojik olarak farklılıklarını yok sayarak…
	Sözleşmede Batı kültürü vurgusu (*f* = 1, %0.8)	-Avrupa ile bizim aile yapimiz çok farklı..
	Sözleşmenin abartıldığı düşüncesi (*f* = 1, %0.8)	-Genelde balon oluyor.
	Sözleşmenin manipülasyona açık olması (*f* = 1, %0.8)	-…fakat destekleyen bazı kesimlerin kötü amaçlarla kullandığını düşündüğüm bir sözleşme.
	Sözleşmenin ataerkil toplum yapısıyla bağdaşmaması (*f* = 0, %0)	----------
	Cinsiyetçi ifadeler (*f* = 0, %0)	----------
	Sözleşmenin politikleştirilmesi (*f* = 0, %0)	----------
	Sözleşme üzerinde uzlaşı sağlanması gerektiği vurgusu (*f* = 0, %0)	----------
Bilgim yok (*f* = 18, %14)	Yeterli bilgim yok (*f* = 13, %10.1)	-Çok fazla araştırma yapmadığım bir konu.
	İlgim yok	-İlgilenmiyorum.

	(*ƒ* = 5, %3.9)	
Sözleşmenin sosyal medyada çok yer alması (*ƒ* = 1, %0.8)	-	-…ama sosyal medyada bahsi çok dönen şeyler.
Duygular (*ƒ* = 0, %0)	-	----------
Sınıflandırılamayan (*ƒ* = 9, %7)	-	-Doğu kültürü asla bana göre değil.

Not. ƒ = frekans (sıklık); κ = kappa skoru

Tablo 15. İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin görüşler (muhafazakâr politik yönelim)

Ana kategori	Alt kategori	Alt-alt kategori	Örnek ifade	κ
3-) İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin görüşler (*ƒ* = 90, %25.9)	Olumsuz düşünceler (*ƒ* = 61, %67.8)	Sözleşme karşıtı olumsuz ifadeler (*ƒ* = 11, %12.2)	-Sözleşmenin kabul edilmesi baştan yanlıştı.	.74
		Sözleşmenin gereksiz ve yanlış olduğu vurgusu (*ƒ* = 9, %10)	-Sanıyorum ki sözleşme senelerdir yürürlükte. Senelerdir yürürlükte olan sözleşme herhangi bir değişiklik yapmamışsa, şiddet hala var olmaya devam ediyorsa diğer sorularda da belirttiğim gibi vatandaşımız kanunla, yasakla, yasayla dize getirilemiyor sonucunu çıkarıyorum.	
		Sözleşmenin yetersiz görülmesi (*ƒ* = 8, %8.9)	-Daha bağlayıcı sözleşme ve anlaşmalar, yasalar olmalı	
		Sözleşmenin aile yapısına yönelik tehdit olarak görülmesi (*ƒ* = 6, %6.7)	-Aile kurumunu yıkmak için planlanan projelerden bir tanesi.	
		Sözleşmenin adaletsizlik yaratacağı vurgusu (*ƒ* = 4, %4.4)	-Bazı kadınlar bu verilen hakları suistimal ediyor.	
		Sözleşmenin manipülasyona açık olması (*ƒ* = 4, %4.4)	-Sözleşmedeki pek çok kavram ve içeriğin bağlamından koparılarak manipülatif algı yönetimi için dejenere edildiğine inanıyorum.	
		Cinsiyetçi ifadeler (*ƒ* = 3, %3.3)	-Kadınlara gereksiz özgüven verildiğine inanıyorum.	
		Sözleşmenin politikleştirilmesi (*ƒ* = 3, %3.3)	-Politikleştirilmesi mantıklı gelmiyor.	

	Sözleşmenin dini ve kültürel değerlerle bağdaşmadığı vurgusu (f = 3, %3.3)	-Bizim ülkemizin manevi değerlerine uymadığını…
	Kadın-erkek ayrımcılığına neden olduğu vurgusu (f = 2, %2.2)	-…ve kadın erkek çatışmasını artırmak amaçlanıyor.
	Sözleşmenin ataerkil toplum yapısıyla bağdaşmaması (f = 2, %2.2)	-Toplumda erkeğin konumunu küçültmek…
	Sözleşmede Batı kültürü vurgusu (f = 2, %2.2)	-Ülkemde Batıdan dayatma ile bir sözleşme uygulanmasını…
	Sözleşmenin abartıldığı düşüncesi (f = 2, %2.2)	-Biraz şişirilmiş bir mevzu olduğunu düşünüyorum.
	Sözleşme üzerinde uzlaşı sağlanması gerektiği vurgusu (f = 2, %2.2)	-Bu şekilde farklı görüşleri paylaşanların ortak paydada birleşerek bu soruna karşı durmaları gerektiğini düşünüyorum.
Olumlu düşünceler (f = 18, %20)	Sözleşmeyi desteklediğini belirten olumlu ifadeler (f = 4, %4.4)	-…ve uygulanması gereken uluslararası bir sözleşme olduğunu düşünüyorum.
	Kadına yönelik şiddeti önlemesi ve azaltması (f = 4, %4.4)	-Sözleşmenin kadınlara yönelik her türlü şiddetin önlenmesi amacıyla hazırlandığını düşünüyorum.
	Sözleşmenin önemli ve gerekli olması (f = 3, %3.3)	-Bence gerçekten gerekli bir sözleşme.
	Kadınları koruması	-Kadın haklarını ön plana çıkaran…

	(*f* = 2, %2.2)	
	İnsan haklarını koruma ve destekleme (*f* = 1, %1.1)	-…ve ayrımcılığın önlenmesinde…
	Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamayı amaçlaması (*f* = 1, %1.1)	-Toplumda kadın erkek eşitliği sağlamaya çalışırken…
	Uluslararası bir sözleşme olması (*f* = 1, %1.1)	-Uluslararası bir sözleşme olduğunu düşünüyorum.
	Sözleşmenin faydalı ve güçlü olması (*f* = 1, %1.1)	-Belki bazı yararların yanında…
	Aile içi şiddeti önlemesi/azaltması (*f* = 1, %1.1)	-Aile yapısı…
	Sözleşmenin feshedilmesini yanlış bulma (*f* = 0, %0)	----------
	Sözleşmenin güvence sağlaması (*f* = 0, %0)	----------
	Kapsayıcı ve evrensel olması (*f* = 0, %0)	----------
Bilgim yok (*f* = 7, %7.8)	Yeterli bilgim yok (*f* = 7, %7.8)	-Açıkçası çok bilgi sahibi değilim.
	İlgim yok (*f* = 0, %0)	----------

Sözleşmenin sosyal medyada çok yer alması (f = 1, %1.1)	-	-Sadece sosyal medyadan çok duyuyorum.
Duygular (f = 0, %0)	-	----------
Sınıflandırılamayan (f = 3, %3.3)	-	-Bir kadın olarak.

Not. f = frekans (sıklık); κ = kappa skoru

Tablo 17. İstanbul Sözleşmesi'ni desteklemekle ilgili görüşler (liberal/seküler politik yönelim)

Ana kategori	Alt kategori	Alt-alt kategori	Örnek ifade	κ
4-) İstanbul Sözleşmesi'ni desteklemekle ilgili görüşler (*f* = 193, %43.7)	Destekliyorum (*f* = 171, %88.6)	Sözleşmenin gerekli olduğu ve desteklendiği vurgusu (*f* = 56, %29)	-1-5 arası değerlendirirsek 5 tamamen destekliyorum.	.73
		Kadına yönelik şiddeti önlemede gerekli (*f* = 44, %22.8)	-Cinsel istismar, taciz , tecavüz, erken yaşta evlendirilme gibi rezilce tutumları önlemek için yapılmış bir sözleşmedir.	
		Adaleti sağlaması (*f* = 25, %13)	-Kadın haklarını savunduğunu düşünüyorum.	
		Toplumsal cinsiyet eşitliği vurgusu (*f* = 11, %5.7)	-Toplumumuzda hala var olan "karımdır severim de döverim de" algısına sahip kadınlara gerçekleri gösterebilecek, bu algının yanlışlığını aktaran bir sözleşme.	
		Dezavantajlı grupları korumak için gerekli (*f* = 9, %4.7)	-Çünkü bu sadece kadınlara değil patriyarkanın ezdiği her türlü kişiye ve kimliğe koruma sağlayan bir sözleşmedir.	
		Eğitim (*f* = 5, %2.6)	-Özellikle Türkiye gibi bilinç düzeyi düşük…	
		Denetlenebilirliği sağlaması (*f* = 4, %2.1)	-Sözleşmenin en büyük tarafı ve "icracısı" olan kamuyu sözleşme bağlamında takip edecek bir yapı içermesini olumlu buluyorum.	
		Kadınlara refah sağlaması (*f* = 3, %1.6)	-Kadının güçlendirilmesini sağlayan…	
		"İstanbul sözleşmesi yaşatır"	-İstanbul sözleşmesi uygulanırsa yaşatır gerçekten.	

	(*f* = 2, %1)	
	Kadına yönelik şiddetle mücadelede devlete yol göstermesi (*f* = 2, %1)	-…ve ikincil mağduriyetler oluşturulmaması konusunda devlete yol gösterir.
	Ayrımcılık karşıtı olması (*f* = 2, %1)	-Ayrımcılıktan uzak…
	Şiddetin normalleşmesi (*f* = 0, %0)	----------
	Sınıflandırılamayan (*f* = 8, %4.1)	-Kadınların olmadığı dünyada insanlık yok olur.
Desteklemiyorum (*f* = 10, %5.2)	Sözleşmenin etkililiğine yönelik eleştiriler (*f* = 3, %1.6)	-…ama tek başına yeterli değil bence
	Sözleşmenin politikleştirilmesi (*f* = 2, %1)	-Sebebi amacına inanmamam değil siyasete alet edilmemesi gereken konularda politikacıların oyuncağı oldu benzeri amacına hizmet eden siyasete alet olmamış her fikrin arkasındayım.
	Sözleşmenin adaletsiz olduğu vurgusu (*f* = 1, %0.5)	-Bazı kadınların kötü niyetli kullanmalarının önüne geçilmeli.
	Sözleşmenin dinle bağdaşmaması (*f* = 1, %0.5)	-Ben de kendimi inançlı biri olarak görüyorum ve bu inancımın kurallarına göre sözleşmenin bazı maddeleri bana kabul görülemez gelmektedir.
	Desteklemiyorum (*f* = 1, %0.5)	-Maddelerin tamamını göz önünde bulundurduğumuzda muhalif olduğumu söyleyebilirim.
	Aileye olan olumsuz etkisi (*f* = 0, %0)	----------

	Manipülasyon ve algı (*f* = 0, %0)	----------
	Sözleşmenin toplum yapısıyla uyuşmadığı vurgusu (*f* = 0, %0)	----------
	Sözleşmenin kutuplaşma yaratması ve uzlaşı talebi (*f* = 0, %0)	----------
	Sınıflandırılamayan (*f* = 2, %1)	-Ümmet lideri kaldırdı.
Bilgim yok/Nötrüm (*f* = 12, %6.2)	-	-Maalesef yeterli bilgiye sahip değilim.

Not. f = frekans (sıklık); κ = kappa skoru

Tablo 18. İstanbul Sözleşmesi'ni desteklemekle ilgili görüşler (tarafsız politik yönelim)

Ana kategori	Alt kategori	Alt-alt kategori	Örnek ifade	κ
4-) İstanbul Sözleşmesi'ni desteklemekle ilgili görüşler (*f* = 140, %31.7)	Destekliyorum (*f* = 99, %70.7)	Sözleşmenin gerekli olduğu ve desteklendiği vurgusu (*f* = 36, %25.7)	-İstanbul sözleşmesini destekliyorum.	.73
		Kadına yönelik şiddeti önlemede gerekli (*f* = 29, %20.7)	-Kadına şiddete karşı olan ve onunla mücadele etmeyi amaçlayan bir sözleşmeden bahsediyoruz.	
		Adaleti sağlaması (*f* = 12, %8.6)	-…ve adaletin yolunu bulmasında bir yardım.	
		Dezavantajlı grupları korumak için gerekli (*f* = 5, %3.6)	-…çünkü hem kadın hem hayvan haklarının korunması tamamen bu sözleşme altında birleşecek.	
		Toplumsal cinsiyet eşitliği vurgusu (*f* = 4, %2.9)	-…ve toplumda eşitliliğin sağlanması için.	
		Eğitim (*f* = 4, %2.9)	-Hala toplumumuz bu konuda tamamen bilinçli değil.	
		Şiddetin normalleşmesi (*f* = 2, %1.4)	-Şiddet o kadar yaygınlaştı ki normalleşme boyutuna geldi.	
		Ayrımcılık karşıtı olması (*f* = 1, %0.7)	-Burada ayrımcılıklardan şiddete kadar uzanan süreçte…	
		"İstanbul sözleşmesi yaşatır"	----------	

	(*f* = 0, %0)	
	Kadına yönelik şiddet ile mücadelede devlete yol göstermesi (*f* = 0, %0)	----------
	Denetlenebilirliği sağlaması (*f* = 0, %0)	----------
	Kadınlara refah sağlaması (*f* = 0, %0)	----------
	Sınıflandırılamayan (*f* = 6, %4.3)	-...ya da lgbt üyelerini zayıf gösteriyor.
Desteklemiyorum (*f* = 27, %19.3)	Desteklemiyorum ifadesi (*f* = 9, %6.4)	-Asla desteklemiyorum.
	Sözleşmenin etkililiğine yönelik eleştiriler (*f* = 7, %5)	-Kadın cinayetlerini tamamen bitireceğini düşünmüyorum.
	Sözleşmenin toplum yapısıyla uyuşmadığı vurgusu (*f* = 3, %2.1)	-Toplumun yapısına zarar verip…
	Aileye olan olumsuz etkisi (*f* = 2, %1.4)	-Sağlıklı bir toplum için sadece kadın denilemez! Çünkü aile bir olmaktır anne baba çocuk... Sadece kadın kadın denilerek erkeği ya da çocuğu, onların varlığını, duygularını, düşüncelerini, göz ardı edemeyiz. Bu bir haksızlıktır.
	Manipülasyon ve algı (*f* = 1, %0.7)	-Bu madde nedeniyle bazı gruplar tarafından manipüle edildiğini ve imzanın çekilmesi ile neticelendiğini üzülerek şahit olduk
	Sözleşmenin politikleştirilmesi	-Tamamen politik sebeplerden dolayı yanlış kararlar alındığını düşünüyorum.

	(*f* = 1, %0.7)	
	Sözleşmenin kutuplaşma yaratması ve uzlaşı talebi (*f* = 1, %0.7)	-…ve eksiklikler destekleyenler yada desteklemeyenlerin görüşü dinlenerek…
	Sözleşmenin adaletsiz olduğu vurgusu (*f* = 1, %0.7)	-Çünkü bir önceki sorudaki cevabımda da adaletin arka plana atıldığı…
	Sözleşmenin dinle bağdaşmaması (*f* = 0, %0)	----------
	Sınıflandırılamayan (*f* = 2, %1.4)	-…ama bazı durumlarda fazla abartılı.
Bilgim yok/Nötrüm (*f* = 14, %10)	-	-İçeriği bilemediğim için katkı veremiyorum.

Not. *f* = frekans (sıklık); κ = kappa skoru

Tablo 19. İstanbul Sözleşmesi'ni desteklemekle ilgili görüşler (muhafazakâr politik yönelim)

Ana kategori	Alt kategori	Alt-alt kategori	Örnek ifade	κ
4-) İstanbul Sözleşmesi'ni desteklemekle ilgili görüşler (*ƒ* = 109, %24.7)	Desteklemiyorum (*ƒ* = 63, %57.8)	Sözleşmenin etkililiğine yönelik eleştiriler (*ƒ* = 17, %15.6)	-Daha sert bir yasa gerekmektedir.	.73
		Sözleşmenin toplum yapısıyla uyuşmadığı vurgusu (*ƒ* = 16, %14.7)	-Eşcinsellerin kadını kadınla evlenmesini maddeleri reddediyorum.	
		Desteklemiyorum ifadesi (*ƒ* = 14, %12.8)	-Hiç desteklemiyorum.	
		Aileye olan olumsuz etkisi (*ƒ* = 5, %4.6)	-Aile yapısına zarar verdiğini düşünüyorum.	
		Sözleşmenin adaletsiz olduğu vurgusu (*ƒ* = 3, %2.8)	-2011'den beri yürürlükte olan sözleşme süresinde mağdur ve suçlu erkekleri aynı kefeye koyarak yargılanmasını sağlamıştır.	
		Sözleşmenin politikleştirilmesi (*ƒ* = 2, %1.8)	-…ve reklamının politikasının yapıldığını düşünüyorum.	
		Manipülasyon ve algı (*ƒ* = 1, %0.9)	-Manipüle edildiğini düşünüyorum.	
		Sözleşmenin kutuplaşma yaratması ve uzlaşı talebi (*ƒ* = 1, %0.9)	-Karşı duruşu da nedenlerini düşünerek dinlemeliyiz.	
		Sözleşmenin dinle bağdaşmaması (*ƒ* = 1, %0.9)	-Fakat içerisindeki bazı yargılar dini inancımla örtüşmüyor.	
		Sınıflandırılamayan (*ƒ* = 3, %2.8)	-Özgürlük adı altında bazı kadınların had aşmalarına sebep oldu gibi.	

Destekliyorum (f = 29, %26.6)	Sözleşmenin gerekli olduğu ve desteklendiği vurgusu (f = 13, %11.9)	-Tamamen destekliyorum.
	Kadına yönelik şiddeti önlemede gerekli (f = 7, %6.4)	-Kadına yönelik şiddete karşı yapılan önemli bir anlaşma.
	Adaleti sağlaması (f = 5, %4.6)	-Caydırıcı olacağını düşündüğüm için…
	Toplumsal cinsiyet eşitliği vurgusu (f = 1, %0.9)	-Eş güdümlü…
	“İstanbul sözleşmesi yaşatır” (f = 0, %0)	----------
	Şiddetin normalleşmesi (f = 0, %0)	----------
	Kadına yönelik şiddet ile mücadelede devlete yol göstermesi (f = 0, %0)	----------
	Dezavantajlı grupları korumak için gerekli (f = 0, %0)	----------
	Eğitim (f = 0, %0)	----------
	Denetlenebilirliği sağlaması	----------

	(*f* = 0, %0)	
	Kadınlara refah sağlaması	----------
	(*f* = 0, %0)	
	Ayrımcılık karşıtı olması	----------
	(*f* = 0, %0)	
	Sınıflandırılamayan	-Uluslararası içeriğinden koptuğunu düşünüyorum.
	(*f* = 3, %2.8)	
Bilgim yok/Nötrüm	-	-Nötr bakıyorum.
(*f* = 17, %15.6)		

Not. f = frekans (sıklık); κ = kappa skoru

Tablo 21. İstanbul Sözleşmesi hakkında bilgi sahibi olma (liberal/seküler politik yönelim)

Ana kategori	Alt kategori	Örnek ifade	κ
5-) İstanbul Sözleşmesi hakkında bilgi sahibi olma (f = 163, %46.2)	Şiddeti önleme (f = 37, %22.7)	-Sadece fiziksel şiddet değil her yönden şiddete karşı dik duran bir yapısı var.	.50
	Politikalar yapmayı ve uygulamayı gerektirmesi (f = 32, %19.6)	-Mücadele ve önlemler için farkındalık çalışmalarını içeren bir sözleşmedir.	
	Bilgi düzeyi belirten ifadeler (f = 26, %16)	-İçeriğine pek vakıf değilim.	
	Dezavantajlı grupların haklarını savunması (f = 19, %11.7)	-Sadece kadınlara değil hali hazırda azınlık diye tabir edilebilen kişilere (ki kadınlar da azınlıktır, bu sayıya göre değil niteliğe göre belirlenir) koruma sağlayan bir sözleşme. Engelliler, mülteciler, dezavantajlı her grup için fayda gözetir.	
	Toplumsal cinsiyet eşitliğini temel alması (f = 11, %6.7)	-…ve cinsiyet eşitliğine vurgu yapıldığını söyleyebilirim.	
	Ayrımcılıkla mücadele (f = 8, %4.9)	-Ayrımcılığa karşı çıktığını biliyorum.	
	Sözleşmenin feshedilmesi yanlış karar (f = 6, %3.7)	-Çocuk tecavüzünün ve çocuk gelin kavramının var olduğu bir ortamda) sözleşmeden çekildiğimizi biliyorum. Umarım büyük bir yanlıştan dönülür.	
	Yurtdışı referanslı uluslararası anlaşma (f = 5, %3.1)	-Avrupa Birliği tarafından imzalanan kadınlara yönelik şiddeti önlemek ve şiddet mağdurlarını korumak için imzalanan ilk uluslararası sözleşmedir.	
	Bütüncül ve kapsayıcı olması (f = 4, %2.5)	-Kamunun kapsamlı ve eşgüdümlü çalışmasını gerektiren…	
	Suçu tanımlama şekli	-Suç ve suçluyla suçun tam olarak adını koyarak savaşır.	

(*f* = 2, %1.2)	
Sosyal ve toplumsal değişim hedefi olması (*f* = 2, %1.2)	-Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin toplumsal zihniyet değişikliği ile ortadan kalkacağını savunan…
Güven vermesi (*f* = 1, %0.6)	-Güvenlik
Sözleşmenin önemli ve değerli olması (*f* = 1, %0.6)	-Bir sözleşme olarak değerli buluyorum.
Sözleşme hakkında edinilen bilgi kaynakları (*f* = 1, %0.6)	-Türkiye'nin imzasını geri çekmesi konusundaki tartışmalar sırasında sözleşmeyi okumuştum.
Toplumsal düzene tehdit olarak görülmesi (*f* = 0, %0)	----------
Manipülasyona açıklık (*f* = 0, %0)	----------
Sınıflandırılamayan (*f* = 8, %4.9)	-Yukarıda yazdım.

Not. *f* = frekans (sıklık); κ = kappa skoru

Tablo 22. İstanbul Sözleşmesi hakkında bilgi sahibi olma (tarafsız politik yönelim)

Ana kategori	Alt kategori	Örnek ifade	κ
5-) İstanbul Sözleşmesi hakkında bilgi sahibi olma (f = 119, %33.7)	Şiddeti önleme (f = 37, %31.1)	-…ve aile içi şiddetin önlenmesi ile ilgili içeriği var.	.50
	Bilgi düzeyi belirten ifadeler (f = 19, %16)	-Her şeyi biliyorum.	
	Dezavantajlı grupların haklarını savunması (f = 19, %16)	-Sadece kadınlar değil hayvan şiddeti de dahil.	
	Politikalar yapmayı ve uygulamayı gerektirmesi (f = 16, %13.4)	-Suçluların cezalandırılmasıyla alakalı.	
	Yurtdışı referanslı uluslararası anlaşma (f = 8, %6.7)	-Avrupa Konseyi tarafından Türkiye'nin öncülüğünde İstanbul'da hazırlanan bir çerçeve anlaşmadır.	
	Toplumsal cinsiyet eşitliğini temel alması (f = 5, %4.2)	-Kadın ve erkeğin eşit şekilde aynı haklarla yaşamasını savunduğunu gördüm ve kesinlikle ben de öyle düşünüyorum.	
	Suçu tanımlama şekli (f = 2, %1.7)	-Kadının beyanı haklıdır.	
	Bütüncül ve kapsayıcı olması (f = 2, %1.7)	-…ve kadına karşı şiddet ile mücadele alanında bütüncül, eş güdümlü ve etkili işbirliği içeren politikaların hayata geçirilmesidir.	
	Toplumsal düzene tehdit olarak görülmesi (f = 2, %1.7)	-Aile kurumunu zedeliyor. Kadın haklarını savunuyor gibi görünüyor fakat aile temelini çürütüyor.	

Sözleşme hakkında edinilen bilgi kaynakları (f = 2, %1.7)	-İçeriği kendim yorumlamayıp güvendiğim kişilerin yorumlarından faydalanmaktayım.
Ayrımcılıkla mücadele (f = 2, %1.7)	-İnsanların her tür tercihlerine kadın erkek ayırmadan saygı göstermeyi içeriyor.
Güven vermesi (f = 1, %0.8)	-Maddelerini okuduğumda beni güvende hissettirdi.
Sözleşmenin önemli ve değerli olması (f = 1, %0.8)	Ayrıca sözleşmenin adı İSTANBUL SÖZLEŞMESİ ülkemiz için kazanımdır.
Manipülasyona açıklık (f = 0, %0)	----------
Sözleşmenin feshedilmesi yanlış karar (f = 0, %0)	----------
Sosyal ve toplumsal değişim hedefi olması (f = 0, %0)	----------
Sınıflandırılamayan (f = 3, %2.5)	-Bkz: bir ve iki önceki cevabım.

Not. f = frekans (sıklık); κ = kappa skoru

Tablo 23. İstanbul Sözleşmesi hakkında bilgi sahibi olma (muhafazakâr politik yönelim)

Ana kategori	Alt kategori	Örnek ifade	κ
5-) İstanbul Sözleşmesi hakkında bilgi sahibi olma (f = 71, %20.1)	Bilgi düzeyi belirten ifadeler (f = 17, %23.9)	-Çok bilgim yok.	.50
	Şiddeti önleme (f = 17, %23.9)	-…ve sosyal hayatta erkek şiddetine son verilmesini amaçlayan sözleşme.	
	Toplumsal düzene tehdit olarak görülmesi (f = 10, %14.1)	-Cinsiyet konusunda toplumu yozlaştıran bir sözleşme olduğunu düşünüyorum.	
	Dezavantajlı grupların haklarını savunması (f = 6, %8.5)	-Kadın hakları konusunda içeriği olan bir sözleşme.	
	Politikalar yapmayı ve uygulamayı gerektirmesi (f = 4, %5.6)	-Maddeler içerisinde toplumsal eğitimden, müfredatta eğitime yönelik adımlar atılmasından bahsediliyor.	
	Toplumsal cinsiyet eşitliğini temel alması (f = 3, %4.2)	-Cinsiyet eşitliğini savunan…	
	Yurtdışı referanslı uluslararası anlaşma (f = 3, %4.2)	-2011 yılında İstanbul da hazırlanıp ilk imzalayan ülkelerden biri de Türkiye olan Avrupa Birliği ve aday ülkelerinin onayladığı bir sözleşmedir.	
	Ayrımcılıkla mücadele (f = 3, %4.2)	-…şiddete ve ayrımcılığa uğramadan var olabilmesi için oluşturulmuş maddelerdir.	
	Manipülasyona açıklık (f = 2, %2.8)	-Çarptırıldığına inanıyorum.	

Bütüncül ve kapsayıcı olması (*f* = 1, %1.4)	-Bütüncül bir çözüm öneriyor.
Sözleşmenin önemli ve değerli olması (*f* = 1, %1.4)	-Bazı maddeleri genel kabul görse de, şiddet, cinsel taciz vs.
Sözleşme hakkında edinilen bilgi kaynakları (*f* = 1, %1.4)	-…ve bazı yazarların sözleşme hakkındaki değerlendirmelerini takip ettim.
Sosyal ve toplumsal değişim hedefi olması (*f* = 1, %1.4)	-Toplumsal yapıda bozulmalar ve bunlara çözüm…
Suçu tanımlama şekli (*f* = 0, %0)	----------
Güven vermesi (*f* = 0, %0)	----------
Sözleşmenin feshedilmesi yanlış karar (*f* = 0, %0)	----------
Sınıflandırılamayan (*f* = 2, %2.8)	-Kullanılan kelimeler tam karşılığını bulmadı belki.

Not. f = frekans (sıklık); κ = kappa skoru

Tablo 25. İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararı hakkında düşünceler (liberal/seküler politik yönelim)

Ana kategori	Alt kategori	Alt-alt kategori	Örnek ifade	κ
6-) İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararı hakkında düşünceler (*f* = 145, %43.9)	Olumsuz değerlendirme (*f* = 121, %83.4)	Hukukla ilgili eleştiriler (*f* = 27, %18.6)	-Makul bir gerekçe göstermeksizin hukuksuz yollarla çıkarıldık sözleşmeden.	.82
		Siyasi, dini ve kültürel nedenlerle atılmış bir adım (*f* = 27, %18.6)	-Tamamen siyasi saiklerle alınmış bir karar.	
		Olumsuz tutum ifadeleri (*f* = 26, %17.9)	-Sözleşmeden çekilmesini onaylamıyorum.	
		Cinsiyetçi bir karar (*f* = 11, %7.6)	-Kadına yönelik algı her zaman erkek egemen toplum için olumsuzdur.	
		Olumsuz duygu ifadeleri (*f* = 6, %4.1)	-Hayal kırıklığı oluyor	
		Antidemokratik bir karar ve otoriter rejim vurgusu (*f* = 6, %4.1)	-Sözleşmenin kaldırılmasının nedeni hükümetimizce halkın bunu böyle istemesi ama halk bunu böyle istemedi.	
		Ani ve hızlı bir karar (*f* = 4, %2.8)	-Hızlı bir adım olduğunu…	
		Kararı anlamlandırmada güçlük (*f* = 3, %2.1)	-Neden böyle bir sözleşmeyi de mantıklı bulmadıklarına anlam veremiyorum.	
		İstanbul Sözleşmesi gerekli ve önemli (*f* = 3, %2.1)	-Kadına karşı şiddetin, kadın cinayetlerinin önlenmesi için İstanbul Sözleşmesi uluslararası bir norm oluşturmaktadır. Derhal geri dönülmelidir.	
		Homofobik bir karar (*f* = 3, %2.1)	-…ve ayrıca LGBT'li bireylerin toplumdaki varlığını sindirmek için…	
		İlkel ve gerici bir karar	-Gericilikten başka bir anlamı yok.	

	(*f* = 3, %2.1)	
	Hazırlıksız olmak ve eylemsizlik (*f* = 1, %0.7)	-Yeterli altyapı ve koruyuculuk bulunmadan çekilmenin…
	Hükümete güvensizlik (*f* = 1, %0.7)	-Hükümetin kadına yönelik şiddetle mücadelesinin inandırıcılığını azaltmaktadır.
	Mantıksız ve gereksiz bir karar (*f* = 0, %0)	----------
Olumlu değerlendirme (*f* = 4, %2.8)	Sözleşmenin gereksiz ve işe yaramaz görülmesi (*f* = 2, %1.4)	-Amacına hizmet etmediğini ve sadece bir politika silahı olarak kullanıldığı sürece asla işe yarayamayacağına inanıyorum.
	Olumlu tutum ifadeleri (*f* = 1, %0.7)	-Yerinde bir karar.
	Toplumsal düzenin korunması isteği (*f* = 1, %0.7)	-Türkiye'de yaşayan toplumlara baktığımızda bu sözleşmenin genel anlamda bu toplumlara uymadığı kanısındayım.
	Çekilme kararından sonrası için öneriler (*f* = 0, , %0)	----------
Nötr değerlendirme (*f* = 3, %2.1)	Yeterli bilgim yok (*f* = 3, %2.1)	-İçeriği hakkında yeterli bilgim yok.
	Tarafsızım (*f* = 0, %0)	----------
Sözleşmenin kutuplaşma yaratması (*f* = 1, %0.7)	-	-Ancak sağ ve sol siyasilerin inatlaşması olarak görüyorum.

	Sözleşmenin manipülasyona açık olması (f = 1, %0.7)	-Manipülasyonla gittiğini düşünüyorum.
	Sınıflandırılamayan (f = 15, %10.3)	-İyi yaptı adam yol yaptı ne yapsaydı.

Not. f = frekans (sıklık); κ = kappa skoru

Tablo 26. İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararı hakkında düşünceler (tarafsız politik yönelim)

Ana kategori	Alt kategori	Alt-alt kategori	Örnek ifade	κ
6-) İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararı hakkında düşünceler (*f* = 104, %31.5)	Olumsuz değerlendirme (*f* = 73, %70.2)	Olumsuz tutum ifadeleri (*f* = 23, %22.1)	-Bir kadın olarak bunun yanlış bi karar olduğunu düşünüyorum.	.82
		Hukukla ilgili eleştiriler (*f* = 10, %9.6)	-Cumhurbaşkanı kararnamesiyle çıkılması doğru değildir. İmzalanan anlaşmalardan hangi aşamalardan geçilerek imzalanmış ise aynı aşamalardan geriye doğru gidilerek çıkılabilir.	
		Siyasi, dini ve kültürel nedenlerle atılmış bir adım (*f* = 10, %9.6)	-Kararın siyasi olduğunu ve tamamen oy kaygısı taşıdığına inanıyorum.	
		İstanbul Sözleşmesi gerekli ve önemli (*f* = 5, %4.8)	-Ülkemiz için (artan kadın cinayetleri ve istismarlar yüzünden) çok daha fazla önemli olmasına rağmen…	
		Olumsuz duygu ifadeleri (*f* = 5, %4.8)	-Açıkçası çok üzüldüğüm bir karar.	
		Kararı anlamlandırmada güçlük (*f* = 4, %3.8)	-Yürürlükten kaldırarak neyi amaçladıklarını daha anlayamadım.	
		Antidemokratik bir karar ve otoriter rejim vurgusu (*f* = 3, %2.9)	-Demokrasi ile yönetilen bir ülke iken buna tek başına bir insan karar veremez. Vermemeli bence.	
		Cinsiyetçi bir karar (*f* = 3, %2.9)	-Tamamen kadınları alaşağı etmek, kendi üstünlükleri için kadınları yok saymak…	
		Mantıksız ve gereksiz bir karar (*f* = 2, %1.9)	-Çünkü bu sözleşmeden çekilmenin mantıklı hiçbir tarafı olduğunu düşünmüyorum.	
		Hükümete güvensizlik (*f* = 2,%1.9)	-Hukuka olan güveni azalttığını düşünüyorum.	

	Homofobik bir karar (*f* = 2, %1.9)	-Lgbt bireylerini dış etmende bırakmaları…
	İlkel ve gerici bir karar (*f* = 2, %1.9)	-Türkiye'nin orta doğu bataklığına bir adım daha batması olarak değerlendiriyorum.
	Hazırlıksız olmak ve eylemsizlik (*f* = 1, %1)	-Şiddet bu kadar yoğunken bununla alakalı bir sözleşmeyi yürürlükten kaldırıyorsanız elinizde daha iyi bir koz olması gerekiyor. Oysa ülkemizde tam tersi.
	Ani ve hızlı bir karar (*f* = 1, %1)	-…ve hakkımızı savunacak sözleşme bir anda kaldırılıyor.
Olumlu değerlendirme (*f* = 17, %16.3)	Olumlu tutum ifadeleri (*f* = 9, %8.7)	-Geç alınmış doğru bir karar
	Toplumsal düzenin korunması isteği (*f* = 7, %6.7)	-Kadın hakkı gibi gözüküp erkeği ve aile kurumunu yıkan bir proje.
	Çekilme kararından sonrası için öneriler (*f* = 1, %1)	-Yerine daha güzelini koyarak devam edilmelidir.
	Sözleşmenin gereksiz ve işe yaramaz görülmesi (*f* = 0, %0)	----------
Nötr değerlendirme (*f* = 6, %5.8)	Yeterli bilgim yok (*f* = 4, %3.8)	-Yeterli bilgim yok.
	Tarafsızım (*f* = 2, %1.9)	-Bilemiyorum.
Sözleşmenin kutuplaşma yaratması (*f* = 0, %0)	-	----------

	Sözleşmenin manipülasyona açık olması (f = 0, %0)	----------
	Sınıflandırılamayan (f = 8, %7.7)	-…ve kadınlarımız artık ne yapmalı/yapabilirler??!!

Not. f = frekans (sıklık); κ = kappa skoru

Tablo 27. İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararı hakkında düşünceler (muhafazakâr politik yönelim)

Ana kategori	Alt kategori	Alt-alt kategori	Örnek ifade	κ
6-) İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararı hakkında düşünceler (*f* = 81, %24.5)	Olumlu değerlendirme (*f* = 43, %53.1)	Olumlu tutum ifadeleri (*f* = 17, %21)	-Büyüklerimin bildikleri vardır onlara güveniyorum.	.82
		Toplumsal düzenin korunması isteği (*f* = 14, %17.3)	-…ve ahlaki düzeni bozan maddeler var.	
		Çekilme kararından sonrası için öneriler (*f* = 10, %12.3)	-Ancak toplumu rahatlatmak için toplumumuza uygun ve daha sert bir kararname yazılıp imzalanması taraftarıyım.	
		Sözleşmenin gereksiz ve işe yaramaz görülmesi (*f* = 2, %2.5)	-Toplum eğitilmeden böyle sözleşmelerle filan bir yere gelmez.	
	Olumsuz değerlendirme (*f* = 23, %28.4)	Siyasi, dini ve kültürel nedenlerle atılmış bir adım (*f* = 10, %12.3)	-Hükümet parti seçmenlerini kaybetmeyi göze alamamış olabilir	
		Olumsuz tutum ifadeleri (*f* = 8, %9.9)	-Çekilme kararı tamamıyla saçmalık bence.	
		Hukukla ilgili eleştiriler (*f* = 3, %3.7)	-…dahası kadına yönelik şiddetin çığ gibi büyüdüğü…	
		İstanbul Sözleşmesi gerekli ve önemli (*f* = 1, %1.2)	-İnsanları koruyan bir sözleşmeden çekilmek...	

	Antidemokratik bir karar ve otoriter rejim vurgusu (f = 1, %1.2)	-Abii burada hükümetin bir politikası bu daha doğrusu tek adam rejiminin bir ürünü diyelim çünkü adam tek başına karar verdi.
	Mantıksız ve gereksiz bir karar (f = 0, %0)	----------
	Kararı anlamlandırmada güçlük (f = 0, %0)	----------
	Hazırlıksız olmak ve eylemsizlik (f = 0, %0)	----------
	Olumsuz duygu ifadeleri (f = 0, %0)	----------
	Hükümete güvensizlik (f = 0, %0)	----------
	Cinsiyetçi bir karar (f = 0, %0)	----------
	Homofobik bir karar (f = 0, %0)	----------
	İlkel ve gerici bir karar (f = 0, %0)	----------
	Ani ve hızlı bir karar (f = 0, %0)	----------
Nötr değerlendirme (f = 6, %7.4)	Yeterli bilgim yok (f = 3, %3.7)	-Öncesindeki faydası ve sonrasında kendisine duyulan ihtiyaç hakkında geniş fikre sahip değilim.
	Tarafsızım (f = 3, %3.7)	-Bu sözleşmenin yürürlükten kaldırılmasına hem sevindim hem üzüldüm.

Sözleşmenin kutuplaşma yaratması (f = 1, %1.2)	-	-Aydınlar bile bu metin hakkında ortak görüşe sahip olamadı dolayısıyla halkın kafası da karıştı.
Sözleşmenin manipülasyona açık olması (f = 1, %1.2)	-	-Medyada kamuoyunun çok fazla etkisi altında kalarak alınmış kararlar olduğunu düşünüyorum.
Sınıflandırılamayan (f = 7, %8.6)	-	-Güzel bir politika izledi.

Not. f = frekans (sıklık); κ = kappa skoru

Tablo 29. İstanbul Sözleşmesi hakkında edinilen bilgi kaynakları (liberal/seküler politik yönelim)

Ana kategori	Alt kategori	Örnek ifade	κ
7-) İstanbul Sözleşmesi hakkında edinilen bilgi kaynakları (*f* = 113, %41.5)	Medya (*f* = 87, %77)	-Sadece haber ajansları.	.88
	Sivil toplum kuruluşları (*f* = 5, %4.4)	-STK'ların paylaşımları.	
	Akademik bilgi kaynakları (*f* = 4, %3.5)	-Üniversitelerin yayınları.	
	Sosyal çevre (*f* = 4, %3.5)	-Açıkçası bir erkek olarak kadınlar sayesinde öğrendim. Çevremden kız kardeşimden…	
	Sözleşme metnini okumak (*f* = 4, %3.5)	-Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi - İstanbul Sözleşmesi	
	Araştırma yapmak (*f* = 4, %3.5)	-Kendi araştırmalarım…	
	Bilirkişi insanlar (*f* = 2, %1.8)	-Yakın ve uzak tarih bilimci İlber ORTAYLI vasıtası ile.	
	Yasal metin (*f* = 0, %0)	----------	
	Bilgim yok (*f* = 0, %0)	----------	
	Sınıflandırılamayan (*f* = 3, %2.7)	-Hayat Ansiklopedisi ve meydan larousse	

Not. f = frekans (sıklık); κ = kappa skoru

Tablo 30. İstanbul Sözleşmesi hakkında edinilen bilgi kaynakları (tarafsız politik yönelim)

Ana kategori	Alt kategori	Örnek ifade	κ
7-) İstanbul Sözleşmesi hakkında edinilen bilgi kaynakları (*f* = 98, %36)	Medya (*f* = 77, %78.6)	-Haberlerden öğreniyorum.	.88
	Sözleşme metnini okumak (*f* = 6, %6.1)	-Sözleşmede bulunan maddeleri inceledim.	
	Sosyal çevre (*f* = 4, %4.1)	-Arkadaş ortamında duyduklarım.	
	Bilgim yok (*f* = 4, %4.1)	-Açıklayamam çünkü bilmiyorum.	
	Yasal metin (*f* = 2, %2)	-Resmi gazete vb. mevzuat.	
	Bilirkişi insanlar (*f* = 2, %2)	-…ve kadın çalışmaları yapan hukukçular ile de konuştuğum zamanlar oldu.	
	Araştırma yapmak (*f* = 2, %2)	-…ve kendi araştırmalarım vesilesiyle ulaştım.	
	Akademik bilgi kaynakları (*f* = 0, %0)	----------	
	Sivil toplum kuruluşları (*f* = 0, %0)	----------	
	Sınıflandırılamayan (*f* = 1, %1)	-Daha önceki yanıtlarıma bakın.	

Not. f = frekans (sıklık); κ = kappa skoru

Tablo 31. İstanbul Sözleşmesi hakkında edinilen bilgi kaynakları (muhafazakâr politik yönelim)

Ana kategori	Alt kategori	Örnek ifade	κ
7-) İstanbul Sözleşmesi hakkında edinilen bilgi kaynakları (*f* = 61, %22.4)	Medya (*f* = 40, %65.6)	-Yazılı ve görsel medya.	.88
	Bilirkişi insanlar (*f* = 4, %6.6)	-Her kanaldan her görüşten uzmanların görüşleriyle…	
	Sözleşme metnini okumak (*f* = 4, %6.6)	-Sözleşme metninden.	
	Akademik bilgi kaynakları (*f* = 3, %4.9)	-Tartışmalar sürerken birkaç makale okumuştum.	
	Araştırma yapmak (*f* = 3, %4.9)	-Araştırıp okudum dinledim.	
	Bilgim yok (*f* = 2, %3.3)	-Bilmiyorum.	
	Yasal metin (*f* = 1, %1.6)	-Mevzuattan.	
	Sosyal çevre (*f* = 1, %1.6)	-Sosyal çevre…	
	Sivil toplum kuruluşları (*f* = 1, %1.6)	-Sivil toplum kuruluşları.	
	Sınıflandırılamayan (*f* = 2, %3.3)	-Tek anladığım siyasi olduğu.	

Not. f = frekans (sıklık); κ = kappa skoru